

Oplevelser i dette liv er oplagret i det personlige ubevidste, almenn menneskelige i det kollektive ubevidste = arketyperne.

I. Arketyper er videns-skabeloner (fødsel, liv, kamp, død og genfødsel).

II. Effekten

- forbinde fortid, nutid og fremtid
- når udviklingen ikke længere handler om personlige problemer, men om forholdet til andre.
- hovedproblemet/sagens kerne.
- viser overgang fra ét bevidsthedsniveau til et andet.
- varsler og trusler. (Kan optræde når du faktisk ER i fare - fysisk eller psykisk. Aktiverer dine evner til kamp, overlevelse. Altså går du igang med at forberede dig. HUSK: lyt til atmosfæren i drømmen!)

III. Sproget.

- kendt og forståeligt.
  - helbredende/sygdomsfrenkaldende
- Svært at adskille drømmens og virkelighedens Jeg - men vigtigt!
Følg drømmens råd! Følger du ikke rådene, holder de op. Modsat personlige drømme, - følger du ikke rådene dér, bliver dine drømme efterhånden til mareridt.

ARKETYPER ER ENERGI, SOM KOMMER TIL JEG'ET. SYMBOLET ER EN FORKLARINGSMODEL.

SYMBOLER PÅ SELVETS ARKETYPE:

kirken - det religiøse, alvidende aspekt.

slottet - beskyttet, evt. ved magt, alle positive muligheder i Selvet.

nøglen - vejen til det skjulte. Åbne og lukke til kostbarheder. Prøvelser forbundet med den.

solen - symbol på Gud, højere bevidsthed, bevidsthedsklarhed, mandligt symbol, højeste kosmiske bevidsthed, livsprincippet, symbol på noget nyt, nedgang, slut på en cyklus.

månen - livsrytmen på jorden, tidssymbol, kvindeligt princip, frugtbarhedssymbol, totaliteten af det ubevidste, alternative bevidsthedstilstande. Dukker op, når du skal igang med noget nyt.

kongen - symbol på Gud, symbol på Selvet, magt (handler om at forholde sig rigtigt til de psykiske kræfter), det åndelige princip, logos.

dronningen - centrum i kosmos, det samlende punkt i bevidstheden, budbringer mellem ånd og menneske, repræsenterer visdommen i det kollektive ubevidste men bed om det rigtige - hun frister nemlig også!), målet - syntesen mellem jeg'et og det ubevidste.

prinsessen - overvindelse af det personlige ubevidste - et delmål i udviklingen. kongesønnen - det sejrende jeg, aktivitet, moral, udholdenhed, stædighed, tålmodighed.

cirklen - et helhedssymbol, totalitet, selvet in toto, enhed - ingen ende og ingen begyndelse, himlen, tid, udvikling, individuation, harmoni i ånden.

korset - fuldkommenhed, 4-tallet, ordensstruktur (årstider, vinde, verdenshjørner, temperamenter, typer osv.), forening af modsætninger, beskyttende virkning, skillevej - hvor vil jeg hen?, liv-død, hjertechakra, næstekærlighed.

guld - det spirituelle princip, ånden, en maskulin energi, uforanderlighed, evighed, fuldkommenhed, esoterisk viden, høj eller højeste kosmiske bevidsthed, højere bevidsthedstilstande, de højeste dyder, Kærligheden, Lyset, livets hemmelighed, bestræbelsen på at få en ren sjæl (alkymisternes lære), hænger sammen med kongen.

sølv - den spirituelle energi, en feminin energi, ubevidste problematikker, (personlige ubevidste), renhedssymbol (ofte koblet til jomfru Maria), foreningssymbol, integration, kan lutre sjælen. Drømmer du om sølv eller guld, ER der allerede frigivet energi til at ændre adfærdsmønstre (i modsætning til kongen og dronningen, som bare fortæller om muligheden).

brønden - kilden til selvet, forbundet med urkilden, ~~for~~ åbning til det kollektive ubevidste, forvandlingsprincip.

DYREDRØMME

-vil forbinde jeg'et med instinkterne. Lære at lytte til instinkterne, blive mere sand i nu'et, lade det smitte af på omverdenen. Psykisk udvikling fører til revolution i samfundet (Jung). Når du arbejder med dig selv, må du jo være med til at ændre omgivelserne for at kunne holde dem ud.

Måden du forholder dig til dyrene på, røber hvor langt du er fra dine egne instinkter:

- øjne, der ser - du er langt væk.
  - passiv lagttager - ved, du har instinkterne, men de har ingen plads at være på
  - aktiv, kæmper, blir venner, slår følge - så integrerer du instinkterne i dig.
- Hvis du vedkender dig dyrene, er de hjælpere - ellers fjender.

hest - symbol på bevarelse, hurtighed, mod, ædel væremåde, en menneskets hjælper, stærk og disciplineret styrke - løber den af med dig, drejer det sig måske om forstyrrelser i dit seksualliv. Er hesten vild, er der en spaltning i dig mellem det åndelige og det 'verdslige'. Lære at tamme den. Heste kan ofte tale i drømme - tale til dig. Hører som regel til rodchakra, men fx. hvide heste hører til højere oppe.

ko - moderligt symbol, urmoderen i os, tålmodig, varm, vegetative følelser. Drømmer du om køer, mangler du formentlig kontakt til de 'feminine' sider i dig selv. Afglans af Den store Mor - du er på vej til hende. Begynd så at opdyrke de egenskaber. Nærmest haracenteret.

tyr - voldsomme drifter og instinkter, som du ofte fornægter - derfor kommer tyren efter dig. Overvældende styrke. Integrér de aggressioner og den seksualitet i dig, så er den ikke længere farlig. Hører til solar plexus. Kommer ofte, hvis du ikke har givet udtryk for din aggression dagen før.

vadder - offerdyr til guderne. Acceptér at du har dens egenskaber i dig. Svarer meget til tyren, men vadderen har mere åndelighed i sig. Symbol på strukturering af tyrens kraft/seksualitet. Solar plexus. Vi må lære at strukturere emotionerne. Lad være med at binde dig til materielle ting.

svin - 2 forskellige betydninger: oprindeligt i vores kultur - næring, rigdom, held - men efterhånden mere et dumt, urent, nærigt dyr, ubevidst. Den sidste udlægning, som flere drømmer om nu, er også en østlig udlægning. Mærk efter i drømmen, hvordan stemningen er.

hunden - forbindelse mellem msk. og dyr (altså symbol på...). Følgesvend = gunstig kontakt til det ubevidste. Sjælefører. Maskulin fører ned til mødrene, arketyperne, visdom. ~~Haracenteret~~ Hjertechakra.

kat - feminine fører ned mod visdommen. frugtbarhedssymbol. Seksualitet og erotik. Selvstændighedssymbol. Haracentret.

elefant - Moder jord. Fundament i udviklingen, styrke, tålmodighed, arbejdssomhed, udholdenhed, særlig hukommelse (god jordforbindelse ELLER mangel på realitetssans, alt efter hvordan den optræder i drømmen). Rodchakra.

løve - kongeligt dyr, soldyr, maskulin energi. Kommer, når du virkelig skal ændre din personlighed. Solar pl.

bjørn - modersymbol. Kvindelig guddom. Harach.

gnavere - (mus, rotter, marsvin, hamstre, jordeger, egern osv.) - destruktive instinkter i os selv (fordi de er ubevidste). Destruktiv seks Symboliserer det, vi fortrænger, ikke vil kendes ved. Kan ændres ved at d bejder med dig selv - til noget konstruktivt, hvor fx. musen kan blive di
Har

fisk - ting i det ubevidste, du skal fange. Næring.

fugl - åndeligt princip. Formidler mellem himmel og jord, ånd og materie ymbol på tankevirkosomhed og på sjælen. Fugl med alle regnbuens farver (fx fugl) = symbol på, at du er i balance med dig selv, har lige meget energi alle chakras. Vær opmærksom på den farve, fuglen har - især hvis den er u vanlig for racen!

Ravn = heksens dagdyr. Visdom.

Ørn, musvåge, albatros = mere end det åndelige princio.

Ugle = natten, død og genfødsel, mørket i uvidenhed, religiøse erfaringer om, heksens natdyr (heksen her = helbreder). Dyrene altid positivt indst hvor heksen kan være både positiv og negativ.

Fugle hører til hjerte- og halsch.

skildpadde - orden i makro- og mikrokosmos. Fundament i universet. Formid ml. himmel og jord. Visdom. Koncentration og meditation. Beskyttelse via det. Rodch.

frø - feminint symbol, frugtbarhed, tilknyttet månen. Formidler ml. det u og bevidstheden. Koblet sammen med regn er den et rensende symbol. Seksua og frugtbarhed. Opstandelse, forvandling. Harac.

buk - ny måde at opleve tingene på, som endnu er meget flygtig. Åndelig princip. Hjertech.

insekter - rørelser i det autonome nervesystem (som vi ikke har kontrol c Sommerfugl = sjælen, forvandling.

slanger - urkraft, helbredende/dødbringende. Tilforordnet en guddom. Visd aspekt. Koblet sammen med forskellige former for religiøsitet. STOR EFFEK vores liv, når vi drømmer om dem. (Slangen er det ubevidste, men har samk sammen til at ville ind i bevidstheden.) Energi fra det ubevidste til bevidsheden. Kan være enten helbredende eller sygdoms- /dødsfremkaldende. Udvik symbol.

Guld- eller hvide slanger med guldkrone: stor visdom. Initiation til ny i dig selv. Koblet til Selvet. Om denne udvikling lykkes, afhænger af, hv

du forholder dig til slangen. God prognose for fremtiden, hvis du forholder dig positivt til slangen.

Røde slanger: drifter, seksualitet, dagliglivet.

Sort/gule eller sort/røde slanger: virker som oftest uheldsvangre. Du har fornægtet, undertrykt de røde/gule energier i dig selv. Advarsel om, at du nu skal igang med at arbejde med dem. Vær varsom og bevidst om, hvad det er, der er på vej til dig fra det ubevidste. Barndomsindringer fx. Medfører gerne sygdom, hvis du nægter at arbejde med dette. Sådan at sygdommen tvinger dig til konfrontationen.

Grøn slange: Frugtbarhed, begyndelse, vegetation, vækst. Positivt symbol - udviklingsmulighed. Men forhold dig rigtigt!

Orange slange: Seksualitet.

Gul slange: emotioner. Evt. infektioner. Klar, ren gul virker positivt. Fosforrescerende = sygdom. Sort/gul (hugorm) indikerer, at du skal arbejde kropsligt med de gule energier (løse op for spændinger).

Blå slange: kreativitet, åndelighed.

Violet slange: religiøsitet, tilknytning til tro. Ofte fysiske forstyrrelser (fx. bihulebetændelse o.a. der har tilknytning til hovedet - det RENSER området.)

tiger - kraft og vildskab. Positiv og negativ betydning. Skytsånd for kinesere. Symbol på åndelig anstrengelse, på indre lys.

stork - et lykkebringende symbol på langt liv, barnlig taknemlighed fordi den er slangespisende = symbol på Gud, sjælebærer, opstandelse og genfødsel. I mystikken symbol på kontemplation, en måde man kan meditere på.

havet - =det ubevidste. Stormfuldt hav viser, at du er igang med en udvikling. Stormflod KAN vise, at hele samfundet er igang med en voldsom ændring. Stærk aktivitet i det kollektive ubevidste.

I 1930'erne drømte mange msk. om blod - for tiden drømmer mange om stormflod.

psyke og logos nr. 1, 1984
Bjarne Sode Funch: "Det dæmoniske"

Dæmoniens væsen som afspejlende sig i mødet.

- 1) Tomheden bliver intens. Den anden fornemmer uforløsthed.
- 2) Det inspirative i samværet bliver sporadisk.
- 3) Samtalen får fiktionspræg. Mærkelig indholdsløshed præger.

Fra Kierkegaard: æstetisk og etisk værensform > "den søgende" og "den deltagende værensform".

Det dæmoniske som som en tilstræbt bevægelse udover det søgende, som selv finder en søgende form, som i accenturet form afspejler fortvivlelsen. Lidenskab betyder her ikke kun nydelse, men også angst for livet.

"I den søgende værens-form er forståelsen af friheden klar. At kunne følge ens lidenskaber uden ydre eller indre hindringer er frihed. At kunne vælge frit mellem det ene og det andet er frihed. Kierkegaard (p. 79) tager klart afstand fra en sådan opfattelse af friheden og kalder den en Tanke-Uting. Friheden i den ny værens-form er noget ganske andet. Her er der ikke tale om valgfrihed. Friheden er ikke en situation, hvor man lige så godt kan vælge det ene som det andet; men det er en mulighed for at vælge "sig selv". Uden at kende denne mulighed er friheden heller ikke en mulighed." (s. 130).

Forskellen: kendskab > kundskab; selvreflektionen.

K.: "Det Dæmoniske er Angest for det Gode" (s. 167), "Det Dæmoniske slutter sig ikke inde med Noget, men slutter sig selv inde, og deri ligger det dybsindige i tilværelsen, at Ufriheden netop gør sig selv til en Fange." (168)

"I dæmonien vil man mærke fortvivlelsen, men samtidig stoltheden over ikke mere at ligge under for lidenskabens magtovertagelse. Indesluttetheden og stumheden ses kun som den hvilende ro. Det foretrukne fængsel, der ikke vedrører andre. ... Indholdsløsheden betyder også, at oplevelsen savner deltagelsens dimension. I ét nu overstråler forsøget på at fange det uopnåelige, og idet det erkendes forsvinder intensiteten. Fastholdes den udefra, formår dæmonien undvigelsens og tavshedens kunst." (BSF s. 137).

Ostenfeld, s 94: "Det Dæmoniske er jo: med Vilje at holde sig udenfor det Gode (her: Fællesskabet), selv om man inderst inde ved, at det er forkert."

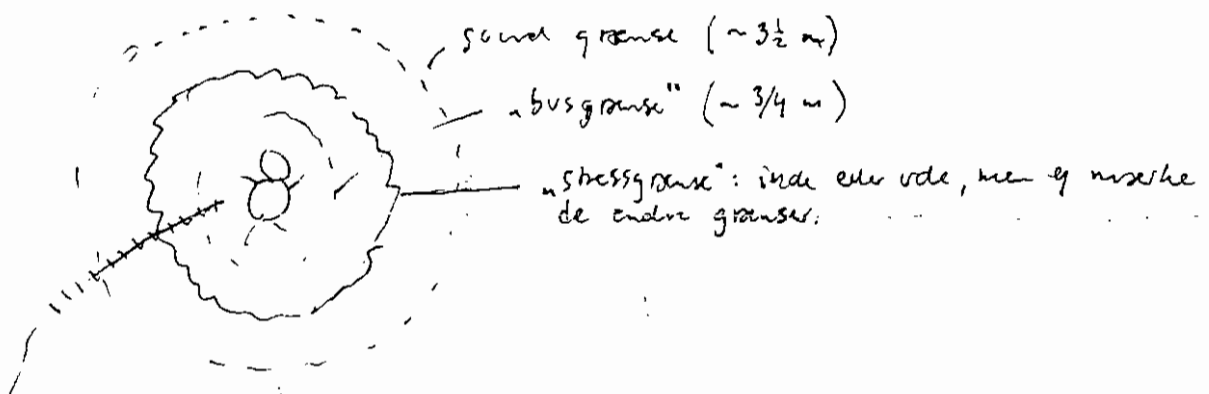
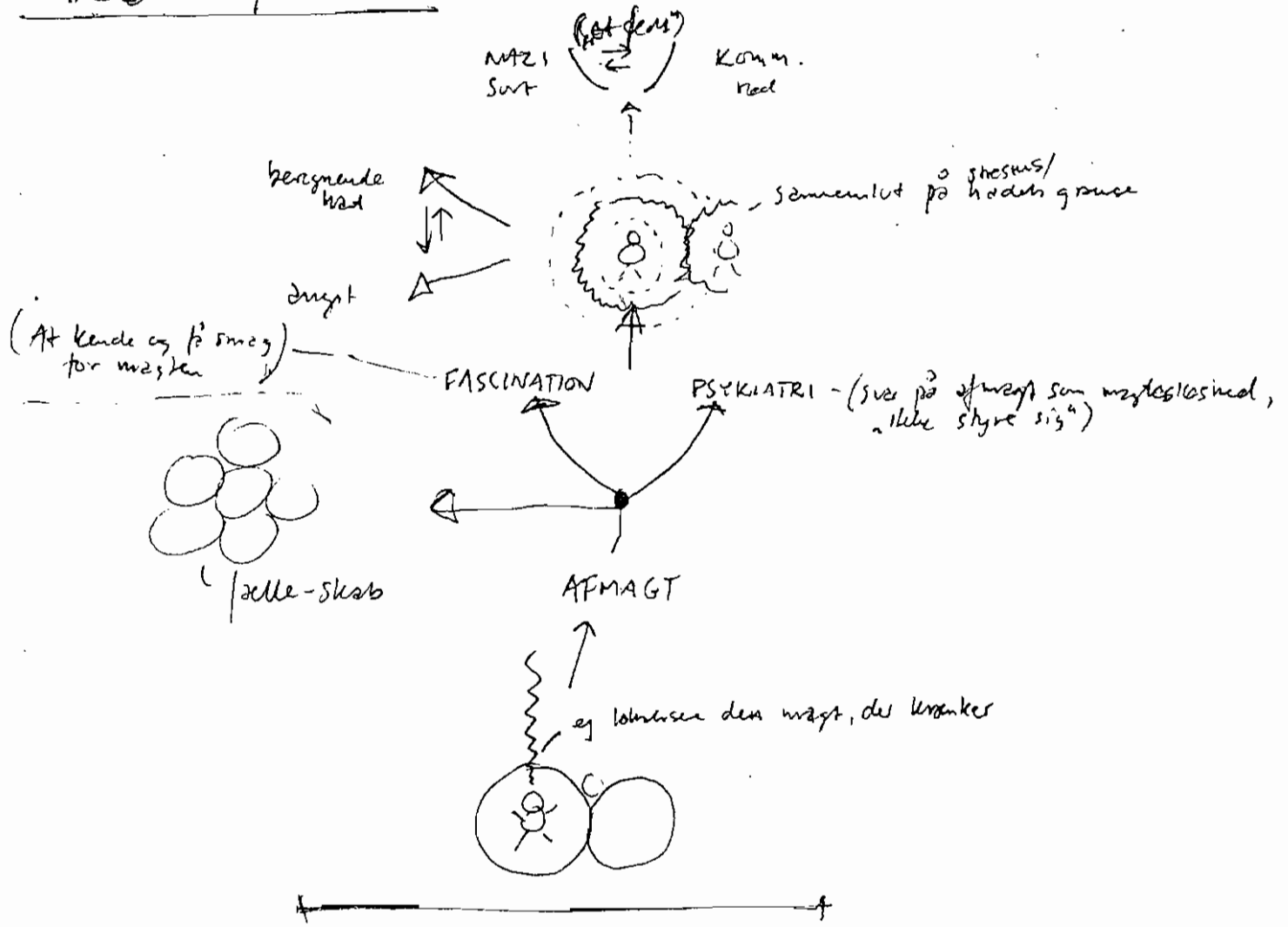
"Der er ingen konsekventhed i dæmoniens tilkendegivelser på det umiddelbare, hvilket tvinger den søgende ind selvbevidsthed; men da denne igen bliver ledet af lidenskabens resultat endnu et forsøg på at leve op til forventningerne. Da dæmoniens forventninger styres af indholdsløsheden og derfor fremstår pludseligt og uden sammenhæng, er den søgendes bevægelser blevet som fluen i

flasken. Her finder det dæmoniske sin stille tilfredshed - egen fortvivlelse bliver til utilfredshed, hån og foragt, som pludselig igen skifter til mild overbærenhed. Her finder dæmonien sin egen afstandtagen til sig selv. Og heri viser et af dæmoniens indre dilemmaer at den hånende reaktion over for omverdenen altid vender tilbage som hån mod sig selv. At negativismen over for omverdenen altid gribes af en negativisme mod sig selv. At det aldrig bliver konstruktiv selvkritik skyldes netop angsten for det gode - angsten for sig selv. (BSF s 139)

"Det negative i dæmonisk forstand skal sjældent forstås som noget, der forholder sig negativt til noget andet. Det forholder sig nemlig i virkeligheden ikke til noget, ligesom det ikke er noget selv, der forholder sig. Samspillet to modsætninger forefindes overhovedet ikke. Men situationen er ikke så absurd endda. Dæmoniens negativisme er det indholdsløse. Det betyder absolut ikke at man ikke rammes, når den rettes mod en. Den kan udmærket af offeret mærkes klar og snærtende; men bag dæmonien finder du ingen argumentation, ingen ond vilje og ingen negative følelser. Du finder kun det indholdsløse." (BSF s 140)

Kierkegaard: "Begrebet Angest", Gyldendal 1960 (opr. 1844)
Ostenfeld, Ib: "Angst-begrebet", Gads forlag 1933

RBB 24/2-93

Den berørte krænkelse, objektgrænse: ~ sadenismen

referat af:

"THE OCCULT ROOTS OF NAZISM" **- the ariosophists of Austria and Germany 1890 - 1930.**

Nicholas Goodrick-Clarke

The Aquarian press, Wellingboruogh, 1985.

(225 sider)

Bogen beskriver historien af særdeles fantasifulde ideer, som en række enkeltpersoner og hemmelige selskaber dyrkede i Østrig og Tyskland i tiden op til anden verdenskrig. Disse personer havde ikke selv større direkte politisk indflydelse, men gennem dem beskrives de følelser og forestillinger, som dels var meget udbredte på daværende tidspunkt, og i bogen beskrives, hvorledes disse ideer danner det ideologiske grundlag for den spirende nazistiske bevægelse. Herigennem beskrives en række tankeformer og -figurer, som også mere alment er gældende for fascistisk ideologi.

Del I: Baggrund,; 1: Den pan-germanske vision.

Sidst i 1860'erne udskilles det Habsburgske monarki, der geografisk ligner Østng idag, fra den tyske konføderation. Samtidig indføres (delvist) parlamentarisk styre

Blandt de 28 mill. indbyggere af mange nationaliteter var 10 mill. tyskere Tyskernes dominans var under stadig pres og aftagende

Blandt tyskerne var en udbredt "*völkisch*" ånd, og mange organiseringer heromkring, hvor "den tyske kulturarv" og forskellige forestillinger om et kommende Stortyskland dyrkedes i forskellige former, bl.a. gennem sport, aviser, antikatolicisme (katolikkerne var bla. en parlamentarisk modstander), klubber og festivaler I disse kredse dyrkedes også socialdarwinistiske tanker og en stolthed over "en glørværdig hedensk fortid". Tidens elendighed sås i høj grad at være resultat af raceblanding samt varierende gruppers historiske undertrykkelse af det tyske - katolikkene, tjekkerne og andre, afhængigt af de aktuelle politiske forhold.

Socioøkonomisk var tiden præget af en stigende industrialisering og urbanisering, hvori mange - især af småborgerskabet - oplevede sig klemte. Den stigende kapitalisering kontrolleredes i høj grad fra udlandet Som modstykke hertil dyrkedes i mange kredse en længsel efter det traditionelle samfund, som fremstilledes som en ufordærvet landlig idyl.

2: Den moderne germanske okkultismes¹ genkomst 1880-1910.

Den okkulte opblomstring havde rødder i en religiøs tradition, særligt i de gnostiske udførminger, hvori der opereres med en "gnosis", en særlig esoterisk viden om åndelige forhold. I gnosticisemen gør sig særligt to grundantagelser gældende: dels en dualistisk opfattelse af en gennemgribende kamp mellem det gode/lyset og det onde/mørket, dels at det

¹ Okkultisme. Teoretisk og praktisk beskæftigelse med fænomener der ikke synes at kunne forklares ud fra de kendte naturlove og derfor henføres til mystiske, såkaldt overnaturlige kræfter

² Esoterisk: kun bestemt for indviede.

jordiske er af det onde, og at den individuelle frelse kan opnåes gennem besiddelsen af gnosis om de højere magter.

Den gnostiske tradition har - i Europa - været båret af bl.a. græske tænkere, kætteriske grupper, alkymister og rosenkruetserne³.

En særlig inspiration for "den brune sovs" i Tyskland/Østrig på dette tidspunkt var teosofien, som den formuleredes og organiseredes på verdensplan fra 1870'erne og frem. Denne var et sammenkog af hedenske/eksotiske religiøse forestillinger, middelaldermysticisme, gammelægyptisk religion og hinduisme. Hertil kom nyere vitalistiske⁴ tanker og elektromagnetiske guddomme. Teosofien opstillede forskellige symboler og systemer til en meget omfattende verdensanskuelse byggende på antagelser om fem grundracer gennem tiderne, forsvundne kontinenter, mikro-/makrokosmisk parallellitet, grundlæggende cykliske naturlove om destruktion og skabelse og meget mere.

Teosofien fik hurtigt relativ stor udbredelse i Mellemeuropa, bl.a. gennem optagelse i en række "tilbage til naturen"-bevægelser. Samtidig med at en række teosofiske selskaber og tidsskrifter etableredes også en række andre okkulte selskaber omkring astrologi, frenologi (bl.a. at "læse" en persons egenskaber ved at se på kraniet form), kiromanti (at læse/spå i håndfladen), samt forsøg på at inkorporere videnskabelige opdagelser i "dynamosofi", hypnose, animalsk magnetisme etc.

Del 2: De wienske ariosofister; 3: Guido von List.

Guido List (1848-1919) var en dominerende person i udviklingen af teorier om den ariske races historie og overlegenhed, og blev en kultfigur i völkische og "ariosofiske" kredse.

Hans aktiviteter bestod primært i gennem artikler, bøger, forelæsninger og skuespil at bidrage til en romantisk dyrkelse af (en forestillet) arisk fortid. (I samtiden bl.a. kaldt "A teacher of mystical imperialism") Han beskæftigede sig med temaer som heraldik, runer, eddaerne, genopliven af hedenske ritualer og odinkult, romantiske tolkninger af landskabsformationer og landmandsliv samt okkultisme, kabbala⁵, astrologi og lignende i tolkningen af disse emner. Grundlæggende beskrev han en glørværdig arisk fortid, ledet af præstekonger med okkult indsigt.

List var primært teoretiker, og overlod organisering til andre. Dog var han ledende i "List-selskabet" (etableret 1904-1908), som dyrkede ovenstående tanker og inderkredsen heri. "Hoher Armaner Orden"

Han støttedes af toneangivende kredse i Østrig og Tyskland, bl.a. indenfor presse, militær, videnskab og okkulte kredse. En del af disse støtter var og blev toneangivende i "Reichshammerbund", "Germanerordenen", samt havde/tik tætte forbindelser til især Himmler og SS.

4: Odinkult og germansk teosofi.

³ Rosenkruetzerne: hemmelige, mystiske broderskaber fra middelalderen og frem til 1800-tallet, der arbejdede for en ny verdensorden.

⁴ Vitalisme: troen på en særlig grundlæggende "livskraft-/energi".

⁵ Kabbala: middelalderligt jødisk system især til udlæggelse af religiøse skrifter, bl.a. de gamle testamente, efter okkulte og hemmelige foreskrifter.

Det okkulte var et gennemgående træk i begge hovedinspirationskilderne for List og folkene omkring ham.

Den ene kilde var gammel nordisk mytologi. Angiveligt dyrkede teutonerne⁶ en gnostisk religion med vægt på menneskets indvielse i naturens mysterier. I disse forestillinger opereres med den individuelle ånds kraft - byggende på en gnosis opnået gennem lidelse - og et mystisk fællesskab med naturen, formidlet gennem folk og race.

Kilderne til genopdagelse af disse religiøse henmeligheder skulle være - udover runerne - eddaerne, som angiveligt er skrevet af tyske odinkulttilhængere, som flygtede til Island fra kristen forfølgelse i middelalderens Tyskland.

Den anden hovedinspirationskilde var teosofien, bl.a. formidlet gennem Sebaldt von Werth og Madame Blavatsky. Grundlæggende i den teosofiske verdensanskuelse er princippet om polær dualisme; at verden består af godt overfor ondt, ånd overfor materie, mand overfor kvinde, race overfor race etc. Disse poler brydes gennem naturlove, der udspilles cyklisk. I disse forestillinger oprides nutiden som en fortsættelse af fortidens mystiske gude-, kæmpe- og alle mulige andre racers kampe gennem tiderne - og hvor vi nu står foran den ariske races storhedstid (i ariosofisternes' udgave af teosofien!) Den cykliske vekslen symboliseres som to principper: bevægelsen fra enhed mod flerhed/kaos ved et swastika med retning mod urets og vice versa. Kombinationen af disse to swastika (i form af hexagram eller mateserkors) sås som symbolet på den højeste livsform nogensinde i universet: det ario-germanske gude-menneske.

List og kredse omkring ham udbyggede disse elementer til en samlet "weltanschauung", bl.a. med en skelnen mellem en eksoterisk odinkult for almindelige mennesker (læs. ariere) og en esoterisk armansk (se nedenfor) religion for de særligt indviende

Teosofien havde særlig appel til disse kredse gennem "... an integrated view of the world in which the present was understood in terms of a remote past. This imaginary past legitimated a variety of social, political, and cultural ideas such as racism, magic and hierophantic⁸ elitism, which were alle negations of the modern world."

5: "The armanenschaft"

Især List beskrev, hvorledes en privilegeret klasse af præstekonger angiveligt havde hersket i "det gamle Tyskland". Disse regerede på grundlag af gnosis indenfor "germansk teosofi" som toppen i et hierarkisk samfund, hvor magt/klassedeling fulgte adgang til gnosis. Præstekongerne havde monopol på undervisning, regering, religion, jura etc., og administrerede et detaljeret system af optagelsesriter, tegn, koder etc.

Dette germanske idealrige - kaldet "armanenschaft" - skulle dog igennem hele historien være blevet forfulgt - især af kristendommen - hvorfor præstekonger og deres efterfølgere siden da har bevaret den magiske viden på hemmelig vis, primært gennem en række loger og enkeltpersoner. Fx. menes den hebraiske kabbala at være armansk viden, som er blevet fortalt nogle rabbier, som et led i strategien at bevare den magiske viden. Rosenkruetzlogen - et

⁶ Teutonere: gammelt germansk folkeslag, der vandrede fra Thy til det nuværende Tyskland omkring kristi fødsel.

⁷ Ariosofi: (=kendskab til det ariske), term benyttet af List, Lanz (se nedenfor) m.fl. som betegnelse for racistisk, arisk "videnskab".

⁸ Hierophant: okkult mm. betegnelse for religiøs hersker.

middelalderligt selskab med formålet "universal and generalreformation of the whole wideworld" - placeres centralt som bevarere af denne hellige viden.

En særlig betydning i videregivelsen af gnosis tillægges også tempelridderne. Disse korstogsriddere blev, efter at være blevet tvunget fra "det hellige land" i 1291, forfulgt af bl.a. kongen af Frankrig med anklager om satanisme, blasfemi og perversiteter.

Tempelriddermyten søgtes genoplivet ved århundredskiftet med dannelsen af OTO⁹ (Ordo Templi Orientis; af især Theodor Reuss, Franz Hartmann og Karl Kellner i årene 1895-1906) og ONT (Ordo Novi Templi; af Lanz von Liebenfels i 1907).

List og folkene omkring ham så sig selv som direkte arvtagere af "armanenschaft" - som tronfølgere i det strålende pan-germanske rige, der var på vej.

De udarbejdede detaljerede planer for, hvorledes dette rige skulle administreres (offentliggjort i 1911). Dette skulle være som en hierarkisk stat med racerenhed som kriterie for adgang til uddannelse, profession, stillingsbesættelse og handel. Ariere skulle befries for lønarbejde. mens ikke-ariere skulle være slaver. Racehygiejne skulle overholdes, og mænd skulle bestemme over kvinder. Den øverste magt i dette samfund skulle være religiøs og mystisk, som toppen i en lang række indivielsesgrader.

List og kredsen omkring ham ("Hoher Armaner Orden") betegnede sig selv som den øverste celle i dette hieraki - ganske som andre lignende okkulte traditioner: "Unknown Superiors" i "Rite of Strict Observance" (bl.a. Baron von Hund), "Secret Chiefs" i "Golden Dawn" (bl.a. Westcott) og "The Great White Lodge" indenfor teosofien (bl.a. Blavatsky).

6: Den hemmelige arv.

Den hemmelige ariske arv søgtes sporet dels gennem historiske efterladenskaber som bygninger, folkeeventyr, runer etc., men ofte på et meget spinkelt empirisk grundlag. Materialistisk videnskabsopfattelse var disse mennesker meget imod, og clairvoyance var ofte hovedmidlet til "viden" om fortidens praksis og hellige viden.

Et historisk tema af stor betydning for disse kredse var mytologien omkring "wehmretterne" i Mellemuropa eksisterede fra ca. 1200 en række autonome, lokale retsinstanser. Disse bestod af en hemmelig, indviet kreds af mænd, og havde uinskrænkede beføjelser. Oftest virkede de konservativt, imod opbrud i traditionelle feudale magtstrukturer. Wehmretterne fungerede sporadisk så sent som i 1700-tallet.

Disse historiske kendsgerninger blev omgærdet af en romantiseret mytologi; - Disse hemmelige selskaber virkede med usvigelig retfærdighed og uinskrænket magt - ingen synder undslap. Mytologien om wehmretterne som gammel ario-germansk retspraksis tiltalte disse højreekstreme kredse, bl.a. i deres kamp imod demokrati. Dette endda såvidt, at højreekstreme kredse efter første verdenskrig kaldte sig "wehmiske mordere", og dræbte adskillige politikere.

7: Det germanske tusindeårige.

⁹ OTO eksisterer internationalt den dag idag - også i Danmark - og er et hemmeligt broderskab især helliget Crowleys tanker omkring "The law of the strong", udvikling af personlig viljestyrke og selvkontrol, antimaterialisme og rituel magi. I USA har OTO i de senere år været involveret i retssager om, hvorvidt de er nazister.

Bl.a. List var meget aktiv i fremstillingen af en verdensanskuelse, hvor en strålende fremtid fremmanedes komplementært til de nostalgiske beskrivelser af den strålende fortid. Fortid og fremtid fremstilledes således som dobbeltpol til utilfredsheden med nutiden. Denne tankefigur stemmer overens med teosofiens antagelser om historiske cykler - som også kan genfindes i gl. nordisk mytologi. Ideen om det kommende germanske tusindeårige byggede dog i lige så høj grad på en kristen apokalyptisk- og frelsetænkning. (En gennemført cyklisk forståelse ville medføre, at det strålende tusindeårige ville miste lidt af sin glans, da også det selv en dag måtte bukke under)

Centralt i denne apokalyptiske tænkning var ideen om at netop som tingene ser værst ud, vil en guddommelig frelserkriger - "der Starke von Oben" - dukke op og frelse verden fra ondskaben og blive guddommelig diktator, hvorefter alt fremover vil være fryd og gammen.

I de daværende politiske forhold mente disse mennesker at se tydelige tegn på ondskabens stigende indflydelse; de hjemløse germanere i Øst- og Ungarn, laissez-faire og storkapitalismen, jøder, demokrati, kvindefrigørelse, kommunisme, urbanisering etc. Bag dette onde, der var på vej mod sit klimaks, opererede angiveligt "The Great International Party", subjektet bag progressive, demokratiske og antinationalistiske kræfter. Dette fantasifoster mentes at bestå af forskellige interessegrupper, som disse mennesker ikke brod sig om - altid jøder og socialister, men ind i mellem også fx. frimurere.

Ud fra astrologi og teosofi regnede List sig frem til at 1897 måtte være det verdenshistoriske vendepunkt. Dette ændredes senere til 1899, men heller ikke det viste sig at holde. Ved udbruddet af første verdenskrig var mange overbevist om, at *nu* var øjeblikket inde, og langt udover de okkulte kredse tiljublede krigen som "det hellige og endelige opgør med det onde". Efterhånden som krigen udviklede sig tilføjedes hertil: de faldne soldater skulle reinkarneres som et elite-messiaskorps i den nationale revolution, der skulle følge efter sejren.

Udbredt blandt tyskerne efter den tabte krig var opfattelsen af "det store forræderi", og i højernationalt kredse tillages ansvaret for nederlaget de, der havde underskrevet overgivelsen og den forhadte Versaillestraktat.

8: Jörg Lanz von Liebenfels og theozoologi.

Jörg Lanz von Liebenfels (1874-1954) var en yngre kollega til List, der ligesom han blev en vigtig ideologisk figur, særligt i udformningen af "ariosofi" og "theozoologi"; samt - i højere grad end List - stod i spidsen for mere praktiske og organisatoriske bestræbelser.

Lanz var mere inspireret af religiøse forestillinger end af völkische, og tog desuden afsæt i en række teorier som socialdarwinisme, teosofi, astrologi, okkultisme, orientalsk mysticisme samt nye opdagelser som elektroner og stråling.

Han udviklede et verdensbillede befolket af gudelignende ariske supermennesker, visionære new-age racistiske riddere, mystikere, abemennesker osv.

Den grundlæggende tese var, at oprindeligt havde den ariske race været gudelignende, haft supersanser (kunne telepatere samt sende og modtage elektroniske signaler) - og levet lykkeligt. Denne harmoni var afbrudt af et "syndefald", ved at laverestående menneskeracer/abemennesker havde forurenset den guddommelige ariske race. Midlerne til at oprette denne katastrofe var racehygiejne, dels som udryddelse af mindreværdige raceelementer, dels gennem foranstaltninger, som at ariske kvinder blev holdt i stramme tøjler af ariske mænd og oprettelse af raceklostre, hvor avlsmødre blev betjent af renblodede ariske mænd (en ide, der overtoges af SS). Endvidere måtte den ariske races fødselsrettigheder til hele kloden realiseres.

Denne rent biologiske forklaringsmåde blev dog ikke gennemført stringent, idet "laverestående" ofte blev overført til samfundsmæssige forhold; således overførtes taker om racehygiejne også til "de svage" i samfundet. "De svage" og "medlidenhed" kom til at hænge sammen, og Lanz talte meget imod begge - i praksis: socialisme, demokrati, kvinders rettigheder og lignende blev hovedfjenderne.

Lanz var meget aktiv - især sammen med List og Hartmann - i at udgive og skrive i den sværm af blade og magasiner, der udkom i de første årtier af dette århundrede, og som især beskæftigede sig med germansk nationalisme og mysticisme samt racisme - det var bl.a. her at racerenhedskriterier opstilledes. Særligt bidrog Lanz til fantasierne om tusindeårskrigen komme, bl.a. opmuntret af fascismens fremmarch i Spanien, Italien og Ungarn.

9: Den nye tempelorden.

Som tidligere nævnt tiltrak myterne om tempelridderne romantiske fantasier om ridderlig heltedåd, dette bl.a. efter inspiration fra Wagner.

Ifølge Lanz havde disse riddere kæmpet for en germansk statsmagt - byggende på racistisk gnosis - som skulle omfatte hele Middelhavsområdet. Riddernes sagnomsbundne søgen efter "the holy graal" var angiveligt blot et symbolsk udtryk for en stræben mod gennem racehygiejne at framavle den renblodede ariske races særlige psykiske evner. Undertrykkelsen af tempelordenen var således mindreværdige racers triumf - hvoraf de følgende århundredes kaos skyldes.

For at "genoplive" en racistisk tempelriddertradition starter Lanz med flere ONT i 1907. Formålene var flere: gensidig arisk hjælp (bl.a. indenfor handel), udbredelse af arisk racistisk bevidsthed m.m. - dette under et hagekorsbanner. Aktiviteterne var i starten mest af kulturel art, mens en kolossal mængde mere og mindre hemmelige ritualer og disciplinære forskrifter udfærdigedes - størsteparten fra kristne og andre religiøse traditioner tillempt i racistisk og gnostisk retning.

Kun ariere kunne optages i ONT, og måtte gennemgå tests over øjenfarve, hårfarve og statur (mere eller mindre "ario-heroisk"). Ordenen inddeltes i syv underordener, bl.a. efter "racerenhedsprocent".

Indtil første verdenskrig voksede ONT ikke meget, men var omgivet af en stor vennekreds, bl.a. nobiliteter, og var kendt bl.a. gennem en række blade og bogserier. Alene bladet "Ostara", som Lanz udgav, udkom angiveligt i perioder i et oplag på 100 000 eksemplarer.

I løbet af 1920'erne - godt hjulpet af den kaotiske tid efter første verdenskrig - etableredes ONT i Tyskland og Ungarn, bl.a. med hjælp fra kapitalstærke mænd. Mange af de tilkomne medlemmer var - umiddelbart paradoksalt ift. en meget tysk-nationalistisk retorik - mænd, der efter at være flygtet eller rejst fra deres hjemland havde bosat sig i Tyskland.

Ud fra konceptet om pan-arisk samarbejde mellem højreorienterede racistiske grupper overalt på kloden etableredes kontakter til bl.a. det spirende nazistparti samt italienske, franske, engelske og amerikanske fascister. Fjenden var "den store jødisk-bolsjeviskiske sammensværgelse", og ONT-medlemmer deltog i mange af de mindre væbnede politiske opgør i Mellemuropa i mellemkrigstiden.

ONT's storhedstid var mellem 1925 og 1935, hvor der var ca. 300 medlemmer med udgangspunkt i 5-9 forskellige borge i Mellemuropa og Nordtyskland.

Efter en sympati med den fremstormende Hitler, blev ONT - sammen med alle andre okkulte selskaber - forbudt under anden verdenskrig.

Del 3: Ariosophi i Tyskland, ; 10: Germanerordenen.

Mange af List's følgesvende arbejdede aktivt for at brede de ariosofistiske ideer til Tyskland. Bl.a. var de aktive i etableringen af forskellige højreekstreme organisationer, heriblandt "Reichshammerbund" (1912) og dennes skjulte parallelorganisation "Germanerordenen".

Theodor Fritsch (f. 1852) havde allerede en lang karriere indenfor antisemitisme, da han i 1902 grundlagde tidsskriftet "HammerGemeinden" (senere "Deutsche ErneuerungsGemeinde"). Læserskaren heromkring dannede grundstammen, da "Reichshammerbund" og "Germanerordenen" dannedes i 1912 med formålet at indføre racistisk diktatur. Reichshammerbund kom aldrig til at bestå af mere end et par hundrede medlemmer, og selvom deres agitation var intens, svandt organisationen hen.

Germanerordenen opbyggedes efter principper om hemmeligholdelse, detaljerede spektakulære indvielsesritualer etc., bl.a. med henvisning til, at det måtte være i en således organisationsform, at jøderne skjult udøvede deres magt. Efterhånden grundlagdes også celler udenfor Tyskland.

Organisationens mål var primært registrering af jødisk aktivitet, gensidig forretningshjælp og formidling af især anti-semitisk propaganda.

Ikke bare "ikke-ariere", men også fysisk handicappede og "ubehageligt udseende" personer nægtedes optagelse.

Efterhånden prægedes organisationen af runer, heraldik, hagekors etc. efter inspiration fra List.

I 1916 splittedes organisationen (foranlediget af Philip Stauff - medlem af HAO og vistnok også ONT) grundet utilfredshed med at lederen - Hermann Pohl - tilsyneladende var mere optaget af pompøse ritualer end af handling. På trods af flere års forvirring arbejdede de to grene videre, bl.a. med politiske mord. Rudolf von Sebottendorff tilsluttede sig i 1916/1917 Pohl's gren - kaldet "Germanerordenen, Walvater".

11: Rudolf von Sebottendorff og Thuleselskabet.

Rudolf von Sebottendorff¹⁰ (f. 1875) havde indtil første verdenskrig gennem sit liv som kosmopolit og spion erhvervet sig organisatorisk og okkult viden. Sebottendorff gik ind i "Germanerordenen, Walvater" i 1916/1917, og allerede i 1918 havde han etableret en stor afdeling i Bayern. Pga. afdelingens størrelse og offentlige højreekstreme arrangementer tog den udadtil navnet "Thuleselskabet" for ikke at tiltrække opmærksomhed til dens hemmelige parallelceller i ordenen.

Thuleselskabet dominerede i de højreekstremistiske organisationers kamp mod den socialistiske magtovertagelse (anført af socialdemokraten Kurt Eisner) i Bayern i november

¹⁰ Sebottendorff var egentlig født Adam Alfred Rudolf Graver, men ligesom List og Lanz tillagde han sig adelig titel.

1918 og april 1919. Herunder blev en del Thule-medlemmer henrettet, hvilket gav Thuleselskabet en martyrolle¹¹.

Sebottendorf opkøbte i 1918 en avis ("Völkischer Beobachter"), og ændrede den fra at være småborgerlig og reaktionær til at være åbent racistisk. Den blev et par år senere nazisternes hovedpropagandaorgan.

Omkring Thuleselskabet opstod fra 1918 et miljø af velhavende højreekstremister, bl.a. flere senere prominente nazister som Rosenberg og Hess.

For også at appellere til arbejdere dannedes med udgangspunkt i Thuleselskabet i 1918 "Deutsche Arbeiterverein"/"Politische Arbeiterzirkel", hvilket i januar 1919 omdannedes til "Deutsche ArbeiterPartei", domineret af højreekstrem nationalisme fremfor arisk okkultisme.

Den 12. september overværede Hitler i egenskab af militærspion et møde i DAP - og meldte sig kort tid efter ind. Han begyndte snart efter at arbejde på at udrydde resterne af okkult organisering. En del retorik og ritualer viderebragtes dog, bl.a. hagekorset. I 1920 ændredes navnet Deutsche ArbeiterPartei til Nationalsozialistische Deutsche ArbeiterPartei.

Sebottendorff skriver i 1933 i sin bog "Bevor Hitler kam: Urkundliches aus der Frühzeit der nationalsozialistischen Bewegung":

"Thule members were the people to whom Hitler first turned, and who first allied themselves with Hitler. The armament of the coming Führer consisted - besides the Thule society itself - of "Deutscher Arbeiterverein", founded in the Thule by Brother Karl Harrer at Munich, and the "Deutsch-Sozialistische Partei", headed there by Hans Georg Grassinger, whose organ was the "Münchener Beobachter", later the "Völkischer Beobachter". From these three sources Hitler created the "Nationalsozialistische Arbeiterpartei"."

12: De hellige runer og Eddaselskabet.

Efter 1. verdenskrig mindskedes List-selskabet i betydning, men andre tog over, bl.a. Rudolf von Gorsleben (1883-1930), der udover at være aktiv i Thuleselskabet og højreorienterede frikorps i 1920 etablerede avisen "Deutsche Freiheit" - senere "Arische Freiheit" - der med udgangspunkt i visionen om arisk verdensherredømme beskæftigede sig med runer, eddaerne og okkultisme. Avisen og kredsen omkring dens udgivelse var i starten primært nationalistisk og racistisk, men blev stadig mere okkult/magisk (antimaterialistisk, magiske ariske kræfter etc.). Åndelig vækkelse og okkult uddannelse ansås efterhånden for vigtigere end racehygiejne. Runerne - og krystaller, numerologi osv. - havde her en særlig betydning som magiske redskaber til at styre den materielle verden.

Eddaerne betragtedes som den vigtigste kilde til den ariske intellektuelle historie, og i 1925 etableredes "Eddaselskabet" sammen med andre ledende højreorienterede forfattere og organisatorer. Ved Gorslebens død i 1930 overtog Bülow ledelsen af Eddaselskabet og udgivelsen af "Arische Freiheit", der skiftede navn til "Hag All All Hag", senere "Hagal". Selskabet beskæftigede sig med nordisk mytologi, runer etc. - men ikke mere verdensfjernt, end at de bød den nazistiske magtovertagelse velkommen.

Andre i dette miljø (fx. F.B. Marby og S.A. Kummer) beskæftigede sig med runer i en mindre racistisk kontekst, og fokuserede på runernes healende egenskaber. I denne forståelse er

runerne ikke blot bogstaver, men repræsentationer af positioner og bevægelser, gennem hvilke mennesker kan fremme modtagelsen af kosmiske stråler.

13. Herbert Reichstein og ariosofi.

Bl.a. omkring Herbert Reichstein etableredes særligt i perioden 1925-1929 en række selskaber ("Swastikazirkel", "Deutsche Arbeitsgemeinschaft für Menschenkenntnis und Menschenschicksal", "Arische Kulturzentrale" o.a.) hvor en række personer fra det okkulte miljø, ONT samt nazister (bl.a. folk fra SA og SS) og andre højreekstreme organisationer udgav bøger og tidsskrifter, især skrevet af de tidligere omtalte personer, men fx. også Mussolini.

Fra 1929 fik kredsen tættere forbindelse med nazistpartiet, der identificeredes som kraften, der skulle realisere ariosofisk kultur og doktrin, Hitler hyldedes som "guds instrument".

14: Karl Maria Wiligut, Heinrich Himmlers private magiker.

De hidtil beskrevne ariosofister, runeokkultister etc. fik indflydelse på nazistpartiet gennem deres udbredelse af ideer til brede folkemasser. Særligt en person - Karl Maria Wiligut (1866-1946) - fik direkte indflydelse gennem sin position som Himmlers mentor i mytologisk spørgsmål.

Wiligut havde militær baggrund, og virkede i det völkiske/okkulte miljø (bl.a. med forbindelse til ONT og Eddaselskabet), hvor han havde en særlig status, da han angiveligt nedstammede fra en slægt med aner langt tilbage¹². Disse aner havde han angiveligt clairvoyant hukommelse om, hvorfor hans påstande måtte tages for gode varer. Hans doktrin var en privat blanding af List's og Lanz'. Han anså sin familie som havende en særlig funktion som bærere af arkaisk viden, hvorfor sammensværgelsen af jøder, katolikker og frimurere særligt var ude efter ham. En overgang var han indlagt på psykiatrisk asyl begrundet i paranoia og storhedsvanvid.

Under navnet Karl Maria Weisthor gik han i -33 ind i SS, hvor han arbejdede under Himmler i anliggender omkring runer, mytologi, kosmologi, magiske landskabsformationer etc. I 1934 blev han leder for arkivafdelingen i "Race- og Kolonihovedkontoret" med titel af SS-Oberführer. Wiligut/Weisthor trak også andre okkultister ind i SS. De okkulte tendenser mødte modstand fra de akademiske forskere tilknyttet SS, men Himmler støttede den okkulte (læg-)opfattelse.

Wiligut havde stor indflydelse på udformningen af SS-ritualer (hedenske bryllupper med runer osv. for SS'ere, design af SS "Totenkopfring"), udarbejdede planer for reetablering af "den gamle religion" etc.

Fra 1934 havde SS hovedkvarter i byen Wendelsburg, som tog form af et kultsted. Her opbevaredes afdøde SS-oberführeres våbenskjolde og totenkopfringe, her udførtes ceremonier af ariosofistisk art, rum opkaldtes efter figurer fra den nordiske mytologi. Med slotte i Wendelsburg som centrum planlagdes bygningen af et kæmpebyområde, som ifølge planerne først ville blive færdiggjort i 1960'erne.

¹¹ Nogle af de henrettede var af aristokratisk oprindelse, hvorfor deres henrettelse vakte harme langt ud over Tysklands grænser.

¹² - Og hvem gør ikke det?

15: Ariosofi og Adolf Hitler.

Hitler fødtes i 1889 i Østrig, og fik gennem sin opvækst kendskab til völkish tankegang. I 1907 forsøgte han forgæves optagelse på kunstakademiet. Fra 1908-1913 levede han et liv blandt suppekøkkener, herberger og hjemløse i Wiens heksekedel af fattige tilflyttere. I perioden 1913-1914 ernærede Hitler sig som maler i München.

Ifølge nogle - usikre - kilder besøgt Hitler Lanz i 1909, og det synes sikkert, at Hitler gennem bladet "Ostara" har fået kendskab til ariosofiske tanker før 1 verdenskrig. Om han også fik kendskab til List's tanker er tvivlsomt.

Der er ingen dokumentation for, at Hitler var med i Thuleselskabet, og da han trådte ind i DAP, var dette parti-*in-spe* ikke særligt optaget af ariosofi/det okkulte, men fremfor alt af den tabte krig/"Versaillesforrædderiet" og antisemisme. Derimod vides det med sikkerhed, at mange andre nazistiske ledere deltog i Thuleselskabet fra 1920-1923.

Opsamling:

Selvom bogen primært beskriver forskellige organiseringer og personer omkring ariosofi, giver den et billede af, hvilke betingelser, der ligger bag denne "Weltanschauung".

I store træk udgøres disse betingelser af de økonomiske og politiske forandringer, der tager fart i løbet af det 18. århundrede. Økonomisk oplevede Mellemuropa i disse år store omvæltninger fra et traditions- og jordbaseret samfund til et ungt kapitalistisk samfund. Dette gav sig generelt udtryk i urbanisering og ukendte/usikre leve- og kulturelle vilkår. Ikke mindst for Østrigs vedkommende kontrolleredes det kapitalistiske apparat fra udlandet, og tiden var præget af vekslende økonomiske konjukturer.

Især tyskere i Østrig-Ungarn følte sig ramt af tiden, idet deres traditionelt stærke politiske position svandt grundet nye grænsedragninger og deres mindretalsposition i den demokratiske udvikling.

Den ariosofistiske doktrin havde primært sit udspring i de tyskere, der følte sig hjemløse i Østrig-Ungarn. Des mere umulige de politiske perspektiver syntes, des mere fantastiske synes visionerne at være. Denne politiske bevægelse er før 1. verdenskrig for en stor del sammensat af hjemløse eventyrer, der hverken synes om status quo eller den fremtid, som kapitalismen indebar. Visionerne indeholdt ikke udviklede økonomiske og samfundsorganisatoriske principper, men var primært af "åndelig art" - og altid yderst antidemokratiske og racistiske. Alt dette åndelige "hokus-pokus" og hemmelig organisering kunne aldrig få udformning som bred organisering, men vedblev at være for "de få udvalgte", ofte rekrutteret blandt velhavende lediggængere.

Kulturelt og ideologisk var især tiden op til 1. verdenskrig præget af en blanding af fantastiske fremtidsdrømme og katastrofeforudsigelser. "Verden var af lave", og myriader af forskellige bevægelser, religioner og organiseringer - ofte iblandet fantastiske perspektiver fra den tids videnskabelige opdagelser - havde hver deres bud på, hvordan verden var skruet sammen. Ustabilitet prægede det politiske billede i denne opbrudstid mellem traditioner, de stor-imperialistiske sammenbrud, kapitalisme/liberalisme og de store fremtidsvisioner - bl.a. den betydningsfulde kommunistiske verdensbevægelse.

Efter første verdenskrigs smædende og for mange overraskende nederlag vendtes de mangfoldige fantastiske visioner til en meget udbredt skuffelse. Økonomisk og politisk var det en uoverskuelig tid.

I denne tid vender de okkulte organiseringer sig udad, og forsøger i højere grad at fange "manden på gaden". Samtidig med dette forandres de fantastiske forklaringer om "alt mellem himmel og jord", aberacer, forsvundne kontinenter, telepatiske evner etc. i retning med en mindre kompliceret verdensanskuelse, primært baseret på race og nation. De ideologiske forestillinger om verdensherredømme forandres ikke, men de fantastiske begrundelser for hvorfor netop denne særlige gruppe mennesker - arierne, tyskerne - har ret og pligt til at være verdensherskere forsvinder. Tilbage bliver kun påstandene og fjendebillederne - og nogle meget mere praktiske politiske visioner: det er ikke længere mystiske kræfter, der skal forandre historiens gang, men krig, terror og propaganda.

Denne udtydning og forandring af de politiske visioner og den samtidige forandring af de organisatoriske principper fra et hemmeligt hieraki til et åbenlyst og uimodsigeligt diktatur er to sider af samme udvikling. En udvikling, der også indebærer en ændring fra troen på den guddommelige eners indsigt i en verdensfjern viden til troen på racen som et på forhånd givet samlet subjekt, og samtidig hermed aflives den mangfoldige og løsslupne ideproduktion og -udveksling til fordel for et kommandoregime med meget kortfattede slagord - og døden for de, der modsiger disse.

referat af

F. W. Haack: "Wotans Wiederkehr", Claudius Verlag München, 1981.

7-9: Iflg. "Bevor Hitler kam" var Hitler, Julius Streicher, Hess, Göring, Himmler, Rosenberg, Hans Frank, Karl Harrer, Karl Haushofer, Gottfried Feder og Dietrich Eckart medlemmer af **Thuleselskabet** Ordens-højmester: Sebottendorf, Ordensmestre: von List og von Liebenfels. Hitler var i -33 fører for ordenen.

Efter -45 er den nygermanske bevægelse igen blomstret op - uden at ønske offentlighed, og det er her, man kan finde de hårdeste antidemokratiske nyracistiske højreradikale aktivister, som kæmper med en elan, som kun religiøs tro kan formidle.

11f: I det 19. århundrede voksede en nationalisme frem i Tyskland, Frankrig, England og andetsteds. I Tyskland og Østrig omkring "artens egne rødder", kristendommen

Holzkaup:
"Persönlichkeit - zur Funktionkritik eines Begriffes".
*****

Teksten problematiserer de interesser, der er impliceret i
brugen af personlighedsbegrebet.

2. Socialøkonomi: Udgrænsning som modsætningsfuld funktionbe-
stemmelse af det "hverdagsteoretiske" personlighedskoncept.

Daglig brug af begreber som "personlighed", "person" mm
betegner særpræg, kvaliteter, svagheder mm, der tendentielt
overskrider de aktuelle kommunikationserfaringer, idet en
tilgrundliggende "væren" hypostaseres, hvorudfra "enheden" og
den tidslige konsistens gives. Disse tendenser giver sig
teoretisk udtryk inden for området "social kognition" som
"konsistensteori", "attributionsteori", "impression formation"
mv. i funktionen "orienteringsledende gennem økonomisering".
Dette er også en udklamring af virkelighedsaspekter, en "fat-
tiggørelse", et realitetstab.

Handlinger kan herindenfor begrundes med "personlige egen-
skaber" (ex misundelse, utroværdighed, godmodighed osv).
Herved lukkes for videre intersubjektiv "udvidelse" gennem
kommunikation/argumentation. Dette giver sig ofte udslag i
aggression eller "at give tilbage med samme mønt". En mulig
funktion af hverdagsbrugen af begrebet "personlighed" er brud-
det i den interpersonelle forståelsesproces; forsøg på magt-
døvelse i et konfliktfelt gennem indskrænkning af de subjekt-
bestemte rådighedsmuligheder (- og derved at fremprovokere
modstand).

Disse konfliktstrategier ligger som "tilbud" i sproglige
mønstre og begreber, og må således ses som udtryk for sam-
fundsmæssigt typiske konfliktkonstellationer, og må analyseres
som interpersonelle fremtrædelsesformer af samfundsmæssige
modsatninger: som formidling af den centrale samfundsmæssige
modsatning mellem kapitalens værdiforøgelsesinteresse og den
enkeltes subjektive leveinteresse, tendentielt som forsøg på
gensidigta at kontrollere hinanden (indenfor formen "din
fordel min ulempe" og omvendt).

Denne reducering af intersubjektiv kommunikation og er-
faring ved "værensbestemmelse" er konkordant med den herskende
interesse: istedet for fælles at erkende den fælles ramthed af
de samfundsmæssige modsatningers realitet reproduceres/fik-
seres denne blindt gennem den persoliggørende tendens.

"Personlighedsfastsættelsen" finder sted i varierende
grader, mere eller mindre som "tilfælde" af socialt definerede
grupper ("mand", "unge" osv).

Således træder den manglende gensvarsmulighed frem som hin-
dring af den intersubjektive forståelsesproces gennem er-
faringsnægtelse: hvad kan man svare et menneske, der betrag-
ter en selv - gennem en "personlig væren" - blot som mani-
festationen af "den slags" mennesker?

Dette tydeliggør, hvorledes udgrænsning af hele samfunds-
mæssige grupper finder sted som fordrejning/naturalisering af

samfundsmæssige interessemodsatninger; hvor sædvanlig kommunikation/forståelse synes overflødig grundet tilsyneladende naturgivne personlige forskelligheder.

3. "Main-stream-psykologiens" personlighedskoncept: Erkendelseindskrænkning gennem teoretisk "fordobling" af den modsætningsfulde funktionsbestemmelse af dagligdagens "personligheds"-fastsættelse.

Den indenfor "main-stream"-konceptet tilstræbte "videnskabeliggørelse" (ex gennem "personlighedsstruktur", "-tests", "-skalaer" etc.) har det mål så vidt muligt at fastlægge den "personlige væren". Dagligdagens personlighedsforståelses funktionsbestemmelse og interesseforhold gøres ikke til genstand for analyse, men reproduceres blindt. En nærmere analyse af specielt de klinisk-diagnostiske fremgangsmåder viser at dette ikke blot foregår ureflekteret, men at dette syn sågar ensidigt fastlægges; ved gennem procedurer "bag om ryggen" på probanden at forsøge at kortlægge "personligheden", dens præstationer, forholdet sig og fremtidig skæbne på en måde, hvor den intersubjektive forståelsesproces suspenderes tff. kontrollen over probanden.

Den opstillede testsituation umuliggør intersubjektiv kommunikation. Probanden er værge- og hjælpeløs overfor "videnskabeligheden" og diagnostikeren har ikke mulighed for at inddrage probanden som subjekt, idet dette dels vil være uforeneligt med den diagnostiske forståelsesmåde, dels ville sætte spørgsmålstegn ved selve konstellationen.

Dette spændingsfelt af mistro og udleverethed resulterer i en "strukturel pinlighed", der fører til fordrejede retfærdiggørelser fra psykologens side og til mistro (mere eller mindre til alle psykologer) fra probandens side.

Samlet kan siges om disse procedurer (udover selvfølgelig sammenhængen mellem "personligheds"-hypostaseringen og de herskendes interesser) at de er udtryk for *realitetstab*, og dermed (tendentielt) videnskabelig forfejlning. De opstillede kriterier for reliabilitet og validitet er da heller ikke tilnærmelsesvist opfyldelige.

Hvorfor tages procedurerne på baggrund af disse problematiske aspekter så ikke op til kritisk overvejelse, men forsøges i stedet udviklet og perfektioneret? Fordi videnskabelig erkendelse ikke (primært) er den drivende interesse; snarere er den herskende interesse i ideologisk: personliggørelse/individualisering af den samfundsmæssige privilegering, forfordeling og udgrænsning af mennesker/menneskegrupper den drivende bestemmelse ("bag om ryggen" på psykologerne), og den videnskabelige "indpakning" opfylder en legitimerings- og sløringsfunktion.

At udtale sig om den *eksperimentelt-psykologiske*/"grundvidenskabelige" anvendelse af "personligheds"-begrebet er mere kompliceret, idet formidlingen til de samfundsmæssige interessekonstellationer og -modsatninger først må fremanalyseres.

Kritikken af brugen af "personligheds"-begrebet må tydelig-

gøres som en kritik af den "variabelpsykologiske" tænkning og metode.

Umiddelbart ses det, at der benyttes de samme eller lignende procedurer, som indenfor personlighedsdiagnostik, og det kan tænkes, at den eksperimentelle tradition på lignende "førvidenskabelig" vis blindt reproducere den interessebetingede erkendelseindskrænkning.

Oftte indføres udover "uafhængige variable" også "personlighedsvariable" som "afklaring af variation", nogen gange endda i formen "uafhængige variable" (ex hvordan reagerer "intraverte"/"ekstrovorte" på de og de betingelser). Her ved foregribes det betingelsesanalytiske eksperiments eventuelle konklusioner, og gøres til grundlag for eksperimentet som "personlige værensbestemmelser".

Interessen i erkendelseindskrænkningen er indenfor dette "grundvidenskabelige" område ikke direkte knyttet til interessemodsatninger ift. de berørte, men i en mere generel interesse i "forskningsresultater" omkring bestemmelse af personer som bærere af invariante "værensbestemmelser" (Være disse "medfødte" eller "resultat af socialisationsproces"), hvorudfra disses forholdet sig kan forudsiges udfra et ydre kontrolstandpunkt. (Modsat at se individet som standpunkt for subjekt-aktiv indflydelse på egne livsbetingelser.)

4. Konsekvenser.

Ved tale om "personlighedspsykologi" må det være klart, at der ikke kan tages udgangspunkt i (d)et foreliggende "personligheds"-begreb, men at ethvert sådant også må ses som konstituerende bestemmelsesmoment, og således må gøres til genstand for overvejelser over dets status som *samfundsmæssigt-socialt formidlingsbegreb*, i hvilket *interpersonelle og ideologiske interesseforhold nødvendigvis er impliceret*.

Dette betyder ikke at interessemodsatningen kan ophæves blot gennem refleksion over disse forhold, hverken i de daglige fremtrædelsesformer eller i den videnskabelige analyse. Det er derimod muligt - og for en videnskabelig proces *uomgængeligt* - at inddrage de historisk-konkrete forhold, hvorunder et "personligheds"-begreb opstår som middel til egen eksistenssikring gennem indskrænkning af andres subjektivitet. Det betyder også i fællesskab at udvikle de betingelser, hvorunder det ikke er nødvendigt at leve sit liv på andres bekostning - dette under det omfattende historiske perspektiv af de samfundsmæssige forhold "hvor" den frie udvikling af den enkelte er betingelse for alles frie udvikling".

"Personligheds"-begrebet må således udvikles fra at være *genstand* for videnskabelig forskning til at være *videnskabeligt grundbegreb*, som indenfor det fælles liv kan fremanalyseres som *min unikhed, livshistoriske dignitet* og *deri også mit liv for andre og almenheden*.

Psychologische Therapie und politisches Handeln.

Kapitel:

41:

Marx betegner ideologi som en samfundsmæssig nødvendig falsk bevidsthed. (MEW 3, 1969, 67)

Den herskende classes tanker er i enhver epoke de herskende tanker; gennem rådigheden over de materielle forhold. (ibid, s 46)

70:

Betydning er en almengørelse af virkeligheden, der i sin bærer - ordet og ordkombinationen - er krystalliseret og fikseret. Dette er den ideelle, åndlige form, hvori den samfundsmæssige erfaring, menneskeheden samfundsmæssige praksis er indeholdt. Betydningen hører dermed til de objektive fremtrædelsers område. (Leontjew, 1973, 219)

96:

Mange terapeuters praktiske erfaring, at klientens livsbetingelser væsentligt bestemmer terapiforløbet, forbliver i høj grad teoretisk ubegrebet.

Adskillelsen mellem den terapeutiske situation og den øvrige konkrete livssammenhæng som en ideologisk fiktion, hvis modsætning til virkeligheden forstyrrer kommunikationen mellem terapeut og klient, med hindring af behandlingen til følge.

101:

Det strikte neutralitetskrav er et tilspidset udtryk for det borgerlige individs fremmedgørelse for sig selv, og dets adskillelse og isolering fra andre individer. Det er udtryk for spaltningen af mennesker i arbejdsmæssige funktioner og "privat-personer" (i en offentlig og privat side), der i den udviklede kapitalisme har fundet sit højdepunkt.

Holzkamp & H.-Osterkamp:

157:

(dyr/menneske-overgang)... hvorved den evolutionære optimering af levevæsenene til verdenen herigennem overlægges i den modsatte proces: optimeringen af verdenen til menneskerne.

158:

Dette betyder, at - stadig modalt set - at de for samfundsenheden ("Gesellungseinheit") i dens altid historisk bestemte form nødvendige evner, egenskaber, indstillinger, behov etc. gennem den individuelle samfundsmæssige gørelse af det enkelte samfundsmedlem må reproduceres personalt i dennes interesse i egen livssikring.

159:

I den grad den enkelte yder betydningsfuldt bidrag til det fælles mål om forbedrede livsbetingelser, vinder han også betydning for de andre, bliver altså af disse "bekræftet" i sin eksistens og fremmet i sin udvikling.

160:

Terapimål: generelt set altid klientens evnegørelse til opnåelse af optimal kontrol over sine egne livsbetingelser, samfundsmæssig integration og bevidst livsførelse og selvudvikling ifølge samfundsmæssige og individuelle livsnødvendigheder i fuld realisering og udvidelse af givent handlerum.

161:

Begyndelsen af den terapeutiske proces er alment kendetegnet ved patientens bevidstløse involverethed i sine modsætningsfulde og restriktive livsomstændigheder, og gennem blind reaktion herpå til egen skade. Gennem den vellykkede terapiproces kommer denne til erkendelse af de egne psykiske besværligheders afhængighed af de objektive livsomstændigheder og disses indflydelse i løbet af individualudviklingen som selvstændiggjorte fejlholdninger, tendenser til konfliktudløsning, emotionelle forstyrrelser etc., og dermed den altid overskridende mulighed for at overvinde disse problemer gennem bevidst ændring af disse betingelser, for at nå til optimal selvudvikling og livsfylde.

Dernæst kan tilsyneladende blot "private" problemer forstås som individuelle fremtrædelser af menneskelige livsmuligheders samfundsmæssige restriktion, hvorigennem isolationen tendentielt kan ophæves i retning af sammenslutning med mennesker i samme objektive situation under det fælles mål af forbedringen af de almene livsbetingelser.

162:

(i forb m "besværlige" unge:) Karakteristisk for den slags "standard-problemer" er, at der ikke derved menes problemer for den unge, men for de, der har med vedkommende at gøre. Derved kan der ikke fra disse "klager" udledes terapimål, da disse må overtages af klienten.

166:

Ved at der i psykoanalysen udelukkende arbejdes med sådanne "skæbne-agtige" fakta fra den tidlige barndom, indskrænkes blikfeltet til sådanne hændelser, som man principielt er udleveret til (ex: moders død).

Sådanne "tilfældige" livshistoriske hændelser er af betydning, men kan kun forstås som besværende faktorer indenfor den classespecifikke livssituation, hvorindenfor de alene er bestemmelige.

Muligheden og nødvendigheden af at ændre de egne livsbetingelser for virkelig overvindelse af psykiske problemer udklæres således.

172:

Den videnskabeligt begrundede nægten af at betragte den "personlige skæbne" som blot privat hændelsestilfælde er ikke-

en forsmåelse af denne skæbne, men grundlaget for en adækvat begribelse og bevidst ændring heraf.

Terapien som kontakt fra "privat" til "privat" lader de egentlige grunde for problemerne uforandret.

178:

De blot "sociale" behov forandres til behovsgrundlag for menneskers tendens til kooperativ integration i samfundsmæssige relationer, dermed udvidelse af indflydelsen på den samfundsmæssige proces, altså egne livsbetingelser.

179:

Fremkomsten af "motivation" afhænger altså ikke kun og primært af subjektet, men forudsætter nødvendigvis eksistensen af samfundsmæssige mål, der gennem deres objektive beskaffenhed faktisk muliggør udvidelse af deltagelsen i den samfundsmæssige realitetskontrol og kooperativ integration, og dermed forbedret kontrol over egne livsbetingelser.

180:

Det udgangspunkt, som motiveret handlen opstår i er altid den subjektive modsætning mellem oplevet nødvendighed af forbedret kontrol over egne livsbetingelser på den ene side og de anstrengelser og risikoer der er forbundet med en aktivitet til sådan livsforbedring på den anden side.

Trods den subjektive nødvendighed af forbedring af indflydelse på egne livsomstændigheder kan individet hænge fast i en tilstand af "umotiverethed",

-når samfundsmæssige mål, hvis forfølgelse muliggør udvidelse af kontrol over egne livsbetingelser, ikke er til stede hhv. ikke kan erkendes

-når muligheden for aktualisering af de for opnåelse af målet forudrede færdigheder reelt eller subjektivt ikke består og/eller

-når individet gennem en modsætningsfuld og ikke strukturerbar behovssituation ikke kan rette emotionaliteten mod mål opnåelse. (Disse 3 aspekter er tæt forbundne.)

181:

"Angstberedskab" er her karakteriseret som trussel mod egen eksistens gennem truende tab af kontrol over samfundsmæssige, og dermed egne livsbetingelser, og bliver til "manifest angst" når overvindelse af den nuværende udleverethed til aktuelle livsomstændigheder ikke kan anticiperes; når individet altså passivt må gå en tilstand af stadig voksende eksistenstrussel i møde.

(ifm overtagelse af "fremmede" samfundsmæssige krav:) Det reale alternativ til "motiveret" opgaveopfyldelse er altså her kravopfyldelse under ydre eller indre tvang. I sådanne tvangssituationer er anstrengelsen ved handlingsretningen altså ikke gennem anticipation af "produktiv" tilfredsstillelse indeholdt i en positiv emotionel vurdering, men fremtræder fuldt i

dennes negative værdi, og kan kun frembringes gennem isoleret-viljeskraft.

182:

(mht evner til at tilfredsstille fremmede interesser:)

Evner, der er nødvendige til at realisere påtvungne målsætninger, bringer ikke i deres anvendelse ikke i sig selv udvidelse af selvbestemmelse, og dermed livsfyldelse, men tjener i bedste fald muliggørelsen af handlinger som "mid-del til målet" om forbedring af livssituationen under afhængighedsbetingelser. Disses fremstilling er derved ikke et moment ved "produktiv" behovstilfredsstillelse.

184:

Da den emotionelle vurdering kun forholder sig til realitetsforhold såvidt og således som de kognitivt opfattes af subjektet, hænger den emotionelle truffethed og handleberedskab overfor et omverdensforhold sammen med graden og arten af subjektets kognitive forståelse. Lovmæssighederne ved et individs emotionelle vurdering af de objektive samfundsmæssige livsbetingelser kan altså kun adækvat forstås i konteksten af lov-mæssighederne ved individets (evt. fejl-)erkendelse af disse livsbetingelser.

Den "orienterende" erkendelse er det enkeltes instrument til at finde sig til rette i en naturlig-uforanderligt opfattet omverden, i værensbemægtigelsens tjeneste.

... enhver skelnen mellem fremtrædelse og væsen udebliver, overfladen er identisk med virkeligheden. Udvikling som frembringelse af noget kvalitativt andet og nyt kan ikke tankemæssigt reproduceres: fortiden såvel som det fremtidige struktureres efter nutidens overflades "mønstre", hvorved hverken nutiden og fremtiden kan forstås som foranderlig, men fremstår som den af mennesker uafhængige "naturlige" omverden. (mods. "begribende" erkendelse).

186:

Overgangen fra det gnostiske stadie af "orienterende" til "begribende" erkendelse er ikke at betragte som et endegyldigt individualhistorisk skridt. Alternativet stilles igen og igen i forskellige sammenhænge og på forskellige niveauer.

188:

Det i den orienterende erkendelse liggende afkald på kontrol over de samfundsmæssige rammebetingelser for den individuelle livsbemægtigelse, betyder objektivt set at den til orientering opbyggede struktureringsmåde af hverdagsrealiteten til stadighed kun er "brugbar" såfremt de givne rammebetingelser ikke forandres.

190:

Man kan ikke betragte "handleevne" som noget absolut opnåeligt, men må skelne mellem forskellige niveauer af rela-

tiv handleevne som forhold mellem selvbestemmelse gennemindflydelse på almene og dermed individuelle livsbetingelser og graden af ydre stabilisering og fremmedbestemmelse gennem samfundsmæssige afhængighedsforhold.

Psykisk konflikt mellem den emotionelle værdi af realiserbare alternativer står i modsætning til truslen mod eksistensgrundlag fra de samfundsmæssige magtinstanser.

193:

En konfliktbemygtigede skelnen betuder en sammenhængende emotionel vurdering og dermed handleberedskab.

195:

En vurdering af "farerne" kan føre til at de forandrende handlinger er mulige. Hvis de skønnes at have for uheldige konsekvenser, betyder det ikke at målene opgives, men henlægges til andet tidspunkt eller opnåelsesvej.

197:

Konfliktafværge er alment set regression fra den opnåede status af begribende erkendelse til den blotte orientering.

... på denne måde bliver sammenhængen mellem de egne interesser og interesserne hos andre mennesker i samme samfundsmæssige situation elimineret bevidsthedsmæssigt, hvorved ansatvise kooperative relationer til gennemsætten af fælles mål underkendes som blot "sociale" relationer, hvorved såvel egne som fremmede interesser og behov isoleres fra de objektive livsbetingelser og personaliseres som udspringende fra den enkelte.

198:

I konfliktafværger sælges evnen og behovet for højere niveau af selvbestemmelse og livsfylde tff. den relative angstfrihed ved stagnationen af den kooperative integration, og derved udviklingsløshed.

... hvorved også emotionaliteten som samlet vurdering af omverdenen ift. de subjektive nødvendigheder bliver stadig mere diffus.

Den med forskellige konfliktafværge-teknikker forbundne naturalisering og personalisering af samfundsmæssige modsætninger og det dermed forbundne tilbagetrækning til privatlivet er objektivt i kapitalens interesse og i mangfoldige former indeholdt i den borgerlige ideologi.

199:

I mange afværgeformer står benægtelsen og fortrængningen af alle kognitioner om historisk skabthed, modsætninger og foranderlighed i forgrunden,

i andre afværgeformer bliver muligheden og nødvendigheden af nødvendigheden af forbedring af egne livsomstændigheder benægtet, i andre igen omvendes de objektive samfundsmæssige udviklingskranker til individuelle utilstrækkeligheder.

Afværgetendenser kan gennem opvæksten selvstændiggøres. Reinterpretation af det freudske "overjegs"-begreb som introjektiv identificering med de irrationelle, vilkårlige fordringer og indskrænkninger fra forældre og opdragelsesinstanser.

201:

Den onde cirkel (spiral) at angstundgåelsen gennem konfliktafværge er samtidig udviklingsbetingelse for angsten.

202:

Terapi:

- de objektive livsbetingelsers metodologiske primat
- fordring om politisk-økonomisk funderet udarbejdelse af klientens klasse- og positionsspecifikke livssituation.
- indsigt i lovmæssighederne ved sammenhængen mellem livsbetingelser og menneskelig subjektivitet.

Analysen af den subjektive livssituation må tage udgangspunkt i klientens emotionalitet, da afgørende informationer om klientens omverdensforhold og disses mulige forstyrrelser er indeholdt heri, og da klientens lidelse og den terapeutiske overvindelse heraf er ensbetydende med den nuværende karakteristik og den ønskede opnåede forandring - emotionaliteten som udtryk for arten og måden af klientens beherskelse af den objektive verden.

203:

Indledningen af enhver analyse af den subjektive livssituation danner en overfladisk "status" over den berørtes emotionelle befindende, herunder de emotionelt vurderede egne og fremmede kognitioner af/over klienten.

204:

I en tilstand af målløshed kommer man ikke til entydige vurderinger af hverken egne eller andres handlinger, da disse kun kan vurderes i deres betydning for udvidelse af livsmuligheder.

205:

Indledningen af terapi ofte foranlediget af at hidtidig risikøse handlingstendenser pga. forandrede konfliktkonstellationer skaber nye handlingenødvendigheder.

207:

På dette stadie af terapien nytter det ikke det fjerneste at terapeuten meddeler klienten sin viden om den menneskelige subjektivitets objektive betingethed, og altså også klientens, og om de almen lovmæssigheder ved "subjektivering" af den

objektive livssituation i den individuelle udviklingsproces. For klienten - som netop er karakteriseret ved fangethed i "orientering" - har eget subjektive befindende tilsyneladende ikke det fjerneste med nogle klassespecifikke livsbetingelser at gøre. Sådant information forbliver ydre ift. klientens subjektivitet, og ændrer ikke ved dennes emotionalitet og handleevne.

208:

I stadig højere grad må sådanne situationer inddrages, hvori klienten selv indvinder kognitiv-emotionel evne og beredskab til begribelse af egen subjektivitets objektive betingethed, hvor altså modsætningerne i klientens livsførelse tilspidses, at de objektive årsager nærmest gives herudaf, således at terapeutens bidrag og informationer kan optages som stadig virkelig udvidelse af klientens subjektive erfaringsverden. I samme proces må terapeuten konkretisere sin hidtil "abstrakte" viden om sammenhængen mellem klientens subjektive og objektive livssituation således at de rigtige "oplysninger" gives på rette tid og måde.

214:

Da man ifølge den borgerlige ideologi oplever sig selv og sin emotionalitet isoleret fra de samfundsmæssige forhold, kan man tilskrive egen manglende motiverethed og deraf betingede evnemangel til egen utilstrækkelighed som ubetviveligt primat.

215:

Gennem den manglende motivation bliver diskrepansen mellem ydelsesnødvendighed i egen interesse og ydelsesevne stadig større, og kappes sammenhængen over, kan cirkelen (spiralen) mellem evne- og motivationsmangel ikke længere gennembrydes ved egen kraft. (terapi).

221:

Første betingelse for senere at opnå adækvat konfliktbearbejdning er bevidstgørelsen af konflikterne, altså ophævelse af konfliktafværgen, og dermed emotionelt beredskab til at optage den hidtil undgåede omverdensindgåelse til udvidelse af kontrollen over egne livsbetingelser.

De risikoer, som han tidligere er trådt tilbage for, må gøres bærelige for klienten; han må se sin reelle chance.

Da klientens hidtidige konfliktafværger er bundet til frygten for hjælpeløshed og isolation, er det centralt for den terapeutiske relation at udvirke en udvidelse af klientens "bündnisbasis".

222:

Ved starten af denne proces må terapeuten træde personligt frem som klientens første forbundspartner.

224:

Her er det subjektivt nødvendigt med en mellemfase i den terapeutiske proces, i hvilken det er at ophæve de omtalt-forskydninger og sløringer af aggressionmålene indenfor det "orienterende" omverdensmåde; altså ikke allerede en afpersonalisering, men først at forbinde aggressionen bevidst og manifest til de tilstedeværende ophavsmænd til restriktionen. ... Han må først være ganske sikker på egne behovs realitet, at den personlige undertrykkelse foregår, og berettigelsen af egen aggression mod ophavsmændene, før en begribende analyse af de forhold, der manifesterer sig i personers forhold til sig, og dermed udvidelse af bevidst og motiveret stræben efter kontrol over egne livsomstændigheder.

225:

Da forholdet mellem samfundsmæssige og individuelle interesser indenfor det "orienterende" omverdensmåde ikke realiseres, og livsbemægtigelse ses som det enkelte individs findensig-til-rette i en usamfundsmæssig-natuagtig omverden, har enhver indenfor dette begrænsede synsfelt med egne behov og krav ud fra eget standpunkt altid "ret" indenfor modsætninger til "den anden". Terapeutens tagen-parti for klientens behov er her altså sagligt begrundeligt med den implicite (som må senere gøres eksplicit) begrænsning "fra dit standpunkt".

285:

Nødvendigheden af en realhistorisk relativisering af terapifremskridtene (medtænke ydre forholds betydning), hvor de gældende handlerum og udviklingsmuligheder i de givne udgangssituationer nøje må fremanalyseres, besværliggør en objekivering af terapifremskridtene - men dette er ikke noget vi vælger at gøre besværligt, det ligger i sagen.

290:

Det nytter ikke, at klient og terapeut indenfor den traditionelle setting blot "forholder sig bevidst hertil". Da begrænsningerne ligger i terapiprocessens materielle basis, vil de slå igennem, om ikke andet, så "bag om ryggen" på de deltagende. Derimod må organiseringen af terapien bringes i overensstemmelse med teorien; erkendelsen af psykiske forstyrrelers samfundsmæssige årsager og de objektive og subjektive betingelser for overvindelsen heraf må så vidt muligt finde materiel gestalt i den terapeutiske organisering. Kun på denne måde er en virkelig praktisk omsættelse af teorien til at arbejde henimod.

Jesper, Jan -91.

1. Tilnærmelse til problemstillingen: Det psykologiske praksisbegrebs forhold til andre discipliner og traditioner.

Eksempler fra andre discipliner på, hvordan "praksis"-begrebet benyttes:

Socialvidenskab: spørgsmål om anvendelse

Politik, administration, politiske programmer: evaluering

Filosofi (Kant): skelnen mellem "ren fornuft" og "praktisk fornuft"; (Habermas:) skelnen mellem empirisk *sandhed*

i teoretisk kontekst" og "praktisk *rigtighed* som for nuftig moralsk handlen"

Det er svært at svare på, om det er denne skelnen (teori/handling), der er tale om i dagens psykologi, men det er tydeligt, at selvforståelsen af "praksis" ikke sættes i forbindelse med moral og morallære.

Marx bestemmer praksis som "den materielle forvandling af den objektive realitet, og "det drejer sig om at forandre verden".

Denne skelnen mellem "tolkende" og "forandrende" fanger ikke problematikken.

"Teoretikere" har også en praksis; praktikere forandrer også verden; en skelnen mellem rådgivning af studerende og rådgivning af "klienter"?

Kun de klinisk-terapeutiske og de diagnostiske arbejdsområder synes entydigt at kunne kaldes "praksis"

Med "psykologisk praksis" menes ikke primært nogen form for kollektiv praksis, men den enkelte praksis.

Man kunne vælge at opgive begrebet tff snævrere begreber som "klinisk-psykologisk erhvervs-virksomhed", men derved forfejles det karakteristiske ved teori/praksis-kontroversen, idet selvforståelsen af "praksis" artikuleres som en modsætning til "teori" som grundvidenskabelig psykologi.

"Dagligdagens" forståelse af praksis er rettet mod det umiddelbart praktiske, "at komme til sagen", "at tage fat", at lave kompromiser, "få gjort noget ved sagerne", og i forlængelse heraf kommer teori til at betegne "skrivebordsarbejde", "at (nøjes med at) snakke om tingene" etc. Disse tanker genfindes hos psykologer, hvor "teoretikere" betragter "praktikere" som "blotte håndværkere", der ureflekteret opnår "resultater" med tvivlsomme midler, og benytter personlig indflydelse i stedet for strenge metodiske kriterier, hvilket også slår igennem indenfor læreanstalter.

Kontroversen viser tilbage til ikke formulerede "bag ved" liggende modsætninger, og den må undersøges i dens funktionalitet gennem en analyse af de individuelle, dvs formidlede samfundsmæssige interessesammenhænge.

2. Modsætningen mellem videnskabelighed og praksisnærhed i traditionelle og alternative koncepter.

Den moderne main-stream-psykologi begyndte med den funktionelle-behavioristiske vending, hvor psykologien etableredes som en "eksperimentel videnskab" med laboratorieeksperimenter og selvstændiggørelsen af rigide metodologiske "kanons", hvorved fagets indholdsmæssige erkendelsesinteresse trådte i baggrunden. Senere er "konjunktuelle" vendinger indtrådt indenfor dette koncept, som fx SR-psykologien (fysiologi og statistik) og kognitionspsykologien

(computervidenskab). Dette som forsøg på at bevise psykologiens værdighed som videnskab ved at overtage anerkendte videnskabers metodik.

Denne main-stream-psykologi er ikke at betragte som praksis, idet den defensive modsætningsfuldhed og splittethed allerede her er en del af den grundvidenskabelige psykologi.

Med produktionens voksende kompleksitet og arbejderbevægelsens voksende magt er en "videnskabeliggørelse" af kontrollen af den subjektive faktor i produktionen i kapitalens interesse, ex taylorisme, "human relations" mv. Den historiske udvikling af denne kontrolvidenskab har været svær at omsætte i praksis, og har været præget af at de hidtige fiaskoer/manglende resultater er søgt bortforklaret hhv. kritiseret tff nye "teorier", der loves mere udbytterige. Parallelt hermed har været forsøgene på at videnskabeliggøre rationalisering og kontrol ifm uddannelse- og opdragelsessektoren gennem testdiagnostik; med grundliggende uløste problemer omkring validitet, der overses tff beskæftigelse med mere "tekniske" aspekter som reliabilitet.

Laboratorieforskningens "naturvidenskabelige" eksakthed har vist sig umulig at opnå i den psykologiske praksis, med den heraf resulterende opsplnitning mellem "statistisk" og "klinisk" tilgang.

Den grundvidenskabelige psykologis anvendelse er problematisk, selv indenfor laboratorieforskningen, hvor replicerbarhed og tolkningsforskelle volder besvær. Disse uenigheder henføres ofte til "forskningens (manglende) udviklingsgrad". Grundvidenskabens forskningsresultater kan ikke benyttes til at begribe psykologisk praksis, hvorved det fra grundvidenskabens side ligger nær at kritisere "praktikere" for uvidenskabelighed. "Praktikerne" er således af "teoretikerne" ladt i stikken på to måder: en gang gennem teoriernes manglende brugbarhed (til at fremstille adækvate begreber og fremgangsmåder til videnskabeliggørelsen af praksis) og for det andet ved degradering af praksis til andenrangs videnskabelighed.

Som alternativ til den naturvidenskabelige konception udvikledes psykoanalysen, de humanistiske psykologier mv, der (især for psykoanalysen på problematisk vis) distancerede sig fra de naturvidenskabelige kriterier, med den følge at de fremstilles som uvidenskabelige - og den naturvidenskabelige tilgangs monopol på "videnskabelighed" ikke antastes.

Umiddelbart fremstår disse "alternative" koncepter som i modsætning til kapitalens interesser; ved at tage subjektets standpunkt med grundbegreber som "selvaktualisering", "spontanitet" osv, altså terapeutisk lettelse af den fra samfundsmæssige forhold stammende lidelse. I praksis dog som et forsøg på at bedre befindende uden at ændre de samfundsmæssige betingelser, hvori lidelsen opstår. Herved ligner de to koncepter hinanden. For "den alternative" psykologis vedkommende med en aura af lette, nærmest magiske løsninger, begrundet i psykologens "ekspertstatus".

3. Den psykologiske (arbejds-) praksis defensive og brudte selvforståelse.

"Praktikeren" står uden analysemidler, der kan gennemtrænge samfundsmæssige interesseforhold mv. Fra dette udgangspunkt må teori/praksis-kontroversen forstås som et defensivt forsøg på en overlevelsesstrategi som bemægtigelse hhv. afværgen af den modsætningsfyldte situation mellem videnskabelig isolation og den perspektiviske umulighed i at opfylde de opstillede forventninger og fordringer.

Grundet den psykologiske praksis' manglende videnskabelige anerkendelse - og manglende identitetsskabende metodekanon - og tvivl på nytten af eget arbejde, må den psykologiske praktiker uafsladeligt forsøge at bevise/overbevise om nytten af sit arbejde.

Denne forsvarsposition befinder sig indenfor en række forskellige interesserfærer: opdragsgiver, berørt (evt. forskellige interesser de berørte imellem) og psykologens afhængighed af opdragsgiverens interesser/tilfredshed.

Da psykologien i praksis befinder sig i fronten af de samfundsmæssige modsætninger og undertrykkelsesforhold, er det nødvendigt at råde over en "samfundsmæssig-subjektiv sammenhængs- og modsætningsviden", der er så fjernt fra "grundvidenskabens" laboratorier som tænkes kan. Netop denne nødvendige viden er det, der betegner psykologens område overfor "konkurrerende" discipliner som medicin, socialarbejde, pædagogik etc. og at udvikle og alment gøre denne viden er måden, hvorpå den defensive rolle kan vendes til en påviselig og offensiv funktionsbestemmelse.

Den historisk forsøgte løsning er en anden: specialisering, "ekspertise" omkring enkeltindviders funktionering, med retning mod "teknisk psykologisk særviden", som ex testdiagnostik og terapiteknik. Ved praktikerens manglende begrebslige grundlag, og den derved skabte "tekniske særviden" vinder den naturvidenskabelige baserede tænkning indflydelse, så at sige "bag om ryggen" på praktikerne.

4. Aspekter af den defensive (arbejds-) praktiske afgrænsning/distancering af teori.

Grundet afstandstagen fra "teori" fremstår praksis som ikke eksplicit begrebsligt påviseligt og ej heller muligt offentligt at diskutere. Derved kan praksis heller ikke "læres" på traditionel vis, men ses istedet som en kvalitet ved "praktiker-personligheden", der kun kan erhverves gennem en specifik udviklings- hhv. socialisationsproces. Vidensudvikling kan derved ikke begribes indholdsmæssigt, men kun måles kvantitativt som "praktisk erfaring". Værdien af erfaring afskæres til en pseudo-abstrakt kvantitativ målestok. (Sml. kriterier for autorisation.) Herved afskæres "teoretikere" og "nybegyndere" fra at udtale sig om forhold vedrørende praksis, - pga. manglende "erfaring". Immunisering mod kritik. At dygtiggøre sig som praktiker fremstår så som et lærer/elevforhold, hvor eleven må iagttage lærerens praksis, specielt institutionaliseret i psykoanalysens lærlingagtige læreanalyse-konstruktion. I disse kredse tæller kun de "indviede" mening.

Karakteristisk nok forsvinder spændingsforholdet mellem opdragsgiver- psykolog-berørt bag den personaliserede tendens til et "umiddelbarhedsforhold", hvor psykologens evne til at håndtere disse forhold fremstår som det, der betegner den "erfarne praktiker" som person, og som en evne "nybegynderen" må tilegne sig.

Hvorvidt der handles i de berørtes interesse, og hvorvidt dette eventuelt står i modstridning til praktikerens interesse er her ikke muligt at problematisere. Sådanne spørgsmål affejes som "teoretiske".

Kontroversen mellem "teori" og "praksis" er slags "skygeboksning", som først kan blive real og virulent når "teorien" kan bringes udover de naturvidenskabelige rammer tilf. at frembringe erkendelsesredskaber til gennemtrængning af praksis.

5. Teoretisk eklekticisme i praksis.

Den åbne videnskabelige diskussion angående "teoriens" holdbarhed og konsekvenser med praksiskolleger er ikke bare sjælden, men sågar ofte mere eller mindre tabueret. Kollegasnak drejer sig som regel enten om personlige problemer eller tekniske spørgsmål. At problematisere teoretisk holdbarhed, grundantagelser, ansvarlighed ved benyttede terapifremgangsmåder etc. fremstår mere eller mindre som "fredsforstyrrende", som at sætte den enkelte praktikers kompetence i tvivl. "Teori" bliver en privatsag, der ikke må rodes op i, for ikke at rode op i

modsnævningsfulde forhold, som praksis - og dermed psykologens materielle eksistensgrundlag - hviler på.

Såfremt psykologen gnidningsløst indgår i arbejdet er det en privatsag hvilke teoretiske brokker, der benyttes, og spørgsmålet om, hvorvidt disse teoretiske "overbevisninger" er begrundede, indbyrdes forenelige, hvilke samfundsmæssige interesser, der ligger bag, hvilke følger de har for klienten etc. er kontraproduktivt for praksis, ja nærmest "indiskret", idet de overskrider "privatsfæren" for praktikerne og hans arbejde med klienter.

Praktikerne ser det ofte som sin ret at skalte og valte med tekniske brokker efter egne behov, og spørgsmål herom anses for teoretikeres ignorering af praktikerens "behov". Dette får ofte form af at praktikerne erklærer sig som "udogmatiske, åbne, pluralistiske".

6. Perspektivet: at overvinde den egentlige modsætning mellem praksisteori og grundvidenskabelig teori.

Psykologisk praksis kan ikke finde sted uden teori, og modsætningen mellem "teori" og "praksis" er falsk; istedet må denne ses som en modsætning mellem "implicit, privatiseret og personaliseret praksisteori" og "offentlig og eksplicit grundvidenskabelig psykologisk teori"; altså et modsætningsforhold mellem to teoriopfattelser. Også praktikerne vælger sine teori-udstykker efter overvejelser om anvendelighed og om hvorvidt disse brokker tilsyneladende modsætningsfrit kan stykkes sammen. Virkelige eklekticisme, hvor forskellige teorier "pluralistisk" integreres og omformes er umulig. Ideologisk tænkes enhver sammenhængende teori som dogmatisk - i modsætning til kravet om "pluralisme"; "monopluralisme".

Såfremt man forstår "praksis" "politisk" som den virksomme udvikling af menneskelige levevilkår i alles interesse bliver "teorien", som gennemtrænger menneskers umiddelbart bundethed under de herskende vilkår, erkendelig som nødvendigt bestemmende moment ved praksis. Og derved også psykologens egen praksis under bestemte muligheds- og begrænsningsforhold, hvorved psykologen bevidst kan udvikle egne muligheder i en mere omfattende orientering.

Det moralske krav om at kunne "svare for sin praksis" overfor de berørte er også et krav om videnskabeliggørelsen af praksis.

Teori er ikke et instrument til udgrænsning ift. normer, men må aktiveres i sin mulighed af forklaring, hvad der faktisk foregår i "praksis".

Ganske som teori uden praksis er føljeløs, så er praksis uden "teoretisk offentlighed" blind. Og således må det ikke overses at modstillingen mellem teori og praksis i sidste ende er i den herskende interesse; en neutralisering af "teoriens" kritiske potentiale for praksis. Vi kan først udrette noget, når vi ikke længere lader os splitte i "teoretikere" og "praktikere".

Fremover må det konkretiseres hvordan det psykologiske teori/praksis-forhold under subjektivt videnskabeligt perspektiv positivt kan bestemmes.

(fra: Dehler & Wetzel (hrsg.): "Zum Verhältnis von Theorie und Praxis in der Psychologie". VA&G 1988, 15-48)

Jesper L

Indledning om praksisforskning

Noter til grenundervisning

Praksisforskning er generelt en type forskning, der har som mål at bidrage til, at en given praksis kan beskrives mere dækkende og udvikles.

Deltagernes private erfaring og tavse viden og kompetence skal frem, belyses, diskuteres, vurderes, bruges og udvikles.

Uklarheder i praksisbeskrivelsen bunder som regel i problemer i denne praksis (Dreier, 1991; Markard & Holzkamp, 1989).

Problemer bunder i, at de brugte midler er problematiske for at nå de satte mål (Dreier, 1993; Holzkamp, 1983; Seidel, 1976). Problemerne kan være led i interessekonflikter om denne praksis' mål og midler mellem dens umiddelbare deltagere og/eller andre middelbare parter rundt om den.

Praksisforskning sætter fokus på problemer og muligheder: Kritik og videreudvikling udgør en enhed (Holzkamp, 1983, kap. 9). Det er relevanskriteriet for denne type forskning. Ellers kan man ikke være sikker på, at deltagerne har sådanne interesser i forskningen, at der kan udføres pålidelig og valid subjektvidenskabelig forskning.

Forskningen i ændrings- og udviklingsprocesser er selv et led i at fremme dem og i at lære systematisk af dem. Den bør tilrettelægges og udføres sådan, så den fremmer praksissens disse, snarere end forstyrrer og overtager kontrollen over dem (Dreier kap. 8 og 9, in press).

Ved udvikling forstås deltagernes forøgede rådighed over deres praksisammenhænge. I den forstand er udvikling knyttet til en bestemt opfattelse af, hvad det vil sige at sikre og udvikle denne praksis' kvalitet, i forhold til de samfundsmæssige mål og interesser, den forfølger.

udefra og udefra Forskning og ændring skal føres ud i livet af deltagerne, fx praktikerne selv, ikke udefra og oppefra (Taylor & Bogdan, 1984; Sieber, 1981).

Praksisforskning vender sig mod en normativ måde at udføre forskning og gøre dens indflydelse gældende på.

Bedriver man forskning af praksis udefra og oppefra medfører det, at man overser, hvorledes aktører på stedet indefra selektivt er (u-)opmærksomme på, opdager, forbinder eller adskiller og realiserer eller forsømmer aspekter ved de omfattende sammenhænge, de handler i. Det må netop være et centralt træk ved enhver handlingsorienteret teori og metode og et uomgængeligt krav for enhver forskning, der er rettet mod at fremme deltagerens egen rådighed over reproduktionen og udviklingen af deres egen praksis.

Praksisforskningens udbredelse kan bla ses som en reaktion mod en oppefra og udefra styret effekt- og evalueringsforskning. Herudover afspejler den, at det er nødvendigt og nyttigt for deltagerne at analysere deres egen praksis mere systematisk. De har praktiske interesser heri, som er afgørende for deres brug af forskningen i praksis.

Praksisforskning er et opgør med center-periferi-modellen for vidensspredning og -anvendelse. Den er omvendt for deltagerens indflydelse på forskningen. Den er en variant af deltagerorienteret forskning (Elzinga i Holmer & Starrin (red.), 1993; Whyte, 1991; Dreier, 1993). Den virker for at demokratisere forskningen.

Forskningen skal kunne forankres og placeres hensigtsmæssigt, overkommeligt og kontinuerligt i den daglige praksis for at kunne virke udviklende i praksis (Borg, 1986; Dreier, 1993, kap. 9; Højholt, 1993).

Selve forskningspraksis studeres derfor ligeledes med begreber om subjektets handling i sammenhænge. Der lægges vægt på forskernes særlige, begrænsede deltagelse i de handlesammenhænge, de studerer, og på de særlige muligheder for at bidrage til at systematisere erkendelse, det rummer. Praksisforskningen må analyseres som en særlig tidsbegrænset og lokaliseret deltagelse i de udforskede sammenhænge i form af deltagelse i sammenhængens praktiske opgaver, deltagelseobservation, interviews, konsultation, supervision, etablering af særlige refleksionsfora, fx skrivesteder, møder, ol. På helt tilsvarende vis lægges i den kildekritiske analyse af deltagerens handlinger og udsagn i forskningsprojektet vægt på deres særlige andele i forskningen og særlige brug af den. Forskningspraksis er en af et sæt særligt forbundne handlesammenhænge for deltagerne (se nedenfor).

Der er flere perspektiver på en sammensat flerparts praksis. I modsætning hertil tager forskning ofte udgangspunkt i at privilegere eller ligefrem monopolisere en parts perspektiv. Som regel forskerens på den studerede

praksis, men til nød den professionelle perspektiv på klienten.

Praksisportrættet er også om den professionelle perspektiv, men åbner op for at udforske den professionelle som et selvstændigt subjekt fra sine ståsteder i sine egne handlesammenhænge og ikke kun som subjekt for sin klient.

Deltagerens perspektiver stammer fra parternes ståsteder og de standpunkter, de finder frem til herfra.

Praksisforskningens konkrete lokalisering, mål, arbejdsformer og fremgangsmåder bør derfor gøres til genstand for forhandling og aftale mellem de involverede parter. Praksisforskning er et anliggende mellem mange forskellige parter med oftest delvist modsatte interesser (jf ovenfor om problemer og konflikter). I forhandlingen spiller fremdragelsen af standpunkternes formidling gennem deltagerens forskellige ståsteder og af ståstedernes indbyrdes forbindelser i den praksis, der skal udforskes, en nøglerolle.

Forandringens
Betydning

Forandringerne er ofte forskellige og har ofte forskellig betydning for de enkelte deltagende parter. Disse forskelle og deres gensidige betingning af hinanden er det vigtigt at afdække. Det er en central del af forskningens analyser og resultater, der ikke skal gemmes bort bag ensidig vægt på, hvad der er fælles. Det er faktisk netop selv et generelt træk ved de udforskede praksisprocesser (Dreier, 1989, 1993 kap. 6 & 9, in press).

Konflikten
Social Mægt

I forskning, hvor begreberne mål og opgaver spiller en nøglerolle, forsømmes flerheden og forskellene i ståsteder, perspektiver og standpunkter på praksis oftest. Striden om praksis' mål, opgaver og midler fornægtes. De entydiggøres på en måde, som for det meste implicit beror på forskerens perspektiv eller repræsentation af sin opdragsgivers perspektiv.

En praksis finder ofte sted med deltagere, der kommer fra, bevæger sig rundt mellem og repræsenterer forskellige handlesammenhænge, og som gennem deres måde at bevæge sig rundt mellem dem på søger at benytte træk ved en sammenhæng til at opnå indflydelse på en anden. De stræber altså efter at etablere og udnytte bestemte forbindelser mellem sammenhængene eller omvendt at holde sammenhængene adskilte på bestemte måder. På den måde forfølger de egne behov, interesser og mål på særlige måder.

Det hører til de centrale opgaver i studiet af forandring at indfange, hvorledes forbindelser og adskillelser, tilgang og udelukkelse forandres over tid (jf Lave & Wenger, 1991).

Sammensatte praksisser bør derfor studeres fra forskellige ståsteder og med fordel fra de forskellige delvise handlesammenhænge, de sættes sammen af.

Institutionel praksis bør eksempelvis studeres som dele af servicestrukturer og via den brug, deres klientel gør af dem for og i deres egne handlesammenhænge.

Professionel praksis udføres fx ofte i en sammenhæng, men har til opgave at øve en bestemt indflydelse på praksis i en anden. Derfor bliver det et centralt anliggende at forfølge, hvilke forbindelser og adskillelser, tilgange og udelukkelse der findes, og hvordan de udvikles for de enkelte involverede parter. Herigennem bestemmes parternes spillerum og interesser i at deltage.

Omvendt er reguleringen af forbindelser og adskillelser mellem sammenhænge og af tilgang til eller udelukkelse fra sammenhænge et afgørende middel for at udøve magt.

Kriterier for bekræftelse og afkræftelse samt generalisering er spørgsmål om praksis. Mere specifikt bunder de i deltagernes muligheder for at håndtere problemer og udvide og realisere handlemuligheder.

Litteraturliste til praksisforskning

- ~~LAVE~~ Tove Borg 1986: Evalueringsforskning og udviklingstænkning. Aarhus. (patient-intervjuer)
- Seth Chaiklin & Jean Lave (eds.) 1993: Understanding Practice. Perspectives in Activity and Context. New York: Cambridge University Press
- Grethe Davidsen & Kirsten Kopp 1993: Kvalitetssikring. Projektforestilling. Aarhus Kommunehospital, Onkologisk Afdeling D.
- Ole Dreier 1989: Auswertung der TPK aus dem Verhältnis eigener Berufspraxis/TPK heraus. Ein Leitfadens. Upubl. manus. til TPK november 1989.
- Ole Dreier 1991: Indledning til Praksisportræt. Bilag til seminar på anvendt socialpsykologi. Psykologisk Laboratorium, Københavns Universitet.
- Ole Dreier 1992: Interviewleitfaden, KAS-Projekt. Upubl. manus. til TPK januar 1992.
- Ole Dreier 1992: Kvalitetsbegreber i socialt arbejde set fra personale- og brugerside. I: Udkast, 20, 2, 211-215.
- Ole Dreier 1993: Psykosocial behandling. En teori om et praksisområde. København: Dansk psykologisk Forlag.
- Ole Dreier (in press): User Perspectives in Change during Treatment. In: P. B. Andreasen & E. H. Hansen: User Perspectives on Health Care Services Delivery. Oxford: Basil Blackwell.
- Ole Dreier, Uffe Juul Jensen & Morten Nissen 1992: Action Health Research. Some guidelines for papers. Upubl. manus.
- Udvalgte
pr
praksisportræt
forudsigt
samarbejde
muligheder
- Renke Fahl & Morus Markard (in press): Der Versuch der Einheit von Praxisforschung und Psychologiekritik: Das Projekt 'Analyse psychologischer Praxis'. I: Ole Dreier & Uffe Juul Jensen (eds.) (in press): Action Health Research. Oxford: Basil Blackwell. Og i Forum Kritische Psychologie 32.

2

L&S Maureen Hayes Fleming, Cheryl Mattingly & Nedra Gillette (in press): Giving Language to Practice: Action research in occupational therapy. I: Ole Dreier & Uffe Juul Jensen (eds.). (Artikel Action-research (redovise) - andre metoder)

Yehekel Hasenfeld (ed.) 1992: Human Services as Complex Organizations. London: Sage.

~~Christine~~ Christine Helfrich & Gary Kielhofner (in press): ^{vilje/interesse} Volitional Narratives and the Meaning of Therapy. I: The American Journal of Occupational Therapy. (bruger perspektiv - historier (fortællinger))

Klaus Holzkamp 1983: Grundlegung der Psychologie. Frankfurt/M.: Campus Verlag.

Klaus Holzkamp 1984: Praxis-Portrait. Unveröffentlichtes Manuskript. Berlin.

Jan Holmer & Bengt Starrin (red) 1993: Deltakerorienteret forskning. Lund: Studentlitteratur.

Charlotte Højholt 1993: Brugerperspektiver på psykosocial rådgivning. København: Dansk psykologisk Forlag.

Jean Lave & Etienne Wenger 1991: Situated Learning. Legitimate peripheral participation. New York: Cambridge University Press.

Cheryl Mattingly 1991: Narrative Reflections on Practical Actions: Two learning experiments in reflective storytelling. I: D. Schön (ed.), 235-257. (Reflective turn)

Morus Markard & Klaus Holzkamp 1989: Praxis-Portrait. Forum Kritische Psychologie 23, 5 - 49.

Donald Schön (ed.) 1991: The Reflective Turn. Case studies in and on educational practice. New York: Teachers College, Columbia University. (eksempler på konkrete cases)

Rainer Seidel 1976: Denken. Psychologische Analyse der Entstehung und Lösung von Problemen. Frankfurt/M.: Campus Verlag.

S. D. Sieber 1981: Fatal Remedies. The Ironies of Social Intervention. New York: Plenum Press.

St. J. Taylor & R. Bogdan 1984: Introduction to Qualitative Research Methods. The Search for Meanings. 2. ed. New York: Wiley.

William Foote Whyte (ed.) 1991: Participatory Action Research. London: Sage.

ANTIRACISTISKE AFVEJE

For langt de fleste menneskers vedkommende er det uhyre vanskeligt at opretholde et forholdsvist konstant og nogenlunde dækkende billede af verden, dens logikker, retningslinjer, og moralkodeks. Ikke desto mindre er det så godt som umuligt at eksistere, uden at forsøge.

Generaliseringens kunst har reddet mange en sjæl fra fortvivtelsens mørke. Det kan de færreste vel sige sig fri fra. At hoppe over hvor gærdet er lavest, at holde fast i nogle stereotype forestillinger om en vis naturlig retfærdighed, hvor man får løn som fortjent, kan være en lettelse og en befrielse, som de fleste mennesker må ty til fra tid til anden. For at opretholde en troværdig og holdbar idé om sin egen placering. Hvis man mister billedet af sin omverden, mister man samtidig sig selv. Og her kan den reflekterende forståelse være et særdeles forstyrrende element.

Det kan være enormt irriterende at få prikket hul på sine idéer. Især er det besværligt, når nogle mennesker stiller sig op og gør !! for at aflyse ens bevægelse. grunde for at mene som man nu gør. Som nu for eksempel de såkaldte antiracist kan gøre det. De gør tilsyneladende alt for at ryste folk ud af deres „illusionssaglige“ fortolkning af samfundets indretning. De er budbringere af, ja om ikke den rigtige mening, så ihvertfald af dårlig samvittighed. De gør opmærksom på, at nogle ting ikke er som de burde være, at der bliver gjort forskel på folk, ud fra nogle urimelige og dybt åndssvage kriterier som hudfarve, påklædning, eller med begrundelse i et abstrakt og tilfældigt konstrueret kulturbegreb, opfundet til lejligheden. De

får folk til at tænke, og til at være opmærksomme på en problematik, der måske aldrig ellers ville have været synliggjort.

Men det, der skulle være disse antiracisters styrke, bliver samtidig lynhurtigt til deres største svaghed. I deres iver efter at fortælle folk om verdens generelt uretfærdige karakter, isoleres de samtidig i en alternativ, nødsatrettet helhedsrænkning. Istedet for at stikke til folks opfattelse af virkeligheden, ved at gribe fat i konkrete illustrationer og tankevækkende eksempler, kommer de organiserede antiracist til til at danne deres egen opfattelse, der i lige så stor udstrækning ikke lader sig ændre på. Forståelsesaspektet forsvinder, og man forblænder i jagten på „synderen“ Man glemmer at denne synder findes i os alle. Dog i forskelligt omfang, bevares.

En gruppe-transformering

Jeg har igennem næsten 2 år været medlem af en antiracistisk gruppe kaldet Studerende Mod Racisme, hvis formål var at informere og oplyse om racisme, bla. via en række offentlige møder med varierende temaer. Det er jeg ikke længere. Dette skyldes dels nogle konkrete begivenheder, som jeg kort vil komme ind på, og dels nogle overordnede personlige betragtninger angående det antiracistiske miljø generelt, et miljø som jeg efterhånden anser som værende alt for politisk indskrænket, for unyanceret i sin virkelighedsopfattelse, der er meget konspirationstilsættende, og desuden en kende for konfliktsæret, der betyder en evig jagt efter en fælles fjende, for at holde sammen på „fronten“.

Fjenden har mange fremtrædelsesformer, det være sig unionen, broen, politiet, politikerne, universitetet, de moderate, de borgertlige, samt de obligato-

riske nynazister i Lund, Den Danske Forening, osv. osv. Selvfølgelig er mange elementer i disse grupperinger og projekter både tabelige og farlige, men det er den ureflekterede sammenkædning der generer mig.

Denne sammenkædningsfiksering fandtes ikke i Studerende Mod Racisme til at begynde med. Vi fik holdt fat i nogle gode problemstillinger, og der var plads til at invitere uenige „eksperter“ til vores paneldebatter, så diskussionen kunne finde sit rum. Derudover kastede vi os over diverse konkrete aktioner, hvoraf skal nævnes en enkelt, der som jeg ser det, netop på grund af sin begrænsede, let anskuelige mission, kan gøre mere gavn for oplysningen end den skyttegravskrig på paroler og panifarver, jeg mener er blevet så tydelig i det antiracistiske arbejde idag.

En konkret aktion

På et tidspunkt gik der rygter om, at der i det københavnske nateliv foregik en række ting, der nærmede sig racistisk forskelsbehandling. Vi blev informeret om, at man på mange diskoteker ikke ville lukke gæster ind, der havde et „fremmed“ udseende. Derfor allierede vi os med nogle „fremmede“ forsøgs personer og en skjult mikrofon, for at finde ud af, om dette havde noget på sig.

Det havde det. Godt nok blev vores statistiske materiale ikke overvældende, af ressourcemæssige årsager, men ved de første 4 ud af 5 besøg kunne vores „fremmede“ venner ikke komme ind. Undskyldningen fra dørranden var typisk en oplysning om, at den pågældende aften var medlemsaften, og at der af denne grund ikke kunne tillades end et specielt adgangskort. Dette forhindrede dog ikke mig i at komme ind, ej heller de andre dansk-udseende. Dette gentog sig på flere diskoteker, og spredt på flere aftener. Ved spørgsmål til, hvordan man kunne erhverve sig dette medlemskort, blev der henviset til, at man henvendte sig til chefen i dagtimerne, på et givent telefonnummer. Dette gjorde vi så. Der var aldrig nogen hjemme.

Af andre undskyldninger kunne være en forkert påklædning eller de forkerte sko, på trods af, at vi havde bedt „de fremmede“ om at tage sig nydeligt ud, netop for at undgå et sådant afslag. Mine jeans og slidte støvler var aldrig den store hindring.

Vi lavede efterfølgende et indslag til P4, og reaktionerne var uanede. At sådan noget kunne ske her i vores egen by, det var noget af en voldsom overraskelse.

Et spørgsmål om ven eller fjende

Jeg er ikke længere med i Studerende Mod Racisme. Dels fordi jeg selv har trukket mig, dels fordi jeg af et par af de andre medlemmer blev smidt ud, og dels fordi gruppen som sådan er næsten ophørt med at eksistere. Ihvertfald i Studenterhuset, hvor vi ellers holdt til, og hvor jeg samtidig var - og stadigvæk er - medlem af Bestyrelsen. Det var i dette hverv, jeg fik en såkaldt „forædlerisk rolle“, ved at tage kraftig afstand fra tilstedeværelsen af de telefonkabler, der forårsagede den meget omtalte lukning af huset, samtidig med at jeg tillod at stemme for en midlertidig suspendering af netop Studerende Mod Racisme som gruppe i huset, pga. gruppemedlemmers udtalelser om, at der forelå en gruppebeslutning omkring disse kablers tilstedeværelse. Formålet med denne suspendering var at få disse forhold opklaret, og Bestyrelsen ophævede da også efterfølgende suspenderingen, da der, som de

fleste var klar over, aldrig havde eksisteret en sådan gruppebeslutning. Nu var det klarlagt, og bestyrelsen kunne derfor bakke op om Studerende mod Racismes aktiviteter. Men dette forhindrede ikke mig i at blive stemplet som værende gået over til fjenden. Enkelte i Studerende Mod Racisme havde den holdning, at man ikke „havde ret“ (?) til at kalde sig antiracist, hvis man ikke var parat til at forsvare sig mod fjenden, i fysisk forstand. Og jeg fik derudover at vide, at der aldrig mere ville være en antiracistisk bevægelse, der nogensinde mere ville have noget som helst med mig at gøre, nu og i al fremtid.

Tilbage til den floskelfri forståelse

Disse mennesker giver ordet antiracist en ganske særlig betydning, som jeg syntes virker til at blive mere og mere populær hos nogle, samtidig med at disse, for hvem betegnelsen gælder, fjerner sig mere og mere fra selve sagen, og de mennesker, de så gerne skulle i dialog med.

Man kan godt påpege nogle generelle problemer i vores samfund, der nærmer sig den strukturelle racisme. Dette kan ikke gøres tit nok. Men hvis man på ukritisk facon bare er ude efter at få sine alternative magtideal genoplivet, og i en meget sort/hvid ven-fjende-opdeling glemmer at se på fællesnævnerne og de konkrete sager, der kan reageres imod, i en passende sammenhæng, gør man sig selv til noget specielt, der slår broen op, og i virkeligheden ikke ønsker den fælleshed, der ellers spides

meget bannerstof på at plædere for.

Hvad jeg ønsker er en genindsættelse af det, som jeg mener er roget noget i baggrunden, nemlig forståelsen og etableringen af det fælles forum, hvor der kan snakkes om tingene, uanset om man har sort hår og brune øjne, om man går i jakkesæt og læser Børsen, om man går på Jura og har en cirkel af stjerner på sokkerne, eller om man er bilejer, og synes at broen er en fantastisk idé. Samtidig ser jeg gerne en nedbrydning af de stereotyper, som jeg også mener dele af den antiracistiske fløj har været eksponeret for. Man er netop med til at skubbe bag på utrygheden ved den konstante udbasuneret af de dumme svins sammenslutning, der foregår både til venstre, men mest til højre for os alle. Svinet er vel i os alle, men det er den potentielle syndebug også.

Der kan ikke være tvivl om, at der stadig mangler en masse oplysningsarbejde, i kampen og forebyggelsen mod fremmedhad og racisme. Og selvom der heldigvis er en stor del mennesker, der beskæftiger sig med netop dette, også iblandt de studerende, ville det være rart, hvis endnu flere tog aktiv del i dialogen. Udenfor skyttegravene. Uanset om man så ellers kalder sig antiracist, post-racist, ny-antiracist, humanist, pacifist, aktivist, eller bare menneskelig. Hvis vi endelig skal generalisere - så lad os gøre det ordentligt.

Christian Aabro
Pædagogik og minoritetsstudier

Frigga Haug : Erziehung und gesellschaftliche Produktion.

Denne tekst falder i to kapitler. I første kapitel forsøger Haug at indkredse begrebet manipulation. I andet kapitel viser hun, hvorledes udviklingen i samfundet kræver nye uddannelsesstrategier, og hvad det er for nogen.

1. kapitel. Manipulation defineres som en bevægelse, der går baglæns, der går imod den enkeltes interesser. I denne forbindelse kritiseres også ensidige opfattelser af samfundet som bestående af de almægtige herskende, og de almægtige manipulerede. De elementer, der skal indgå i en manipulationsteori, opridses: subjekt, objekt, årsag til manipulation - systembevarelse og behovet for afsætning af varer

Til en nærmere bestemmelse af manipulation ridser Haug ekstreme op: det manipulerede menneske, hvis tanker og handlinger bestemmes af handlinger af det selv. Det sidstnævnte får en uddybning: det ikke-manipulerede menneske kan siges at have kontrol over sine egne livsbetingelser; heroverfor opstilles den øjeblikkelige samfundsmæssige indsigt som manipulationskriterium. Manipulation kan skilles i tre typer, dvs. handling og tænkning kan siges at være afhængig af:

- 1) mennesket kan tvinges til at handle på en anden måde, end de egentlig ville.
- 2) mennesket kan påvirkes til at tænke, at de handler på en anden måde, end de egentlig gør.
- 3) mennesket kan påvirkes til overhovedet ikke at handle overfor et bestemt forhold.

Manipulation er altså også karakteriseret ved at indeholde aktive handlinger af enkelte samfundsmedlemmer, "på" andre, men det er ikke nødvendigt, at der findes en hensigt om at manipulere. Manipulation er ikke de begrænsninger samfundets aktuelle udviklingsstade sætter, eller simple økonomiske begrænsninger. Manipulation ligger i spændingsfeltet mellem det samfundsmæssige mulige indsigt, og den herskende praksis; dvs. at der må påpeges strategier, der begrænser den enkeltes indsigt. Manipulation findes de steder, hvor samfundsmæssig praksis kan ændres, men ikke bliver der; her er der modsætningsfulde interesser. Manipulation er en proces, ikke en enkelt handling, og manipulation foregår skjult. Berufverbot er således ikke manipulation.

2. kapitel. Den private ejendomsret viser manipulationen hen til det sted hvor profitten skabes, til produktionen. Man må kigge efter ændringer i menneskers forhold til arbejdsmidler og -genstande, man må kigge på produktivkræfterne. Her går Haug ind i en analyse af ændringerne fra den første industrielle revolution frem til informationssamfundet. Et vigtigt træk i forholdet menneske-maskine i den første industrielle periode var, at maskinen stillede krav til mennesket - om monotone bevægelser etc. Ved overgangen til automatisk præget produktion forsvinder mennesket ud af den umiddelbare produktionsproces. På produktfremstillingsniveauet kan menneskets muligheder overskrides, (robotten kan f.eks. lave) hurtigere og mere nøjagtige bevægelser etc., på kapitalens side kan man glæde sig over flere og nye produkter, der kan afsættes på et ellers fyldt marked, og på arbejdsproces-niveau stilles der krav til arbejderen om individuel produktionsviden. Spændingen mellem hånds- og åndsarbejde forsvinder, dvs. grundlaget for classesamfundet er væk - men classesamfundet er ikke nødvendigvis væk. Informationssamfundet gør det både muligt og nødvendigt at inddrage menneskets skabende evner i produktionen; Haug går over på at der er en modsætning mellem lønarbejdets karakter og behovet for skabende, selvstændige mennesker. Haug går over til at analysere dette nærmere, hvilke følger lønarbejdet har for den "subjektive" faktor. Den teknologiske udvikling i den

traditionelle industri medfører en stadig større opsplitning industri medfører en stadig større opsplitning af det menneskelige arbejde (i små delbevægelser o.l.). Arbejderen får et ligegyldigt forhold til maskinen, arbejderne er blot objekt for maskinens produktion. Men udbredelsen af automatisk produktion stiller nye krav til arbejderen. Handlebehovet vender tilbage til arbejderen, men hvad er arbejderens motiv for at handle (rigtigt) i forhold til produktionen? Arbejderen skal altså kende produktionsmidlet, maskinen, og produktionsgenstanden, materialet - på et højt symbolsk niveau; og have "ansvarsholdning". Arbejderen går fra at være et vedhæng til maskinen til at være herre over maskinen; her opstår der en modsigelse mellem nødvendigheden af at bibeholde vedhængsværen til kapitalen, men samtidig ikke til produktionsprocessen - en modsætning mellem produktivkræfter og produktionsforhold. Det fører til en skærpelse af de ideologiske klassekampe. Højnelse af kvalifikationerne giver legitimationsproblemer (tænk på Kina). Lønarbejderformen må altså udfyldes med en ikk-lønarbejder holdning. Lønarbejderen må betragte hele samfundet som sin ejendom. Det er menneskesiden ved produktivkræfterne, der må udvikles. Den socialistiske personlighed er nødvendig. Der forgår altså modsætningsfulde opgaver i socialisationsprocessen:

- 1) formidling af videnskabelige færdigheder og viden, analyseevne etc. og samtidig en begrænsning, en individualisering af disse færdigheder.
- 2) legitimationsproblemet vokser.
- 3) der skal skaffes en bevidsthed, for hvilken der ikke findes nogen basis, der må skaffes et "skind" af socialisme.

Dvs nye uddannelsesstrategier : bedre vidensformidling, strategier til systemintegration, og strategier til en "som-om" væren. Arbejderen føler ikke manglerne i sit arbejdsliv, men føler manglerne som menneske. F.eks. fritidsbeskæftigelserne kan ses som en måde at skaffe sig en nødvendig selvstændighed og kvalifikationer, men det bliver ofte ved "skindet". Man må kigge på hvilke uddannelseskoncepter der løser hvilke opgaver, og hvilke, der peger fremad hhv. bagud. Her mener Haug, at man finder de samme strategier, bedre udviklet i erhvervslivet, som man finder i skolen. Det handler primært om arbejderens motivation, om hvordan udviklingen i produktivkræfterne fører til tilståelser til arbejderens "menneskelighed". Fra Taylor over Mayo til hele "humanrelations" bevægelsen. Jobberigelse, humanisering af arbejdet etc. Denne bevægelse fører samtidig til en større selvbevidsthed hos arbejderen. Denne modsigelse kræver nye metoder.

Familien kan ikke mere klare reproduktionsopgaven tilfredsstillende, samtidig med at samfundet griber ind med uddannelse på alle niveauer. Metoderne, der anvendes er primært metoder til "livssimulering" - interaktionsteorier og holdningsændringsmetoder. Forholdene menneske imellem bliver blandet sammen med menneskers forhold til arbejdet, til samfundet som helhed.

Ref. Frigga Haug: "Erziehung und gesellschaftliche Produktion: Kritik des Rollenspiels" / Campus 1977

Bogen retter sig mod udvikling af de "kommende voksne", og det med den interesse at forbedre samfundet, også for den enkelte. Men hvordan gør man dette. Viser man samfundet som "dårligt", så opdrager man til ulydighed og ikke-konformitet, og den enkelte vil med et sådant abstrakt nej næppe kunne finde sig til rette i samfundet - eller overhovedet begå sig. Viser man samfundet som "godt", så opdrager man til lydighed og konformitet, og den enkelte vil indrette sig bekvemt, trods den nødvendige skuffelse over det godes dårlighed. Uden er dette kun muligt, når man ser bort fra den konflikt, som opdrageren som person må have med en sådan bestræbelse. Endvidere er opdrageren selv barn af samfundet, dvs bærer allerede deformationen i sig. Man kan sige at formen for den subjektive bearbejdning af de samfundsmæssige betingelser - som den enkelte forefinder - ændrer sig med disse betingelser, således at opdrageren og formidleren af samfundsmæssig erfaring selv er subject for andres forholdene sig.

"Motivationstab" står centralt i debatten i dag. Og ikke for ingen ting opleves de officielle strategier og rettesnore som manipulative - som tilpasningsmetoder til bejaelse af det bestående. Hvad gør så kritikkeren overfor dette? Han er stillet - må stille sig overfor - at løse sit formidlingsproblem på en sådan måde, at han bærer fremskridtet med sig! Dvs at hver enkelt står overfor den opgave, at gøre op med de tilbudte løsningsstrategier, og dette således at han trækker de fremskridtvenlige elementer ud - uden at tege de "manipulative" med i købet.

Frigga vil gennemtænke problemet om det bestemte forhold mellem emancipation og manipulation på ny, det vil konkret sige at finde de målestokke, gennem hvilke det nutidige samfund i sig selv fører til udvidet fremskridt; herved understøtte emancipatoriske former, og hvordan disse i voksende modsigelse til opretholdelse af de bestående lænker må sættes igennem.

- sl4 Frigga's bestræbelse at undersøge et pædagogisk instrument mht til dets fremskridt- og tilbageskridts-lighed, underforstår ikke kun, at det er muligt for opdrageren at hjælpe den opvoksende fremskridtsmæssigt, men også at det er muligt at formidle tilbageskridt. Da tilbageskridt er i modsigelse til den menneskelige målrettethed, så kan det forudsættes, at formidlingen af tilbageskridt løber/kan føre tilbage til den enkeltes interesse. For denne proces vælges begrebet manipulation.

Dette begreb er omstridt. To måder det anvendes på. Dels tænkes på en "centralinstans" for tilbageskridt, eller dels tænkes hele samfundet som en enorm manipulationssammenhæng (Kritisk Teori). I disse ligger en tænkning i dimensionen

"herre - knægt", som værende iboende hver celle i systemet. Overfor dette sættes praktisering af modmodeller (16n). Bevidstheden ses som lænket mod konsum - og må frigøres herfra.

Frigga vil overfor dette begynde sin analyse med modbegreber - dvs i sit udg. pkt samtidig at spørge efter det ikke-manipulerbare, og dette fordi den falske kurs ikke kan erkendes, når den rigtige kurs er ubekendt.

Et manipuleret menneske kan tænkes som et menneske, hvis handlinger og tanker bliver bestemt af andre, medens et ikke-manipuleret menneske er et, der selv tænker og handler ud fra egen indsigt (19n). Men er formidling af tanker i sig selv manipulation? NIX. Det det drejer sig om er, at mennesket handler ud fra sine egne behov og interesser pga. egne overvejelser. Alle tre instandser er midlertid historisk tilblivne. Og summa for Frigga er: mennesket handler ud fra indsigt i de historisk givne nødvendigheder. - dette er hendes maxime (20v). Konkretiserende forudsætter manipulation aktiv handling og påvirkning fra enkelte samfundsmedlemmer overfor andre, og dette uafhængigt af om det er subjektivt villet og har en manipuativ hensigt eller ej. Manipulation bestemmes således af Frigga som en proces i spændingsfeltet mellem samfundsmæssig muli indsigt og overensstemmende praksis, og et systembehov for kun begrænset ind sigtsfulde medlemmer, og hendes forskningsætning er hermed givet, og den består i at søge enhver strategi, som forhindrer den enkeltes udviklingsmulighed.

Diagnosen "manipulation" ^{udvikle} forudsætter indsigt i det bestående samfunds utilstrækkelighed er mulig som forudsætning for ændringer. Et grundlag for manipulation er mod sigelsesfulde interesseer, hvilket traditionelt udtrykkes gennem begrebsparrer herre-knægt, og som det fremtræder under kapitalismen.

Manipulation betegner - og dette er en sidste yderligere bestemmelse - en på en vis måde fordækt/skjult fremgangsmåde, idet det har det mål, at styre den enkeltes adfærd således, at det foreløber på den ønskede måde frivilligt og u fra egne drivkræfter.

Frigga viser med udg.pkt. i tesen om automatisering, der fører til højere-kvalifikation - negation af arbejderen som hængsel til maskinen (:konsekvensen af første industrielle revolution) - at der fødes et systemsat behov for "som-3 strategier (36n). Automation kan kun fungere når arbejderen er med i processen som "socialistiske ejendom" - og dette må enten indfries eller tilrettelægges via "som-om"-mekanismer. Dette dobbelte forhold må også slå igennem i opdragsprocessen. Med automationen er helhedspersonen kommet ind i billedet (43n) og dette viser sig i opdragsprocessen i form af nye opdragsmetoder - rollespillet. Som kan anvendes - hvis det er i sammenhæng med produktionsforhold og på basis af erkendelse/tilføring af viden om denne.

KAMPEN OM SUBJEKTET!
- eller slavens subjekt.

Der var et plænemøde mellem mig, der ønskede en snak, og så dig og din sammenhæng. I var tre ialt der deltog, hvor du sad i midten. Her hørte jeg din højre hånds person lyve, og din venstre hånds person ikke bestille noget andet end at tale sit hjørne af sagen væk. Begge var endvidere så hånefulde, at de må være i klemme til anden side. Hvad det var for en sag, der måtte være på spil, og for en afklaring heraf, dét var umuligt at komme igennem med. Du lyttede som den eneste på direkte kontakt, men du gjorde intet særligt for at komme en afklaring nærmere. Det virkede nærmest som sad du omgivet af to sekundanter, der hævde deres egen private rolle i et drama, hvor drejebogen var skrevet på forhånd. Så er jeg ikke mere naiv, end at når der lyves og sløres fra en organiseret sammenhæng, da er det enten aftalt - og så er det en ren angribertankegang - eller også er der enkeltpersoner, der fisker i rørte vande, dvs personer der så at sige privat kører med sammenhængen, indtil de selv kan gribe magten i samme.

Jeg har ingen grund til at diskreditere en intens indsats, tvært imod, men jeg må gøre opmærksom på en intern blind plet, der lægger det øde, som også systemet stjæler fra os hver dag: en stump af livet.

Jeg kender ikke jeres magtstruktur - hvem der samarbejder med hvem om hvilken position i forhold til hvilket område - men jeg kender den sag, som det hele angår. Og det var et overgreb af de grove

på en person, der bliver offer herfor. Denne person er vidnet.

Du var blandet, da jeg slutteligt nævnte, at der var noget skrevet om sagen. Du ville kun have det, hvis det omhandlede vidnet. Pudsighed nummer eet: ja selvfølgelig - hvorfor skulle jeg bringe dig andet, når det er vidnet, og handlinger herom det hele handler om. På den anden side så jeg det også som en åbning fra din side overfor at diskutere, hvad det egentlig handler om. Du var træt af parader.

Dette papir eksisterer stadig, og er stadig tilgængeligt, når du måtte ønske.

Pudsighed nummer to: hvorfor får du så bare ikke dette papir? Svaret er: omtalte papir er sekundært i forhold til, at man - nogen, kun? - vælger at lyve, sløre eller mangler interesse i en afklaring; og det bliver derfor først relevant, når de dulgte motiver er blotlagte.

Det er derfor dette, i forhold til vidnet sekundære, som det følgende handler om. Og det er skrevet ud fra den dom over din sammenhæng, at socialismen er faldet ud af jeres personlige sammenhæng, og når dette sker indenfor strukturer og imellem mennesker og sammenhænge, der arbejder ekstraparlementarisk, udenomsparlementarisk eller militant, så er det en foruroligende ting. Den spanske borgerkrig blev blandt andet tabt, fordi anti-fascistiske grupper ikke i praksis kunne skelnes fra den fjende, som de - under betingelser af anarko-syndikalisme - søgte at bekæmpe. Jeg sætter derfor min lid til, at de pågældende udsagn og sætninger - herunder løggen, hånen og blindheden - er struktureffekter af løbsk praksis, snarere end

det er produkter af en planlagt kollektiv fremgangsmåde. Den efterfølgende personkritik skal derfor opfattes som bidragende til at stoppe løgn, hån og blindhed, når og hvis det skulle fortsætte. Kritikken i det følgende er derfor ikke en kritik af personlige egenskaber hos de kritiserede, men en kritik af at man som struktur indretter sig herpå - uden at stille spørgsmål, uden at gå i dybden og uden at støtte den enkelte i at handle anderledes.

Inden det videre skal jeg nævne, at jeg bevidst handler på min `lid` på den måde, at dette papirs information tilgår de personer, der har vist sig at være nøglepersoner i, at en kollektiv struktur kan løbe af sporet så grundigt - og faktisk også så skammeligt som tilfældet er - og så forventer jeg, at samtlige i din oprindelige sammenhæng også selv gives mulighed for at læse med. Jeg understreger oprindelige sammenhæng; men papiret kan også kopieres, men ikke inddrage andre med identifikation end de, der i forvejen kender hertil - men hvorfor skulle du egentlig overholde et sådant forslag, når den udløsende kritik mod mig netop er, at jeg har brudt en ed! Fordi du har den skam i livet, at du ikke helt vil afskrive, at der dog må findes en sandhed, trods alt.

Det har taget mig meget møje at nå dertil, hvor dette står klart. Jeres nærmest aktive modstand mod at afdække det oprindelige udspring for dette her, har jeg ikke kunnet få til at passe med jeres generelle ord om revolutionær handlen. På den anden side forstår jeg godt, at det er svært at komme dette oprindelige udspring nærmere: en udåd sender altid svære chockbølger videre, som det kan være svært at være på forkant med en takling af. Men så må man komme det!

Men sandheden er, at er der brudt en ed, så sker det til anden side - og her er det din sammenhæng, jeg tænker på. Og dette er jo noget ganske andet, end hvad jeg er blevet tudet ørene fulde med: "at jeg ved jo godt, hvorfor man ikke hilser på mig; jeg har jo brudt eden ved at informere en bestemt - af os alle - bekendt kvindeperson".

På dette centrale omdrejningspunkt for det hele kunne jeg stoppe ved at gøre dig opmærksom på følgende: Det er omtalte bekendte kvindeperson, der oprindeligt informerer mig om din sammenhæng; hun handler endvidere i sit hjørne heraf ved at nogen af jer bliver gjort bekendt med vidnets sag; men også jeg handler selv: jeg kontakter dig om `person til person støtte` i forhold til vidnet. I får som sammenhæng information fra flere sider; og I ved også, at vidnets sag er blevet diskuteret i min sammenhæng med henblik på, hvad at gøre. Jeg må derfor spørge mig selv: hvorfor skal dette udløsende niveau i min sammenhæng - mig og kvindepersonen som handlende ift vidnet - bortlyves til fordel for, at jeg bryder en ed ved ikke at holde kvindepersonen ude. Niveauet og hermed kvindepersonen var jo inde fra starten. Vi snakkede endda om dets eksistens - også om at min sammenhæng havde diskuteret vidnets sag - på et møde i dit sted, hvor også din højre hånds person var tilstede. Her var mit, at til jeres handleniveau havde kvindepersonen sin erfaring med fænomenet at bidrage med. Men du valgte følgende argument mod yderligere inddragelse af hende her: "Det kan være et problem for kvindepersonen, at hun kender ..mig.. direkte, når det er en opgave af denne art, der er på tale". Et lignende argument er også blevet brugt mod mig i forhold til andre niveauer af opgaven. Og der er en kerne af rationalitet heri: ens involvering kan

være for direkte til, at man holder hovedet koldt nok, respektivt at selv om dette ikke er tilfældet, at dette argument alligevel kan bruges af andre mod een. Her bagefter synes jeg dog ikke, at det holder konkret. Men i forhold til jer blandede jeg mig udenom jeres dispositioner ud fra perspektivet autonom. Jeg havde tillid. Et yderligere argument fra jeres side - måske kun din? - var det sikkerhedsmæssige, og dette ud fra, at kvindepersonen og personer i din sammenhæng var involveret samme sted. Og med dette overlap var der en vis resson i ikke at inddrage kvindepersonen på jeres handleniveau.

Men der er et spring fra ovenstående til dine senere plæneudsagn, at det omhandlede "jalousi" fra kvindepersonen som udløsende grund til, at hun skulle holdes ude af jeres opgaveniveau. Det er ganske enkelt ikke rigtigt at blæse dette op som eksklusionsgrund - dvs temaet forelskelse og had gør blind - og så søge at tørre denne udtalelse af, som en udtalelse kommende fra mig. Her nærmer du dig en fordrejning, der er svær at skelne fra løgn. Jeg kender udmærket kvindepersonen, jeg kender også alle vores skanderier, men jeg kender også den sjældenhed her hos hende, der hedder ægte solidaritet, det er derfor jeg kender hende - og det er den, hvor forelskelse og had ikke gør blind, men inviterer til kærlighedens mange former.

Jeg kan derfor kun forstå dig eller jeres standpunkt her på den måde, at fordi jeg ikke har ekskommunikeret kvindepersonen ud af sagen, ud af mit liv, ud af miljøet vel nærmest, så har jeg brudt eden. Men jeg har overhovedet ikke lavet nogen ed på det punkt, for det er der ingen grund til, da der fra min side i forvejen ligger en fortrolighedsramme om det hele. Eden ligger et andet sted - den formuleres af dig på et senere

møde hos mig, og dette om et ganske andet niveau. Om dette senere. Her blot følgende: en ed om ekskommunikation af kvindepersonen - som jeg aldrig, for at gentage mig selv, har lavet - ville jeg også gå imod, og hvis dette havde været en betingelse, så var jeg gået imod med den konsekvens, at I var ude af sagen.

Nu har jeg svært ved at tro, at du selv og tiden alene har ændret din hukommelse i ovenstående fordrejede retning. Der skal noget mere til. Og dette "noget mere" kan nærmest kun komme fra din sammenhæng, dér hvor denne sammenhæng støder på kvindepersonen.

Og her slår det mig, at ovenstående påståede ed - ekskommunikation af kvindepersonen - er lig den måde, som flere fra din sammenhæng reagerede på overfor hende, da de havde modtaget hendes brev omhandlende diskussion af disses anti-ansvar og tilbageholdte informationsvideregivelse i forbindelse med en helt anden sag. Her blev der som bekendt med magt lukket for diskussion med begrundelsen, at "indholdet vil man ikke diskutere", fordi "problemet er den måde kvindepersonen tænker om andre mennesker på, og det ved vi godt hvordan er, og det er sygeligt". Samtidig henvises der til eksperter's udtalelse for dette standpunkt. Den måde dette kørte videre på i andre sammenhænge var, at kvindepersonen har "misbrugt psykologisk viden", hvilket "skulle være udtalt af kompetent eller faglig person". Ud over at dette er et snobbeargument, der ikke fører nogen steder hen, så kender jeg det brev, der bedømmes sådan - og jeg finder ingen anden løsning, end at den såkaldte kompetente eller faglige person må træde frem med sin analyse i den dertil hørende sammenhæng. Indtil da er det en ren syndebuktankegang i retningen

autoritær psykiatrisk sygeliggørelse. Den omtalte faglige analyse er desuden direkte fejlagtig.

Jeg forsøgte på plænemødet at komme til orde med denne problemstilling. De mange identiske forhold måtte kunne medvirke til afdækning af uagtet stof eller skjult materiale. Men jeg fik tilbage fra din venstre hånds person, at jeg "er syg i hovedet". Men denne måde at argumentere på er pudsigt nok lig den måde, som kvindepersonen mødte i sin sammenhæng.

Selv på områder, hvor din venstre hånds person intet kunne vide, og intet vidste, vidste personen bare meget bedre end andre, hvad der var foregået - personen var faktisk så klog at personen kunne undvære hovedet - og dette accepterede du og din højre hånds person, selvom det betød total mystificering af, hvad der egentlig var foregået. For eksempel vidste personen, at jeg havde formuleret en bestemt tekst - løgn, jeg var skriverkarl herpå. Det er også hetz - for er der noget man ikke med sikkerhed ved noget om, så må man tie, indtil man har undersøgt det, fremfor at gå i byen med sine falske konstruktioner. I parentes bemærket er det her den maoistiske tankegang hører hjemme - hvad Mao så ellers er blevet brugt til af politisk afsporede grupper: Mao analyserer netop "modsigelser indenfor folket", og centralt i hans analyse er, at når man udtaler sig uden selv personligt at have undersøgt sagen, eller hvis man mener at vide, hvad andre mener uden at have spurgt dem, og dette tages som sandheden om selve sagen, ja så bidrager man til udviklingen af falske modsigelser mellem mennesker - modsigelser som forhindrer mennesker, der i bund og grund har samme langsigtede interesser, i at gribe fat i hinanden og smide al magt ad helvede til.

Men sagen er jo klar nok alligevel: der er nogen der ihærdigt forsøger at skjule noget - koste hvad det vil, koste hvilke midler det måtte indebære og koste personer, eller kort sagt: at nogen går efter at rette bager for smed, for at redde sin egen røv! Det er her svært at konkludere andet end følgende: der er nogen - eventuelt flere - der kører rundt med dig og din sammenhæng, ved at køre rundt med problemstillinger fra det ene fora til det andet og tredje omhandlende bestemte personer som svndebukke, men hvor det ret beset omhandler egne private opgaver og konflikter, som vedvarende søges skjult eller forsøges smuttet fra. Socialismen er væk - og den private overlevelseskamp nærmest mod andre sat i stedet for, og faktisk også på tværs af de andre, der kunne have fælles interesser med een og med hvis hjælp livet igen kunne blive værd at leve.

Det er at dette direkte skader de involverede sammenhænge - det skader også det samlede miljø, og det også udover de lidelser som kammerater påføres igennem hetz og udgrænsning.

Så ved jeg ikke, hvem der har hvad på hvem, men jeg ved så meget omkring løgne, at i den grad at der lyves, og det vides, at den anden ved, at man lyver, at da handler det om, at nogen har en klemme på een - hvilket også kan være definitionen på en negativ ed; - Og det er også, hvad man kalder porten til en gangsterverden, for det er en gangsterlogik!

Så fremfor en brudt ed fra min side, må jeg nødvendigvis snakke intrige fra jeres side - for i en intrigesammenhæng handler det om, hvem der er inde og hvem der er ude, ikke ud fra sagslige argumenter, der står ved og bearbejdes på det niveau, de hører hjemme, men ud fra, hvem der mener at have autoritær suverænitæt til at bestemme over, hvad

andre skal gøre og mene og hvad de skal handle på uden indsigt. Det er også i intrigernes verden, at der argumenteres med personlige sympatier/antipatier som grundlag for handleinitiativer, hvilket altid fører til cirkularitet - en pati begrunder nemlig sig selv - og til en bundløs brønd af intet sagligt. I en intrige omhandler det brugen af magt til at fastholde egen magt over tingene. Det er også i denne intrigens verden, at man kan ressonere med Machiavelli (:en feudal magtteoretiker): "En klog fyrste må derfor ikke stå ved sit ord, hvis det ville skade ham, eller hvis de grunde, der bevægede ham til at afgive sit løfte, er bortfaldet. Hvis alle mennesker var gode, ville dette være et dårligt råd, men da alle er slette og ikke vil holde deres ord mod dig, behøver du heller ikke stå ved dit".

Mit standpunkt overfor dette er, at hvis ikke intriger brydes og dermed gøres åbne, så fører det til et nederlag for de kræfter, der i sig selv er gode. For de laver nemlig ikke intriger og er derfor lette ofre herfor.

Modtrækket mod intriger som galopperende rygtedannelser og hetz kan være svært at tage, fordi modtrækket er total offentliggørelse af det, der forsøges holdt skjult igennem intrigen, og en sådan offentliggørelse kan få svære personlige konsekvenser for intrigemagerne. Man står altså med et etisk problem, der handler om, at selv intrigemagerne må tilstås solidarisk rum for arbejdet med egen afmagt. Konsekvensen for een selv bliver dermed let handlingslammelse, hvor man alene kan stole på, at de, som intrigen søges spillet af på, kan tænke selv og handle derefter. Det er netop hér, at dét at gå på grænsen med sine informationer er tvungende nødvendigt - og en løsning på dette etiske

problem, og faktisk også løsningen for alle involverede mod en fælles fremtid.

Fra min part vil jeg ikke være med til, at en ed fra min side domineres af en intrigestruktur i din sammenhæng, med tilsvarende forsøg på udgrænsning af mig til anden side. Jeg vælger derfor - og har med dette papir også valgt - at gå på grænsen med mine informationer. Alternativet er, at jeg advarer andre mod jer uden indhold - hvilket I omvendt åbenbart ikke har nogen skrupler over at gøre. Så kan den Spanske borgerkrig startes op igen, internt, nu af os selv. Det jeg vil, dét er at komme den private centersuveranitet og magttænkningen til livs. For borgerskabet har indrettet sig sådan med Christiansborg som deres suveranitetsscenter, og jeg ser ingen grunde og argumenter for at gentage denne brøde indenfor en venstrefløj.

Du/I kan selvfølgelig vælge - strategisk - at intensivere kampen mod mig og/eller min sammenhæng, altså en kamp om magten i vores fælles rum. Men så skal I vide at denne kamp tager jeg gerne som modmagt overfor private magtbestræbelser - jeg er nemlig skide ligeglad med magt.

Der blev på plænemødet snakket meget om "sladder" fra jeres side; og her tænkte jeg, at det var fordi I havde dårlige erfaringer med sladder, men da det så blev fremhævet, at "inden nogen i jeres sammenhæng havde fundet ud af at fortælle det videre til andre af jer, så vidste disse andre det allerede", så kan jeg ikke lade være med at tænke, at det squ da er jer selv, som I rammer med denne sladder-karakteristik. Det er squ ikke mig eller personer i mine sammenhænge, der snakker med Gud og al verden - og det har jeg heller ikke haft lyst til at tro, at I gjorde.

Men faktisk er I som gruppe de eneste, sammen med min gruppe, der kendte til vidnets sag. Det, der skete for vidnet, blev behandlet med den fortrolighed, som personer og sammenhænges pålidelighed ud fra tidligere praksis havde afsløret som værende reel nok. Her stolede jeg på kvindepersonens vurdering af jer. Jeg synes derfor, her bagefter, at din sammenhæng også har et pålidelighedsproblem mht ordentligt at varetage informationer, der tilflyder jer fra flere relevante berøringspunkter. Du - eller måske var det din højre hånds person - nævnte så også, at "det ikke skal være en god historie". Nej vel! Men den bemærkning må altså stå for egen regning. Personligt har jeg faneme svært ved at se den gode historie, dér hvor jeg vælger at gå hen - og hvor jeg vælger at gå hen, dét er ganske bevidst. Her har din sammenhæng derimod et problem.

Jeg har nævnt at eden ligger på et andet område end ekskommunikation af kvindepersonen. Den formuleres jo også først af dig selv på et møde i mit sted, hvor flere fra din sammenhæng er med, og hvor der ikke nævnes et ord om kvindepersonen. Det er så heller ikke nødvendigt, for en ed gælder de personer, der er tilstede, og handler om ej til anden side at formidle eksistensen af involveredes identitet. Mig bekendt har du/I involveret andre, netop de andre i din sammenhæng, som ikke - af alle mulige grunde - var tilstede, men som var en del af din gruppe. Og det skulle du/I selvfølgelig også gøre, men dette kunne kun gøres uden edsbrud fordi det lå implicit i selve edsdannelsen, at I som gruppe handlede som fortrolighedssammenhæng - hvilket også gjalt for mig mht min opgave at handle direkte på offentlighedsniveauer. Der er som sådan to fortrolighedssammenhænge til stede: jeres ift jeres opga-

veniveau, mig med min ift mit opgaveniveau. Efter dette møde skiltes vi.

På plænemødet havde jeg derfor nogle ting at sige til jer. For det første, hvad manglende hilsen fra andre end jer, havde med jer at gøre - for det er sådan at har man noget på nogen, så siger man det selvfølgelig, så gør man noget ved det direkte ift personen, fremfor at gå i byen skjult bag om ryggen på personen med, hvad der på denne måde ikke kan blive andet end, rygter; men dette er så åbenbart ikke jeres selvfølgelig, jeres etiske norm - den synes nærmest at handle om ikke at ville være i stue sammen, og så på lukket vis at advare mod een. For det andet nævnte jeg at være søgt presset fra anden side til at ekskommunikere kvindepersonen, og om I havde noget med dette at gøre. Intet svar! I var kun interesseret i at få navn - hvad I ikke fik - ej i at afdække den problemstilling, der måtte bevæge sig heri. Jeres mangelfulde engagement her, og dét at I var ekstremt hurtige til at køre diskussionen i anden retning, gør mig mistænkssom: har nogen af jer brudt eden - for den går også den anden vej, husk lige det! Eller lyver I også for hinanden?

Med hensyn til mit opgaveniveau, så er min tilbagemelding til min fortrolighedssammenhæng, at det omhandler offentlighedsniveauer. Jeres opgaveniveau formidles gennem udsagnet, at "det klares". Min fortrolighedssammenhæng er her alene kvindepersonen, og ikke min oprindelige sammenhæng, der intet ved herom. Der sker da følgende for det videre: på grund af uenighed i min sammenhæng mht karakteren af sagen, besluttet det at trække også offentlighedsarbejdet ud af denne, og lægge det over i en anden, som for mig er den mest sikre sammenhæng

overhovedet. Dette sker for at sikre jeres eksistens mest muligt, og desuden lukkes vidnets sag i min oprindelige sammenhæng fra min og kvindepersonens side på den måde, at handlinger på jeres opgaveniveau er opgivet, og vel at mærke opgivet af en anden sammenhæng end jeres. Dette er vel en udmærket sikkerhed, som kan gives, da I ikke er den eneste sammenhæng af jeres karakter.

Den sammenhæng som offentlighedsniveauet lægges i, har den kommentar på opgaven, at der først skal handles på jeres opgaveniveau. Og da jeg ikke lyver overfor fortrolige, formidler jeg, at "der bliver handlet her".

Jeg ved så ikke om I kunne forestille jer at handle uden i generelle træk at vide, hvad der er gået forud, dvs vide hvad der går ind til, altså hvad sagen er og hvorfor den er kommet i stand. Jeg tror det ikke, men som jeg forstod plænesnakken, så skulle jeg få andre til at handle uden viden om problemstillingen overhovedet - det var nok "det klare" - men dette er fascistoid tæskeholdslogik, en negativ ed, og denne er I ikke blevet budt - og I eller andre skal heller ikke byde mig den.

Hvad angår kvindepersonen og den anden sammenhæng, som offentlighedsniveauet lægges over i, så er omstændighederne i forhold til jeres konkrete eksistens, at enkelte - hvis de ønsker det - kan lægge to og to sammen, og hvor det så vil være muligt at pege sammenhænge ud, hvor din kunne være del heraf. Men jeg har tillid til min sammenhæng - den er kommet til veje ved at søge at gå hvert et skridt så kollektivt ordentligt som muligt - og jeg ved at ingen vil misbruge denne tilgængelige information. Hvorfor skulle de dog det! Det er en arbejdsdeling mellem flere forenede parter, der

handler på hvert deres niveau - og med samme mål: modmagtens konkrete logik. Alternativet til, at jeres gruppes karakter, af fortrolige, kan identificeres indenfor en - forøvrigt stor - vifte af lignede grupper, er at jeg skal konstruere et netværk af løgne indadtil i min egen fortroligheds-sammenhæng: jeg skal bortlyve handlebetingelser for og om andre, der handler for samme sag. Hertil: NEJ! Ingen kan tillade sig at ødelægge en kollektiv sammenhæng for egen eller andres vindings skyld. Ligeså må man kræve af sig selv, at man ikke bringer andre i fare, og det er også derfor, at det for en modmagtsbestræbelse er muligt at låse hinanden i eden om, at information til identificering ikke går videre. Dette er en vigtig ting. Men opgaven er også, at undgå at låse selve udviklingen af modmagten til at være en paraverden, og til at eden erstattes af en suveræn, en ny magt over een. Og dette gøres ved, at man må vælge at sætte sig selv ind i risiciens centrum, og som eneste focus for de tråde, som magten vil kunne trække til modmagten, for ellers bliver andre soldater og stråmænd for een. Man kan derfor ikke handle ved at skubbe andre foran sig eller gemme sig bagved andre.

Nu blev - på plænemødet - denne anden sammenhæng af din højre hånds person kaldt "et sladrested" - og I andre gik ikke i rette hermed. Det vil jeg derimod gøre; sammenhængen får kopi af dette papir, og jeg forventer, at din højre hånds person tager kontakt hertil hurtigst muligt. Vedkommende må selv stå til regnskab her - og I andre skylder et svar på, hvorfor I lod det passere. Det er også på dette område, at der lyves om et navn fra samme person: konfronteret med, hvor personen har det fra, kommer først, at det er fra mig, hvad personen godt ved er løgn; da det pinlige går op for personen, kommer det så,

at det er fra kvindepersonen, men det ved jeg til gengæld er løgn, hvilket jeg siger . . . . . Og vips blev snakken af dig og/eller din venstre hånds person trukket over i noget andet! Med denne handling dækker I bevidst over direkte løgnagtighed. I sanktionerer dermed også, at det er OK at lyve for at skade andre. Og kort hertil: skal der være konflikter, så lad lige de rigtige få lov at eksistere - fremfor de små private hævntogter, der ødelægger ethvert generelt arbejde for alle. Og dette indbefatter også at stoppe med at gå efter at lukke munden på de folk, der ser lortet hos jer.

Der var på plænemødet nogle hånlige kommentarer til mig om, at, når jeg ikke kan det, som I åbenbart kan, så kan jeg/man ikke lave undergrundsarbejde. Der skal en stor skæppe til at rumme dette udsagn - men inden den vokser helt ud over jordkloden skal jeg bemærke den enkelte ting, at undergrundsarbejde nødvendigvis må have et perspektiv, hvor det bliver synligt som konkret modmagt; og det må kunne klare en sådan konfrontation i offentligheden, hvor det vinder som det gode, ellers er det dømt til at blive en gentagen historisk parentes, og dem er der nok af. Så er det jeg ikke forstår jeres hån eller bedrevenhed, når nu den anden sammenhæng - som min opgave flyttes til - er mere sikker end den første, som I endog kender karakteren af (men den falder måske for meget sammen med jeres fordomme og fjendebilleder - hvad de så end måtte dække over). Flytningen gøres også for at sikre offentlighedsarbejde helt igennem - og dette siger jeg, fordi jeg ikke kan se hvordan en struktur med et center, i dette tilfælde jeres, kan gøre dette. Jeg synes det vidner om respekt for jer og som en væsentlig sikkerhed at give jer, at dette niveau i problemstillingen blev trukket ud til andet center.

Ovenstående skisma - eet center som har patent på det hele (:jeres), eller flere der på horisontal vis handler suverænt i respekt for og ud fra en analyse af sagen, kan jeg se som selve udgangspunktet for alle senere misforståelser. Problemerne - kagen - skyldes så at vi ikke i starten fik snakket dette ordentligt igennem. Men dette stemmer alligevel heller ikke - det er i hvert fald ikke nok til at forstå, hvorfor det er gået, som det er! - for det har jo været klart for alle fra starten, at der var flere centre: du i din sammenhæng, og mig i min sammenhæng, hvori også kvindepersonen var, og hvortil du også eksplicit spørger mig, om der er snakket om sagen her, og hvor mit svar var ja - for ellers skulle jeg handle alene, og det har aldrig været planlagt eller aftalt. Tvært imod skulle jeg finde folk. Så at der kommer en konflikt af den art, der er, må omhandle noget ganske bestemt.

Og dette "ganske bestemte" kan jeg finde omhandler såvel en handlefejl som en undladelse af at handle. Jeg ser begge som harmløse - og som sammenhængende - men at de i og med en omgivende intrigestruktur så åbenbart kan bruges til at stille spørgsmål ved edens overholdelse respektivt dens sikring; og dette ud fra private hangs/sympatier/antipatier! Efter edsdannelsen er der lukket for informationer til min sammenhæng, og dér, hvor der er åbninger, der peger udad mod identifikation af nogen, dér lukkes der aktivt, for manglende informationsgivning er i sig selv af informativ karakter. Det gøres - som nævnt - af mig og kvindepersonen, ved at jeres handleniveau er opgivet af en sammenhæng til anden side. På denne måde vil jeg sikre eden. Der sker så dét, på et sent tidspunkt, at offentlighedsniveauet trues af en systemlakaj: "Hvis ikke

vi stopper, så ..". Det er her en vurdering fra min side, at skal der ske mere her, så er det os selv, der skal fremme sagen - systemlakajen har ikke synderlig personlig interesse heri, men vi mener ikke at sagen på det foreliggende grundlag kan bære mere fra vores side, vidnet mener det i hvert fald ikke, hvad der er afgørende. Een person fra din sammenhæng informeres i denne forbindelse af kvindepersonen med følgende ord: "Jeg kan godt lægge to og to sammen, og derfor skal du vide, at ...." om eksistensen af denne systemlakaj i horisonten. Jeg synes hertil, at det er en handlefejl fra kvindepersonens side, at I får denne information på denne led - jeg synes den er overflødig - og kvindepersonen har også taget kritikken til sig. Omvendt havde kvindepersonen så en kritik til mig, om ikke at holde jer nærmere underrettet - og dette er en reel kritik mod mig, men også mod jeres mur af total ignorering. Desuden mente jeg at have, fra anden kant, nogle sikkerhedsomstændigheder imod mig, som gjorde at jeg måtte vente. Senere går det efterhånden mere og mere op for mig, at omtalte person fra den sammenhæng, hvor der er overlap mellem jer og kvindepersonen, må have en særdeles central position når det gælder om at finde den skjulte kilde til leveringen af 'skytset' til jeres fordrejede/løgnagtige 'viden' om og fremstilling af kvindepersonens handlinger, ord, motiver og sindstilstand. Her skal jeg blot nævne forestillingen af "jalousi", som jeg kender til. Det lader til at denne person har problemer med at træde med informationer imellem de to sammenhænge, der her er på tale. Denne person må stå frem i en konfrontation, hvor alle parter er tilstede, så en afklaring af, præcist hvor troværdighedsproblemet skal lokaliseres til, kan komme for dagens lys!

Omkring det første - den overflødige information - ligger der imidlertid en undladelsehandling fra jeres side, fordi I som gruppe har undladt at afrunde tilbage til dette samme sted - kvindepersonen - hvorigennem I som sammenhæng fra starten får informationer fra, ud over fra mig. I har ladet som ingenting - og dette er også en information! Alligevel bliver flere fra din sammenhæng vedvarende ved med at spørge kvindepersonen på fortrolig vis om, hvor sagen er henne - så handlefejlen kommer også fra flere af jer. I kunne have holdt næsen væk, nu I alligevel ikke havde noget med det at gøre! Jeg skal her tilføje, at det så åbenbart er tilforladeligt for dig eller personer i din sammenhæng at pumpe den anden sammenhæng for informationer. Og dette uden om mig, som eden laves med. Så I har selv skabt en fejlhandling ved at undlade at handle og ved at handle skjult på en særlig måde. Det vil svare til, at jeg søger en fortrolig samtale med en person, jeg "formoder" - uden konkret selv at vide det - er del af din sammenhæng. Din venstre hånds person havde også den bemærkning, at kvindepersonen bare vildt og bredt i en brandert talte om sagen - hun glemte lige at fortælle, at hun selv havde spurgt hvordan det gik med den, og at det faktisk var en afgrænset snak mellem dem, en snak der foregik over en øl! Igen en fordrejning, der tenderer en løgn for at skade kvindepersonen. Omkring det andet - min manglende tilbagemelding til jer - så tager jeg ikke kontakt, dels fordi I har direkte kontakt til vidnet, men dels venter jeg på, at sagen skal blive mindre sammensat - og dels fordi jeres mur forvirrer mig, indtil den intrigante struktur går op for mig. Dette er så min fejl: jeg skulle have søgt et plænemøde, så snart jeg så en intrige dukke op i en sammenhæng, der havde direkte forbindelse til jer.

I et lukket system, som jeg mener de to sammenhænge udgør - det er det i hvert fald fra min side - er en overflødig information ingen information, og derfor handler jeg ikke selv på dette overlap. Jeg ser ingen grunde til det; der er så også de ydre betingelser, forhold til anden side, imod mig - men desuden har I kontakt med vidnet, og kan derigennem tjekke, hvad I måtte ønske, hvis I så et problem heri. Jeres sikkerhed er mig og kvindepersonen som membra - og er der et problem heri, så er det alene jeres intrigestruktur i forhold til hende, en intrigestruktur jeg på daværende tidspunkt nægtede at ville se hos jer: Jeg får jo kontakt med jer via kvindepersonen og forestiller mig ikke dette hos jer. Derved stoler jeg på kvindepersonen, samtidigt med at jeg underkender hende: Jeg ser jo godt at hun skranter men lukker øjnene for grunden: den magtbestemte syndebuksstrategi: er der uenighed i et synspunkt, svines man personligt til.

Nu har jeg så mine egne erfaringer at tale ud fra, og hertil nogle yderligere "pinde", der springer ud af plænesnakken:

- Din højre hånds person siger, at "vi lever i et borgerligt samfund, og det kan man ikke sætte sig ud over". Jeg fatter ikke, at sådanne ord kan komme fra din sammenhæng - uden at andre dele af sammenhængen protesterer! Det hele kan da ikke bare gå ud på - usocialistisk - at erstatte een magt/stat med ens egen anden magt/stat!

- Du/I siger, at der altid er mulighed for at finde personer til støtte for nogen i bekneb eller knibe. I må tænke på psykiatrien eller den borgerlige psykologi - der ikke hjælper, men blot gentager ethvert overgreb i en ny privat form - men hvordan

fanden kan I tænke sådan, når alle, også I, kender eksistensen af Istedgade med junk og børneprostitution - bare for at nævne et enkelt sted! Et andet sted er diverse statshospitaler, hvor mennesker knaldes ned med kemiske midler. Et tredje er fængslerne!

- Du/I har svært ved at acceptere, at jeg og kvindepersonen fandt den støttekvinde, som vi gjorde. Og det er for dig/jer helt utilgiveligt, at støttekvinden bagefter søgte kvindepersonen for støtte. Her snakker I uden at vide noget om sagen, og hvorfor gør I det? Fx er støttekvinden ikke en nær veninde af kvindepersonen, som det fra jer påstås ud i det blå - hun var en faglig bekendt, tilhørende en relevant kvindesammenhæng. Grunden til at støttekvinden søgte kvindepersonen for at snakke var, at hun havde svært ved at magte problemstillingen for sig selv, og hvad hun gjorde var at søge vejledning, hvor det var muligt. Man kan sige at det er beklageligt, at hun ikke bare kunne klare det - man kan også sige, at det ikke altid er muligt at forudsige, hvordan man selv eller andre reagerer i skærpede situationer, og at dette gælder alle. Alle fagfolk arbejder desuden ikke uden faglig vejledning fra kollegaer. Når I/du så udtrykker, at man altid kan finde folk til støtte, når der er brug for det, så snakkes der mod bedre vidende, hvad jeg også sagde; og hvor I så tilføjede "nåja, måske skal man betale for det" - men: det kan mange ikke, proletaren kan slet ikke, og desuden kan kvalitet ikke bare købes for penge; ikke hvis man mener noget med livet. Jeg kan næsten kun forstå dette standpunkt fra jer på den måde, at mennesker der havner på røven, helt nede, selv er ude om det. Og som I åbenbart opfatter en

overgrebet person, så er vedkommende det også. I forfægter den stærkes, de i forvejen privilegeredes, ret.

Du spurgte mig, om jeg vidste om vidnet kendte noget til den snak mellem støttekvinden og kvindepersonen - en snak du vel kender noget til via en gruppefælle, der har overlap med kvindepersonens sammenhæng. Hvad der egentligt er snakket om ved du ikke - men du himler op ud fra, at de to kvinder så åbenbart har snakket sammen, eller er sammen i samme situation. Jeg sagde tilbage til dig, at "jeg ikke vidste om vidnet kendte denne snak. Jeg troede det, men er ikke sikker, og måske ved vidnet det ikke". Her var dit så: "Så synes jeg ikke vidnet skal have det at vide. Det vil være for ydmygende". Hertil skal jeg dags dato fortælle dig: jeg har undersøgt det, og det viser sig, at det i snakken mellem støttekvinden og kvindepersonen blev aftalt som præmis for at gå ind i en snak, at det skulle formidles videre, af støttekvinden, til vidnet, at der havde været en samtale, men desværre, viser det sig idag, har dette ikke fundet sted. Så har jeg selv fortalt vidnet om eksistensen af denne samtale, og om din holdning til at dette ikke skulle gøres: "det ydmygende"! Støttekvinden og vidnet har endvidere senere snakket sammen.

Jeg synes det er svært at se din kritik på anden måde end du synes det er et problem, at vidnet har snakket med andre end jer om brøden. Men det synes jeg ikke kan være noget kritisabelt: vidnet bestemmer vel suverænt selv, hvem og hvor der skal søges støtte - ellers bliver støtten på andres præmisser, og det kan ikke være solidarisk. Jeg synes dette fra din fra - dét ikke at formidle alt til den berørte, ej heller bagefter, hvis der fejles, og dét om den stærkes ret - meget nærmer sig, at overgreb i bund og grund er ens egen skyld, for man

kunne bare have været stærk nok. Altså skam over at ydmygelse finder sted. Men det er det samme som at skamme sig over at blive ydmyget. Jeg kan godt forstå dette som følelse - den er også reel indenfor overgrebets form - men det må squ fastholdes, at det er handlingen, der er ydmygende, ikke den person, som det går ud over, ellers havner man i en slags omvendt "Blame the Victim"-logik, altså "ynk offeret, ynk den svage"; og denne logik - en særlig okkult logik - fører absolut ingen steder hen. Det er selve handlingen der er ydmygende og hinsides enhver menneskelig grænse - og det må andre kunne rumme overfor det ramte medmenneske, fremfor blindt at gentage fordømmelsen, hvad jeg synes I gør med jeres forholden-sig.

*

På plænemødet udtrykte du en fortørnethed over, at jeg går med informationer om vidnet som jeg gør. Men hvad der fortørnede dig gav du ikke andre ord end, at vidnet var "min sag", en sag jeg kunne profilere mig af, bruge selv. Men er det da din sag? Altså en kamp om, hvem der skal bestemme, råde, kontrollere? Det kan du mene. Men jeg var helst fri for nogen sag overhovedet, og prøvede såmænd bare at forholde mig så solidarisk som muligt. Der er rigeligt med overgreb i forvejen at måtte forholde sig til. Og hertil er der generelt for få ressourcer at arbejde med overhovedet.

Du kan tilskrive mig intentioner af slet art, men det er i sidste instans handlinger, der tæller. Dette papir er også et papir om et handlingsforløb, og som dette forløb træder frem, så er det jo nærmest konkurrence om, hvem og på hvilken måde, der bedst arbejdes med sager, som den vidnet var ude for. Her er det så åbenbart "in" at referere til den borgerlige psykologi, der har plads til

alle - hvis man kan betale! - og "yt", hvad jeg og ligesindede måtte give udtryk for. Jeg kender da også udsagn på åbne møder, hvor din venstre hånds person håner udsagn omhandlende "vigtigheden af at passe på de nuværende fristeder, støtte dem til at blive bedre, samt at arbejde for flere" fra mig med "sikken noget psykologsnak" - åbent - og så ikke engang ville stå ved det at have sagt sådan bagefter. En sådan løgnetype omhandler at redde egen røv, idet man lyver om sig selv for nogen, for flere.

Jeg tror bare ikke man kommer så langt hermed - også fordi det er sådan den borgerlige psykologi med Freud forstiller sig samfundets opståen. Hos Freud omhandler civilisationens opståen følgende myte: først var urhorder, hvori de forenede sønner levede under dominans og fordrivelse af den patriarkalske, voldsherskende og skinsyge fader, der holdt alle kvinder for sig selv; da besluttede de at myrde ham for at få del i det attråværdige, for selv om de elskede og beundrede ham, så stod han i vejen for deres egne magt- og seksuelle krav; men gjort så måtte de af fortrydelighed indstifte en ny orden til at holde sammen på socialiteten: tabuet om mordet og at alle fremover i lige grad må give afkald på de af dem eftertragede kvinder. Totemismen som historiens første kultur eller samfundsorden opstod således - i følge Freud - ud af denne fælles beslutning om at blive sammen, og samtidig pålægge hinanden bestemte ubrydelige tabuer og normer, gentaget som ubetvivlelige elementer i ethvert individ (ødipus- og elektra-komplekset) til enhver artsmæssig tid.

Som tiden går finder kreative sjæle ind til den akse, hvorom alt drejer uden at kunne finde bevidste ord: det ubevidste og længselsfulde savn efter

urfaderen: først magikeren, digteren, klovn og narren, der for folket kan gennemspille det fælles tabu på en for autoriteterne uskyldig måde; - Og endelig træder det menneske frem på den historiske scene - Freud selv - der ved at lave sin egen bevidste analyse af det ubevidste, afslører denne dødssynd, som det samfundsmæssige liv er opstået i kraft af.

Det er godt nok umuligt at lave sin egen analyse, sin selvanalyse, idet man tvinges til at stå alene overfor Faderen, hvad man netop tidligere ikke kunne, har kunnet eller kan. Her knækker Freuds psykologi, og hans teoretiske konstruktion bliver selvmodsigende. Men selve budskabet er der stadig: civilisation som tæmning af drifter, gennem rationalitet, under herredømme af naturlige autoriteter, indstiftet af den eneste ene! Psykologisk er dette vel den stivnede sans at hænge fast i det første oprør - og ikke at ville slippe det.

Nu er Freud mand, og han skriver om sig selv ud fra mandens naturlige suverænitæt. Dette kan ingen anden end den eksisterende borgerlige magt bruge. Men man kan også skifte manden ud med kvinden, der hersker over det hele og over alle mænd, og de forenede sønner med de forenede døtre. Myten er stadig lige sigende, men også lige så undertrykkende.

Den borgerlige psykologi har imidlertid også et andet bidrag til forståelse af civilisationens opståen. Det er Sartres: her levede menneskene antropologisk først uden nogen form for gensidighed, uden reciprocitet, og kun serielt; opståelsen af ydre trusler - andre grupper eller egen forarbejdede materie - får imidlertid de menneskelige individer til at søge sammen i fusionsgrupper med en formidlet reciprocitet; lykkes det at trænge

truslerne tilbage, da bliver gruppens enhed et problem, men eden om at fastholde denne kan overvinde dette, og den edssvorne gruppe er opstået. I den edssvorne gruppe - der for Sartre både er paradigmet på den revolutionære gruppe og på "menneskehedens begyndelse" - må den aflagte ed bakkes op af sanktioner i tilfælde af løftebrud, hvad der gør terror, godt nok i en åben form, til legitim basis for samfundsmæssighed, hvilket dog er stabiliserende for den næste sociale gruppe - organisationen - hvor arbejdsdelingen er blevet permanent.

Når enkelte individers ene-projekter om fællesoplevelse og sammenhold er det, der indstifter det samfundsmæssige, så må der blive problemer med samvirket og koordineringen af disse projekter hinanden imellem. Sartre har da også et yderligere gruppeniveau - institutionen - hvori man ikke indgår ud fra at have deltaget i beslutningen af den almene målsætning, men af andre, personlige eller tilfældige grunde. I institutionen, der er en tilbagevendende mod serialiteten, finder der en kollektiv gentagelsestvang sted, samtidig med at dens virke beherskes af en suveræn, den eller de personer, hvorigennem institutionens projekt inkarneres. Staten er i forlængelse heraf at se som den suveræne institution, der ligesom serialitetens indirekte reciprocitet, må afløses af den direkte, hvis mennesket skal bevare sig selv som menneske. Vejen hertil er den selvsamme, som allerede er betrådt - og ikke noget at sige til, at Sartre finder mennesket i, hvad det gør sig selv til. Således henvist til ikke at kunne gøre andet end betinget gentagelsestvang - hvad der også er essensen hos Freud - forsvinder realisering af det menneskelige som udvikling af samfundsmæssige grundforhold. Men modsat Freuds stivnethed i det første oprør, så er Sartres psykologi pubertetens

uendelige oprørs-sans, udgået fra at der ikke synes muligheder for andet end uvirksom etablerethed.

Centralt i både Freuds og Sartres opfattelse er, at mennesket, uagtet køn, er henvist til sig selv og til kampen om magten over enhver sammenhæng - og det er jo et meget godt spejl på, hvordan det borgerlige samfund tvinger individet ned som slave af sit liv. Men dette betyder så også, at man ikke bryde med de logikker for forståelse som Freud og Sartre tilbyder, så kommer man med eller mod sin vilje til at konkurrere både internt i egen sammenhæng og eksternt overfor andre sammenhænge. Man (for)bliver en privat smågruppe i evig strid med sine omgivelser.

Men - kan man spørge - hvad fanden har Freud og Sartre med jer at gøre: det har de fordi begge siger noget væsentligt omkring opståelsen af forbrydelser, tabuer, intriger, løgn og eder. Og det er også, hvad der startede vidnets sag: vidnet mødte een, der gav sig ud for at være en anden end faktisk, og dette bedrag og selvbedrag blev brugt mod vidnet i en magt- og fornædtringsbestræbelse. Vidnet gennemskuede ikke denne uhyrlighed før det var for sent. Men som uhyrlighed kører den også videre, nærmest med sit eget liv, når vidnet fortæller det videre. De ord jeg kender herfor er, "at der sendes chockbølger videre, som søger at gøre andre til statister for videreførelse af den oprindelige ondskab". Freud og Sartres teorier er i dette lys to måder at indrette sig på i en verden, hvori dette - forbrydelser - finder sted, men det er også teorier, der ikke tænker ud over, videre, end dette. Som sådan er teorierne spontane tankeformer for løbsk praksis - de siger derfor meget om denne - men de bidrager med intet til at komme ud

over en sådan nedrig verden. Hvad jeg kan kritisere hos jer - løgn, hån og bedrag - er i dette lys, at også I bliver berørt voldsomt af den oprindelige brøde. Der er grunde til at man berøres dybt, og derfor er det vigtigt at finde kilden hertil, fremfor at stoppe ved de personlige egenskaber for kritik - disse er jo selv uhyrligt præget ved mødet hermed.

Jeg har ingen interesse i at køre konkurrence med jer. Freud og Sartres psykologi er ikke min, og jeg synes der er skrevet andet - og der praktiseres også andet - end deres. Men alle - i og med det borgerlige samfund som den aktuelle ramme - har dog også en rem af dem, og hvor denne rem eksisterer må den kritiseres, så den kan skubbes ud af de fælles sammenhænge. Jeg synes i har en sådan rem, og jeg synes i skal skille jer af med den. Jeg prøver det samme, dér hvor jeg bliver mødt med lignende kritik - for problemet er centralt: sålænge det ikke er muligt at overskride sin egen gruppebundethed mod stadig større fælles sager - upåagtet køn - sålænge er alle slaver. Heraf overskriften på dette papir.

En vej ud er derfor at skabe et nyt politisk paradigme for fælleshandling, som man både kan handle ud fra og som kan samle bestræbelserne for udviklingen af det klasseløse samfund, hvor menneskelig værdighed og social frihed, upågtet køn, etnisk oprindelse, race, nationalitet og seksualitet står i centrum. Et sådant politisk paradigme kan være "socialisme, anti-fascisme og feminisme": det socialistiske begrunder sig selv, og dette ud fra at Marx kom på sporet, dels af at forhold udvikler sig historisk, dvs er historisk tilblivne, hvorfor de også kan ændres, og dels af at kapitalismen kun kan udvikle sig videre i socialismen - med mindre barbariet skal gentage sig i endnu større målestok;

det anti-fascistiske kommer af, at når magten er organiseret både nationalt og internationalt, så er der brug for en organisatorisk funderet modmagt på det generelle plan; det feministiske som modmagt til, at mænd idag er det køn, som magten personificeret lader sig repræsentere igennem.

Hvor marxismen sætter focus på udviklingen af frihed - dvs kampen for og etableringen af de sociale omstændigheder og betingelser, der gør det muligt at mennesker kan mødes og slå sig sammen for at gøre verden beboelig - så sætter det anti-fascistiske focus på opgør med den magt, der bruges af kapitalen til at holde mennesker isolerede og splittede fra hinanden med, medens det feministiske giver det nødvendige pejlemærke for både mænd og kvinder, når der skal gøres op med samtlige systemsatte og -gjorte krænkelse på det nære og medmenneskelige område. Hvor feministiske kvinders opgave kan være, blandt andet, at alle kvinder går med i den selvfølgelig ret til at bestemme over eget liv, så er mandens position i den feministiske kamp nok så meget at rydde op i egne rækker, finde og stække de svin, der mener at de i kraft af deres eget køn har legitimitet til at handle nedværdigende mod mennesker af modsat køn.

De tre elementer - socialismen, anti-fascismen og feminismen - må, min opfattelse, opfattes og takles som niveauer i kampen for frihed og menneskeværd, som ikke er nået så længe, der bare er een slave tilbage. Det betyder så også, at man ikke kan glemme eller undlade eet eller to af niveauerne til fordel for ren handling på et tredje. I bedste eller værste fald bliver socialismen tandløs, i bedste eller værste fald selv magt - og det samme gælder de andre niveauer. Det må derfor dreje sig om at udbrede niveauerne, så det kan komme til fælleshandlinger på alle niveauer samtidig, og

dette betyder så også, at ingen kan monopolisere kampen på det ene, andet eller det tredje niveau, idet man så ellers bliver som sin fjende: borgerlig magt - med Freud, Sartre eller en anden original som menes at råde over hvad sandheden om det hele er.

Jeg skal berøre et sidste punkt: stikkeren. En stikker er en, der går til anden magt med salgbar information. En helt er een, der handler selv for at få magten ud af de fælles livssammenhænge, hvad der så end internt skal sættes focus på for afklaring af, også selvom kritikken for ikke-handlen eller handlefejl falder tilbage på een selv. Og er der et dulgt motiv med dette papir, så er det "en ode" - en lovsang - til, at alle kommer længst som helt, finder helten i sig - for løgnen er ikke en slave værdig.

CHAKRAS.

7. CROWN / SANASRARA

Gold or violet. Higher purpus, vision, love of God, transformation, unity, seeing, self mastery.
Mt. Cook, New Zealand

6. THRID EYE / AJNA

Violet or indigo, mission, statement, values, beliefs. Love of life, revilation, compassion, intution, higher emotions.
Gobi-Lop-Nor dessert, Mongolia

5. THROUAT / VISSUDDHA

Blue, communication, outer expression, advertnsing, love of truth, illumination, compassion, understanding, aktiv intelligens.
Great pyramid Giza, Egypt.

4. HEART

OUTER / ANAHATA INNER / ANANDA KANDA

Green, pink, white. Unconditional love, service, intution, education, public service, awakening, harmonous higher with lower nature, harmony in acceptance, personal dimentions, self creation, true self.
Inner : Avebury Outer Glastonbury.

3. SOLAR PLEXUS / MANIPURA

Product, the will to know, self definition, anylysis, identity, right thought.
Good Ayers Rock, Australia.

2. SACRAL / SVADHISTHANA

Orange, sexual, regenerativ produktion, systems, buildings, the will to feel, passion, right feelings.
Macchu Picchu, Peru.

1. ROOT / MULDAHARA

Red, goldenred, raw power, raw material, finanses, self-preservation, the will to live, order, release fear, right action, seat of Kundalini.
Mt. Shasta, Californien.

1. White spiral, Pingala nadi, solar. 2. Matching dark, spiral, Ida Nadi, lunar. 3. Central line, Sushumna, neutral center, blue, rainbow.
The shakrasor energy vortices, recive energy from sceond and in a threefold current circular energy upward until #7 where it returns to the 1 chakra.

TRYK PÅ DE RIGTIGE ZONER STIMULERER
NERVER OG BLODOMLØB:

KROPPENS INSTRUMENTBRÆT

Zoneterapi har længe været omgivet af en del skepsis, men nu henviser læger deres patienter til zoneterapi. Forsøg på sygehuse har vist, at den ældgamle behandlingsform virker.

Tryk under fodsålerne kan helbrede migræne, ondt i ryggen, allergi, fordøjelsesproblemer og meget, meget andet. Det vil tusindvis af mennesker, der har prøvet zoneterapi, skrive under på. Behandlingen har enten fjernet deres sygdom eller lindret symptomerne.

Selv i den autoriserede behandlingsverden, der ellers tidligere kun rystede på hovedet ad den slags hokus-pokus, er nogle så småt ved at blive overbevist om, at der er noget om snakken.

Blandt lægerne er skeptikere formentlig endnu langt i overflod, men slet ikke så få praktiserende læger er begyndt at foreslå deres patienter at prøve zoneterapi. Andre overbevisende faktorer er de få forsøg, som er foretaget på sygehuse. De viser blandt andet, at zoneterapi kan bruges som smertestillende middel mod nyrestens-anfald, og at behandlingen kan spare smertestillende midler og operative indgreb i forbindelse med fødsler.

Zoneterapiens fortid fortæller sig i nogen grad i lågerne, men den menes at være en årtusindgamme behandlingsform med rødder både i Østen, Egypten og hos de amerikanske indianere.

Et tryk på næsen virker som bedøvelse

I sin nuværende form er zoneterapi opstået i USA i begyndelsen af dette århundrede. Øre-, næse- og halslægen William H. Fitzgerald på St. Francis hospital i Hartford, Connecticut, opdagede tilfældigvis, at et pres mod et bestemt sted på næsen gav en bedøvelseseffekt så god, som havde der været brugt kokain.

Han gav sig til at forske i emnet og fandt ud af, at tryk på nuanne forskellige punkter på kroppen gav smertelindring

andere steder. Hans forskning og forsøg resulterede i, at han opdeltede det menneskelige legeme på langs i 10 zoner. Hans konklusion var, at en trykpåvirkning et hvilket som helst sted inden for en zone kunne påvirke alle de organer, der befandt sig inden for samme zone. I 1917

Zoneterapi kan fjerne smerter ved fx fødsler og nyrestensanfald

udgav han sammen med kollegaen Edwin F. Bowers en bog om sine teorier vedrørende zoneterapien.

For den praktiske udbredelse af zoneterapien stod først og fremmest én af Fitzgeralds elever, massøsen Eunice O. Ingham. Hendes bog: »Stories the Feet Can Tell«, der udkom i 1938, blev en bestseller. Ingham indskrænkede zoneterapien til kun at handle om tryk på fødderne. Hun udviklede et system, der nøje fortæller, hvilket punkt på foden der svarer til hvilket organ i kroppen. Ingham kaldte disse punkter for reflekspunkter.

Der findes ingen videnskabelige forklaringer på, hvorfor det hjælper på sygdomme eller symptomer andre steder i kroppen at blive trykket under fødderne. Inghams teori var, at der ved unormale funktioner i kroppen vil udskilles krystalliserende stoffer ved nerve-enderne i fødderne. Krystallerne nedsætter blodkredsløbet, ikke blot i foden, men også i det organ, der svarer til reflekspunktet.

Ved tryk på en sådan tilstoppet nerveende vil man føle omhed eller direkte smerte. Et vedvarende tryk eller massage kan imidlertid kruse krystallerne, så de ophobede stoffer kan føres bort med blodet, som herefter kan strømme frit, også gennem det sygdomsramte organ.

Den teori, der i dag formuleres af zoneterapeuter, fokuserer på kroppen som et energikredsløb. Ved energi forstås livsenergi, der strømmer rundt i kroppen.

Alle dele af kroppen har brug for en nøje afstemt energitilførsel. På en måde er det parallelt til blodforsyningen. Hvis blodet ikke når rundt til alle dele af kroppen, får det nogle negative konsekvenser. Grundideen er så ud fra en helhedsorienteret tilgang at få stoppet og vendt den negative kædereaktion i kroppen.

Flest danskere går til zoneterapeut

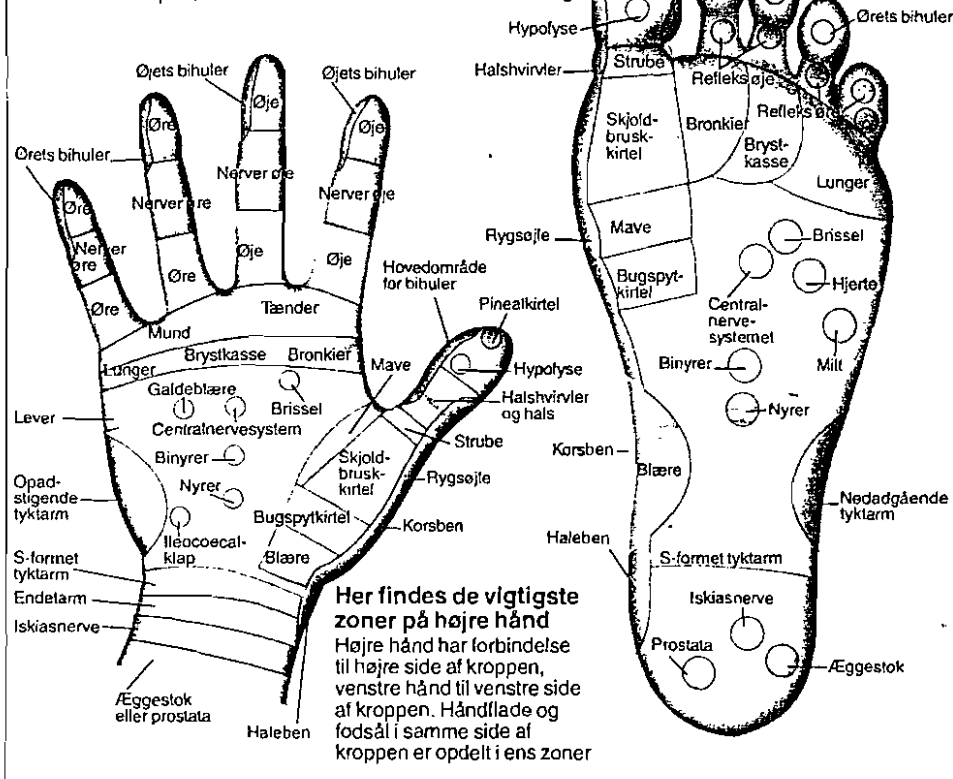
Energiblokeringerne kan ophæves ved behandling med tryk på føddernes reflekspunkter, men zoneterapi er kun én af tilgængelige til at få vendt den negative kædereaktion. Akupunktur bygger på samme teori, og det gør andre alternative behandlingsformer også.

I Europa har ikke mindst danskere taget zoneterapien til sig. Interessen for zoneterapi er større i Danmark end nogen andre steder. De danske zoneterapeuters uddannelse er også langt mere omfattende end i andre lande.

En landsdækkende undersøgelse i sommeren 1992 viste, at 26 procent af den voksne danske befolkning har prøvet zoneterapi. Heraf mener 73 procent, at de har haft gavn af behandlingen.

De helbredsproblemer, zoneterapeuter oftest står over for, er lidelser i bevæ-

Her findes de vigtigste zoner på venstre fod
Venstre fod har forbindelse til venstre side af kroppen, højre fod til højre side af kroppen. Der er således ingen hjerlezonen under højre fod. Ved behandling trykkes der i nogle minutter hårdt på de zoner, der påvirker det sted i kroppen, hvor man ønsker en helbredende virkning

Her findes de vigtigste zoner på højre hånd
Højre hånd har forbindelse til højre side af kroppen, venstre hånd til venstre side af kroppen. Håndflade og fodsål i samme side af kroppen er opdelt i ens zoner

OSÅ ZONER PÅ HÆNDERNE. De fleste zoneterapeuter arbejder kun med fodsålerne, men håndfladerne kan bruges på samme måde. Ved tryk på bestemte punkter på fodsålen eller håndfladen påvirker man et organ i kroppen positivt.

geapparatet, fordøjelsesproblemer, astma, bronkitis, allergi, kløe og eksem, hovedpine, migræne, forkølelser, betændelser og barnflashed.

Zoneterapi giver lettere fødsler

Mange læger alvise ud fra et lægevidenskabeligt synspunkt, at alternative behandlinger som zoneterapi har en reel effekt, fordi en sådan effekt ikke er bevist gennem videnskabelige forsøg. For de tilfødte hruere af zoneterapi virker denne argumentation absurd. For dem er

det uden betydning, om behandlingens effekt kan bevises videnskabeligt. De mener derimod, at det vrirler med levende beviser for, at zoneterapi virker.

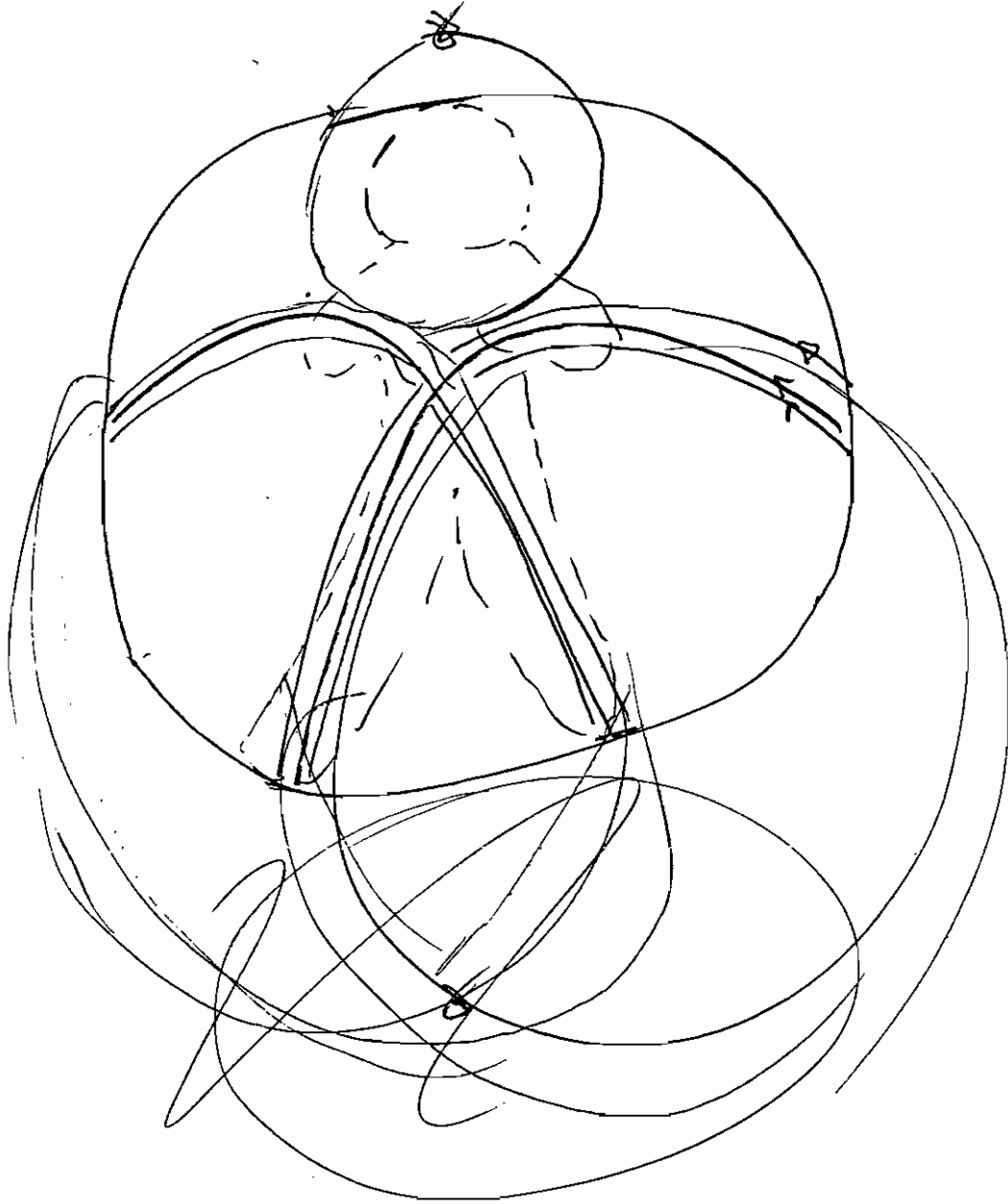
Der findes dog også forsøg i det etablerede sundhedsvæsen, som viser en effekt af behandlingen. Blandt disse er en undersøgelse fra midten af 1970'erne på Københavns Amts Sygehus i Glostrup, hvor to læger prøvede, om zoneterapi kunne have en virkning mod nyrestensanfald. Resultatet af undersøgelsen var, at zoneterapien lindrede smerterne hurtigere end den sædvanligt brugte medicin.

men virkningen var gennemsnitligt af kortere varighed.

På fødeafdelingen på Amssygehuset i Glostrup gennemførtes i 1989 et forsøg med brug af zoneterapi til godt 100 fødende kvinder. 68 procent af de fødende behøvede ikke anden form for smertelindring. Af dem, der ellers skulle have haft et ve-stimulerende drop, slap halvdelen for droppet ved hjælp af zoneterapi. Og ud af 14 tilfælde, hvor moderkagen ikke løsned sig af sig selv, blev de 11 klaret med zoneterapi, så patienterne slap for et operativt indgreb.

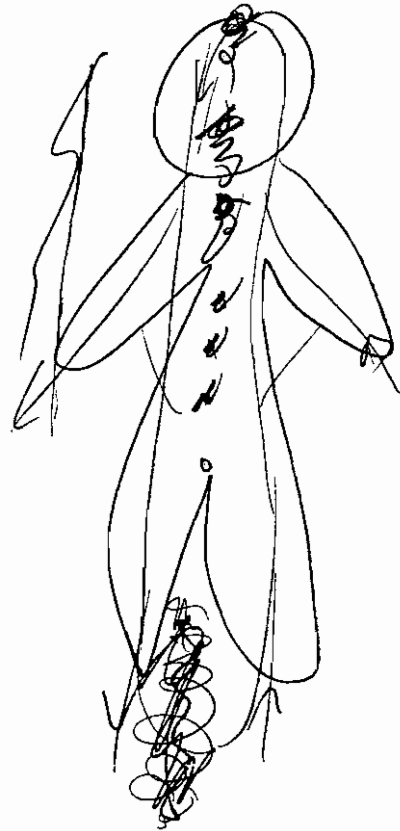

SANSNINGERS RUAM.

TOP:

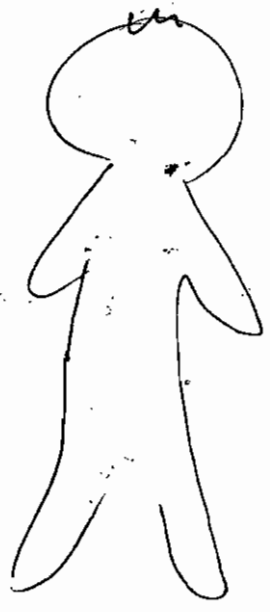
amoral

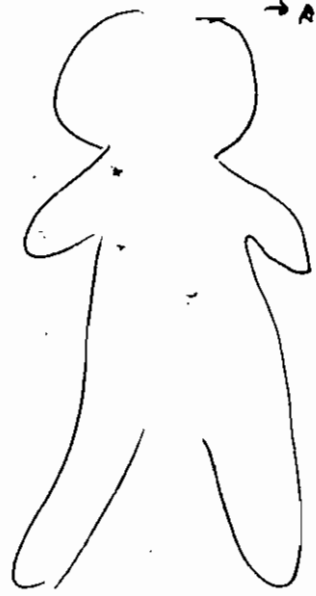
BUVO:

amoral

Fox
normal

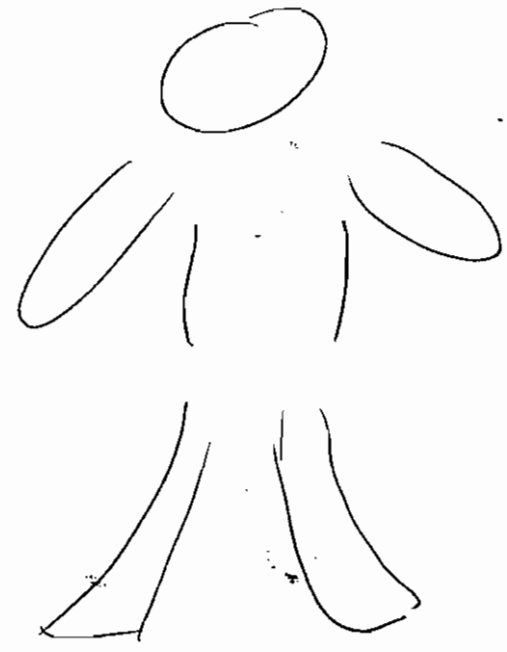

fox
anormal y
→ Anomali

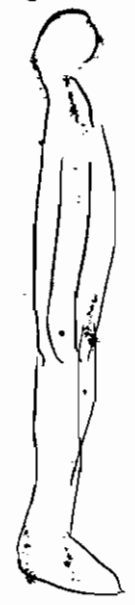

DELE

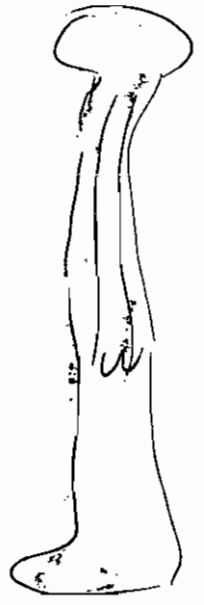
FOR ~~FOR~~
rationale

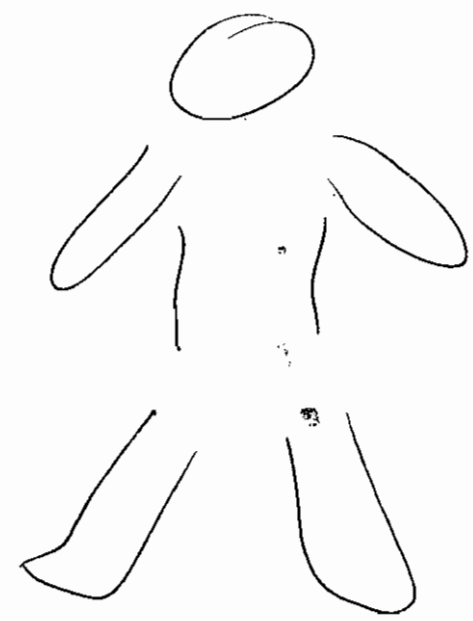
Hoje / Kreation

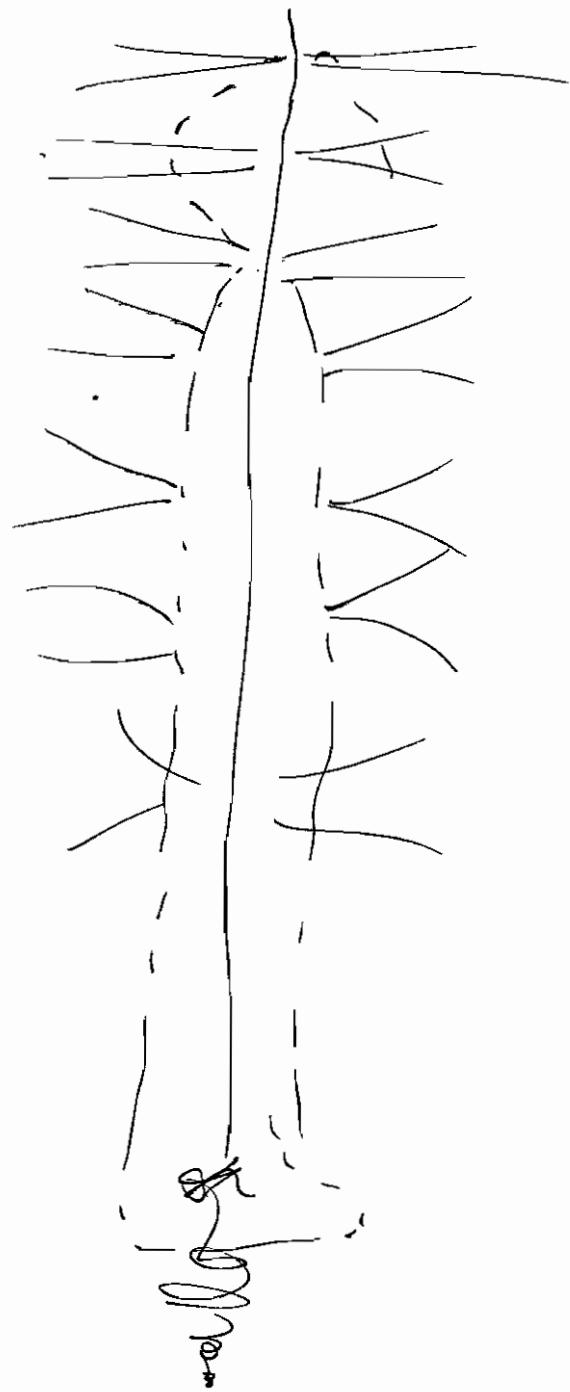

Venst / intuition

BAG /
intuionale

6

EXSISGJEDJED

A collection of handwritten characters and symbols, including various forms of the letter 'o', 'g', 'r', 'b', and 'x', scattered across the page. Some characters are simple circles, while others are more complex, resembling stylized letters or symbols.

Jeg står på den nøgne mark, som ligger uforarbejdet, ubevokset, uden mærkbar slutning foran mig. Der blæser kolde martsvinde. Jeg er lidt beklemmt over dette sceneri af ingenting. Hvad skal der egentlig ske her ?

Men da ser jeg en luende lys flamme fare imod mig. Er det en fakkel, er det en kvinde eller er det kun en dansende gnist ? Vædderens ild brænder i sig selv. Hun er ilden. Hun stormer frem, en sprudlende fontæne, ud af det punkt, som er jeg 'et. Hun er begyndelsen af alt : Der står hun på den nøgne mark, som endnu er uden historie, uden begivenheder. Vædderens ønske er samtidig hendes nødvendighed : At starte noget her, hun vil og hun må starte noget her. Hvilken kraft må hun ikke besidde for at være den første. Vædderens største styrke er hendes selvbekræftigelse, hendes idenditet med sig selv. Alt som har været eller som er, er hende selv. Verden er endnu enkel, rå, ukompliceret, i de få begreber der eksisterer. Vædderens erkendelse er lige så betagende som enkel - JEG ER - intet andet.

Engang er dette ikke mere nok. I det fjerne, overfor hende, skimtes vægten, som begynder med at henvende sig med et DU. Men vædderens fuldstændige idenditet med sig selv, gør det umuligt for hende osse at være noget andet, umuligt at træde ud af sig selv. Desto nødvendigere er det for hende at finde noget udenfor hende selv, hvorhen hun kan udlade sin energi, sin ild og sit mod. Hun er lissom kastet ud af intetheden - Mars, kraften i sig selv, som den koncentrerede kraft der endnu intet mål kender. Derfor må hun søge sine mål, vil prøve alt hvad hun kan stille op med sine kræfter. Hendes kærlighed, hendes raseri, får næring fra hendes egen fontænes dybe oprindelse og samtidig er hendes ubrydelige væren-sig-selv hendes største problem.

Alle andre tegn har en forgænger, alle har de en historie der belaster dem, men som osse er deres erfaring.

Vædderens eksistens er ubetinget, oprindelig og endnu nøgen. Fuldstændig kastet tilbage i sig selv, bliver denne - hendes største magt - hendes største indskrænkning.....

TEGNENE

Vores søgen efter en Feministisk astrologi - Phoenix og Barbel Messmer. Oversat af Anne, Inge og Franziska.

KVINDEHØJSKOLEN
FORÅR 82.

88, 70, 20

TYREN O ♀

Vadderens erobring af marken følges af de første spæde planter, væksternes begyndelse. Tyren er dukket op, har set jorden, og besluttet sig for at gøre den til sit element. Hendes forhold til den fugtige, brune grund er konkret - sanselig. Hun berører græsset med sine bløde læber, suger det ind i sig. Der står hun, næsten ubevægelig - den hvide måneko, tung og massiv i kroppen. Hun er et potentiale af stor kraft, meget langsom og meget sammenvokset med det som berører hendes klove.

Jeg tænker på, hvad der vil ske, når hun har sat sig noget for? Blind for alt omkring sig, besat af at nå dette eneste mål.

Hendes besættelse bliver hendes skæbne. En gang sat i bevægelse er hun ikke mere til at stoppe. Hun er fange af sit eget væren. Men hun er påholdende, hvad hun gør, det gør hun virkelig. Uforstyrret og hårdnakket holder hun fast, ved de ting hun vil. (og når hun har nået målet, så bekræftiger det hende !). Når nogen advarende råber til hende, at hun skal vende om, at hun skal lade være, - latterligt, hun vil slet ikke høre det. Det eneste der betyder noget for hende, er de erfaringer, hun har mærket på sin egen krop. Tyrens øjne er bløde, drømmende, men for hende er drømmen kun betydningsfuld, såvidt den lader sig realisere. Det er hendes ønske at gøre ting konkret, og det betyder for hende, frem for alt, sanselig. Hun vil mærke på den bløde pels, hun vil lugte rosens duft, hun vil smage på det friske brød. Det er hendes måde at tilegne sig verden på. En vis måde at gøre sig sikker på, at forsikre sig hver gang en gang til - Sådan er det osse, når hun elsker, det er hendes måde at elske på : Igen og igen skal hun mærke den anden kvindes hud.

Pludselig kommer jeg til at tænke på, at tyrens tidsalder (ca. 4220 - 2100 f.k.) var den sidste tidsalder i matriakatet !

Jeg husker tyrene på Kretas vægmalerier - disse tyrespringersker.

Jeg husker Egyptens tyretilbedelse - tyrekulterne....

Tyren virkeliggør sig ikke mindst i gennem det hun har, dette førte i det gamle Egyptens blomstrende tidsalder til, at al rigdom og ejendele blev taget med i graven for at være brugbare i de hinsides liv.....

TVILLINGEN II ♀

Min fredelige betragtning bliver afbrudt. Noget har rørt mig ved mit venstre ærme. Let som et luftpust -

Tvillingen løber forbi mig, vender sig om, jeg ser stjernerne i hendes øjne. Jeg ser nøjagtigt efter : Hun kommer som to, hun er dobbelt - Hvilken en af dem er hun egentlig ? Hun kan ikke sel sige det. Hun trækker på skulderen og smiler, lidt forlegent. Hun skeler til sin søster, og søsteren skeler tilbage - og så siger hun (som det første tegn taler hun !) : I virkeligheden er jeg begge dele, jeg er både hende og mig.... Og så følger en lang, kompliceret tale, som til sidst gør hende sel så forvirret, at hun gestikulerende stryger væk og opløser alt hvad hun har sagt i luften, hendes eget element.

Hun har ikke sel nogen idenditet, og hvis hun har en, så er den dobbelt. Forvirrende, lissom tankebygninger er, men allivel mulig, fordi tanken tillader alt. Hun forbliver ubeslutsom - Men hvorfor skal der overhodet finde nogen beslutning sted ? Hun er sel et levende bevis for, at begge dele er mulig...! Hendes dobbeltværen gør hende hurtigt forvirret, hun opløser sig sel i den anden kvinde igen, inde i hende slider de to sider af alle ting i hver sin retning.... Dette er hendes evige dillemma. Men det giver hende osse en genialitet, en evne til at bevæge sig utrolig hurtigt, fleksibilitet. Gir hende muligheden for at se dobbelt så meget. Det lader hende springe over i den anden kvinde og tilbage igen. Tvillingens store opdagelse er, at hun kan videregå verden omkring sig. Efter at Vædderen og Tyren har skabt betingelserne for den nøgne eksistens, er tvillingen nu den første, som med kæmpestor nysgerrighed begynder på at gøre verden begrebsmæssig. Hendes intellekt gør det muligt for hende at stille noget mellem sig og det som er. Denne afstand er midlet for hende til at se det andet og finde sig sel som en, der prøver at definere det andet. -

Men nu er jeg osse lidt forvirret. Tvillingen er omkring mig med sin frihed, begejstret over sine opdagelser. Fortæller allerede nu noget nyt - indtil det midt i sætningen går op for hende at.....Allered nu forstår jeg ikke mere, så hurtig er hun. " Hej " råber hun som det sidste, " Hej, vi ses snart "....

KREBSSEN

Jeg må lede inden jeg finder det næste tegn. Jeg finder det i en søs stilhed, i en skov med mørkegrønne grantræer. En glat, sølvglinsende sø. Det bliver aften. Krebsen sidder ved vandet. Hendes pande lyser hvid i fuldmånens lys.

Hun er omhyllet af vand, hendes eget element, som fuldstændig kan tildække hende, lade hende forsvinde, og dog er hun helt nogen. Hun er revet ud af livmoderens dunkle, fugtige, flydende varme, men hendes erinding om den er der. NU er hun i verden - De tre andre tegn før hende er der osse, hun er ikke den første, men hun er den første, der husker sine oprindelser, og hun sørger stadig over tabet af dem. Et helt hus bærer hun med sig, for at kunne beskytte sig : sig sel og sin mor der hviler i hende. Dette var en tilstand, hvor det at gi betød at tage og det at tage betød at gi, en uafbrudt strøm af udveksling.

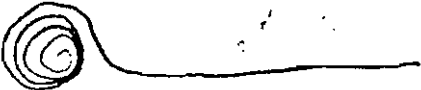
Født ind i verden - Virkelig født ind i verden, under de lange, smertefulde, hårde overraskelser som er fødslen - Hun søger igen denne strøm, og for at skabe den, stiller hun endog sin skal (sit hus) til fri afbenyttelse.

Fra sine rødders dybe grund henter hun den beskyttende kærlighed, som ikke stiller nogen betingelser. I skovens sorte mørke får jeg det ejendommeligt. Jeg knuger mig ind til hende, som er hjemme på dette sted. Hendes krop er blød, eftergivende, lissom flydende, og jeg falder dybere og dybere ind i hende. En musling fuld af øjenvipper...drømmen bliver sand....

Drømmen skal aldrig blive sand : Symbiosen er jo ikke længere mulig. " Det er for sent " vil jeg sige til hende, " Du kan ikke gå tilbage ! ". Men da jeg ser hendes ansigt, ved jeg, at hun osse sel ved det. Du og jeg - to adskildte sjæle, som sel skal påtage sig sit eget ansvar, for deres sikkerhed gives der ingen anden garanti end kun dem sel. Men hvor godt forstår jeg dog hendes forsøg, hendes smerte : Det er så svært virkelig at tro på det.....

LØVEN

I den opstående sols strålende lys møder jeg løven den næste dag. Hvad der kom til verden i krebsen, bliver i løven til det legende (med sig sel legende) barn. Et lykkeligt barn under Solen.- Løvens ønskedrøm. Solen er hendes ild, af hvilken hun lader sig bestråle og varme, fuldstændig i glansen af sit eget lys. (Er hun osse fanget deri, fordi hun er helt sikkert afhængig af den.) Det lykkelige vilde barn under solen.

Under en hårtop af pjuasket hår, i besiddelse af hendes faste, brune barnekrop, forsynet med hendes sansers rigdom, hendes oplevelsessyge. Stolt viser hun mig de selbyggede borge i sandet og danser, begejstret over sin egen charme, en hjemmelavet runddans omkring dem. Hvis dette barn vad, at hun er elsket - hvor meget strålende lys kommer der så ikke fra hende ! Men taber hun varmen fra omverdenen, så slukkes osse hendes indre glød. Hun bliver vred med narsisistens forfængelighed.

Hvor stor kan Løven ikke gøre verden, fordybet i verden, i den sikre tro at være verdens midtpunkt. En tro der giver hende storsindethed. Elementernes cirkel (Ild, Jord, Luft og Vand) er ved hendes tegn gået en gang igennem. Hun begynder nu igen med ildens direktethed - Ild kan aldrig overses, ild er mest umiddelbar og tydeligst sig sel...

Jeg ser ørkenens løvinder, hvordan de sammen slanger sig på steppen, gennemsvivet af deres egen skønhed. Dyrenes dronning, overbevist om sig sel, som med selvfølgelighed tager, hvad der tilkommer hende. En solbeskinnet fred, som kun kan trues af en begivenhed, der kan forvandle hele sceneriet til en brølende magtkamp : Hvis Løven har en angst så kun denne, at hendes lille imperium, den lille verden som hun har skabt sig, bryder sammen. Bedraget bliver opdaget : Verden er ikke din skabelse og aldrig vil alle kunne elske dig - Barndommens smertelige erfaringer.....

JOMFRUEN ♀

Da jeg ser Jomfruen, spørger jeg mig sel, hvordan hun har klareret at tage det kæmpestore spring fra Løvens store drømme til hendes ilusionsløse klarhed. Jeg finder hende på arbejde i haven til et hus. Der sidder hun, i bedenes orden, i visdommen som ligger i ordenen af de forskellige planter, der står ved siden af hinanden. Jorden er hendes element i den betydning, at hun arbejder med den. Hun udnytter den uden at udbytte den. I hendes jordbrune hænders greb, i den rolige, harmoniske kropps bevægelser ligger en potentiel kraft, en bestemt mængde af stilhed og bevægelse, af fasthed og eftergivenhed af forsigtighed og overbærenhed...En samklang med hendes omgivelser som hun prøver at mærke. Som jordtegn finder hun sig sel igen i omgivelsernes konkrethed.

Hun kigger op og smiler til mig. Om jeg vil drikke en kop the med hende? Ja, for jeg er træt og ødelagt. Vi går ind i huset, som ved første øjekast synes meget ordentligt. Sikkert osse en orden som svar på hendes indre kaos. Hun er forsøget på at gøre sig klar over det, som har modnet i hende fra Vædderen til Loven, i skabelsen af jeget.

Helt åbent har hun draget slutninger, men hendes viden om det er gennemsvivet af usikkerhed, den usikkerhed som ledsager begyndelsen på noget nyt. Hvad ved hun? Først siger hun ikke noget, hun ser prøvende på mig og spørger så, om hun skal massere mit hoved. Jeg overgir mig til hendes hænders varme, der ejer jordens helbredende kraft. Langsomt bliver jeg virkelig forbavset. Denne kvinde forsøger at gøre noget, at gi sit liv en mening. Jeg spørger migsæl, hvorfra den usikkerhed allivel kommer, der som et slør ligger over hendes venlighed. Hun skænker the op til mig og sætter sig overfor mig. Hen over bordet betragter hun mig, jeg, der er en fremmed for hende, og som hun allivel har budt velkommen og som hun endog er hjælpsom overfor. Hendes udtryk (blik) er skridtet over den grænse, hvorpå hun sel står. Noget er afsluttet med Jomfruen - fra nu af er det ikke mere nok kun at bestræbe sig på at finde de flere jeg....Alt hvad der kommer nu, skal osse være en søgen efter de andre. Jomfruen sørger over afslutningen af en historie som var uden spørgsmål og entydig. Hun er afslutningen og samtidig viser hun, at det nu vil gå på andre måder....

VÆGTEN Ω ♀

Men starten af Sodiakens anden halvdel er uden nogen sorg. Den bærer tværtimod begyndelsens håb og ophidselse. Vægten danser frem. Ja, hun danser midt i en strøm af andre kvinder. Hun er omgivet af dem, hun svømmer med dem. Hvem begyndte - Hun eller alle de andre? Hvem bestemmer retningen - Hun eller alle de andre? For Vægten er det ligegyldigt. Sådanne spørgsmål stiller hun ikke sig sel. Hun smyger sig ind i den samlede dans's bevægelse, lykkelig over alle de mange muligheder, alle de mange spejl, alle de mange DU omkring hende.

Hun forlader kredsen - som lufttegn behersker hun den evne at svinge sig bort - og finder med det samme den næste. Kærligt bliver hun modtaget. Hendes lethed

som fjerens trylleri. Hendes stadigt vedvarende, let sitrende bevægelse af de to dansende vægtskåle - Hun er fascineret af det spil, af forsøget på at finde balancen. Massernes lighed, som ikke betyder forskellighedernes tilpasning, men deres ligevægtighed, deres lige store betydning. Vægten vil tilfredsstille alle. Hver kvinde har noget værdifuldt, og det tilkommer enhver kvinde at blive smilet til af hende. Er det hendes spile, eller er det virkelig hende? Spørger jeg mig, henført af hende, men samtidig tror jeg på en eller anden måde ikke på hende. Vægten tænker aldrig på dette spørgsmål: For hende er livet spil og spil livet. Hun har - lissom Vædderen - et ubetinget forhold til hvad som foregår rundt om hende. Vædderen ville være fortabt, hvis hun ikke havde kraften fra sit eget initiativ. Denne nødvendighed findes ikke længere for Vægten, født ind i en verden, som allerede er befolket med så meget, som åbner for rigdommen af mange veninder, for brogede farver og melodier - Var det virkelig det værste, at tabe sit eget initiativ?? Der er osse en anden grund til, at hun udtaler ting så roligt: Vægten er centreret i midten, midt imellem hendes svingende skåle ligger hendes jernhårde, ubevægelige centrum.

Når jeg lidt senere ser hende meditere ved en lille å, op-søgende dette centrum i sig selv, aner jeg for første gang, efter dagens undren og forundring over hende, osse hendes angst. (som hos alle tegn, opstår der ud af den størtse styrke osse samtidig roden til hendes problem). Hendes centrerethed er en livsnødvendighed for hendes udstrømmende spil: Men hvad skal hun gøre, når det mislykkes for hende med det umulige - at bringe de to vægtskåle i balance ??.....

SKORPIONEN

Pludselig fornemmer jeg noget bag mig, der sidder en sort engel. Ikke så langt væk fra Vægten. Egentlig er det kun hendes tøj, der er sort, men alligevel virker alt på hende mørkt. Måske er det øjnene. Hun ser på mig - og øjeblikkelig føler jeg mig berøvet alle mine ilusioner. Jeg er fortryllet. Jeg er forfærdet. Der sidder Skorpionen, og hun sidder der bare, og alene hendes blik får mig til at gå hen til hende, en fortryllelse i hvilken dødens sødme svinger med. Dødsenglen, djævelens skønhed. Skorpionen har afsluttet ligevægtskålenes harmoni totalt. Hun lægger tonsvis af vægt på den ene side, og lader den anden bare springe i vejret. Hun er uden nogen forståelse for Vægtens bestræbelser.

Hun udfører sin handling til den sidste yderlighed. - " Måske vil jeg alt / mørket i hvert et uendeligt fald / og hver opgangs lysende sitrende spil." (Rilke, Das Stundenbuch.) Hendes bevægelser, fald og atter rejse sig igen, er så stærk, som det at dø og blive født igen. Og hun dør virkelig. Skorpionen er den første, der rører ved døden.... Når jeg er tæt med hende, ser jeg nu osse smerten i hendes øjne, som ser ud som om de stivner. Mars's sværd er bøjet indad og kører langsomt ned langs hendes søls kurve.... Hun dør indeni. Det er ikke muligt at standse, det er hendes egen beslutning. Hun har drevet det så langt - Hun må drive det så langt, for det er hendes eneste måde at leve på : Hun ved, at der i en hver død bor en fødsel, og at en hver fødsel engang skal ende med døden. Og at hver kvinde var / er / skal være alene dermed.

Jeg er stum, hvad skulle jeg osse sige ? Skorpionen tier, hemmelighedens dybde. Og dog taler vi med hinanden : Vi kender hinanden, vi erkender hinanden : Alle Skorpioner kender hinanden, som søstre hvis hjem ligger på et skjult sted. Skorpionen er vand. Vandets dybde er så uendelig så hun sel bliver forskrækket. I hver af hendes død, eller snarere i deres overvindelse, ligger hendes magts hemmelighed. Det er som om hun glæder indeni. Hun vokser igennem sig sel....

Og pludselig ved jeg, at hun altid vil forstå min sorg. Hun vil ikke fjerne den, for hun er den sidste som tror på, at vi kan tage smerten bort fra hinanden. Frygtløs går hun på tårernes sti. Hun ved noget om det, som så mange stirrer på med angst, ja, slår bevidst ind på den vej, igen og igen. Hendes lidenskabelighed lader alt ske : " Skønhed og skræk / man skal blot gå : Ingen følelse er den fjerneste. " (Rilke).....

SKYTTEEN ↗ 4

Jeg sidder endnu med Skorpionen i den blå times skumring, da der galoperer en hest ind : En stor hoppe, en stor kvinde med flagrende hår sidder på den og holder en fakkel : Den lysgivende, strålende flamme er skyttens ild. Hun river mig op, jeg skal med op på hesten, sammen farer vi hjem til hende. Hun har en uhørt fart på. Alt går hurtigt, ingenting må stå i vejen. Hendes fart minder mig om hendes genbo, Tvillingen, osse hendes store videlyst. Men Tvillingens fart var osse noget nervøs, mens jeg synes. at denne er meget målbevidst.

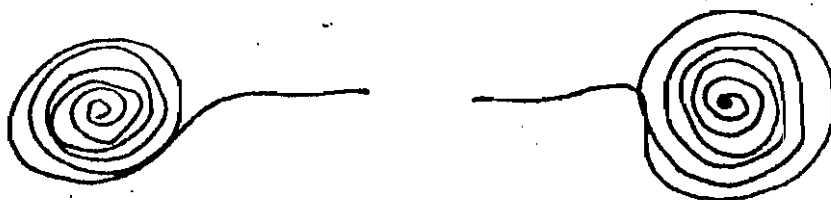
I huset står utrolig mange bøger. Spredte notitser, skrevet, læst, land- og verdenskort. Jeg ser : Skytten vil nå langt. I det fjerne, videre og videre. Tvillingens interesse for tingene omkring hende bliver hos Skytten forstørret, udvidet til de højeste områder : Hendes ønske om viden, det ikke blot at ville vide, hvordan tingene omkring hende er gjort, men osse at finde noget andet bagved. Hun er åben, venlig, nysgerrig. Der er et overdådigt måltid. Skytten elsker overflod, righoldighed. Hun vil ikke kun noget, hun vil alt. Over morgen drager hun afsted på sin hoppe for at søge et nyt mål, som hun kan sigte på med sin bue. Sandsynligvis vil hun snart begive sig ud på en større rejse igen, fortæller hun mig. Med store armbevægelser styrter hun gennem værelset, viser mig bøger, og taler om hendes egne tanker om dem, som strækker sig som planter ud af det læste. Hun oplyser min ånd, som hun før har oplyst mørket med faklen. Storsindet tilbyder hun mig at sove hos sig. Der er flere senge at vælge imellem, Skytten giver mange beskyttelse under sit tag. Jeg ligger allerede halvt i søvne, mens hun endnu sidder ved pejsen hensunket i dybe tanker.

Den næste dag tager hun mig med på sit ridt gennem verden. Jeg bliver forbavset over hendes energi, men jeg ser osse bagved rastløsheden i hendes evige søgen. Der findes ingen steder, ingen enge, ingenting hvor hun vil eller kan opholde sig i længere tid. Hun søger målet, hvorhen hun kan rette sine pile - hun kan kun udvikle sin kraft, når hun har fundet det. Hun er fuldstændig udleveret til sin egen sult efter det nye og endnu noget nyt. Og hver tilfredsstillelse bestyrker hende i søgen efter det næste mål.....

STENGEDEN 石 女

Da jeg nogle dage senere rejser igen, efter mit mangfoldige ophold hos Skytten, bliver det hårdt. Terrænet bliver karskt, klippefuldt, bjergrigt - enkelte vækster i deres finhed af torne. Jeg er kommet til Stengedens område ! Jeg må næsten bande - Da springer hun imod mig på tynde ben, let og åndelst sikker. Efter hvert spring, efter hvert fald, lander hun dog igen sikkert på sine fødder . Stengeden har lært at overleve. I hendes terræns karrighed - klippen som den hårdeste form for jord, hendes element., kan hun lege hen over klippens skarpe kanter. Alene heroppe men på trods af dette langt fra fortabt. Hun får meget ud af det som er der. - Hun viser mig de pjuskede planters vilde

skønhed, og hvor bekvemt der ligges i de mange stenfordybninger. Hun klarer endog at ophøre et teaterstykke for mig på den nøgne klippe. Hendes spil erkendes som sådan. På trods af dette overvældes jeg derved, af en følelse af total forvirring, de mange ansigter af hendes skuespil er hendes jeks ansigter - osse når det er tænkt som teater, så er alle personerne i stykket egentlig hende. Hun tager masken på - Hun laver et billede af sig selv, og samtidig er hun billedet. Det bliver mørkt og langsomt osse koldt. Mens jeg står der, lidt frysende, samler Stengeden med hurtige spring træ til et bål. Vi sætter os sammen på hug foran flammerne. Stengeden fortæller mig, hvordan hun først langsomt har lært sig at omgås dette klippelands ensomhed og hårdhed, indtil hun var nået så vidt, at hun endog sluttede venskab med alt levende heroppe. Jeg betragter hende, i den blussende ilds skær forandrer hendes ansigt sig stadigt, og en lignende usikkerhed som før breder sig i mig. Denne kvinde besidder så megen vilje, så meget energi, hun har endog modet til at starte sin årstid, vinteren, med den længste nat. Jeg spørger migsel, hvad hun bruger forklædningen til ?? Bålet bliver større - og pludselig ser jeg under alle ansigterne, noget meget tungt.- En glødende sten, uigennemtrængelig. Jeg ser hende, hvordan hun trækker, slæber, dette noget efter sig. Det forekommer mig at være lissom grundsubstansen, som uberørt af ethvert spil, hviler tungt i hendes indre....Jeg kigger nøje - og genkender dette noget igen : det er sjælen, sjælen, som i Stengedens genbo Krebsen, blev opdaget. I Krebsen opstod for første gang bevidstheden om vores sjæl, Krebsen var berøreren af den første erfaring. Stengeden har ikke glemt det. Dybt inde i hende hviler den viden om det - og hvad mere er : sjælen er gået igennem en hel halvdel af Sodiaken og har gennemgået mange erfaringer, Stengeden ved at sjælen er berørelig, og at hun osse kan berøre andre. Men hun vil ikke længere udsættes for Krebsens sårbarhed. Hun vil kunne handle med berørbarhedens potentiale. Krebsen har gemt sig med denne erkendelse i sit ønske om sikkerhed. Hendes sjæl eksisterede i første omgang kun for hende selv. Stengeden gør noget med den. Hun bærer sigsel ind i verden. Og hendes beskyttelse, som giver hende sikkerhed, er hendes mange ansigter.....

VANDBÆREREN

En brusen gennemstrømmer luften. Jeg løfter hodet - Der kommer en kvinde susende, iført en meget mærkelig sølvagtig dragt, omgivet af sukkende lyn : Vandbæreren. Hun er luft, er fuldstændig, og egentlig kun hjemme i luften - Tvillingen satte af og landede igen og igen, Vægten svævede altid lige over jorden - men Vandbæreren har sin plads mellem skyerne, med sit blik deroppefra ned på det hele, en stilling som kan gi hende udsyn og overblik, og frem for alt en stor viden om det der sker over det hele. Vandbæreren ser det hele. I Sodiakens kreds er hun den første og eneste, der har en altomfattende forståelse - Hendes forståelse gælder for de forudgående ti tegn. Fra deres kampe og forsøg og opdagelser høster hun sin visdom, agtelse for de andre, accept af det andet, hendes åbenhed, hendes sympati. Hun indbyder mig til at ledsage hende på hendes flyvetur. Selvfølgelig siger jeg strax ja, og hun tager mig med til et sted i firmamentet, hvor der forekommer mig uhyre lyst og på en eller anden måde sfærisk. Vi kigger ned på verden. Fjernt fra hende, men forbundet med en følelse - måske er det kærlighed - en gennemsigtig, skinnende, vågen og stor godhed. Vandbæreren står ved siden af mig, hendes lyse, opmærksomme øjne retter sig på det indviklede net der spinder sig omkring jorden. Hun vil tømme sit kar, udgyde det over de udtørrede, chardede forhold. Jeg ånder dybt. Jeg er beruset af den friske klare luft, skybjergenes vished, det vide.... Frihed, endelig frihed, som det forekommer mig at flyde omkring Vandbæreren, som en aura af lys. At kunne opgi noget, være uafhængig af en struktur, en regel, af nogen anden....

Vi smiler til hinanden. Vandbæreren fortæller mig om hendes store ideer, store ønsker, hendes længsel efter retfærdighed : Raseriet stiger op i hendes øjne når hun tænker på den forpinte verden. Jeg kommer i tanke om løven, barnet som har skabt sig sin egen lille verden - Og nu hendes genbo, Vandbæreren, som henfører dette skabende behov til hele menneskeheden. Hvordan klarer hun dette, at være så positiv og vidtskuende og optimistisk, stadig at fremdrive sit ønske om en smuk verden ? Jeg kigger igen på verden. Men pludselig rammes jeg af en stærk længsel : Jeg vil derned, jeg vil stolpre henover verden, vikle mig ind og ikke undgå min sump af følelser. Heroppe er der så ensomt, så fjernt... Vandbærerenes ånd er vid og stor, men hun kan kun holde fast på dette, ved at betale med distance, ved at betale med at være ovenover, ved at betale med en vis uberørthed...

FISKEN * ♀

Jeg styrter mig ned og falder. Jeg falder og finder migsel igen i et kæmpestort hav - I oceanets vand. Et hav af uendelighed. Det sidste møde står foran mig. Fisken, mellem starten og slutningen. Alt er tåget, jeg er på det sted, hvor allerede nu alting som skete forud igen bliver opløst, på det sted hvor man allerede lidt kan mærke bevidstheden af den næste begyndelse. Fisken svømmer mig i møde. Hendes latter forvirrer mig, den blander sig med bølgenes klukken. Fisken humper rundt i vandet, udvisker konturerne af hendes jeg. De stadigt urolige bølger omkring os irriterer mig, mens Fisken har en åbenbar glæde ved at lade sig irritere deraf. Hun er suveræn i dette kaos af planter, bevægelser og omkringpilende, glinsende fiskekroppe. - Suveræn, fordi hun i virkeligheden allerede sel har mistet sig sel. På hende hviler Sodiakens hele erfaring, i hende slutter det hele - et drama der er så stort, at det egentlig ikke er til at bære, et drama som overvinder sig sel i hende. Hvad skal hun ellers gøre, ansigt til ansigt med menneskehedens historie, end at opløse sig sel i oceanets vand (For så igen at dukke op i havoverfladen samlet) .? Hvad skal hun ellers end at smile under tårerne, ansigt til ansigt med tragedien af hendes egen forsvinden ? Alt hviler i hende - Og bliver dermed osse fuldstændig vilkårligt. Fiskens visdom er hendes sindighed, hendes eget tab, som f.ex. gør det unødvendigt for hende at stille sig spørgsmålet om hendes egen overgivelse. Pludselig ved jeg osse, hvor jeg har set hende en gang før. Hun var den sørgmodige klovn på scenen, i hvis øjne stod glitrende sølvtårer, klovnens som med hvidtsminket ansigt (Uden ansigt) danser af narrestreger, som forgæves prøvede at få fat på sigsel i spejlet. Publikum klapper kraftigt, klovnens bøjer sig smilende. Hvor mange har set, at der bagved hendes sølsomme spil står en fundamental smerte ? De allerfærreste - Men det interesserer ikke klovnens. Hun har glædet mange og måske i nogle få øjeblikke gjort dem lykkelige - Hvad vil hun mere ? - Jeg er overvældet, jeg vil omfavne hende, hun opløser alle forhenværende grænser, alle skel mellem realitet og drøm, imellem orden og kaos, imellem jeg og ikke jeg. - Modig og samtidig uden mod- for hvad har hun at miste - Hun kan inlde sig på alle ting ? Hendes tragedie er, at hun altid vil miste sig sel igen, og at hun igen altid vil blive tvunget til at finde sig sel, for at dukke op i Vædderen, for at komme til syne i kredsens begyndelse....

Satan

Frit efter Kahlil Gibran

Af Jan Borregaard

Folk betragtede astrolog Petersen som deres vejleder både i spirituelle og livets andre forhold, for han var en kilde til inspiration og dyb viden om tilværelsens mysterier. Han havde rådgivet mennesker ud fra deres horoskoper og lagt mangan fremtid klar for dem.

Han følte selv, han havde en opgave som hjælper i deres kamp med tilværelsen.

En aften, da han kørte hjem gennem en øde egn, så han en nøgen mand ligge på jorden med blodet strømmende ud af flere dybe sår.

Han så ikke rar ud, men den blødede mand udstødte med en smertefuld stønnen: »Kom og hjælp mig, der er ikke andre, der vil«.

Petersen var lige ved at vende om og løbe sin vej, da han hverken vidste, hvad han skulle gøre ved en sådan person eller sådanne sår, men den fremmede udstødte i smerte:

»Kom og hjælp mig, du kender mig, vi har været knyttet nært til hinanden gennem lang tid«.

»Du lyver«, sagde Petersen. »Hvem er du?«

»Jeg er din kære arbejdsgiver, du taler dagligt om mig og beskæftiger dig med mig, uden dog at kalde mig ved navn. Mit navn er Satan.«

Petersen veg tilbage, men Satan sagde:

»Kom og rens mine sår og luk dem. Det er den forbandede gladiator-eksperiment til Michael, der pludselig steg ned fra himlen med en hærske, og havde jeg ikke spillet død, havde han slået mig helt ihjel«.

»Det var en skam, han ikke gjorde det helt af med dig«, sagde astrolog Petersen, men Satan protesterede:

»Er du ikke klar over, at jeg var og stadig er kilden til din ro og lykke. Du lever og blomstrer i skyggen af mit væsen. Du har adopteret min eksistens som en undskyldning og et våben til din karriere, og jeg står hele tiden som undskyldning for dine dyder. Har det, jeg har gjort i fortiden mod mennesker ikke været nødvendigt for dig, for at du kunne opnå dine mål og fortsætte dit arbejde, og også at jeg fortsætter med dette i fremtiden? Har du ikke på den baggrund kunnet berige dig selv? Har mit rige ikke været det skræmmebillede, der gjorde, at du kunne lette deres lommer for guld og sølv?«

De har købt dine råd med deres sammenspændte skilling. Tror du, de ville købe noget i morgen, hvis de opdagede angsten og modstanden i livet ikke længere eksisterede? Dit hverv vil dø med mig. Alle de spirituelle, religiøse og åndelige bestræbelser er opstået som spejlbillede af min

eksistens! Den gamle konflikt med det materielle, onde, forhindrende er den hemmelige hånd, der fjerner guld og sølv fra de 'troendes' lommer og placerer det i lommen på deres ledere. Hvordan kan du lade mig ligge og dø her, når du ved, at du vil tabe al prestige, dit hjem og alt?«

Fra en ydmygt bedende tone var Satan nu slået over i en tillidsfuldt betrøende:

»Kære astrolog, du er stolt, men frygtelig blind og uvidende. Nu skal jeg fortælle dig, hvordan astrologi og anden spirituel vejledning opstod:

I den gryende første tid stod mennesket foran Solen, strakte sine arme op mod himmelen og sagde, at i Himmelen var der en stor og kærlig Gud. Så vendte mennesket sig om og så med ryggen til Solen sin egen skygge og sagde, at i dybet og mørket på Jorden var der en mørk djævel, som elskede ondskab.

Tidsaldrene fulgte med den overbevisning, at mennesket var stillet mellem to kæmpende magter, og de mente, at de måtte tage tilflugt det ene sted mod det andet. Da civilisationen opstod, opstod også familien og arbejdsdelingen alt efter den enkelte stammes kunnen og behov. Nogle dyrkede jorden, andre var gode til at bygge huse, andre igen til jagt. I en af de første stammer var der en mand, der var meget intelligent, men ekstremt doven og afskyede al slags legemligt arbejde. Derfor sov han mangan nat med tom mave.

En sommernat, da stammen holdt rådslagning omkring deres høvding, opdagede de skrækslagne, at 'Natgudens' ansigt var helt sort, og at alt lå i mørke. Den omtalte dovene, men snu mand havde set en formørkelse

før og så nu denne lejlighed som sin redning. Han trådte frem og sagde:

'Se den onde mørkets gud kæmper med den lysende natgud. De, der ser dette nu på dette tidspunkt, ligger under for en mørk skæbne. Men kom til mig senere, så skal jeg se på himlens andre guder og finde en vej ud for jer. Hvis I indstiller jer fuldt på det med lukkede øjne, skal jeg se, om jeg kan få mørkets gud til at slippe sit tag for en tid'.

Derefter fremmulede han mærkelige ord som 'Sol trigon Jupiter, Måne i eksaltation' osv. Derefter bad han dem om at rejse sig igen og se, at nu havde natgudinden igen sit klare ansigt. Høvdingen kaldte ham den nat til sig og hædrede ham som en vismand, der havde demonstreret indsigt i en skjult viden og gav ham en høj rang. Den nye astrolog fortalte ham om de onde kræfter, han kendte, og som ufravendt adelagde menneskets håb og tilværelse, spredte elendighed og uro og foreslog, at vejen frem var at kende denne Satans karakter og forudsige hans næste træk. På denne måde kom forudsigelser til jorden«

Sådan sagde Satan til Petersen, »og min eksistens var årsag hertil. Den blev udviklet til en perfekt, guddommelig profession, optaget af dem, hvis indsigt var moden, hvis sjæle var noble og hvis hjerter var rene og hvis indbildskhed var kolossal. Holdt mennesker op med at kæmpe mod mig, ville sløvhed overtage deres hjerner og hjerter.«

»Jeg er den storm, der får mennesket til at kæmpe sig frem mod det bedre. Den munk, der beder i stilhed for at holde mig væk, er som den skøge, der inviterer mig ind i hendes seng.

Jeg er det frygtens fundament, hvorpå alle spirituelle uddannelser er opbygget. Uden frygt og selvkærlighed vil mennesket stræbe ud over sig selv og håbet om noget højere og bedre op-høre med at eksistere, livet vil blive tomt og koldt. Hvis jeg forsvandt, vil de, der bekæmper mig, også forsvinde».

Med den sidste kraftanstrengelse så han indtrængende på Petersen:

»Undskyld at jeg snakkede så længe om noget, du selvfølgelig vidste i forvejen. Tag nu og hjælp mig eller lad mig ligge og dø, jeg føler, mine kræfter ebber ud«.

»Jeg skal ikke tøve længere«, sagde Petersen, »Selvfølgelig skal du leve. Uden din eksistens vil mennesket ikke længere kæmpe for at højnes«.

Satan brølede af latter:

»Hvor er du dog intelligent og sikke en vidunderlig viden, du har, og nu har du oven i købet givet mig noget at leve videre for. Vi har brug for hinanden, vi to. Kom nu herhen og luk mine sår, for halvdelen af mit blod ligger allerede på jorden, og jeg kan mærke, at døden nærmer sig«.

Astrolog Petersen gik mod sit hjem med ryggen bøjet under den tunge byrde.

Hans tøj var oversprøjtet med blod, som strømede ned fra byrden ovenpå ham, men han kæmpede sig fremad, idet hans læber bevægede sig i en fortvivlet bøn for den døende Satans liv.

Jan Borregaard

See you in Switzerland

Astrology World-Congress 1993 May 20-24, 1993

Congress House Lucerne/Switzerland

Top Astrologers from all over the World.
About 20 talks and 40 workshops in German and English.
Delegates from more than 18 countries.
Postcongress-Seminars: 1 day and 2 days and much more exiting experiences.

For informations write to: Louise Huber
API, P.O. Box 614, CH-8134 Adliswil

FORÅRS-SÆSONEN 1993

IRENE CHRISTENSEN INSTITUTTET

Uddannelsescenter for diplom-astrologer

Undervisningsstart i uge 5. Pris pr. kursus (20 timer): 1300,-

Tilmeldingsblanket:

Sæt kryds!

HOLD 1: BEREGNING FOR BEGYNDERE

A: Mandag den 1/2 1993 kl. 16.30-18.30 (Pia Balk-Møller).....

B: Mandag den 1/2 1993 kl. 19.00-21.00 (Marianne Gaarden).....

HOLD 2: TYDNING FOR BEGYNDERE

A: Tirsdag den 2/2 1993 kl. 16.30-18.30 (Lillian B. Jensen).....

B: Tirsdag den 2/2 1993 kl. 19.00-21.00 (Lillian B. Jensen).....

HOLD 3: KORREKTION FOR BEGYNDERE

A: Torsdag den 4/2 1993 kl. 19.00-21.00 (Pia Balk-Møller).....

HOLD 4: TYDNING FOR ØVEDE

Weekend-kursus: Lørdag/Søndag den 13/2+14/2+20/2+21/2
(Christian Borup).....

HOLD 5: KORREKTION FOR ØVEDE

Torsdag den 4/2 1993 kl. 16.30-18.30 (Randi V. Braad).....

HOLD 6: PROGNOSE

Onsdag den 3/2 1993 kl. 19.00-21.00 (Christian Borup).....

HOLD 7: TYDNING FOR VIDEREKOMMENDE

Onsdag den 3/2 1993 kl. 16.30-18.30 (Pia Balk-Møller).....

HOLD 8: SPECIALER: MÅNEKNUDERNE

Weekend-kursus: Lørdag/Søndag den 6/3 + 7/3 1993 kl. 10.00-17.00
(Jytte Ishvara Ørvad) Pris for dette kursus: 700,- kr. ....

OBS! Vi gør opmærksom på, at nuværende elever på Irene Christensen Institut har fortrinsret på kurserne

Jeg tilmelder mig ovenfor afkrydsede hold:

Navn: _____

Gade/vej: _____

Postnr.: _____ By: _____ Evt. tilf.: _____

Depositum: 300,- kr. pr. hold: ialt kr. = _____, _____ er _____ indsat på Stjernernes

Girokonto: 4 22 23 93

___ er vedlagt i check

___ er vedlagt på GiroBon

Bemærk, at tilmeldingsdepositum IKKE tilbagebetales ved manglende fremmøde

Kursusprogrammet kan bestilles på telefon: 33 12 36 27.

Vor adresse: Irene Christensen Institut, Nr. Farimagsgade 63, 1364 Kbh K

Lidt om projektion og næstekærlighed

Af Ole Christensen

Det er egentlig en artikel af Jytte Is-hvara Ørvad, der har inspireret mig til at skrive dette. Jeg håber, at hun kan tilgive mig for at bruge nogle eksempler fra hendes ellers udmærkede artikel »En ny verdensorden«.

Projektioner

En af de ting, som jeg ofte har set formidlet på lignende måde, er når man skriver: »Opdagelsen af Uranus medførte drastiske omvæltninger – elektriciteten blev opdaget« eller »Plutos opdagelse i 1930, der udløste børs-krakket«. Disse udtalelser ligner mest af alt projektioner.

Hvad er det så, man kaster ud på planeterne? Det man gør er, at man lader planeterne være årsagen til nogle hændelser, hvilket er det samme som at kaste ansvaret fra sig, og i samme ombæring gør man planeterne til »Gud«.

Det kollektive og det personlige

Det kan være lidt svært at se, når det er sådanne kollektive hændelser, men hvis man tager et mere jordnært og personligt eksempel, kan det måske blive mere klart.

Hvis jeg nu i en uge konstant skændes med min samlever, uden der umiddelbart er nogen grund til det, og jeg så, for at finde ud af hvorfor vi skændes, ser i mit horoskop. Der ser jeg så, at transit-Uranus står i et spændings-aspekt til Venus i mit fød-

seishoroskop. »Aha«, tænker jeg så og tror, jeg har fundet ud af årsagen til vores skænderier. Vrøvl, jeg har kastet skyld-følelserne ud på nogle planeter i stedet for at komme ind bag ved skylden for at se, hvad der gemmer sig af emotioner og fortrængninger for derefter at tage min del af ansvaret i vores fælles skænderi.

Jeg har på fornemmelsen, at det er en fejl, mange af os gør i et eller andet omfang. Det er korrekt at sige, at aspektet forekommer samtidigt med hændelsen, men at sige at aspektet er årsagen/skyld i hændelsen er en projektion som gør, at man sniger sig uden om problemerne og ansvaret.

Racisme og næstekærlighed

Det næste, jeg vil prøve at tage fat i, er et mere ømfindigt emne, nemlig racisme/næstekærlighed. Det er svært at sige noget i den sag, uden at få på puklen bagefter, men jeg våger et forsøg.

Jeg vil igen tage mit udgangspunkt i den før nævnte artikel. Der er to bemærkninger, der umiddelbart springer frem for mit øje. Den ene er omkring en præst, der udtaler sig om sin mening om næstekærlighed, og den mening passer ikke helt til vores syn på sagen, og så kalder vi det for »Nep-tunsk tågesnak«.

Det næste står få linjer længere nede som en slags konklusion: »Racister er mennesker, der af en eller anden grund tror, at de er bedre end

andre, og derfor de naturligt privilegerede.«

En ting er helt sikkert. Os, der ikke er racister, vi kan lide alle fremmede. De eneste, vi ikke kan lide, er racisterne, og vi føler os heller ikke hævet over nogen andre mennesker. Det skulle da lige være over racisterne.

Den lille racist i os alle sammen

Dette får mig til at overveje, om man skulle indføre en ny opdeling, som f.eks. »sorte racister« og »hvide racister«. De »sorte racister« kan ikke lide de fremmede, og de »nvide racister« kan ikke lide de »sorie racister«.

Igen har vi med projektioner at gøre, nemlig den lille racist, der findes i os alle sammen. I stedet for at kalde »racistiske« udtalelser for tågesnak, ligesom de kalder vores snak for naivt, skulle man måske hellere prøve at erkende vores egne racistiske tendenser, så man måske fandt ud af, hvad der ligger til grund for dem. Det ville være mere konstruktivt i længden, tror jeg.

Jeg vil nu prøve et, dog kun spinkelt, forsøg på at komme lidt bag ved racismen. Det første, der melder sig, er en lille historie, der handler om en mand og en bi, og som enhver anden historie starter den med: »Der var engang«:

Der var engang

Der var engang en mand, der havde et problem. Han var overfølsom over for bi-stik. Dette fanot han ud af allerede i sin barndom, men efterhånden som han blev ældre, glemte han sit problem, mest af alt fordi han ikke kunne lide at være anderledes end sine kammerater.

Nu gik tiden, og den gik egentlig godt bortset fra, hværgang han hørte

ordet bi, eller han så en bi, fik han det mærkeligt inden i. Han følte sig bange og truet på livet, så derfor ansatte han nogle vagter, der kunne holde bierne uden for de grænser, han havde sat, og hvis de kom inden for disse, skulle vagterne slå bierne ihjel.

Der gik nu mange år, hvor den stakkels mand blev mere og mere bange, men han turde dog aldrig indrømme det over for sine vagter. I stedet for prøvede han konstant at overbevise sine vagter og sine venner om, at bier er de farligste dyr, der overhovedet er på Guds grønne jord. Han vidste også, at hvis han nogen sinde kom til at røbe, at han var bange, ville hans venner og vagter helt sikkert forlade ham. Dette gjorde ham kun mere bange.

Bistaderne

Nu kunne historien jo slutte her, men i dette sjældne tilfælde kom der en meget gammel mand forbi lige dér, hvor vores historie foregår.

Den gamle mand, som var en meget vis mand, kunne straks mærke, der var noget galt det pågældende sted, så derfor slog han sig ned på en mark lige i nærheden af vores ven. Det første, den gamle mand gjorde, var at bygge fire bistader på marken, for derefter at give sig til at lede efter bier dertil.

Det hørte vores ven med rædsel, og med det samme sendte han sine vagter ud for at hente den gamle mand. Straks, de var sammen, begyndte vore ven at fortælle den gamle mand, hvor grusomme og farlige bier er.

Den gamle mand lyttede af hele sit hjerte og følte straks den angst og frygt, som virkelig var gemt i vores ven. Den gamle mand kunne mærke den lidelse, som vores ven konstant gik rundt i og kunne straks se, at

vores vens kamp ikke var en kamp mod bjørne, men derimod en vedvarende kamp med sig selv. Dette, blandt mere, var nogle af de få ting, som den gamle mand sagde til vores ven under deres til tider uge-lange møder...

Til sidst brød vores ven sammen i gråd, da han godt kunne se, at det ikke var bjørnes skyld, at han var overfølsom. Sammen gik de nu i gang med at finde et middel, der kunne afhjælpe overfølsomhedsproblemet, men inden skulle de først finde tilbage til den oprindelige årsag til problemet. Dette lykkedes også efter længere tids søgen, og de to fik sammen lavet et middel som gjorde, at man ikke bliver syg af et bistik i ny og næ.

Den gamle mand rejste videre, og vores ven ansatte i stedet alle hans vagter som hjælpere, for de skulle nu hjælpe med at passe de fire bi-stader, som den gamle mand byggede.

Nogle ting har vores ven nemlig lært, og det er: Bier stikker kun, når de er bange og bliver truet (lige som han selv). Bier er farligst, når de sværmer, dvs. når de ikke har noget sted at bo, men hvis man giver dem et sted at bo og plejer dem forsigtigt, så kan de i stedet for at stikke en, give en den dejligste honning.

Det var enden på den historie, som jo endte lykkeligt, ligesom de fleste andre eventyr. Jeg mener ikke, der egentlig er nogen grund til, at jeg skriver nogle kommentarer til historien, da den jo næsten forklarer sig selv, håber jeg. Jeg håber stadig, at Jytte Ørvad ikke føler sig »forfulgt«, for det er ikke min hensigt med at bruge eksempler fra hendes artikel, men derimod håber jeg at have trampet lidt i vores allesammens skygge-sider.

Ole Christensen
Sønderborg

Stjernernes Brevkasse

Ved Christian Borup

Denne måneds brevkasse lægger ud med et læserbrev fra Paul Mahler Dam (Orions Flamme) om en fejlbehæftet brochure om astrologi, som for nylig er blevet offentliggjort.

Om »virkelige horoskoper«

Flere henvendelser angående en tilsendt brochure fra det svenske forlag Wilhelm Brohmers Forlag, Stockholm, afslører blandede følelser ved modtagelsen af samme. Enkelte meget indignerede modtagere har bedt mig fremkomme med et »ndtæg i relevante tidsskrifter angående de fatale informationer i brochuren. Jeg forstår godt indignationen, selv om jeg personligt tager brochurens indhold med en god portion humoristisk sans.

F.eks. står der, at »engang i 1860-erne besluttede europæiske astrologer, at alle tegn »for nemheds skyld« skulle gøres lige lange« m.m. Utroligt, når man i det daglige sidder med de mange bøger og skrifter fra tiden tilbage til William Lilly, Regiomontanus, Tycho Brahe, Henrik Rantzau, Michel Nostradamus, Jerom Cardan m.fl., blot for at nævne nogle af middelalderens astrologer. Alle disse gæve gutter skulle ifølge brochuren være blevet brændt på bålet eller deres værker i det mindste destrueret. Så galt er det nu ikke.

Det afslører bl.a. den ny-kopierede tekst fra William Lilly's bog »Christian Astrology«, som udkom i 1985 (1. udg. 1642). Jeg har personligt talt med en af de begejstrede initiativtagere, Geof-

frey Cornelius, kort inden færdiggørelsen af dette kæmpemæssige værk.

Wilhelm Brohmers mangel på astrologisk viden er ikke værd at ofre mere tid på, dog kunne den evindelige misforståelse af præcessionen, dvs. jordaksens »slingren« og dermed forårspunktets og den tropiske zodiaks forskydning bagud i forhold til stjernehimlen (hvis stjerner iøvrigt også har flyttet sig siden oldtiden). I brochuren står, at »stjernehimlen har forskudt sig (for nemheds skyld) ca. 30 grader« m.m. Der står intet relevant om præcessionen på ca. 1 minut pr. år eller ca. 1 grad for hvert 72. år. Hertil kommer, at stjernekonstellationerne ikke udgør hver 30 grader af ekliptika. Som det fremgår af omstående tegning, er Gemini og Cancer f.eks. mindre end Leo. Der »mangler« oven i købet et stykke mellem Taurus og Gemini.

Man vil også bemærke, at forårspunktet 0° Vædder (tropisk) stadig mangler ca. 3 ° forskydning før det er inde under Aquarius' indflydelse. Dette fasttømmer iøvrigt også den kendsgerning, at der endnu mangler ca. 3 x 72 år = 216 år, før vi når til den snart til hudløshed omtalte »Vandmandens Tidsalder«.

Hvis man har tid og lyst til at efterforske gamle profetier om »profetiske tidsalder«, f.eks. »De gammeltestamentlige Pseudepigrapher« (Gads Forlag), bekræfter tidsregningen dér de her omtalte astronomiske kendsgerninger. Menneskeslægtens og det enkelte menneskes udvikling under

Psykodynamisk PSYKOTERAPI

Samtale-, drømme-, tegne- og kropsterapi
★ Individuelle sessioner
★ Par- og familierapi
★ Fortløbende grupper

Konsultation:

CENTER for
PSYKOTERAPI og PERSONLIG UDVIKLING
2000 Frederiksberg

Bestilling af tid / brochure:

JANNE EILBERG
veluddannet - 14 års erfaring
48 79 79 56

(Træthed oplyses dagligt på telefonsvarer)

Rettelse til

STJERNERNE

Årshoroskoperne i Stenbukke-nummeret
(siderne 12-17)
var skrevet af Cathrine Oppenheim.

Vi beklager fejlen

ASTRON

*
den astrologiske
lommecomputer
*

Beregner et komplet
horoskop helt uden brug
af ephemeride.

Forhandler:
STJERNERNE

Pris:
1300,- ved forudbetaling
1350,- pr. efterkrav

Sjælens farver

Maleren Sven Okkels har prøvet at indfange farvernes sjæl, som de kommer til udtryk på lærredet.

VÆLG dit tøj efter hårets farve og køb dine smykker efter øjnene. Find dine farver; find din type gennem farverne og du ved straks mere om dig selv. Men hvem kan skifte personlighed ud for at følge modens farver?

Det kan synes indlysende, at tingenes farve er en uadskillelig del af tingene; men i kunsten er omverdenen blot påskud, der sætter gang i malerens fantasi. Hvad han vil udtrykke er hans egen hemmelighed som han ikke engang selv kender, før den dukker frem for hans egne undrende øjne på lærredet. Han har dog kun sin palets farver til at udtrykke den med; denne hemmelighed, der også kaldes hans sjæl, eller personlighed. Vi har den alle. Forskellig er den for alle mennesker; men griber vi efter farven i tuberne og trykker den ud for så at

Gul

Solen som den brænder os i øjnene midt på dagen, hed og hensynsløs. Æggets indre. Svovl-ild og djævelskab.

Lys okker

Bleg som den lerede jord vi er kommet af. Rolig og blid som bækken. Frugtbar som floden.

gå i gang med pensel og lærred; ja, så står vi dér med selve farvens brand op i øjnene. Vi griber efter dens sjæl - og så er det godt lige at have tænkt over hvilket sprog vi egentlig benytter os af, når vi vil tæmme regnbuen og være kolorister.

Farvens sjæl, dens symbolik, er jo så forskellig fra land til land; fra kultur til kultur, at der tilsyneladende ikke findes et fælles menneskeligt holdpunkt. Alligevel synes farvens magi at tage form og jeg skynder mig at indfange dens idé på lærredet.

Rød

Flammer og blod. Gløderne i bålet. Elskov, kamp og vildskab.

Rosa

Hudens eftergivelighed og berøringens glæde. Venus' fødsel under en regn af roser.

Dybrød

Stærket blod; rædsel og gru. Dagen er slut og solen går bort.

Brun

Jorden under vore fødder. Tyngden, som vore ben fornemmer den. Gravens farve.

Lyseblå

Himlens lethed og vandløbets friskhed. Det jomfruelige. Fjerne bjerge og skyer der opløses i intet.

Mørkeblå

Havet. Nattens komme. Himlens dyb som det opleves fra hjertenes tinde. Her er ikke langt til åbenbaringen. Mørkeblå er derfor også den dramatiske tilsynkomst, ligesom den er det kongelige farve.

Violet

Djævelske kunster, magi og trolddom. Violet rummer det uvante. Den kan løfte dig op mod himmelen for så pludselig at kaste dig dybt ned mod jorden.

Grøn

Den vegetariske verden, frisk og saftig. Foråret og det nyudspungne; men også, som mørk, skovens dunkle utilnærmelighed og dybe stilhed.

Orange

Solens varme, det luende bål; branden i mit indre. Glæden, der smelter sig vej gennem is og mismod.

Hvid

Der er alting i et blændende nu. Hvid får alle farver til at stråle, men er selv uden farve.

Sort

Manglen på farve, manglen på lys; ingen ting; til forskel fra enhver dyb kulør, der tilsyneladende nærmer sig det sorte, men som er væsens forskellig fra denne ved sin enorme intensitet. Sort svækker enhver farve som den sættes ved siden af.

Forsøg på at fange farvens sjæl kan bruges på mange måder. Teatrets dekorationer og dragter suger næring af disse kilder. Film og TV naturligtvis også. Moden fanger epokens humør med denne madding; og kunstnerne, ja de har fyldt deres indre dermed, så farve og deres sjæl bliver et.

Sven Okkels er den ene af lærerne på Malerskolen i Spanien. Han er københavner med liv og sjæl og har, siden han udgik fra Kunstakademiet i 1952, gennem 30 år udstillet separat i Den Frie Udstillingsbygning i København. Sven Okkels har tegnet sig gennem den halve verden; han har illustreret mange bøger og selv skrevet et par stykker. Tegningerne er grundlaget for oliemaleriet, som står hans hjerte nærmest.

Sven Okkels:
Landskab, Provence

Fotogruppen 2. MAAJ

FARVERNE påvirker vort liv

Rødt på væggene i børneværelserne sætter endnu mere krudt i ungerne.
Farver rummer kræfter, der ikke bør ignoreres.

FORKERTE FARVER på væggene kan give hovedpine, stress og depressioner. Og da hvide vægge har vist sig at gøre beboerne lidt kedeligere, end de behøver at være, så kan det være et svært valg, når man skal gøre sit indkøb hos farvehandleren. "For farverne skal harmonere med ens indre jeg. Hver farve påvirker os på godt og ondt", siger Karl Fischer, der er professor ved institut für Baubiologie i Wien, hvor man i snart tyve år har rådgivet både private og offentlige bygherrer om farvevalg.

Farver har altid spillet en stor psykologisk rolle for os mennesker. Men det var først da forfatteren og naturforskeren Johann Wolfgang von Goethe i 1810 udgav sin farvelære "Geschichte der Farbenlehre", at vores forhold til farver blev sat i system.

"Goethe sagde selv, at hans farvelære var vigtigere end noget andet, han havde skrevet - Faust inclusive. Og han betragtes i dag som pioneren indenfor farvepsykologien", siger Karl Fischer.

Når det østrigske institut skal rådgive privatpersoner om farver, er det derfor med den ene hånd på den gamle digters digre værk, mens de med den anden lader kunden gennemgå en række farvetests, som giver et tydeligt billede af personens psykik.

"Viser testen eksempelvis, at man er en mystisk lidt indsluttet person, så kan man enten vælge at forstærke det mystiske med violette farver eller modarbejde det depressive ved at tone den over i det uadventede røde eller det afklarede blå.

Omvendt skal en stresset uadventet person næppe have rødt på væggene i sine dagligstuer. Så ville hans blodtryk aldrig få en chance for at falde til ro. På den anden side skal man ikke luge hans arbejdsværelse for røde, orange eller gule farver, fordi hans underbevidsthed dermed vil føle sig hjemløs. Der vil ikke være farver, han kunne identificere sig med".

Ændrer blodtrykket

Farverne påvirker os rent biologisk. Forsøg med at dele heste efter et væddeløb i to stalde, hvor den ene var malet rød og den anden blå, viste, at hestene i den blå stald hurtigt faldt til ro, mens de i de røde båse fortsatte med at skrabe i jorden med hovene og slå med hovederne i timevis.

Andre forskningsresultater viser, at planter vokser bedre i rødt lys end i blå. Og at myrer ligefrem skyer det blå lys, mens rotter, hans og ænder viser større vækst og vægttiltag i rødt lys end i blå.

At hestene i den blå stald faldt hurtigst til ro, og at dyr og planter vokser bedst i rødt lys hænger sammen med, at de to farver udstråler kulde og varme. I et forsøg med mennesker, hvor den ene gruppe opholdt sig i et rødmalet rum og den anden i et blåmalet rum konstaterede man, at gruppen i det blå rum allerede følte, at det var koldt ved en rumtemperatur på 15 grader, mens gruppen i det røde rum først sagde, at det var koldt ved 11 grader. Opfattelse af kulde og varme svingede med andre ord 4 grader. Denne forskel hænger sammen med, at den røde farve er nærmest det infrarøde og varmegivende i sin bølgefrequens, mens blå lys har en frekvens i nærheden

af det ultraviolette. Sammenlagt fylder det synlige lys i øvrigt meget lidt på den elektromagnetiske bølgeskala, som også rummer almindeligt elektrisk lys, røntgenstråler, mikrobølger og radiobølger.

Ændringen af vores blodomløb hænger sammen med, at farverne påvirker vores nervesystemer. De rødorange farver påvirker det nervesystem, der hedder Sympathicus og som får os til at bevæge os. Gul påvirker det samme system men i langt svagere grad. Blå og tildels grøn påvirker Vagus nervesystemet, som hjælper os med at slappe af", siger Karl Fischer.

Bruges i terapien

De biologiske grundvirkninger bruges flittigt indenfor stimuleringen af handi-cappede børn og indenfor psykiatrien, hvor en del af den terapeutiske behandling kan være at opholde sig i rum malet i forskellige farver.

Et rum malet i røde farver vil virke stimulerende og pirrende samtidig med, at det vil øge pulsen og blodgennemstrømningen. Gule farver sætter gang i motorikken, kirtlernes sekretionsudskillelse og virker forstærkende på nervesystemet. Den grønne farve er beroligende og dæmpende, mens den blå farve virker

ammentrækkende, stabiliserende og dæmpende på blodomløbet.

En generel regel er derfor, at husets afslapningsrum bør være holdt i grønne eller blå nuancer, mens motionsrummet kan være rødt eller orange. Da den blå øger koncentrationsevnen mere end den grønne bør den nok vælges i arbejdsværelset, mens man nok må se i øjnene, at rødt på væggene i børneværelserne vil sætte endnu mere krudt bag i ugerne.

Men farverne har også en kulturpsykologisk betydning. Et symbolsprog hvor de signalerer helt bestemte ting. Tænk blot på færdselsloven og dens brug af farver på skilte og lyskurver. Her understreger rødt eksempelvis forbud og farer, ligesom det er et advarselstegn, når den røde lampe på bilens benzinmåler pludselig lyser. Hvis omdrejningstælleren på en motor bevæger sig op i det røde felt, er der risiko for, at motoren brænder sammen. Det samme udtryk for aktivitet er den røde farve i vores ansigter, når vi enten er vrede eller har feber.

Selv farven på røde pølser er et faresignal. I det mindste ifølge traditionen. For den røde farve på pølser blev oprindeligt introduceret af myndighederne i Wien i begyndelsen af 1800-tallet, da de krævede, at pølser der

FAK JERNE påvirker vort liv

Fortsat fra side 21

ikke blev solgt samme dag, de var lavet, skulle overhældes med rød farve og sælges til en lavere pris.

Men den røde farve udstråler også fart, kraft, seksualitet og aggressivitet. Tænk blot på den røde sportsvogn og kvindernes brug af rød læbestift. Det er heller ikke nogen tilfældighed, at næsten alle revolutioner igennem tidene har brugt den røde farve på deres faner.

Friske fisk

Til forskel fra den røde fane er FNs flag blå. Akkurat li-

gesom det belønningsflag EF de seneste år har uddelt til strandområder i medlemslandene, hvor der er gjort en ekstra indsats for miljøet. Ganske i overensstemmelse med, at den blå farve virker beroligende og nægtem. Et rødt, gult eller orange flag ville få badegæsterne til at tro, at der var noget galt.

Ligesom ingen er i tvivl om, at det er tilladt at gå over, når der er grønt lys, så er det heller ikke tilfældigt, at motorvejs-skiltning er holdt i blå eller grønt. Gule, røde eller orange farver ville

blot anspre bilisterne til at køre endnu stærkere. Der er også sund fornuft i, at fiskehandleren holder sin butik i blå eller grønne nuancer. Det understreger, at hans produkter er friske. Ligesom en konditor vil kunne have gavn af at indrette sine lokaler i lysorange, rosa, hvidt og lidt sort. Det vil skærpe appetitten for de søde sager.

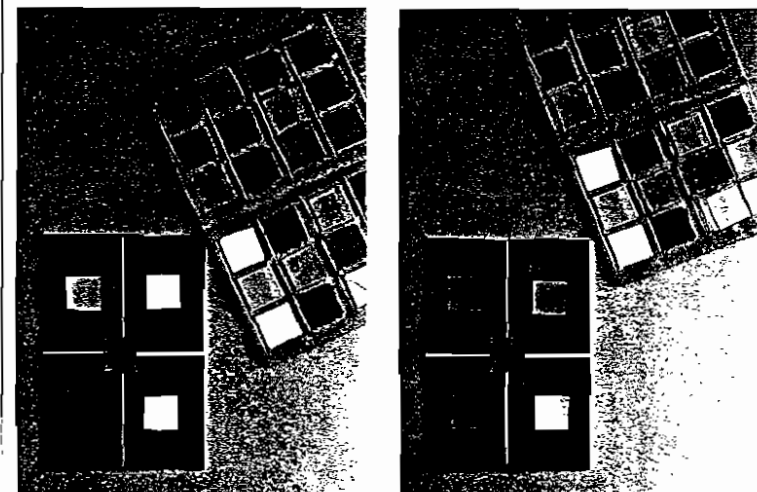
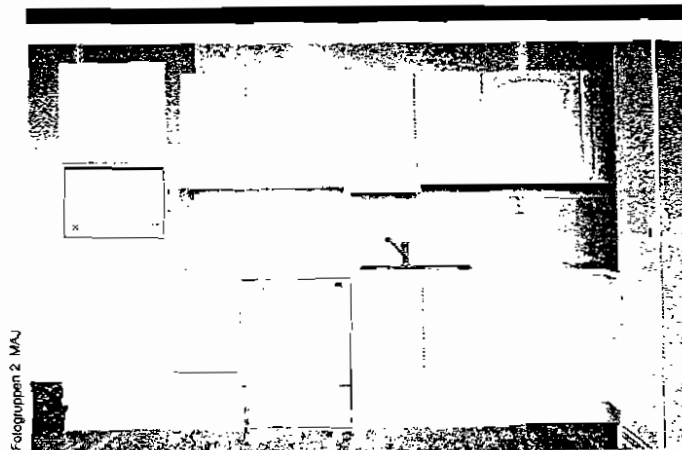
Intensive farver

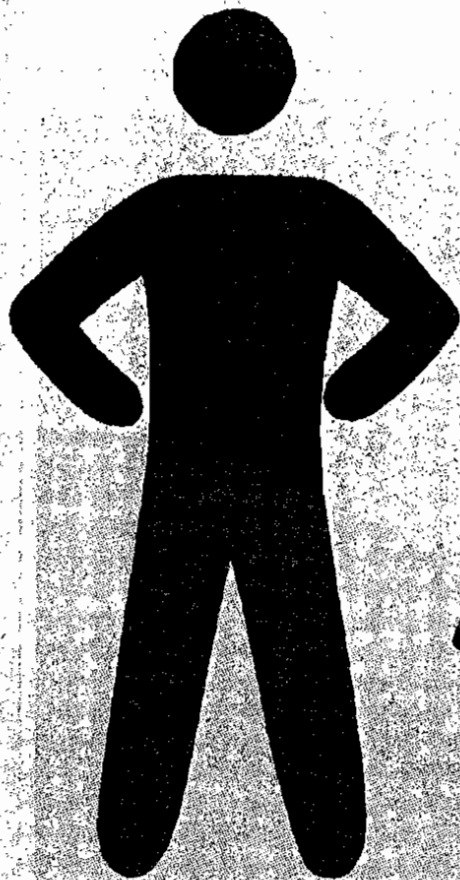
Når man vælger farver har det også stor betydning, hvor længe man skal opholde sig i de enkelte rum. Er man der kun kort tid ad gangen, er det en god ide at vælge stærke og intensive kulører, da de skærper sanserne. Men kun for en kort periode. Man bliver hurtigt mættet, og farverne bgynder at virke negativt. Derfor er stærke farver gode i bade-

Når man gennemgår en farvetest, skal man blandt andet vælge farver og lægge dem op på plader med fire felter. Hvert felt har sin egen betydning og dækker sin del af ens jeg. Øverste venstre felt er faderfeltet der fortæller om ens ego, ide og sjæl. Fellet nedenunder er moderfeltet, der handler om ens krop og materien (modsat ideen i faderfeltet). Øverste højre felt er kontaktfeltet, der fortæller

om ens omgang med andre mennesker, og feltet nedunder er koncentrationfeltet, disciplinen og ens evne til at gøre noget færdigt. Hvis man har lyst kan man også lægge en femte farve midt på pladen. Denne farve, der altid skal lægges til sidst, kalder psykologerne for jokersen: det er den, der siger, at på trods af de fire andre farver, er det det her, jeg vil. Under en farvetest lægger man

farver på mange gange og både farvevalget, deres placering og den rækkefølge, man tyder letterne ud, er af betydning for psykologen. De 10 eksempler, vi her viser, er begge konstruerede, og viser et meget negativt og et meget positivt farvevalg.

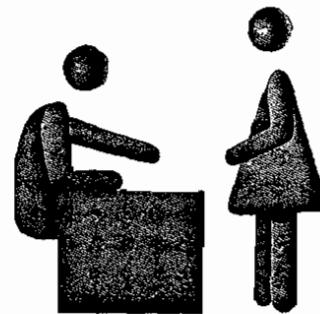
Sådan inddeler vi vores territorium

1. Den intime zone
I den vestlige verden strækker vores intime zone sig 46 cm ud fra kroppen. Normalt giver vi kun vore allernærmeste lov til at trænge ind i denne zone, for eksempel ægtefællen

0,46 m

2. Den personlige zone
Mennesker, som vi kender og omgås dagligt, får adgang til vores personlige zone. Den begynder 46 cm fra kroppen. Det er den mindsteafstand, vi holder, når vi fx. taler med en kollega på arbejdspladsen

1,2 m

VORT ALBUERUM ER DELT OP I FIRE ZONER:

HER TRÆKKER VI GRÆNSERNE

Ligesom dyrene har vi mennesker et personligt territorium, vi vogter nidkært over. Usynlige grænser, som bestemmer, hvor tæt på vi tillader andre at komme. Hvis nogen vover sig ind i en zone, de ikke har adgang til, udløser det stærke reaktioner.

Et tandlægebesøg er for de fleste ikke just noget at glæde sig til. Naturligvis i høj grad på grund af frykten for det hvinende bor. Men det er ikke hele forklaringen. En stor del af det ubehag, vi føler, når vi læner os tilbage i tandlægestolen, bunder i tanken om, at tandlægen for at gøre sit job er nødt til at trænge ind i vores intime zone.

Noget lignende oplever vi, når vi befinder os i en tætpakket elevator. Situationen er ubehagelig, og vi aner derfor ikke, hvor vi skal placere blikket. Alles øjne hviler – i mangel af bedre – på de tal, der viser etagen. Forklaringen er, at vi også i eleva-

toren er frarøvet det personlige rum, vi plejer at omgive os med. Den zone, hvor der normalt ikke er adgang for andre.

Specielt vogter vi nidkært over en zone omkring kroppen. Intimzonen kaldes den "luftboble", som vi betragter som vores helt private. Kun de, der står os meget nær, får lov til at trænge ind i den.

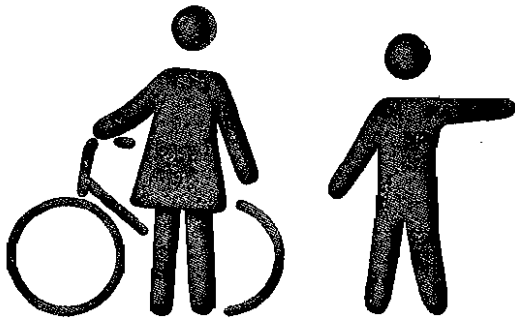
Zonen afhænger af den kultur, vi er vokset op i. I den vestlige kultur strækker intimzonen sig ud i 46 centimeters afstand fra kroppen – de 46 centimeter svarer nøje til den mindsteafstand, vi holder, når vi står og taler med en anden. Grænsen er defineret af en uskreven lov, som næsten

alle respekterer. Kun når loven brydes, lægger vi mærke til det: De fleste kender det diffuse ubehag, der opstår, når en fremmed tiltaler os og samtidig går for tæt på os. Den fremmedes indtrængen i vores intimzone får hjertet til at slå hurtigere og gør os i det hele taget beredte til at tage kampen op. Eller at flygte.

Reaktionsmønsteret er så at sige indkodet i os, og det ligner meget den måde, et dyr reagerer på, når et andet dyr kommer for tæt på. Det har længe været kendt, at dyr har en individuel zone. Et dyr holder en klar afstand til sine artsfæller, og kommer en af dem ind i dets zone, reagerer

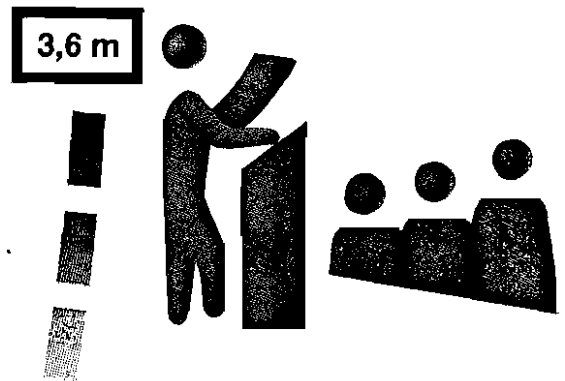
3. Den sociale zone

Vores sociale zone begynder ved 1,2 meter. Det er den distance, vi automatisk vil forsøge at holde, når vi taler med fremmede mennesker. Det gælder for eksempel, hvis vi skal spørge nogen om vej

4. Den offentlige zone

Den offentlige zone strækker sig fra 3,6 meter og udad. Hvis vi for eksempel skal tale til en større forsamling af folk, vi ikke kender, vil vi søge at holde mindst denne afstand

dyret enten ved at flygte eller aggressivt ved at gå til angreb.

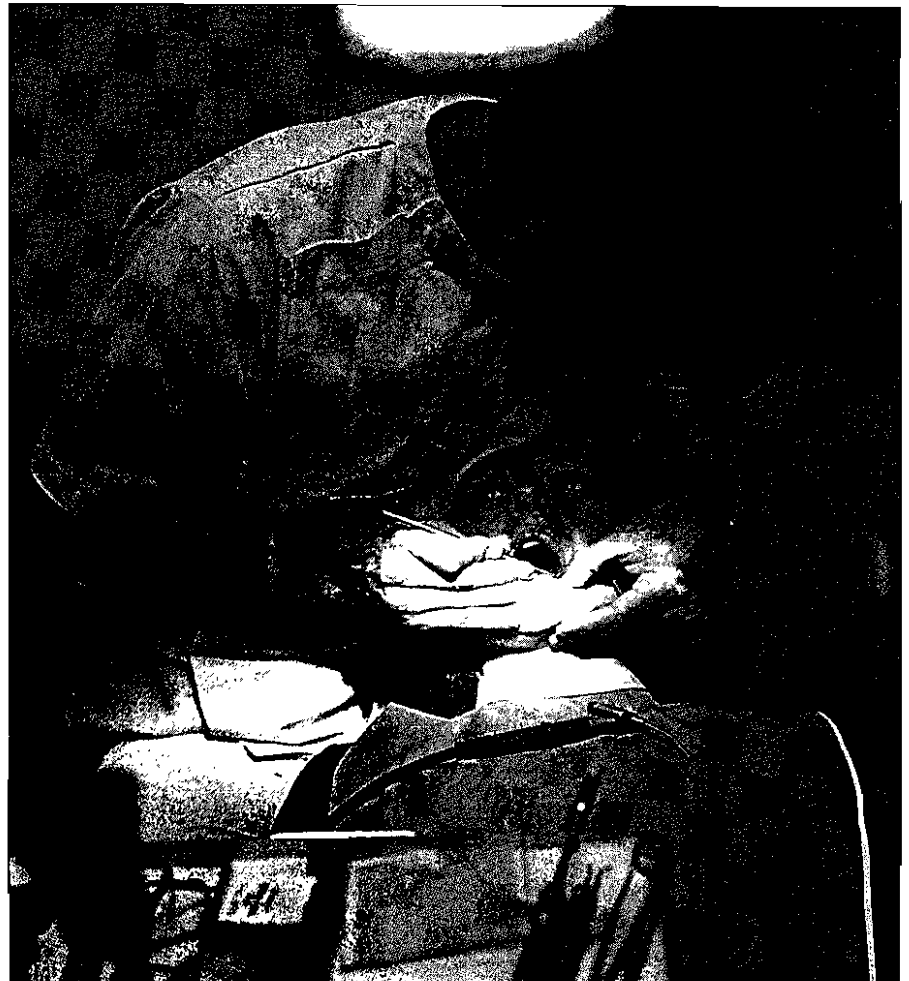
Hvis dyret hverken kan flygte eller angribe, kan det ende med at få stress. Det kan for eksempel ske i et hønseri, hvor dyrene går tæt – her ses ofte de typiske stress-reaktioner: Dyr, der bliver sløve, eller dyr, der begynder at gentage den samme bevægelse igen og igen. Samme reaktion kunne ses i gamle dages zoologiske haver, inden zoologerne opdagede dyrenes behov for afstand.

Vort territorium strækker sig 3,6 meter ud fra kroppen

At vi mennesker også har brug for afstand, påviste den amerikanske antropolog Edward T. Hall, og hans studier er siden blevet udbygget, så adfærdsforskere i dag ved ganske meget om vores behov for personlige områder. En viden, som også bliver brugt i hverdagen, for eksempel af folk, der i kraft af deres arbejde nødvendigvis må bevæge sig ind i andres personlige zone. Det gælder blandt andet læger, frisører og optikere.

Det personlige rum har vist sig at bestå af flere zoner: Den intime zone nær kroppen, en personlig zone, som strækker sig godt en meter ud, en social zone og en offentlig zone. Den offentlige zone strækker sig fra 3,6 meter og udad. 3,6 meter viser sig at være den afstand, vi stiller os i, hvis vi skal tale til en større forsamling.

Den personlige zone er den afstand, vi holder til hinanden ved fester og lignende, *side 38* ►

TANDLÆGEN GÅR OVER GRÆNSEN. For at udføre sit job trænger tandlægen ind i intimzonen. Derfor er et tandlægebesøg ubehageligt, selv om han ikke borer.

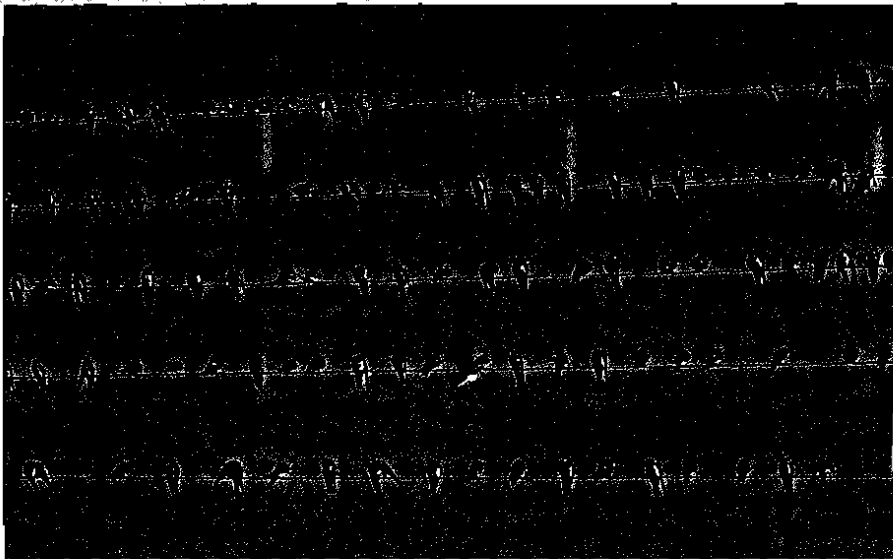
JAPANERNE HAR MINDRE ZONER. De personlige grænser varierer med kulturen. I Japan er behovet for albuenum mindre. Det gør fx Tokyos kollektive trafik effektiv.

FUGLENE HOLDER NØJE AFSTAND

Når en flok trækfugle slår sig ned på en ledning, sætter de sig, så der er præcis samme afstand mellem dem. Afstanden er en nøje balance mellem to behov: Behøvet for afstand og behovet for trygheden ved

at være i flok. Hvis en fugl sætter sig mellem to andre, opstår der uro, indtil alle har genfundet den rette afstand.

Med næsten samme lovmæssighed indtager vi mennesker en tom stolerække i en biograf. Den første sætter sig midt på rækken, hvorefter den næste, med stor sandsynlighed, sætter sig halvvejs mellem den første biografgænger og stolerækkens ende. Bliver rækken helt fyldt op, starter et lille, territorielt slagsmål: Kampen om armlænet.

SAMMEN OG HVER FOR SIG. Trækfugle, her svaler, holder indbyrdes afstand. Ikke for tæt, men heller ikke for spredt, så de mister trygheden ved at være i flok.

► side 37

mens den sociale zone svarer til den afstand, vi holder, når vi omgås fremmede. Dem holder vi, populært sagt, tre skridt fra livet. Nogle gange afmærker vi ligefrem vores zone: Far lader piben og tændstikkerne ligge ved siden af sin yndlingsstol, mens datteren bevidst lader tingene flyde på et bord for at markere, at hun regner det med til sin zone.

Også med kropssproget vogter vi tydeligt vore grænser, for eksempel ved at stå med korslagte arme, en stilling, der udsender klare, afvisende signaler.

Japaneren pressede amerikaneren baglæns gennem lokalet

Enhver kan studere de personlige zoner. Firmafester eller andre sammenkomster byder på oplagte studiemuligheder, som også adfærdsforskere udnytter, selv om de naturligvis går mere videnskabeligt til værks, for eksempel ved at benytte videokameraer. På optagelserne er det let at opmåle den faktiske afstand mellem to personer, der taler sammen.

En videoptagelse fra en konference, hvor der deltog amerikanere og japanere, afslørede, at intimzoner er afhængige af kulturen – og tilsyneladende også af, hvor tæt befolket et land er. Japanere har således en mindre intimzone end amerikanere, og derfor kunne adfærdsforskerne studere et sælsomt spil, når en amerikaner og en japaner talte sammen. Japaneren indtog naturligvis den afstand, han var vant til, men trængte derved uforvarende ind i amerikanerens personlige rum. Amerikaneren reagerede ved at træde et skridt baglæns for at genoprette afstanden. Når videofilmen blev spillet med høj hastighed, så det ud, som om det japansk/amerikanske par dansede gennem lokalet.

Handelsrejsende og andre, der færdes i mange kulturer, er nødt til at være bevidste om de kulturelle forskelle i personlige zoner. Ellers kan de, uden at ville det, komme til at krænke dem, de gæster. Også for turister er det værd at bemærke sig de kulturelle forskelle. Eksempelvis er danskere, der besøgte Australien, kommet galt af sted, fordi de overskred den lokale, intime zone. Ved at placere sig lige så tæt på folk, som de var vant til i Danmark, udsendte de kropssignaler, der ubevidst blev tolket som en seksuel tilnærmelse.

Bilister opfatter et stykke af vejen som deres territorium

Også trafikforskere er nødt til at tage hensyn til vores behov for et personligt rum. Det viser sig, at mange bus- og togpassagerer, akkurat som elevator-brugerne, føler stort ubehag ved at være tvunget til at

sidde eller stå tæt på andre. I Sverige har trafikforskere taget konsekvensen. De er nu ved at udvikle en ny city-bus med langt mere fleksible siddepladser. De rejsende skal have oplevelsen af at råde over mere plads, og på langt sigt ventes det, at større personlige zoner er noget, der kan få selv inkarerede bilister til at vælge den kollektive transport.

Netop bilen tjener i øvrigt ofte som en slags forlængelse af vores personlige rum. Og bilisten opfatter, ifølge flere adfærdsforskere, ikke kun selve bilen som sit personlige område, men regner også et pænt stykke af vejen med til sin udvidede zone – derfor de aggressive reaktioner, hvis en anden bilist drister sig til at køre for tæt på. Det behov for afstand, som vi alle har, er ikke medfødt. Tværtimod har det lille barn behov for at blive berørt, trøstet og kælet for. Men i puberteten sker der bogstavelig talt en frigørelse. Den unge ønsker privatliv og sit eget område, sit eget territorium. Det er ønsket, som kan være svære at forstå for forældrene. De år nu pludselig ikke lov til at bevæge sig

ind i den unges intime zone, medmindre moderen eller faderen da tyer til et af de ældgamle tricks, såsom at rette på sønnens eller datterens tøj.

I dyrenes verden er det stort set slut med kærlige berøringer, når dyrene er voksne. I hvert fald, når det gælder han-

---

Først i puberteten sker den frigørelse, som fører til kravet om et personligt territorium

---

nerne. Kun under de, som regel meget kortvarige, parringer lykkes de igen inden for hunnens intimzone.

I menneskets verden ser det noget anderledes ud. Behovet for at blive berørt, behovet for ømhed og nærhed, lever videre, og i mange situationer kommer det i direkte konflikt med behovet for en per-

sonlig zone. Af samme grund er der opstået masser af socialt accepterede former for indtrængen i hinandens personlige zoner. Det gælder fx dans. Under en dans er det tilladt at røre hinanden, uden at det tolkes som en trussel mod vores personlige territorium. Derfor føler vi, som regel da, heller ikke noget ubehag ved at være tæt på vores dansepartner, selv om det er en fremmed person.

At give hånd er også tilladt, på trods af at det egentlig er en indtrængen på privat område. At kysse hinanden kan også være acceptabelt. Graden af accept varierer dog fra kultur til kultur, men kysset tjener mange, ofte symbolske, formål. Det kan være at besegle en pagt mellem ligemænd, at markere forsoning eller at give udtryk for hyldelse eller lykønskning.

Den mest intime indtrængen i vores personlige territorium er naturligvis samlejet. Forud for det går da også en lang og næsten rituel række tilnærmelser, der trin for trin tillader partneren at komme tættere og tættere på vores allermost intime zone, kønsorganerne. □

VI HAR BEHOV FOR AT BRYDE VORE GRÆNSER. *Det personlige territorium kan komme i konflikt med vores behov for kontakt og berøring. Derfor er der særlige situationer, hvor det er socialt accepteret at bryde grænserne. Det gælder fx ved dans.*

DERFOR TRYLLEBINDER KARISMATISKE LEDERE
TUSINDVIS AF MENNESKER:

ÉN MANDS MAGT OVER MASSERNE

Magtfulde statsmænd har gennem historien formået at lede kæmpemæssige skarer mod store forandringer. Nu peger ny psykologisk forskning på, at disse karismatiske ledere har været langt mere styret af deres tilhængere end hidtil antaget.

Dette århundrede har om noget været et tidsspænd med voldsomme omvæltninger, revolutioner, krige og politiske og religiøse korstog.

Store, magtfulde ledere som Stalin, Hitler, Gandhi og Mao Zedong er ufravigeligt knyttet til de forandringer, der er sket. Men var det ledernes, der styrede nationens gang i kraft af deres karismatiske glød? Eller var de selv marionetter for uheldige individers flugt fra indre og ydre elendighed? Ny sociologisk og psykologisk forskning tyder på, at der er tale om et dybtliggende gensidigt behov i ledere og tilhængere for hinanden.

»Karisma« betyder gunstbevisning og blev oprindeligt brugt i religiøs betydning om mennesker med et særligt guddommeligt kald eller nådegave. Tidligt i dette århundrede overførte sociologen Max

Weber begrebet til en mere generel betydning. Ifølge Weber er karisma en ekstraordinær kvalitet i en person, og karismatisk autoritet skal forstås som magt over mennesker – en magt, som tilhængerne underkaster sig, fordi de tror på personens særlige evner.

Den karismatiske leder er en fornyende kraft

I Max Webers øjne er karisma et opgør med gamle, stivnede former, altså en fornyende kraft. Derfor tillægges den karismatiske leder en helteagtig karakter. Studier af karismatiske ledere op til 1980'erne har især koncentreret sig om lederens personlighed og dennes styrke, magnetisme og inspiration.

Det har derfor længe været en gængs antagelse, at det var lederens personlig-

hed alene, der kunne tryllebinde masserne, så de på suggestiv vis blev underlagt lederens personlige vilje. I de seneste 10 år er der imidlertid kommet analyser, der forklarer den karismatiske leders magt som snævert forbundet med de personer, der følger ham. Den politiske psykolog Jerrold M. Post er en af dem, der har vendt fokus fra lederen til tilhængerne. Det er sket ud fra betragtningen, at alle ledere – specielt de karismatiske – fundamentalt set er skabt af deres tilhængere. Han mener derfor, at der er en dybtliggende, gensidig afhængighed mellem leder og tilhængere.

Jerrold M. Post definerer den karismatiske leder og dennes tilhængere som narcissistisk skadede mennesker, der udfolder to forskellige, men forbundne, former for personlighed. Begge typer har

lidt skade på selv-opfattelsen på et tidligt, kritisk tidspunkt i deres udvikling. Den ene personlighedstype udvikler et overdimensioneret, grandtøst selv-billede, der hængter efter bekræftelse og beundring, mens den anden type former sig som et mere selv-udslettende individ, der knn føler sig værdifuldt, så længe han kan forbinde sig til andre, idealiserede figurer. Jerrold M. Post placerer den karismatiske leder i den første kategori. Han er en »spejl-hængrende« personlighed, der har brug for en stadig strøm af beundring fra sit publikum for at nærme sig udtøret selv. Til det formål udvikler han evnen til at gengive en følelse af styrke, overbevisning og sikkerhed.

Jerrold M. Post fremhæver dog, at den karismatiske leders magt ikke altid skader på selv-opfattelsen på et tidligt, kritisk tidspunkt i deres udvikling. Den ene personlighedstype udvikler et overdimensioneret, grandtøst selv-billede, der hængter efter bekræftelse og beundring, mens den anden type former sig som et mere selv-udslettende individ, der knn føler sig værdifuldt, så længe han kan forbinde sig til andre, idealiserede figurer. Jerrold M. Post placerer den karismatiske leder i den første kategori. Han er en »spejl-hængrende« personlighed, der har brug for en stadig strøm af beundring fra sit publikum for at nærme sig udtøret selv. Til det formål udvikler han evnen til at gengive en følelse af styrke, overbevisning og sikkerhed.

Ideal-hængrende mennesker søger tilflugt hos en leder

Denne storhed og styrke er umådeligt tiltrækkende for individer i den anden kategori. Disse mennesker har en »ideal-hængrende« personlighed og finder styrke gennem den karismatiske leder.

Derfor passer lederen og hans tilhængere til hinanden som hånd i handske. Den karismatiske leder kommer sine ideal-hængrende proselytter til undsætning, så hans succes bliver tilhængernes succes. Omvendt ville den karismatiske leder være en torn skal uden sine tilhængeres kritiske respons.

I fællesskab styrker de to personlighedstyper hinanden på et fundament, der hedder: Kampen mod fjenden. For at kunne opretholde sin oppumpede selvfølelse må lederen fraspalte alt det, han ikke tillader sig selv at rumme. Det overføres i stedet til »fjenden«, der hyppigt karakteriseres som kilden til alt ondt. Ana-

lyser af karismatiske leders taler viser en stærk opsplitning i godbøndt, styrke/svaghed, alt/intet. Ofte refererer en sådan leder til sig selv og sine tilhængere som Guds udvalgte, mens »de andre« lignedes med Satans børn. Dette fremhæver lederens identitet som en, der besidder overnaturlig og uovervindelig kraft.

Jerrold M. Post fremhæver dog, at den karismatiske leders magt ikke altid ska-

Den karismatiske leder udnytter kriser, hvor mennesker er fulde af usikkerhed og frygt

der af personligheds-skadede tilhængere. Mange helstøbte personer vil lade sig friste af en karismatisk leder i tider med samfundsmæssigt stress og krise.

Gennem dygtig brug af retorik er en sådan leder i stand til at overbevise sine hængrende tilhængere med budskaber af typen: »Følg mig, og jeg vil tage mig af jer. Sammen kan vi skabe et nyt samfund. Fejlen er ikke inden i os, men udenfor, og den eneste barriere mod den lykke, fred og velstand, vi fortjener, er fjenden derude, som kun er ude på at ødelægge os.«

En af de stærkeste destruktive kræfter i vort århundrede

Det er indlysende, at den karismatiske leder kan udnytte kriseperioder, hvor mennesker er fulde af tvivl, usikkerhed og frygt, til at opbygge og styrke sig for-

STOR AFHÆNGIGHED

Karismatiske ledere er fundamentalt set skabt af deres tilhængere. Der er derfor tale om en gensidig afhængighed mellem leder og tilhængere.

vrængede selv-billede. Men hans magt kan kun opretholdes, hvis der er tilstrækkeligt med tilhængere af den »ideal-hængrende« slags. I dette århundrede har denne leder-tilhænger-forbindelse været en særdeles destruktiv kraft. Hitlers herredømme i Tyskland er det tydeligste eksempel. Stalins udrensingspolitik og Khomeinis islamiske korstog er andre.

I kontrast til denne destruktive måde at udtrykke sin sårede personlighed på står en anden udgave af den karismatiske leder og hans tilhængere. Det er den »regenererende« leder som fx Indiens Mahatma Gandhi. Frem for at fraspalte og nedkæmpe sine egne personligheds-sår, repræsenteret ved vrede fjender, har disse ledere søgt at helbrede og genopbygge sig selv via helbredelse af et såret og splittet samfund.

Ligeegyldigt hvordan de ydre omstændigheder i de enkelte lande og verden ser ud, vil der altid være individer, hvis indre behov nøder dem til at søge ideal-ledere. Og når disse »ideal-hængrende« tilhængere finder en »spejl-hængrende« leder, opstår denne specielle karismatiske leder-tilhænger-forbindelse. Man kan betragte sådanne forbindelser som ubetydelige sekter i tider med relativ social fred og harmoni. Men i tider med samfundsmæssig krise kan disse magtfulde forbindelser vokse til at blive kernen i stærke, omvæltende sociale bevægelser. □

DERFOR TRYLLEBINDER KARISMATISKE LEDERE
TUSINDVIS AF MENNESKER:

ÉN MANDS MAGT OVER MASSERNE

Magtfulde statsmænd har gennem historien formået at lede kæmpemæssige skarer mod store forandringer. Nu peger ny psykologisk forskning på, at disse karismatiske ledere har været langt mere styret af deres tilhængere end hidtil antaget.

Dette århundrede har om noget været et tidsspand med voldsomme omvæltninger, revolutioner, krige og politiske og religiøse korstog.

Store, magtfulde ledere som Stalin, Hitler, Gandhi og Mao Zedong er ufravigeligt knyttet til de forandringer, der er sket. Men var det lederne, der styrede historiens gang i kraft af deres karismatiske glød? Eller var de selv marionetter for ulykkelige individers flugt fra indre og ydre elendighed? Ny sociologisk og psykologisk forskning tyder på, at der er tale om et dybtliggende gensidigt behov i ledere og tilhængere for hinanden.

»Karisma« betyder gunstbevisning og blev oprindeligt brugt i religiøs betydning om mennesker med et særligt guddommeligt kald eller nådegave. Tidligt i dette århundrede overførte sociologen Max

Weber begrebet til en mere generel betydning. Ifølge Weber er karisma en ekstraordinær kvalitet i en person, og karismatisk autoritet skal forstås som magt over mennesker – en magt, som tilhængerne underkaster sig, fordi de tror på personens særlige evner.

Den karismatiske leder er en fornyende kraft

I Max Webers øjne er karisma et opgør med gamle, stivnede former, altså en fornyende kraft. Derfor tillægges den karismatiske leder en helteagtig karakter. Studier af karismatiske ledere op til 1980'erne har især koncentreret sig om lederens personlighed og dennes styrke, magnetisme og inspiration.

Det har derfor længe været en gængs antagelse, at det var lederens personlig-

hed alene, der kunne tryllebinde masserne, så de på suggestiv vis blev underlagt lederens personlige vilje. I de seneste 10 år er der imidlertid kommet analyser, der forklarer den karismatiske leders magt som snævert forbundet med de personer, der følger ham. Den politiske psykolog Jerrold M. Post er en af dem, der har vendt fokus fra lederen til tilhængerne. Det er sket ud fra betragtningen om, at alle ledere – specielt de karismatiske – fundamentalt set er skabt af deres tilhængere. Han mener derfor, at der er en dybtliggende, gensidig afhængighed mellem leder og tilhængere.

Jerrold M. Post definerer den karismatiske leder og dennes tilhængere som narcissistisk skadede mennesker, der udfolder to forskellige, men forbundne, former for personlighed. Begge typer har

lidt skade på selv-opfattelsen på et tidligt, kritisk tidspunkt i deres udvikling. Den ene personlighedstype udvikler et overdimensioneret, grandiost selv-billede, der hungrer efter bekræftelse og beundring, mens den anden type former sig som et mere selv-udslettende individ, der kun føler sig værdifuldt, så længe han kan forbinde sig til andre, idealiserede figurer. Jerrold M. Post placerer den karismatiske leder i den første kategori. Han er en »spejl-hungrende« personlighed, der har brug for en stadig strøm af beundring fra sit publikum for at nære sit udtærede selv. Til det formål udvikler han evnen til at gengive en følelse af styrke, overbevisning og sikkerhed.

Ideal-hungrende mennesker søger tilflugt hos en leder

Denne storhed og styrke er umådeligt tiltrækkende for individer i den anden kategori. Disse mennesker har en »ideal-hungrende« personlighed og finder styrke gennem den karismatiske leder.

Derfor passer lederen og hans tilhængere til hinanden som hånd i handske. Den karismatiske leder kommer sine ideal-hungrende proselytter til undsætning, så hans succes bliver tilhængerens succes. Omvendt ville den karismatiske leder være en tom skal uden sine tilhængeres ukritiske respons.

I fællesskab styrker de to personlighedstyper hinanden på et fundament, der hedder: Kampen mod fjenden. For at kunne opretholde sin oppumpede selvfølelse må lederen fraspalte alt det, han ikke tillader sig selv at rumme. Det overføres i stedet til »fjenden«, der hyppigt karakteriseres som kilden til alt ondt. Ana-

lyser af karismatiske leders taler viser en stærk opsplitning i godt/ondt, styrke/svaghed, alt/intet. Ofte refererer en sådan leder til sig selv og sine tilhængere som Guds udvalgte, mens »de andre« lignes med Satans børn. Dette fremhæver lederens identitet som en, der besidder overnaturlig og uovervindelig kraft.

Jerrold M. Post fremhæver dog, at den karismatiske leders magt ikke altid ska-

---

Den karismatiske leder udnytter kriser, hvor mennesker er fulde af usikkerhed og frygt

---

bes af personligheds-skadede tilhængere. Mange helstøbte personer vil lade sig friste af en karismatisk leder i tider med samfundsmæssigt stress og krise.

Gennem dygtig brug af retorik er en sådan leder i stand til at overbevise sine hungrende tilhængere med budskaber af typen: »Følg mig, og jeg vil tage mig af jer. Sammen kan vi skabe et nyt samfund. Fejlen er ikke inden i os, men udenfor, og den eneste barriere mod den lykke, fred og velstand, vi fortjener, er fjenden derude, som kun er ude på at ødelægge os.«

En af de stærkeste destruktive kræfter i vort århundrede

Det er indlysende, at den karismatiske leder kan udnytte kriseperioder, hvor mennesker er fulde af tvivl, usikkerhed og frygt, til at opbygge og styrke sit for-

STOR AFHÆNGIGHED

Karismatiske ledere er fundamentalt set skabt af deres tilhængere. Der er derfor tale om en gensidig afhængighed mellem leder og tilhængere.

vrængede selv-billede. Men hans magt kan kun opretholdes, hvis der er tilstrækkeligt med tilhængere af den »ideal-hungrende« slags. I dette århundrede har denne leder/tilhænger-forbindelse været en særdeles destruktiv kraft. Hitlers herredømme i Tyskland er det tydeligste eksempel, Stalins udrensningspolitik og Khomeinis islamiske korstog er andre.

I kontrast til denne destruktive måde at udtrykke sin sårede personlighed på står en anden udgave af den karismatiske leder og hans tilhængere. Det er den »regenererende« leder som fx Indiens Mahatma Gandhi. Frem for at fraspalte og nedkæmpe sine egne personligheds-sår, repræsenteret ved ydre fjender, har disse ledere søgt at helbrede og genopbygge sig selv via helbredelse af et såret og splittet samfund.

Ligeegyldigt hvordan de ydre omstændigheder i de enkelte lande og verden ser ud, vil der altid være individer, hvis indre behov nøder dem til at søge ideal-ledere. Og når disse »ideal-hungrende« tilhængere finder en »spejl-hungrende« leder, opstår denne specielle karismatiske leder/tilhænger-forbindelse. Man kan betragte sådanne forbindelser som ubetydelige sekter i tider med relativ social fred og harmoni. Men i tider med samfundsmæssig krise kan disse magtfulde forbindelser vokse til at blive kernen i stærke, omvæltende sociale bevægelser. □

30 PROCENT AF HJERNEBARKEN ARBEJDER FOR ØJET:

HJERNENS UDKIGSPOST

Synet er den sans, der fylder mest i hjernen. Ca. 30 procent af hjernebarken er optaget af at se, mens følesansen kun fylder ca. otte procent og høresansen ca. tre procent. Og den nyeste forskning har vist, præcis hvor i hjernen vi ser form, farve og bevægelser. Det sker i hvert sit specialiserede hjernecenter.

Gennem øjet kigger hjernen direkte ud på omgivelserne. Man kan faktisk sige, at øjet er den eneste synlige del af hjernen. Bearbejdningen af de visuelle indtryk begynder nemlig allerede i øjets nethinde. Her sidder 150 millioner lysopfattende celler, og signalerne fra dem sendes allerede i nethinden, hvorfra de ledes via synsnervens en million nervefibre mod hjernebarkens synscenter.

Præcis hvad der sker i hjernen, og hvordan de elektriske nervesignaler bliver til det billede, som vi opfatter i bevidstheden, er langt fra klarlagt. Men i løbet af de seneste årtier har synsforskere opdaget, at der sker en meget skarp arbejdsdeling.

Nogle hjernecentre arbejder med information om farve. Andre områder koncentrerer sig om tredimensionel form, retning og bevægelse.

Øjet virker som et fotografapparat

Øjet sammenlignes ofte med et kamera. Selve øjeballet – kamerakassen – er kuglerund med en diameter på cirka 24 millimeter. Øjeballet er fuldstændig lukket og lystæt undtagen lige fortil, hvor der er en åbning, nemlig pupillen. Pupillen gøres større eller mindre, alt efter hvor lyst der er i omgivelserne.

fortsættes ►

EN SMIDIG REGNBUEHINDE

De blå og brune farvepigmenter i regnbuehinden er bundet sammen af muskelfæv, der styrer pupillens åbning.

VERDENS FINESTE KAMERA

Hvis øjet skal danne et skarpt billede, må der kun komme lys ind gennem pupillen. Yderst ligger den lysbrydende hornhinde. Bag den ligger den farvede regnbuehinde. Pigmentet i regnbuehinden er med til at holde lys ude.

► side 10

Reguleringen af pupillens størrelse sker ved hjælp af nogle små muskler, der ligger i den farvede del af øjet, regnbuehinden eller iris.

Inde i mørket – over for pupilåbningen – sidder nethinden. Den beklæder den bageste halvdel af øjebæls inderside. Der er i nethinden, at lys fra omgivelserne opfattes og oversættes til elektriske impulser, der kan sendes til hjernen. Nethinden er altså placeret samme sted som den lysfølsomme film i et fotografapparat. Lysstråler, der udgår fra et bestemt punkt i omgivelserne, skal helst samles i et bestemt punkt på nethinden – ellers bliver billedet uskarp. Det samme gælder i et kamera, hvor lyset skal samles på filmen, for at billedet bliver skarpt. I øjet er det hornhinden og øjets linse, der bryder lysstrålerne og samler dem. Allertøest i øjet sidder den gennemsigtige hornhinde, som er endnu mere hvælvet end selve øjet. Fordi hornhinden hvælver fremad, virker den samtlende på lysstrålerne.

Linsen stiller skarpt ved at krumme sig

Efter hornhinden passerer lyset øjets forreste kammer og stråler ind gennem pupillen. Lige bag regnbuehinden og pupillen ligger øjets linse. Hvis man kigger på noget, der befinder sig mere end seks meter

HER SIDDER ØJETS FARVESYN

Nethinden består af millioner af stave og tapper. Farvesansen sidder i de lille tapper. De lystolsomme stave ses ikke her.

fra øjet, vil lysstrålerne komme nærmest parallelt ind i øjet. Strålerne skal ikke brydes så meget for at samles på nethinden. Men fra genstande, der befinder sig tættere på, vil lyset stråle ud og spredes, inden det når øjet. Når man kigger på noget, der er tæt på, må afbøjningen derfor øges.

Det er linsen, som sørger for at finjustere afbøjningen af lysstrålerne, så de fokuseres på nethinden. Linsens krumning kan nemlig øges ved hjælp af nogle små muskler i øjet. Og jo krummere lin-

sen er, jo kraftigere samles lysstrålerne udefra. Jo tættere en genstand kommer på øjet, des stærkere må de små øjenskler trække sig sammen for at få linsen til at krumme maksimalt.

Nethinden oversætter lys til nerveimpulser

Reguleringen af linsen foregår, uden at man behøver at tænke over det. Men man kan mærke det. Prøv fx at læse denne tekst nær ved øjet. Jo tættere teksten kom-

mer på øjet, jo mere må man anstrenge øjet for at se bogstaverne skarpt. Det, man anstrenger, er de små muskler, der sørger for at krumme linsen. På et givet punkt kan øjet ikke justere mere, og hvis man yderligere nærmer teksten til øjet, bliver den uskarp og til sidst ulæselig.

I et kamera kan linsen ikke ændres. I stedet skydes den frem og tilbage, så afstanden mellem linsen og filmen varierer. Samme system bruger nogle fiskearter, når de skal fokuserer. Men hos mem-

sket og hos andre pattedyr er afstanden mellem linsen og nethinden fast.

Ved nethinden holder sammenligningen mellem øjet og et kamera op. Nethinden er ikke en lysopfattende film, hvor et statisk billede indprenter sig. Ganske vist danner lysstrålerne et billede på nethinden. Hvis man kunne placere en lille skærm umiddelbart foran nethinden, ville man kunne se det. Billedet er på hovedet, fordi øjets optik har vendt det om. Men nervecellerne i nethinden er ligegl-

de. De transmitterer nemlig ikke billeder, men elektriske impulser.

I nethinden oversættes lysstrålerne til elektriske signaler. Det sker i særlige, højt specialiserede celler, der kaldes stave og tapper efter deres form. Tappene er celler, der er i stand til at opfatte farver, mens stavene er celler, der alene opfatter lys/mørke. Både tapper og stave ligger i nethindens dybeste lag. Det betyder, at lyset skal passere flere lag af celler og blodkar, inden strålerne når til stavene og tappene. Oven over stave og tapper – altså ind mod øjets centrum – ligger to lag af nerveceller, kaldet bipolare celler og ganglie-celler.

Når lyset har udløst en reaktion i stave eller tapper, går de elektriske signaler videre til de bipolare celler og ganglie-cellerne. Og allerede her begynder en slags bearbejdning af impulserne, som nu er blevet oversat fra lys til elektricitet. Fra hver af ganglie-cellerne udgår en nervefiber, der løber mod centrum af nethinden. Alle nervefibrene samles i et bundt til synsnerven.

Lige diametralt modsat pupillen, altså ved øjets bageste pol, findes et særligt foliosomt område af nethinden, kaldet fovea centralis. Her er samlet en mængde af de tarvelsomme tapper meget tæt sammen. I fovea centralis er der til gengæld ikke nogen stave. Det er heller ingen blodkar til at forstyrre synsindtrykket, og de andre lag af nerveceller er trukket lidt væk, så lyset kan ramme næsten direkte på tappenes lysopfattende pigment.

Efter 20 minutter kan man se i mørke

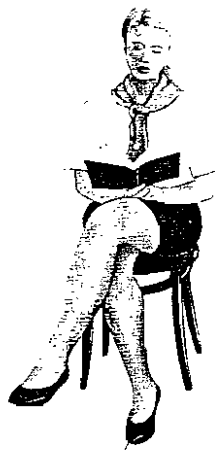
Billedet, der dannes i fovea centralis, er fuldstændig skarpt, mens billedet fra resten af nethinden er mere uldent. Mens man fx læser en side her i bladet, kan man hele tiden fornemme tekstpassagerne, der løber fra top til bund. Men kun nogle få ord, som man ser direkte på, står fuldstændig klart. Resten er for nydelige til at læse. Derfor er det nødvendigt at flytte øjnene, efterhånden som man læser.

Tappene er altså dem, man bruger, når man skal se detaljer. Det er også kun tappene, der kan opfatte farver. Stavene er til gengæld gode til at se lys. De sørger for, at vi kan se i tusmørke. Det pigmentstof, som sidder i stavenes lysopfattende del,

side 14 ►

En milliard beregninger i sekundet

Øjet er en direkte forlængelse af hjernen, for øjet nøjes ikke med blot at opfatte lysets stråler. Det er også i øjet, den første bearbejdning af synsindtrykkene starter. Hvert sekund foretager øjet over en milliard beregninger, der ender med at blive til billeder i vores bevidsthed.

Lys reflekteres fra personen på stolen og brydes i øjets hornhinde. Muskler i regnbuehinden justerer pupillens åbning til lysmængden. Gennem pupillen går lyset videre til linsen.

Regnbuehinde
Hornhinde
Pupil

Linse

Linsen fokuserer lysstråler, der kastes gennem øjets glaslegeme til den lysfølsomme nethinde bagest i øjet.

Glaslegemet er den gennemsigtige masse mellem linsen og nethinden. Den består af 99% vand.

Linsens optik vender billedet på hovedet, inden det når nethinden.

I nethindens celler omdannes lyset til nervesignaler, der ledes videre til synscentret i hjernebarken.

Nethinden består af to slags celler: tapper og stave. Der er tre slags tapper, som opfatter forskellige bølgelængder af lyset og ser dem som farver. Stavene ser kun lys/mørke, men er til gengæld utrolig lysfølsomme. Foran dem sidder ganglie-cellerne, der oversætter lyset til elektriske nerveimpulser og sender dem videre til synscentret.

Der, hvor nervetråde fører signalerne bagud mod hjernen, er der i hvert øje en blind plet på nethinden.

Synsnerven

Nethinde

Ganglie-celler
Tapper
Stave

VIRKELIGHEDEN AFFOTOGRAFERS
Et synsindtryk starter med, at lys reflekteres fra det, vi ser på. Øjet opfanger det reflekterende lys og slipper det ind gennem pupillen. Linsen fokuserer lyset, og et billede dannes på nethinden.

SYNSCENTRET SIDDER I NAKKEN

Informationerne fra nethinden føres som nerveimpulser til synscentret bagest i hjernen. Undervejs deleer nervecellerne fra øjnene sig så begge hjernehalvdele får synsindtryk fra hvert øje.

► side 13

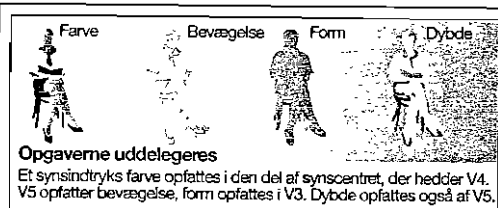
reagerer på selv meget små mængder af lys. Muligvis reagerer stavene på en enkelt foton, den mindst mulige lysmængde.

Det elektriske signal opstår, når lyset påvirker pigmentstoffet og omdanner det kemisk. Før pigmentstoffet kan reagere igen, skal det genopbygges, og det tager tid. Når man fra lyse omgivelser pludselig kommer i mørke, kan man i begyndelsen ikke se ret meget. I lys vil der nemlig hele tiden ske en nedbrydning af pigmentstoffet, og først når det bliver mørkt, har øjet mulighed for at opbygge depoterne. Lidt efter lidt er det, som om øjet vænner sig til mørket, og omgivelserne ses mere klart trods den ringe belysning. Det tager ca. 20 minutter, før øjet har vænnet sig fuldstændigt til mørket. Det er den tid, der går, før stavenes pigment-depoter er fuldt opbygget. A-vitamin er nødvendigt ved dannelsen af stavenes pigmentstof, og hvis et menneske mangler A-vitamin, er et af de første symptomer natteblindhed – manglende evne til at se i mørke.

Hvert øje har en blind plet

Alle nervecellerne fra hele nethinden samles i et bundt, der bliver til synsnerven. Der, hvor det store bundt nerveceller forlader nethinden og løber bagud, er der ikke plads til de lysopfattende celler. Området kaldes den blinde plet. Normalt lægger vi ikke mærke til, at hvert øje har en blind plet. For hvad det ene øje ikke kan se på grund af den blinde plet, registreres i stedet med det andet øje. Bearbejdningen af synsindtrykkene gør, at vi oplever et samlet billede – fri for pletter. Men når man undersøger hven øje tror sig, er der hos alle mennesker en lille defekt i synsfeltet, som svarer til den blinde plet.

Synsnerven fører nervecellerne fra nethinden mod hjernen. Nerven løber bagud i øjenhulen og ind gennem et hul i kraniet. Lige indenfor i kraniet mødes de to synsnervener i en krydsagtig struktur, der kaldes chiasma opticum, synsnervekrydsningen. I krydset skifter nogle af nervefibrene side. De fibre, der kommer fra venstre del af højre øjes nethinde, krydser fra højre til venstre. De fibre, der kommer fra højre del af venstre nethinde, krydser mod højre. Resultatet bliver, at alle synsindtryk fra højre del af vores synsfelt fordeles til ven-

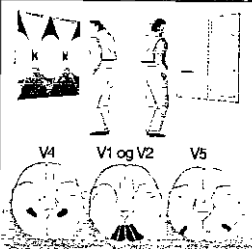

Opgaverne uddelegeres

Et synsindtryks farve opfattes i den del af synscentret, der hedder V4. V5 opfatter bevægelse, form opfattes i V3. Dybde opfattes også af V5.

Nervebaner fører synsindtrykkene til specialcentrene i synscentret bagest i hjernen

Synscentret
Her ligger specialcentrene V1, V2, V3, V4 og V5

Forsøg viser specialiseringen

Et maleri med voldsomme farver aktiverer V4, mens et billede i sort/hvid med figurer i bevægelse skaber aktivitet i V5. Begge billeder skaber aktivitet i V1 og V2, der ikke er specialiserede centre, men en slags posthuse, der fordeler sig ierne til de andre synscentre.

stre hjernehalvdel, og alle synsindtryk fra venstre del af synsfeltet ender i højre hjernehalvdel.

Fra krydset løber de nye bundter af nerveceller videre ind i hjernen, hvor de når til en hjernestruktur, der kaldes corpus geniculatum laterale. Det er en omkoblingsstation, hvor nervecellerne fra nethinden danner forbindelse med nye nerveceller. Her fordeles synsimpulserne til hjernens synscentre og til andre hjernecentre. Corpus geniculatum laterale er en del af

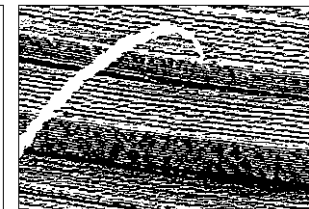
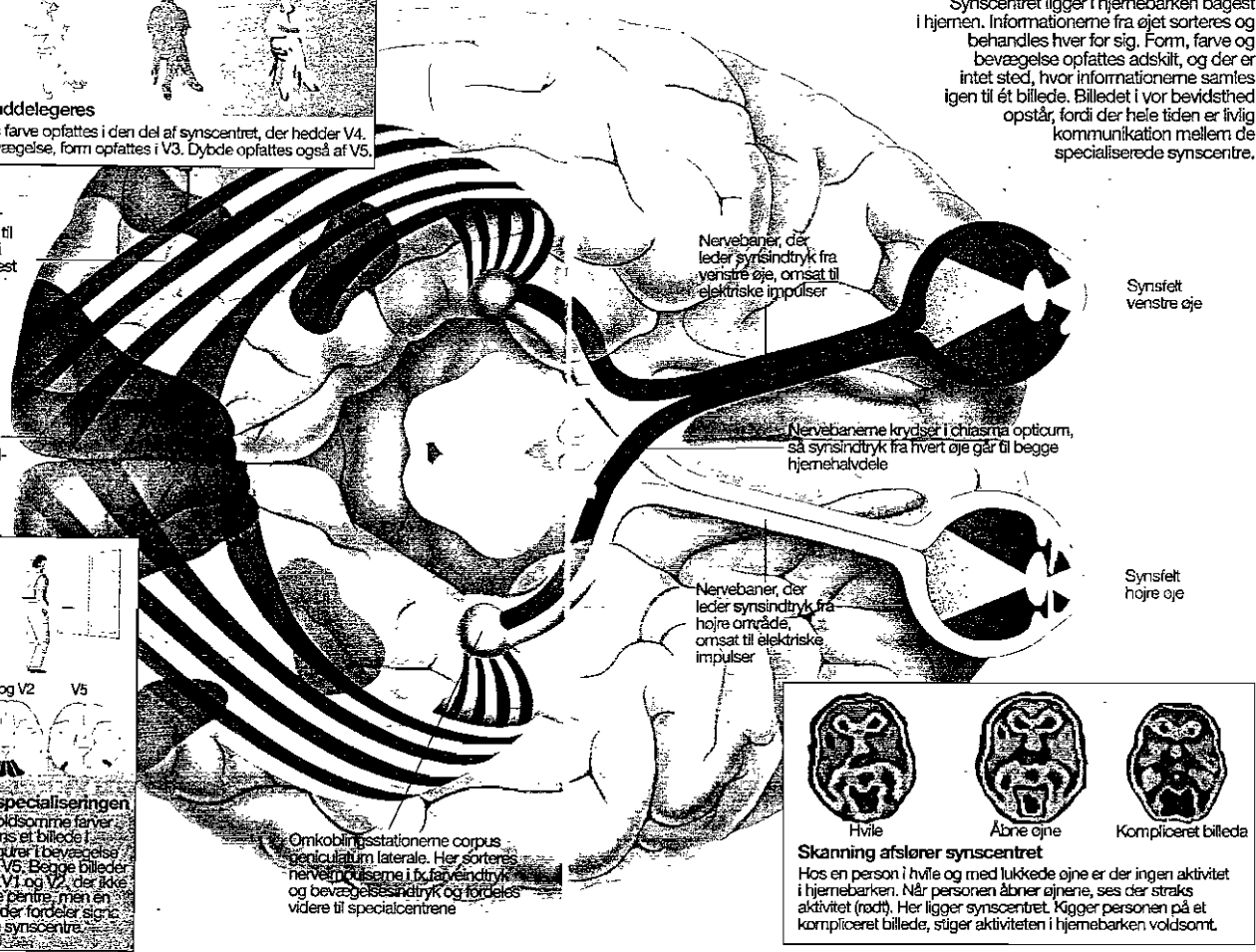
hjernestrukturen thalamus, som også er relæstation for en mængde andre impulser, der indløber med sansindtryk fra kroppen og sansorganerne til hjernen.

Form og farve opfattes to forskellige steder

Langt de fleste af impulserne fra nethinden føres fra relæstationen direkte til den primære visuelle hjernebark, hjernens primære synscenter, også betegnet V1. Centret ligger helt bagtil i hjernen og strækker

Hjernecentre med hver sin specialopgave

Synscentret ligger i hjernebarken bagest i hjernen. Informationerne fra øjet sorteres og behandles hver for sig. Form, farve og bevægelse opfattes adskilt, og der er intet sted, hvor informationerne samles igen til ét billede. Billedet i vor bevidsthed opstår, fordi der hele tiden er livlig kommunikation mellem de specialiserede synscentre.

CELLER UDEN KERNE

Cellerne i linsen har ingen kerner, der kan forstyrre lyset i at trænge gennem linsen. Linsen på billedet her har en ridse.

bevægelse. Zeki kom frem til, at cellerne i et område, der betegnes V5, reagerer på bevægelse, mens celler i området V4 reagerer på farve. Samtidig er hjerneceller i område V4 også følsomme for retningen af en linie. Områderne V3 og V3A sanser former. Efter forsøge fremsatte Semir Zeki i 1970'erne den teori, at der er en skarp arbejdsdeling, når hjernen bearbejder signaler fra øjnene. Oplysninger om form, farve, retning og bevægelse analyseres hver for sig.

Ligeledesigt om det er form, farve, retning eller bevægelse, der sanses, er der dog altid aktivitet i V1 og i et område, V2, som omkranser V1. Zeki mener, at informationerne først soneres i V1 og derefter ledes ud til de mere specielle områder. Det er mnligr, at V1 og V2 fungerer som en slags posthus, der fordeler de elektriske signaler til relevante områder.

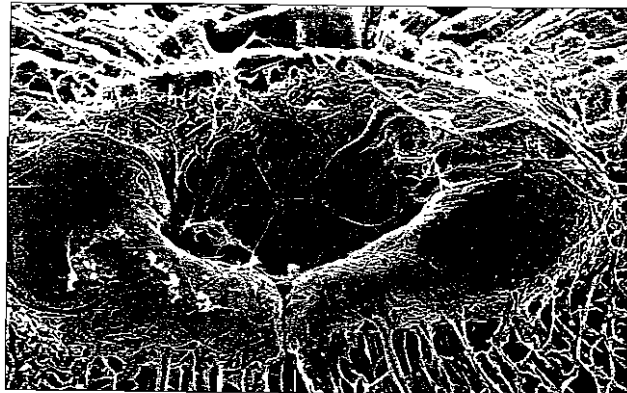
Skanning af mennesker bekræfter abeforsøg

De forsøg, som aberne blev udsat for, kan ikke gennemføres på mennesker. Men Zeki har i stedet sammen med kollegerne R. Frackowiak og J. Watson fra Hammersmith Hospital i London gennemført PET-skanninger på forsøgspersoner.

Forskerne bad en række personer om at betragte et farverigt abstrakt maleri. Imens blev hjernen PET-skannet. Billederne blev sammenlignet med PET-skanninger af personer, der havde betragtet et tilsvarende maleri i gråtoner uden farver. Forskellen på hjernebillederne var aktivitet i et bestemt lille område, der ligger nær V1 bagtil i spalten mellem de to hjernehalvdele. Semir Zeki mener, at dette hjernecentrum svarer til V4 hos aberne – altså det hjernecenter, der registrerer farver.

Ved tilsvarende forsøg har Zeki og hans kolleger fundet et center i menneskets hjjerne, der registrerer bevægelse og altså svarer til område V5. Det synes altså klar-

side 16 ►

ØJETS SKARPESTE STED. Midt på nethinden ligger fovea centralis, øjets skarpeste sted. Her er særlig mange nervetråde og blodkar, der løber over fovea-kanten.

► side 15

lægt, at der også i menneskets hjerne findes en skarp arbejdsdeling mellem forskellige hjernecentre. Undersøgelser af patienter med meget specielle hjerneskade

der støtter også denne teori. I 1983 opdagede lægerne fx, at en patient led af bevægelsesblindhed. Det var en midaldrende tysk kvinde, der efter en blodprop i hjernen havde fået en lille hjerneskade.

Kvinden oplevede, at hun så verden som en serie af statiske billeder. Hun var ikke længere i stand til at se bevægelse. Det gav hende store problemer med simple ting som at hælde kaffe i en kop eller gå over en vej med trafik. Det viste sig ved en hjerneskanning, at hjernecentret V5 var blevet beskadiget i begge sider af hjernen.

Bedstemor genkendes af celler i tindingen

På samme måde kan hjerneskader i bestemte områder af hjernen resultere i farveblindhed. Patienterne kan kun se grønter og kan ikke engang huske fra tidligere, hvordan farver ser ud. Dog er det yderst sjældent, at farveblindhed eller bevægelsesblindhed opstår som eneste symptom ved hjerneskader. Områder af hjernen odelægges af fx svulster, blodpropper eller blodninger, og det er lidelser, som ikke respekterer grænserne mellem de forskellige hjernecentre.

Hvis område V1 beskadiges, eller hvis forbindelsen mellem nethinden og V1 afbrydes, bliver man blind. I hvert fald er man sig ikke bevidst, at man ser noget.

Fra de egentlige synscentre er der desuden forbindelse til andre områder af hjer-

BØLGELÆNGDEN AFGØR FARVEN

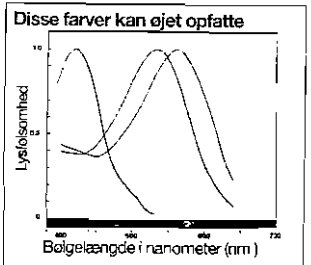
Synligt lys er menneskets oplevelse af elektromagnetiske stråler mellem ca. 400 og ca. 760 nanometer (nm). Der findes tre forskellige typer af lysopfattende tappe, der registrerer hver sin bølgelængde.

Når øjet inddtager lysstråler med en bølgelængde på 490-575 nm, reagerer én type af de tre slags tappe og sender elektriske signaler videre til hjernen. Vi opfatter signalerne som farven grøn. På samme måde ser vi violet/blåt, når en anden af de tre slags tappe i nethinden reagerer på lys med bølgelængden 400-490 nm, og gult/rødt, når den tredje slags tappe reagerer på lys med en bølgelængde omkring 600 nm. Oplevelsen af de øvrige farver opstår, når hjernen modtager blandede impulser fra de tre typer tappe. Modtager hjernen en ligelig blanding af alle bølgelængder, opleves hvidt lys. De tappe, der opfatter lys med lav bølgelængde i det blå spektrum, udgør kun ca. fem procent af tappene, mens der er langt flere af de grøn- og gult/rødt-opfattende tappe. Det betyder bl.a., at vi har sværere ved at opfatte kontraster i det blå/violette område end i de grønne, gule og røde områder.

Et særligt træk ved synssansen er den konstante farveoplevelse. En rød postkas-

se ser rød ud, hvad enten vi oplever den en grævejrsdag i november eller en julfest i solnedgangsbelystning. I virkeligheden udsender postkassen vidt forskellige bølgelængder under de to omstændigheder. Men vi oplever postkassen som rød i begge tilfælde.

På samme måde vil et stykke hvidt papir se hvidt ud, hvad enten vi ser det i dagslys eller i rødlig elektrisk belystning.

ØJETS TAPPE DANNER FARVESYNET
Nethindens tre forskellige typer tappe opfatter forskellige bølgelængder af lys. En type registrerer fx de grønne nuancer.

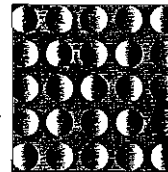
Det tyder på, at øjet registrerer baggrundsbelysningen og trækker den fra. Med et enkelt eksperiment kan man vise, hvordan den konstante farveopfattelse virker. Et hvidt læredet belyses fra højre med hvidt lys og fra venstre med rødt lys. Umiddelbart ser det ud til, at læredet belyses med lysrødt lys. I strålen fra den røde lyskilde kan man derefter sætte et stykke pap, der kaster en skygge på læredet. Der hvor skyggen falder, er det hvide læredet nu kun belyst af hvidt lys. Alligevel ser skyggen blå-grøn ud. Vi ser noget, som ikke er der. Men eksperimentet viser, hvordan øjet normalt fungerer.

Synssansen antager nemlig – hvad der er mest almindeligt og derfor mest sandsynligt – at læredet belyses fra en enkelt lyskilde. Lyskilden må da være af lysrødt farve. Et område, der i en sådan belysning ikke reflekterer en smule rødt, må være grønligt eller blåligt. Og sådan forekommer skyggen os derfor.

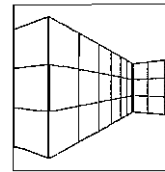
Nojagtig det samme sker, hvis en grøn figur var malet på læredet og belyst med lysrødt lys. Den grønne farve reflekterer især lys af middel bølgelængde. Da det lysrøde lys er fattigt på den grønne bølgelængde, reflekteres lige meget lys af rødt og grønt, og resultatet bliver hvidt. Men figuren opfattes som grøn, fordi synssansen tager hensyn til belysningen.

Så let narres øjet

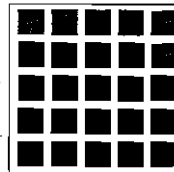
Vi forventer lys fra oven
Derfor bliver dette mønster til et x af buler, hvis bladet drejes 90 grader til højre.

Perspektiv snyder øjet
Prøv at afgøre på øjeblik, om de to tykt optrukne lodrette linier er lige lange. Og mål så efter.

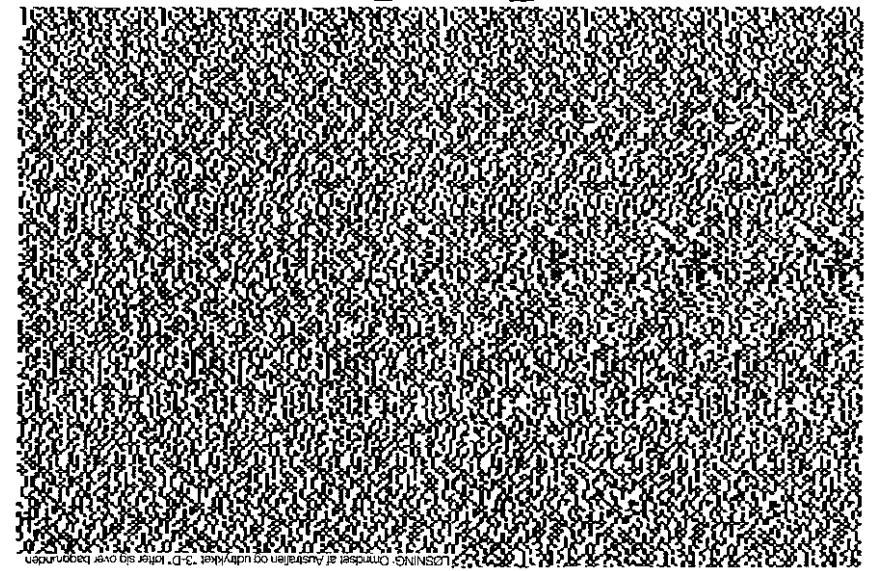

Sort og hvidt blandes i øjet
Derfor ser det ud, som om der er grå pletter i de hvide kryds mellem de sorte firkanter.

Sådan forvandles to synsindtryk til et tredimensionalt billede i hjernen

Tag et stykke karton i A4-format og placer det på højkant mellem de to kvadrater herunder, men oven over mønsteret. Kig, så højre øje kun ser højre kvadrat, og venstre øje kun ser venstre kvadrat. De to kvadrater skal smelte sammen til et. Lad nu blikket glide ned over tegningen. Hjernen vil opfatte de to halvbilleder som ét 3-D billede. Tegningen gemmer både et ord og et landkort.

SANSEN, DER LET BEDRAGES. Selv om synet er den sans, der har fået mest plads i hjernen, så kan den let bedrages. Det kan for eksempel være svært at se, om perspektivet i en tegning viser hulheder eller buler. Og et mønster kan skjule en kode.

nen, hvor yderligere fortolkning af synsindtrykkene foregår. En slags visuel hukommelse sidder for eksempel i hjernens tindingedel. Her findes celler, som reagerer ene og alene på meget specielle indtryk, fx kendte ansigter. Fordi disse celler er nødvendige for, at vi kan genkende fx vores bedstemor, har forskerne døbt dem "bedstemorceller".

Skader i hjernens tindingelap kan føre til, at et menneske får svært ved at genkende ansigter. I nogle tilfælde kan pati-

enten ikke genkende sin egen familie – ja ikke engang sit eget ansigt i et spejl.

De senere års forskning har altså afsløret en række nye træk ved synssansen. Men præcis hvordan de forskellige hjernecentre arbejder sammen, sådan at vi med vores bevidsthed kan opleve et helt billede, det ved forskerne endnu ikke.

Der eksisterer tilsyneladende ikke et overordnet område, hvor resultaterne af arbejdet i de forskellige centre samles. Til gengæld er der indbyrdes kommunikation

mellem de enkelte centre – frem og tilbage mellem V1, V2 og de mere specielle centre for farve (V4), bevægelse (V5) og formoplevelse (V3). Kommunikationen foregår desuden indbyrdes mellem V3, V4 og V5. Forskerne mener i øjeblikket, at det bevidste synsindtryk opstår under selve bearbejdningen af signalerne. Derfor er vores synsoplevelse af omgivelserne meget fleksibel. Den justeres hele tiden, så vi straks opfatter fx bevægelse og ændringer af lys og skygge.

PSYKISK DETEKTIV

De kan lære at overføre energi til andre, siger healeren Lise Højer

af Elsa Janssen

Lise Højer vil gerne være læge og specielt healer. Men sådan uddannelse findes ikke. Derfor læser hun medicin på Københavns Universitet, og ved siden af samler hun al den viden, hun kan finde, om met healing. Det har hun gjort i fem år og samtidig med studierne arbejder hun som healer. Det, der interesserer mig, er den nøje sammenhæng mellem kroppen og psyken. Healing går bl.a. ud på, at man gennem berøring overfører energi til andre mennesker. Enten går man af sin egen energi eller også fungerer man som en slags kanal, der overfører energi »udefra« til den person, der har underskud. Det er en teknik, som alle kan lære. Man kan lære at føle og sanse energien og sende den videre til andre,« siger Lise Højer.

ENERGIEN MANGLER

»Jeg arbejder ud fra den indstilling, at når et menneske

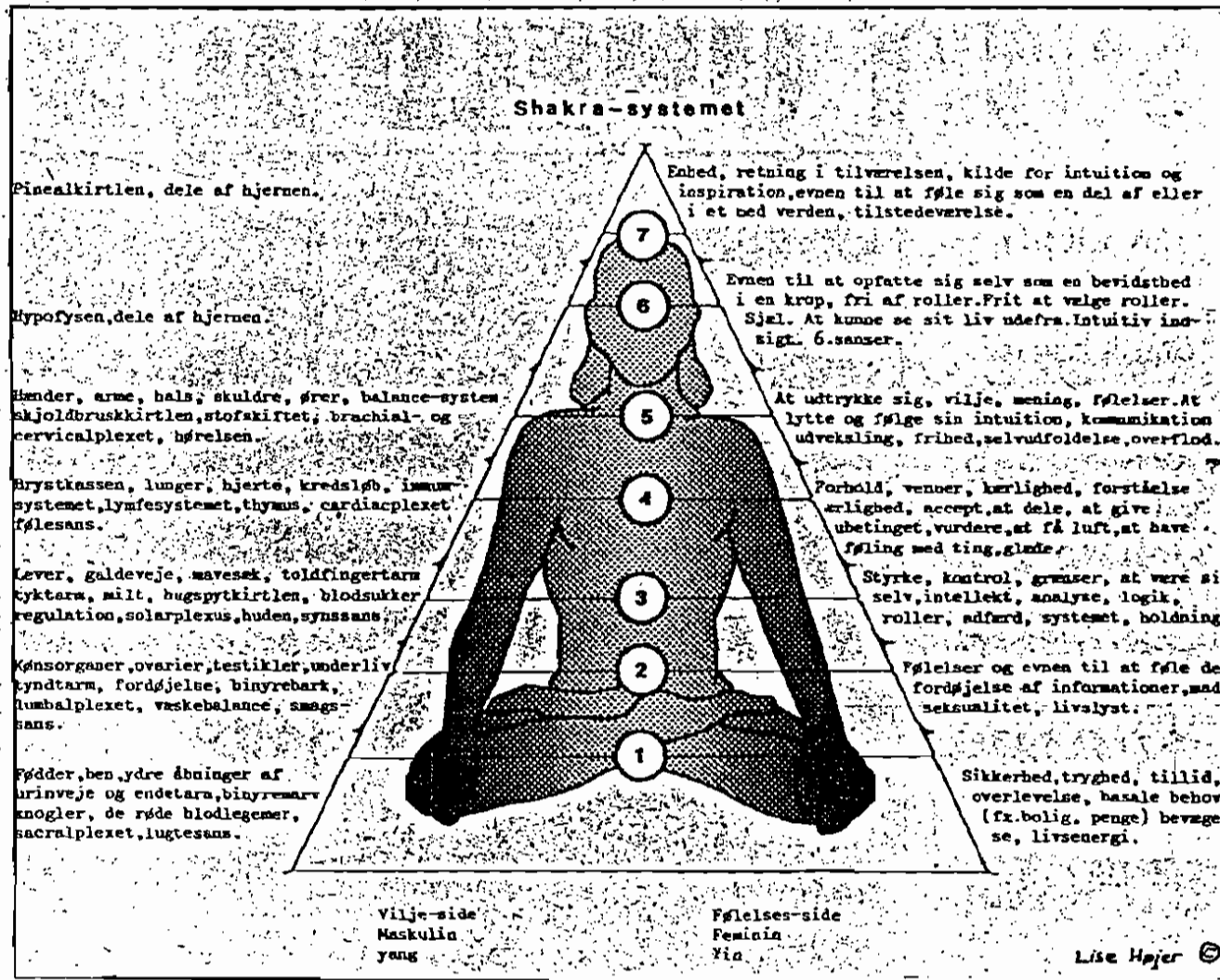
er sygt, så er der steder i kroppen, hvor energien står stille eller mangler. Og så skal der sættes strøm til energien. Det gør jeg ved at massere let eller berøre et af de syv energicentre, de såkaldte chakra'er.

Samtalen spiller også en stor rolle. Jeg beder patienterne fortælle mig, hvad der er galt, hvordan de har det og hvordan de lever. Jeg prøver at finde deres »bløde punkter,« fortæller Lise Højer.

»Ved sygdomme som AIDS og kræft er immunforsvaret stærkt involveret. Disse patienter prøver jeg at hjælpe bl.a. via den teori, at et svækket immunforsvar har noget at gøre med venskabs-, par- og kærlighedsforhold, som ikke fungerer. Hvis man sætter ind dér, så vil man også få mere styrke og få det bedre.

DET MAN HOLDER AF

Det er også noget andet, som har indflydelse på immunsystemet: Man skal forsvare de ting, man holder af. Vi har

Det er disse syv energipunkter, det drejer sig om, når healeren Lise Højer prøver at skaffe energi til sine patienter

allesammen noget, som vi specielt er glade for. Og hvis vi ikke holder fast ved det, kæmper for det - forsvare det. Så svækkes vores immunforsvar,« siger Lise Højer.

Det var også disse emner, Lise Højer tog fat på, da den

AIDS-ramte Henrik Günther var hos hende.

MEDITATION

»Ved en sådan samtale prøver jeg at skabe en stemning som ved en meditation. Jeg slapper mere og mere af og koncen-

trerer mig stærkt om spørgsmålet: hvad er der galt med dette menneske. Jeg arbejder som en slags psykisk detektiv.

Før øvrigt er vi alle pr. natur en slags healere. Når du selv har overskud af energi - så føles det helt naturligt, at du

går hen til en, som er ked af det. Lægger hånden på vedkommende og gør noget af dig selv. Men hvis man selv mangler energi, så afskrækkes man nærmest og flygter fra dem, som har det dårligt,« siger Lise Højer.

MENTAL-UNDERSØGELSEN SKAL AFSLØRE,
OM EN SIGTET ER SINDSSYG:

DET PSYKOLOGISKE SERVICE-EFTERSYN

Trænede øjne følger med i alt, hvad han foretager sig. Samtaler, psykologiske prøver og medicinske undersøgelser afløser hinanden, mens den sigtedes livsforløb kortlægges. Alt sammen med ét klart mål. Mentalundersøgelsen skal give retten svar på, om han var sindssyg, da han begik sin forbrydelse.

Forbrydelsen var en af dem, der fik aviserne til at finde de helt store overskrifter frem. Og tragisk var det: En ung far gik amok, fordi hans datter på bare to måneder en nat blev ved med at græde. I blind vrede tildelte han pigen en byge af slag. Så mange, at hun få dage senere døde af de kvæstelser, hun havde overalt på kroppen.

Faderen har tilstået, at han slog. Så egentlig er forbrydelsen fuldt opklaret. Men nu vil retten gerne vide, om faderen var sindssyg i gemingsøjeblikket. Derfor besluttes det at mentalundersøge ham – og dermed sættes et stort apparat i sving.

Det er dommeren, der beslutter, om der skal foretages en mentalundersøgelse, men ofte sker det efter anmodning fra forsvareren eller anklageren.

Den, der skal undersøges, er som regel fængslet, mens undersøgelsen foregår. I mange tilfælde køres han dagligt til undersøgelse på en specialafdeling på et psykiatrisk hospital. I andre tilfælde er den sigtede indlagt på hospitalet, mens undersøgelsen står på.

Den sigtede er ikke alene et øjeblik

Selve undersøgelsen står et specialuddannet hold af psykiatere, psykologer og plejere for, og i de følgende uger vil de konstant overvåge den sigtede. Ingen steder lades han i fred, og hver dag udveksler personalet oplysninger om selv de mindste detaljer i hans gøren og laden.

I Danmark besluttes det mellem 500 og 600 gange om året at gennemføre en mentalundersøgelse, og i gennemsnit varer

undersøgelsen seks uger. Hovedformålet er at give retten et klart svar på, om forbryderen var sindssyg i gemingsøjeblikket. Hvis svaret er ja, skal det fremgå af undersøgelsesrapporten, hvilken sindssygdom han lider af.

I sagen med den unge far lod konklusionen i øvrigt, at han ikke var sindssyg, men at han led af angstneuroser og ikke kunne udfylde forældrerollen. Vurderin-

lfølge psykiaterne er det så godt som umuligt at blufte sig igennem en mentalundersøgelse

gen har stor betydning for retten, for var den sigtede sindssyg, vil han oftest blive fritaget for straf og i stedet blive idømt en såkaldt behandlingsdom – det vil sige, at den sigtede er tvunget til at følge en bestemt behandling.

For psykiaterne er det rent hådværk at finde frem til, om den sigtede lider af en sygdom i sindet. Flere hundrede sindssygdomme er i dag beskrevet så godt, at der kan sættes navn på dem. De mest udbredte er skizofreni, manio-depressive sygdomme og sindssygdomme, som er udløst af misbrug af forskellige rusmidler.

Skizofreni viser sig at være den diagnose, psykiaterne hyppigst når frem til, hvis de konkluderer, at en forbryder var sindssyg i gemingsøjeblikket. Skizofreni

er en sygdom, som udvikler sig langsomt, ofte hos folk, der er indadvendte og har haft kontaktproblemer siden barndommen. Den skizofrene er plaget af angst og tankeforsyretelser og føler sig ofte forfulgt – det kan for eksempel være af stemmer eller af fremmede magter.

Griber til vold mod indbildte forfølgere

Den skizofrene bevarer som regel sin intelligens, men truslerne fra de indbildte forfølgere kan opleves som så påtrængende, at den skizofrene griber til vold for at for at forsvare sig.

Ny forskning peger på, at skizofrene, set i forhold til normale, mangler 40 procent af hjernecellerne i en bestemt del af hjernen. Sygdommen er kronisk, men kan behandles med samtale-terapi og medicin. Medicinen kan som regel dæmpe hallucinationerne og vrangforestillingerne og desuden gøre patienten mere udtagelig for samtale-terapien. Ofte giver behandlingen så gode resultater, at patienten kan få en næsten normal tilværelse.

Manio-depressive mennesker præges af perioder med sygelig opstemthed og overaktivitet, vekslede med passiv nedtrykthed. Depression og mani hører til blandt det, der kaldes psykoser, og det psykotiske menneskes opfattelse af virkeligheden stemmer ikke overens med omverdenens. Det viser sig typisk i form af vrangforestillinger – psykotiske mennesker har mistet evnen til at skelne mellem virkelighed og den indre forestillingsverden. Under en depression præges den manio-depressive af hæmmede følelser, min-

UNDER KONSTANT OVERVÅGNING. En vigtig del af mentalundersøgelsen er observationer af den sigtedes generelle adfærd. Alt lige fra spise- og toiletvaner til måden at kontakte andre på registreres af det specielt uddannede personale.

drevård, komplekser og skyldfølelser. Under en mani er den manio-depressive til gengæld meget aktiv, hurtig og overfladisk i sine tanker og undertiden aggressiv. Manio-depressive kan behandles med medicin og elektrochok.

Småforbrydere kan også blive mentalundersøgt

Selv for en trænet psykiater kan det være svært at afgøre, om den sigtede var sindssyg i selve gemingsøjeblikket, ikke mindst, hvis den sigtede ikke længere viser tegn på sindssyge.

Der findes eksempler på, at en forsvarer for en sigtet har fastholdt, at hans klient var sindssyg i blot en time. I dette tilfælde blev påstanden dog underkendt af psykiateren, for der findes ingen kendt sindssygdom af så kort varighed.

Mentalundersøgelser forbindes ofte med meget grove forbrydelser, såsom brandstiftelse, drab og voldtægt. Men det er kun en del af sandheden, for det sker jævnligt, at en mentalundersøgelse sættes i værk, selv om forbrydelsen er mindre dramatisk. Det kan fx være tilfældet, hvis forbrydelsen er helt atypisk i forhold til den sigtedes normale adfærd – måske drejer det sig om en usædvanlig ung forbryder eller omvendt: En ældre mand, der pludselig begynder at stjæle med arme og ben, uden at han nogensinde tidligere har været på kant med loven.

Hver dag samles alle personale's observationer

Det personale, der foretager mentalundersøgelser, har to vigtige værktøjer: deres øjne og deres erfaring. Alle, der arbejder med mentalundersøgelser, har en grundig uddannelse og er specielt oplært til at følge og vurdere andre mennesker.

Og den, der bliver indlagt til en mentalundersøgelse, bliver viterligt nøje observeret. Der bliver blandt andet lagt mærke til, hvordan han spiser, om han omgås andre, hvordan han raler, hvordan han kontakter personalet, om han overholder aftaler, om han går påfaldende meget i bad, om han lytter efter skjulte mikrofoner i hjemmene, og hvordan hans dagsrytme er.

Hvis den pågældende får medicin, ønsker personalet som regel en periode, hvor de kan vurdere, hvordan den sigtede opfører sig uden medicin.

På et dagligt møde bliver alle observationer fra det forgangne døgn fremlagt. En psykiater – altså en læge med en tillægsuddannelse i psykiske sygdomme – har ansvaret for den endelige undersøgelsesrapport. Som en ekstra sikkerhed skal en mentalundersøgelse altid forelægges Rets-

fortsættes ►

► *fortsat*

lægerådet, hvor garvede psykiatere læser den kritisk. Dels for at vurdere, om undersøgelsen er foregået efter reglerne, dels for at tjekke, om konklusionen er formuleret så klart, som retten ønsker.

Psykologiske prøver vejer tungt

Men mentalundersøgelsen består også af andet end systematiske observationer. Undervejs har en psykiater timelange samtaler med den sigtede, ligesom en psykolog foretager forskellige former for test, deriblandt de såkaldte Rorschach-prøver og TAT-testen, hvor den sigtede skal fortælle om sine tanker, når han ser bestemte mønstre og tegninger.

Resultatet af en sådan psykologisk test kan lyde sådan:

"Observanten skal ud fra de psykologiske prøver opfattes om jævn velbegavet, og han er intellektuelt vellungerende. Der er såvel i samtalsituationen som i de psykologiske prøver set tegn på en så udtalt emotionsfladhed, at man må få mistanke om, at observanten er skizotren (det vil sige lidende af spaltningssindssygdom). Man har videre set tegn på en forment afvigende tænkning og på et privatpræget omend ikke egentligt autistisk tankeindhold, ligesom man får indtryk af en ikke fuldgod impulskontrol. Et latent paranoidt beredskab synes endnu ikke at slå igennem i et omfang, så realitetstestningen bliver egentlig svigtende, og alt i alt vil man derfor mene, at der er tale om en skizofren i initialfasen."

Eksemplet her er hentet fra en sag, hvor en ung mand var sigtet for flere tyverier og en enkelt ildspåsættelse. Den psykologiske test kom i dette tilfælde til at veje tungt. Selv om der ikke i de andre dele af mentalundersøgelsen blev fundet tegn på, at den unge mand havde en psykisk sygdom, blev den samlede indstilling til retten, at den sigtede skulle have en behandlingsdom, hvis han blev fundet skyldig.

Sindslidelser kan have fysiske årsager

Ud over de psykologiske prøver, samtalerne og observationerne indeholder mentalundersøgelsen også medicinske undersøgelser. Undertiden ved hjælp af det, der kaldes en CT-skanning. Det er en skanningsmetode, som er specielt velegnet til at give tværnsnitbilleder af hjernen.

CT-skanning kan i nogle tilfælde påvise abnorme anatomiske og funktionelle forhold i hjernen hos skizofrene patienter. Desuden kan skanningen afsløre lidelser som hjernesvulster og hjernebetændelse. Det er kendt, at disse lidelser kan give ski-

DEN SIGTEDE SKAL TOLKE 10 BLÆKKLATTER

Rorschach-prøven indgår i den psykologiske del af mentalundersøgelsen. Prøven består i at vise den sigtede 10 plancher. De er lavet ved at folde et stykke papir om en blækklat, så et symmetrisk mønster opstår. Fem plancher er i sort tusch, to er i sort og rød, og tre er manganfarvede.

Den sigtede skal fortælle om, hvad han mener, mønstrene kunne forestille, og senere uddybe hvorfor. Om det fx var formerne eller farverne, han hæftede sig ved. Der findes ingen rigtige eller forkerte svar. Rorschach-prøven kan både fortælle psykologen om den sigtedes intellektuelle ressourcer og om følelsesmæssige faktorer som aggression, seksualitet eller skyldfølelse. Selve adfærden under prøven kan også give psykologen oplysninger.

Rorschach-prøven har været brugt i 40 år, men er blevet kritiseret for, at psykologen ubevidst kan komme til at styre patientens tanker i retning af, hvordan psykologen selv opfatter de 10 plancher.

DEN AFSLØRENDE BLÆKKLAT
Den sigtedes associationer over ti blækklatter som denne fortæller psykologen om både intelligens og følelsesliv.

zofrenilignende symptomer. En anden medicinsk undersøgelse, som foretages hyppigere end CT-skanningen, er den såkaldte EEG-undersøgelse. Den kan påvise, om de elektriske svingninger i patientens hjerne afviger fra det normale.

Mange alvorlige sindslidelser menes at have en fysisk årsag, og teoretisk set kan sindssygdommen måske aflæses i generne. Men endnu bruges genetiske undersøgelser kun yderst sjældent i forbindelse med mentalundersøgelser. Til gengæld

undersøges det, om der i den sigtedes familie opræder eller har oprådt sindssygdomme.

Arvelige forhold kan nemlig have betydning for nogle sindslidelser. For eksempel viser undersøgelser, at forældre, søskende og børn til skizofrene har 10 procent forhøjet risiko for selv at udvikle sygdommen. Det skal dog understreges, at skizofreni ikke kan forklares udelukkende ud fra genetiske forhold.

Den sigtedes pårørende inddrages også i mentalundersøgelsen på andre måder. Ved hjælp af samtaler med familiemedlemmer, venner, arbejdskolleger og overordnede indhentes en lang række oplysninger, som efterhånden kan stykkes sammen til et samlet og ret detaljeret billede af den sigtedes livsforløb.

Skuespillerne har ikke mange chancer

Psykiaternes erfaring er, at kun få finder mentalundersøgelsen ubehagelig. Næsten alle samarbejder villigt med personalen. Det forekommer endda, at den sigtede selv beder om at blive mentalundersøgt, ligesom der – ved mindre alvorlige forbrydelser – kan foretages en ambulans mentalundersøgelse. Med andre ord: En undersøgelse, hvor den sigtede fortsat har sin frihed, men frivilligt møder op for at blive undersøgt.

Folk, der blot foregiver at lide af en sindssygdom, skal naturligvis afsløres. Og disse simulanter kan give selv eksperterne grå hår, for en sigtet kan have alt at vinde og intet at tabe. Har han held til at overbevise psykiateren om, at han var sindssyg, da han begik forbrydelsen, kan han måske undgå mange års fængsel.

Men simulanter har ikke let spil. Mange er ganske vist dygtige til at lære sig alle de symptomer, der kendetegner en bestemt sindssygdom, men det er ikke nok. Faktisk mener psykiaterne, at det er så godt som umuligt at blufte sig igennem en mentalundersøgelse. Fordi det dels vil kræve et overordentligt veidviklet talent for skuespil, dels en næsten ovennænskelig udholdenhed, når undersøgelsen strækker sig over adskillige uger. Endelig følges den sigtede af mange forskellige personer, og det gør ikke spillet lettere. Man kan nok lære vrangforestillinger udenad, men det er ulige sværere at leve med en foregiven sygdom.

Det er svært at forudsige farlighed

Når en mentalundersøgelse fastslår, at en sigtet er psykisk syg, bliver psykiaterne ofte bedt om at forudsige, om den sigtede vil begå nye, farlige forbrydelser. Nogle

psykiatere mener, at den opgave er så godt som umulig, mens andre mener, at en erfaren psykiater faktisk har et fagligt grundlag, der gør ham eller hende i stand til at levere en rimelig sikker prognose – i hvert fald, når det drejer sig om visse former for sindssyge.

Et eksempel: En psykotisk forbryder mener at høre stemmer, der befaler ham at opsoge alle rådhræde mennesker og slå dem ihjel med en økse. Hvor stor er faren for, at han gør alvor af sine trusler? Det vil retten gerne vide. Med sit kendskab til psykoser kan psykiateren i dette tilfælde svare, at risikoen er meget lille. Hvis den dømte vel at mærke tager sin medicin – for medicinen fjerner stemmerne og dermed det, der opleves som en trussel.

At en mentalundersøgelse varer så længe, skyldes ikke mindst, at der ikke må ske fejl. Konklusionen skal være fuldstændig sikker, for den følges af det store og hele altid af retten. Dermed kan psykiaterens ord få afgørende betydning for udfaldet –

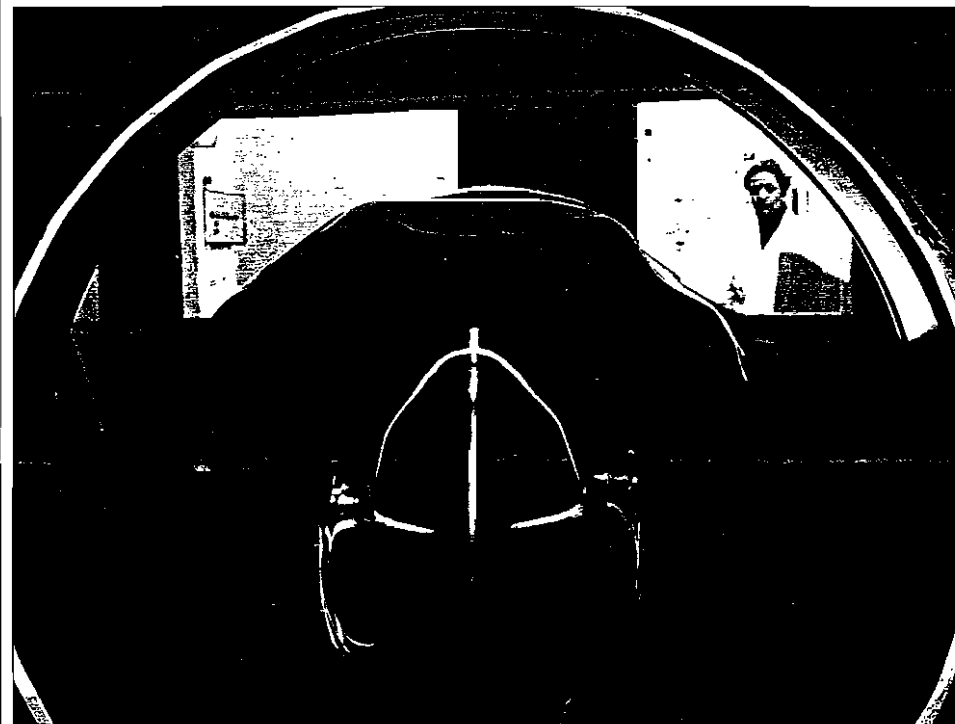
TJEK FOR UNORMALE BØLGER
EEG-testen bruges ofte i mentalundersøgelser. Testen viser, om den sigtedes hjernebølger afviger fra det normale.

og en forkert vending kan sende en person, der i virkeligheden er sindssyg, bag tremmer i mange år.

I Danmark betragtes den ansvarlige psykiater som en neutral ekspert, og han er ikke til stede under selve retssagen. Men i andre lande sker det jævnligt, at psykiateren vidner i sagen. I USA er det tilmed ikke ualmindeligt, at forsvarer og anklager hyrer hver sin psykiater.

Sindssyge har altid fået særbehandling

Det, at der tages særlige hensyn til forbrydere, som er sindssyge i gerningsøjeblikket, er ikke nyt. I næsten alle retssamfund har der været særegener for sindssyge. I mange kulturer har holdningen tilmed været, at sindssygdom er straf nok i sig selv. Det fremgik for eksempel af romerretten for 2000 år siden, men også fra retsplejen i oldtidens Indien og Egypten kendes der særegener, der kunne fritage sindssyge for almindelig straf. □

TVÆRSNIT AF HJERNEN. CT-skanning af hjernen kan være en del af mentalundersøgelsen. Psykiske sygdomme skyldes undertiden fysiske abnormiteter i hjernen, ligesom fx en hjernesvulst kan medføre symptomer, der minder meget om skizofreni.

USYNLIGT LYS RØBER UNIVERSSETS HEMMELIGHEDER

Universets stjerner og galakser gemmer sig bag mange forklædninger. Det menneskelige øje kan kun se en brøkdel af de stråler, der løfter sløret for himmellegemernes natur. Gåden løses med stadig mere avancerede teleskoper.

Menneskets viden om universet er blevet betydeligt udvidet gennem de seneste årtier. Den nye viden kommer fra alt det kosmiske lys, som vore øjne ikke kan se.

For at løse gåden om, hvad stjernerne og galakserne omkring os indeholder, og hvad der sker i dem, har astronomerne taget nye metoder i brug. Hvor de tidligere var henvist til at få oplysningerne fra det lys, det menneskelige øje kan opfatte, kan forskerne nu analysere lyset i hele det elektromagnetiske spektrum.

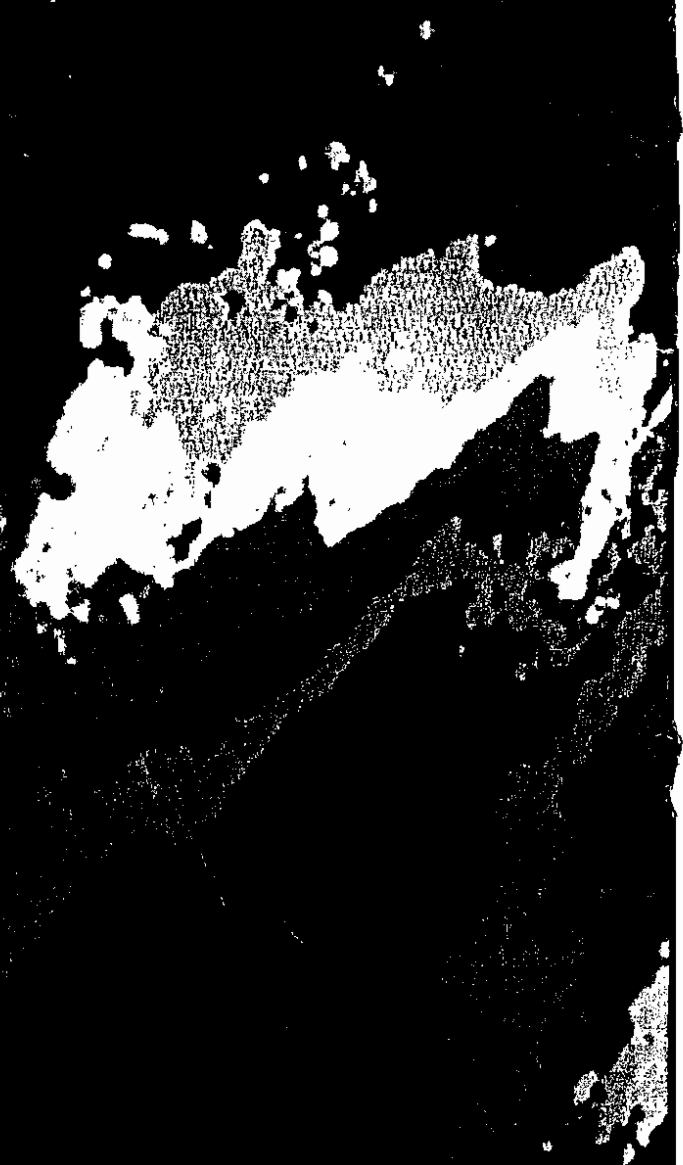
I det elektromagnetiske spektrum er gammastråling, røntgenstråling, ultraviolet lys, infrarødt lys og radiobølger usynlige for mennesker. Det blotte øje kan kun se den lille del af lyset mellem det ultraviolette og det infrarøde lys. At forske i astronomi kun med udgangspunkt i det synlige lys svarer til at lytte til musik med ører, der kun kan opfatte tonen C og tonen på hver side af C'et.

Teleskoperne registrerer, hvad øjet ikke ser

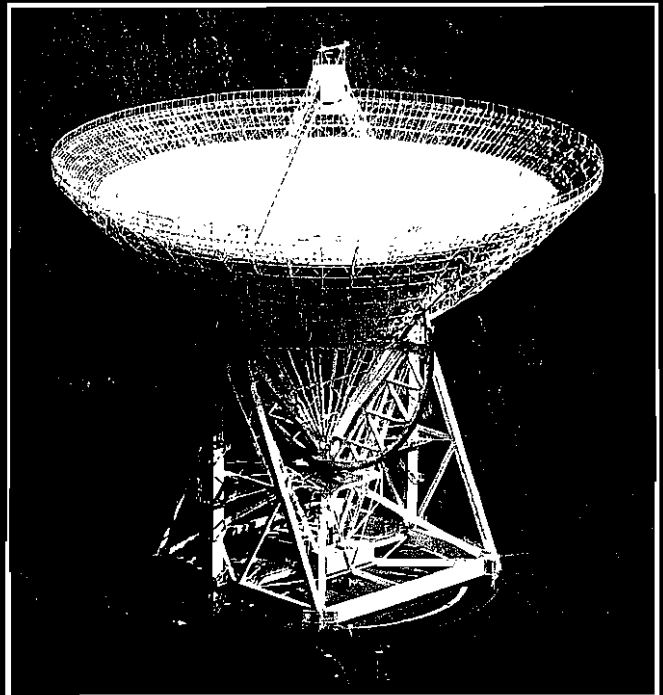
Metoden til at observere himmellegemerne uden at være begrænset til det synlige lys blev skabt ved et tilfælde i 1930'erne. En af datidens store radioantenner opfangede radiobølger fra rummet. Det beviste, at Jorden rammes af andet end synligt lys.

Fra den opdagelse og frem til vore dages teleskoper til hvert sit område af det elektromagnetiske spektrum er to hovedbarrierer blevet overvundet. Dels den natur-

skabte, at Jordens atmosfære opfanger
side 30 ►

Dette radiobillede viser bevægelserne i brintskyerne i Andromeda-galaksen. Rødt markerer de langsomste skyer, violet de hurtigste. Skyernes hastighed stiger i retningen væk fra Jorden.

Det vesttyske Effelsberg radioteleskop er verdens største styrbare med en reflektor på 100 meter i diameter. Det kan fx vise bevægelser i galaksernes brintskyer.

Fotograferet i synligt lys, øverst, giver Andromeda-galaksen et omvendt indtryk i forhold til radiobilledet, nederst. Den Centrale Udbulning er stærkest på det optiske billede, fordi der er flest stjerner i galaksens midte. På radiobilledet er det omkringsonen, der er stærkest lysende, fordi der her er flest brint-atomer til stede. Den røde og blå farve viser de brintskyer, der er på vej væk fra os, mens de blå nærmer sig.

Røntgen-billedet af Andromeda giver et svagere billede af galaksen, end et fotografi gør. Det skyldes, at røntgen-strålingen er koncentreret i nogle få stærke kilder. Det synlige lys, derimod, stammer fra Andromedas omkring 300 milliarder stjerner.

► side 28

det meste af strålingen fra rummet. Den hindring har raketter og satellitter klaret. Den anden barriere er forceret med nye teleskoper, der kan samle andre typer stråling og danne et billede.

Billederne, der er samlet af stråling uden for det synlige område, præsenteres kunstigt. Her vælger astronomerne at lægge farver på billederne efter en skala, som viser strålernes forskellige styrke. Den teknik anvendes inden for alle spektralområderne - også synligt lys, når billederne desuden computer-behandles.

De falske farver er fotografiet overlegent

Fordelen ved den fremgangsmåde er, at det er muligt at vise detaljer samtidig i både den del af billedet, hvor lyset er stærkest, og i den svageste del. På et almindeligt fotografi vil den del af himmellegemet, hvor strålingen er kraftigst, blive overbelyst, hvis man vil fange detaljer i det lyssvage område. Eksponerer man filmen efter det klartest lysende område, vil man ikke kunne se de svagere områder.

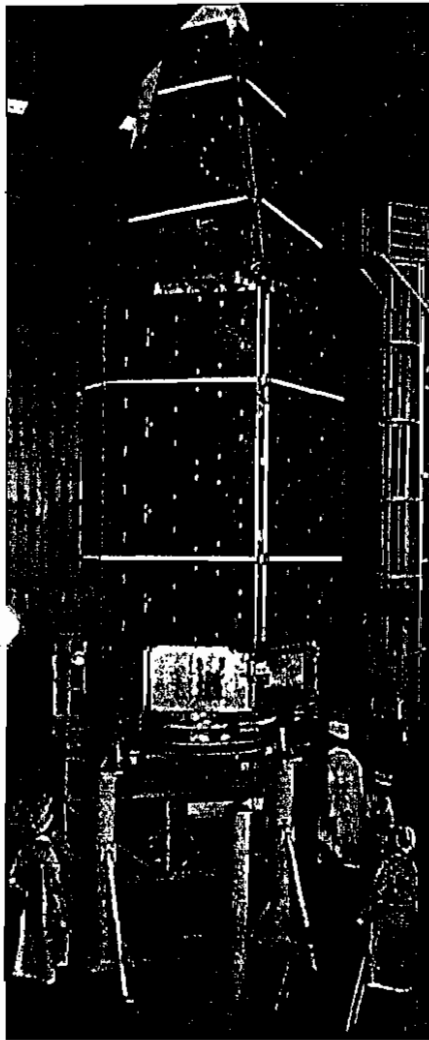
Strålingen i det synlige og usynlige område har i princippet den samme fysiske natur. Der er tale om svingninger og ændringer i de elektriske og magnetiske impulser, der udsendes fra fx en stjerne, en pulsar eller en galakse. Men strålingen i de forskellige områder af det elektromagnetiske spektrum opstår ved vidt forskellige processer. Netop denne forskel fortæller om, hvad der sker i de ca. 100 milliarder galakser, som teleskoperne kan registrere.

Især inden for radioastronomien er det blevet almindeligt at vælge farverne, så de viser gasskyernes forskellige hastigheder i en galakse. Strålingen undersøges for Dopplereffekten. Den gør, at bevægelser bort fra os viser spektrallinierne forskudt mod den røde del af spektret, mens bevægelser hen mod os er blåforskudte.

Andromeda-galaksen roterer om sin egen akse

Andromeda-galaksen, der også betegnes M31, er den regulære galakse, som ligger nærmest vor egen, Mælkevejen. De to galakser er på mange områder ens. På et fotografi fremtræder M31 med en tydelig spiralform. I midten ses et meget klart område, der kaldes den Centrale Udbulning. Her er der mange flere stjerner end i de yderste dele af galaksen.

Specielt radiobillederne af Andromeda-galaksen er der ofret store anstrengelser på. Det er især spektrallinien med bølgelængden på 21,1 cm, der er undersøgt. Her viser de forholdsvis kolde brintskyer, hvordan hele Andromeda er i systematisk

Fandt 88 røntgen-kilder på tre år
Einstein-observatoriet har, siden det
blev opsendt i 1979, givet megen ny vi-
den om galaksen M31. Viden, der har
bestyrket teorien om et sort hul midt i.

rotation. Den nederste del bevæger sig mod os, og den øverste del væk.

Kortlægningen af radiostrålen fra Andromeda-galaksen er ikke nogen simpel sag. Samtidig med at den roterer om sig selv, bevæger den sig også i retning mod vores Mælkevej. Selv om afstanden mellem de to galakser er mere end to millioner lysår, er de så tæt på hinanden, at påvirkningen af tyngdekraften mellem dem er stærkere end effekten af universets generelle udvidelse. Det strider ellers mod det, der normalt er kendt som den generelle udvidelse. Men det er tilfældet for M31.

Andromeda-galaksen er på kollisionskurs mod Mælkevejen med en hastighed af 310 kilometer i sekundet. Det lyder faretruende hurtigt, men på grund af den enorme afstand mellem galakserne vil de kun nærme sig 0,000000004 procent i lø-

bet af den næste million år. Virkningen af tilnærmelsen kompenseres der for på det billede, der dannes ud fra radiostrålerne. Styrken af farverne på billedet viser samtidig, at der er forskel på mængden af gas i galaksen, idet de stærkeste intensiteter svarer til de største gasmængder.

Farvekodningen viser brint-skyernes hastighed

Sammenlignet med det optiske billede af M31 giver radiobilledet et omvendt indtryk. Den Centrale Udbulning, som er stærkest på fotografiet, er helt mørk på radiobilledet, hvorimod udkanten er lys. Forskellen illustrerer de fysiske forhold i galaksen. I centret af M31 er stjernerne overvejende gamle, røde og gullige, og brinten er opbrugt. Enten ved at være indgået som en del af stjernerne, eller også findes den som fx molekyleskyer. I resten af den skive, som Andromeda-galaksen udgør, er der stadig en stor del af stoffet tilbage som brintatomer.

Ved at vælge farvekodningen, så forskelle på ca. 25 meter i sekundet angives med forskellige farver, kan man få endnu flere detaljer at se. Helt uafhængigt af, hvor meget stof der er i galaksen, kan man vise, hvordan nogle af brintskyerne er i ro, mens andre bevæger sig.

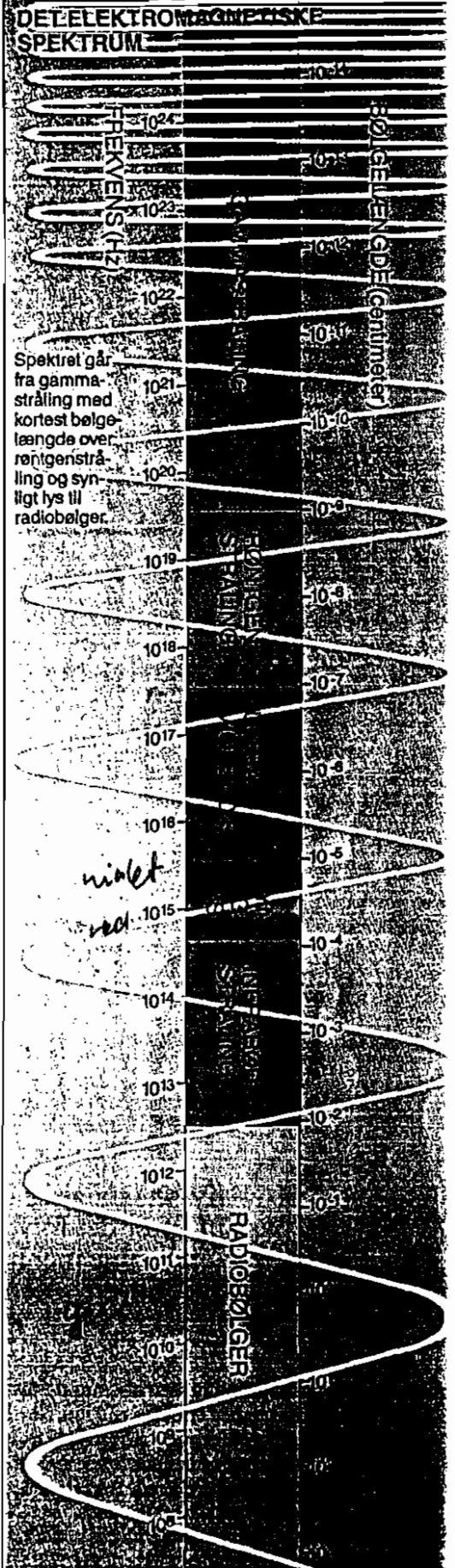
Radiobilledet viser, at de sorte områder er i ro, ligesom det kan ses, at brintskyernes hastighed stiger ned mod højre i billedet. Det vises ved at ændre farverne i rækkefølgen rød, orange, gul, grøn, blå og violet. Op mod højre i radiobilledet viser den modsatte rækkefølge af farverne, at skyernes hastighed stiger bort fra os med afstanden til galaksens centrum.

Analyserne af radiobilledet viser, hvordan de farvede områder fortsætter ud til den yderste kant af M31. Det skyldes, at brintskyernes hastighed er ens for de skyer, som er tæt på, og for dem, som er langt væk fra galaksens midte. Hastigheden burde aftage, da den er bestemt af mængden af det stof, der findes mellem skyen og galaksens centrum. Radiobilledet beviser, at der må findes stof længere ude i galaksen. Stof, som ikke udsender lys og som går under navnet Det Mørke Stof.

Inden for det infrarøde område, eller varmestrålingen, er det blevet almindeligt at kombinere flere forskellige observationer foretaget ved variable bølgelængder i det elektromagnetiske spektrum til et enkelt billede. Farvekoderne på billedet vælges, så stråling med forskellige bølgelængder får hver sin farve.

Selv om den infrarøde stråling fortæller om temperaturen, er det fortrinsvis de koldeste medlemmer af universet, astrono-

side 78 ▶

Fandt 88 røntgen-kilder på tre år
Einstein-observatoriet har, siden det blev opsendt i 1979, givet megen ny viden om galaksen M31. Viden, der har bestyrket teorien om et sort hul midt i.

rotation. Den nederste del bevæger sig mod os, og den øverste del væk.

Kortlægningen af radiostrålen fra Andromeda-galaksen er ikke nogen simpel sag. Samtidig med at den roterer om sig selv, bevæger den sig også i retning mod vores Mælkevej. Selv om afstanden mellem de to galakser er mere end to millioner lysår, er de så tæt på hinanden, at påvirkningen af tyngdekraften mellem dem er stærkere end effekten af universets generelle udvidelse. Det strider ellers mod det, der normalt er kendt som den generelle udvidelse. Men det er tilfældet for M31.

Andromeda-galaksen er på kollisionskurs mod Mælkevejen med en hastighed af 310 kilometer i sekundet. Det lyder faretruende hurtigt, men på grund af den enorme afstand mellem galakserne vil de kun nærme sig 0,000000004 procent i lø-

bet af den næste million år. Virkningen af tilnærmelsen kompenseres der for på det billede, der dannes ud fra radiostrålerne. Styrken af farverne på billedet viser samtidig, at der er forskel på mængden af gas i galaksen, idet de stærkeste intensiteter svarer til de største gasmængder.

Farvekodningen viser brint-skyernes hastighed

Sammenlignet med det optiske billede af M31 giver radiobilledet et omvendt indtryk. Den Centrale Udbulning, som er stærkest på fotografiet, er helt mørk på radiobilledet, hvorimod udkanten er lys. Forskellen illustrerer de fysiske forhold i galaksen. I centret af M31 er stjernerne overvejende gamle, røde og gullige, og brinten er opbrugt. Enten ved at være indgået som en del af stjernerne, eller også findes den som fx molekyleskyer. I resten af den skive, som Andromeda-galaksen udgør, er der stadig en stor del af stoffet tilbage som brintatomer.

Ved at vælge farvekodningen, så forskelle på ca. 25 meter i sekundet angives med forskellige farver, kan man få endnu flere detaljer at se. Helt uafhængigt af, hvor meget stof der er i galaksen, kan man vise, hvordan nogle af brintskyerne er i ro, mens andre bevæger sig.

Radiobilledet viser, at de sorte områder er i ro, ligesom det kan ses, at brintskyernes hastighed stiger ned mod højre i billedet. Det vises ved at ændre farverne i rækkefølgen rød, orange, gul, grøn, blå og violet. Op mod højre i radiobilledet viser den modsatte rækkefølge af farverne, at skyernes hastighed stiger bort fra os med afstanden til galaksens centrum.

Analyserne af radiobilledet viser, hvordan de farvede områder fortsætter ud til den yderste kant af M31. Det skyldes, at brintskyernes hastighed er ens for de skyer, som er tæt på, og for dem, som er langt væk fra galaksens midte. Hastigheden burde aftage, da den er bestemt af mængden af det stof, der findes mellem skyen og galaksens centrum. Radiobilledet beviser, at der må findes stof længere ude i galaksen. Stof, som ikke udsender lys og som går under navnet Det Mørke Stof.

Inden for det infrarøde område, eller varmestrålingen, er det blevet almindeligt at kombinere flere forskellige observationer foretaget ved variable bølgelængder i det elektromagnetiske spektrum til et enkelt billede. Farvekoderne på billedet vælges, så stråling med forskellige bølgelængder får hver sin farve.

Selv om den infrarøde stråling fortæller om temperaturen, er det fortrinsvis de koldeste medlemmer af universet, astrono-

side 78 ►

► side 43

Det er hårdt arbejde at være vægtløs ...

Ved hjælp af målere, placeret forskellige steder i kraniet, undersøger man, hvor meget stråling der trænger ind.

Vægtløsheden belaster immunsystemet

Også på det mikroskopiske plan er der meget, der ændrer sig, når tyngdekraften forsvinder. For eksempel aftager belastningen af cellemembranerne. To undersø-

gelser tyder på, at menneskets immunsystem fungerer dårligere i rummet end på Jorden. Lymfocytterne, hvide blodlegemer, der deltager i immunforsvaret, aktiveres ikke som normalt.

Til gengæld har visse bakterier krone-dage i rummet. Kulturer af coli-bakterier formerer sig hurtigere i vægtløshed, end når de er påvirket af tyngdekraften. Samtidig bliver bakterierne mindre følsomme for antibiotika.

Alt i alt viser de biologiske eksperimenter, at mennesket kan være meget udsat for infektioner i rummet. □

► side 31

Usynligt lys røber universets hemmeligheder ...

merne observerer i den del af spektret. Ty-pisk er der tale om skyer med temperaturer fra omkring +100 grader op til +10-2 grader. Den slags skyer findes ofte i forbindelse med unge stjerner, som skabes på grund af tyngdekraften i skyen.

Varmen fra denne proces resulterer i kernereaktioner, som igen opvarmer støvpartiklerne i den omliggende sky, så støvkornene udsender infrarød stråling. På et år lykkedes det satellitten IRAS at finde 250.000 infrarøde kilder i form af stjerner, tåger eller galakser. Tidligere havde astronomerne kun optegnelser over 2000.

Mistanke om sort hul i Andromeda-galaksen

Mængden af røntgenstråling fra en normal galakse er oftest mindre kraftig end synlig stråling. I Andromeda-galaksen har Einstein-observatoriet fra 1979 til 1981 opdaget 88 røntgenkilder fra sin bane omkring Jorden. Røntgenstrålingen opstår hovedsageligt i tilvækstskiverne omkring de små neutronstjerner med stærke magnetfelter i galaksen. En neutronstjerne del af en dobbeltstjerne, er betingelserne for røntgenstråling til stede. Det stærke magnetfelt fra neutronstjernen suger så at sig stof til sig fra nabostjernen.

M31 indeholder relativt mange stærke røntgenkilder nær sit centrum, hvor den stærkeste kilde også befinder sig. Mælkevejen har en lignende røntgenkilde i sin midte, men M31's er ca. 100 gange så stærk. Samtidig har det vist sig, at røntgenkildens styrke skifter hyppigere og mere voldsomt end de andre strålingskilder. Det har forstærket mistanken om, at der er tale om stråling fra materiale, der falder ned i et sort hul i centret af M31.

Flere andre galakser viser samme opførsel. I nogle tilfælde med store variationer i røntgenstrålingen i løbet af nogle få timer. Det betyder, at området, hvor strålingen stammer fra, må være ret lille og meget kompakt. Netop karakteristiske træk for et sort hul. Strålingen fra det mulige sorte hul kan dog ikke ses på røntgenbillederne. Strålingen opstår ved, at elektroner med store hastigheder omdanner en del af deres energi til røntgenstråling, før de forsvinder ind i det sorte hul.

Alle disse observationer, der viser forskellige karaktertræk ved universets galakser, er som brikker i et gigantisk puslespil, der venter på at blive lagt. Det bliver astronomernes opgave. Og de har nok at give sig til, efterhånden som de får stadig flere informationer at arbejde med. □

- Grundstoffet osmium:

KAN AFSLØRE FINGERAFTRYK

Det var den engelske kemiker Smithson Tennant (1761-1815), som opdagede grundstofferne osmium og iridium.

Tennant var elev af den kendte skotske kemiker og læge Joseph Black (1728-1799), hos hvem han studerede i Edinburgh i 1781.

Som 23-årig besøgte Tennant Sverige og Danmark. I Sverige mødte han den berømte svenske kemiker Carl Wilhelm Scheele (1742-1786), som forærede ham nogle mineralprøver. Disse fremviste Tennant resten af sit liv med stolthed til venner og bekendte, og i sommeren 1812 fik han besøg af en anden berømt svensk kemiker Jöns Jacob Berzelius (1779-1848).

I 1803 arbejdede Tennant med noget råplatin, som han opløste i »kongevand« (»aqua regia«) - en blanding af 1 del koncentreret salpetersyre og 3 dele koncentreret saltsyre. Som andre kemikere før ham observerede Tennant en uopløselig sort, metalagtig rest, som man fejlagtigt troede var grafit. Tennant bestemte sig nu for nærmere at undersøge det sorte stof, og da han erfarede, at det kunne legeres med bly, antog han, at der var tale om et hidtil ukendt metal (grundstof).

En lignende iagttagelse havde den franske kemiker Hippolyte Victor Collet-Descotils (1773-1815) gjort omtrent samtidig med Tennant, men allerede i foråret 1804 var sidstnævnte kommet så langt i sine undersøgelser, at han over for The Royal Academy officielt kunne meddele, at den meget omtalte sorte rest, som bliver tilbage, når råplatin opløses i kongevand, intet havde med grafit at gøre, men bestod af hele to nye grundstoffer, som begge var metaller.

Det ene af grundstofferne kaldte han for iridium og det andet for ptene. Ptene

kommer af det græske ord ptenos, der betyder vinge. Senere ændrede han dog dette lidt sære navn til osmium efter det græske ord osmé, der betyder lugt.

Navnet osmium begrundede Tennant med den ubehagelige lugt, der opstår, når grundstoffet opvarmes i luft. Det herved dannede stof er osmiumtetroxid, OsO₄, som er yderst giftigt.

Et andet grundstof, hvis navn har en lignende betydning, er brom, hvilket kommer af det græske bromos = stank.

I Grundstoffernes Periodiske System tilhører osmium de såkaldte »platinmetaller«, hvortil også hører iridium, ruthenium, rhodium, palladium og platin.

Osmium er et meget hårdt metal, og det hører til de tungeste grundstoffer. I naturen findes osmium fx i legeringen osmiridium, som dog også fremstilles syntetisk og anvendes til bl.a. fremstilling af fyldepennespidsen. Andre osmiumlegeringer anvendes i elektriske kontakter. Legeringer, der indeholder osmium, er meget hårde og korrosionsbestandige, men kostbare fordi osmium er så sjældent.

Osmiumtetroxid, OsO₄, anvendes som et meget kraftigt iltningmiddel (oxidationsmiddel), som katalysator for visse kemiske processer og i påvisningen af fingeraftryk. I en kortere årrække anvendtes osmium som tråd i glødelamper, men blev hurtigt erstattet af det billigere grundstof wolfram. Osmium genkendes dog endnu i firmanavnet OSRAM, der er en sammentrækning af osmium og wolfram.

Symbol Os • Atomnummer 76 • Atomvægt 190,2 • Smeltepunkt 3045°C • Kogepunkt 5027°C • Densitet (massfylde) 22,57 g/ml.

Preben Hartmann-Petersen

Fig. 7

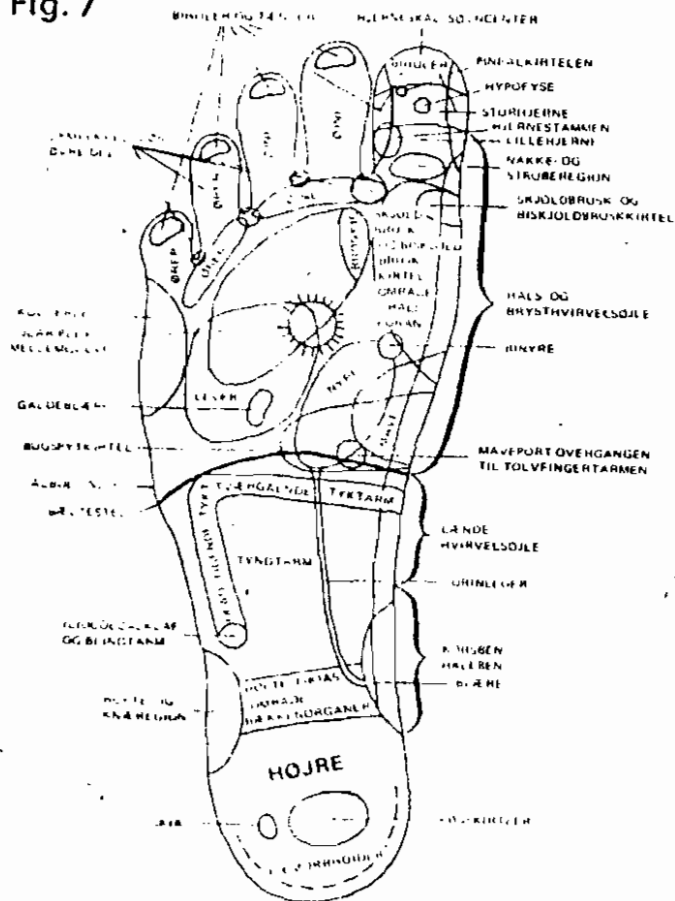

Fig. 8

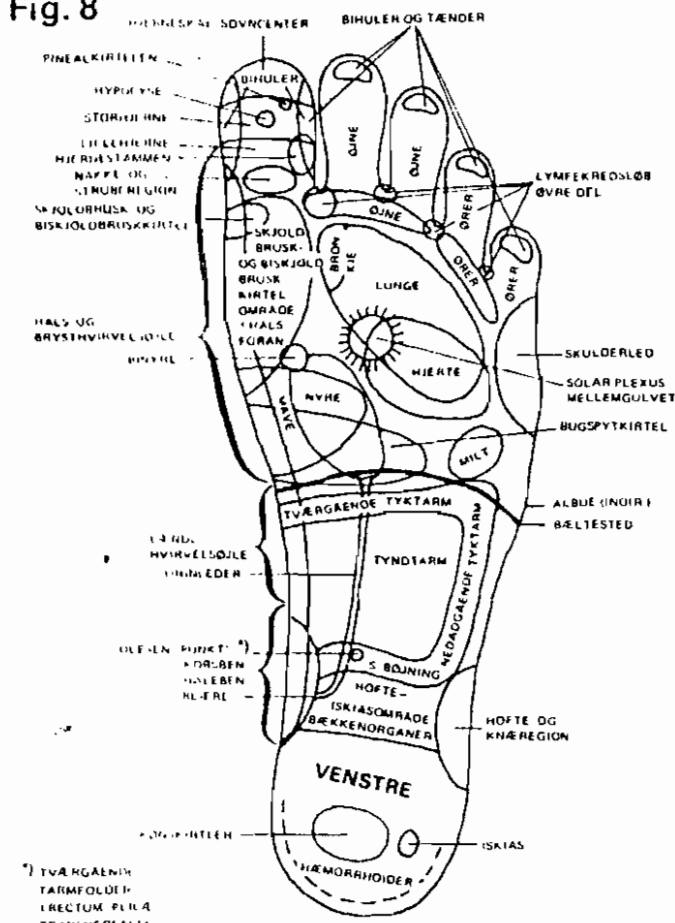

Fig. 7-10 er de plancher, jeg benytter mest. De er hovedsagelig tegnet på baggrund af Inghams, men med hensyntagen også til andre zoneterapeuters erfaringer. Deriblandt Mildred Carters.

NB. Det lille knogletræspræng omtrent på midten af den yderste fodrand angiver på begge fødder tyktarmshojningens omtrentlige beliggenhed

Husk, at de forskellige zoner kan ændre sig lidt fra den ene person til den anden, og at jo dårligere et organ er, des større er som regel reflekszone-området.

Fig. 9

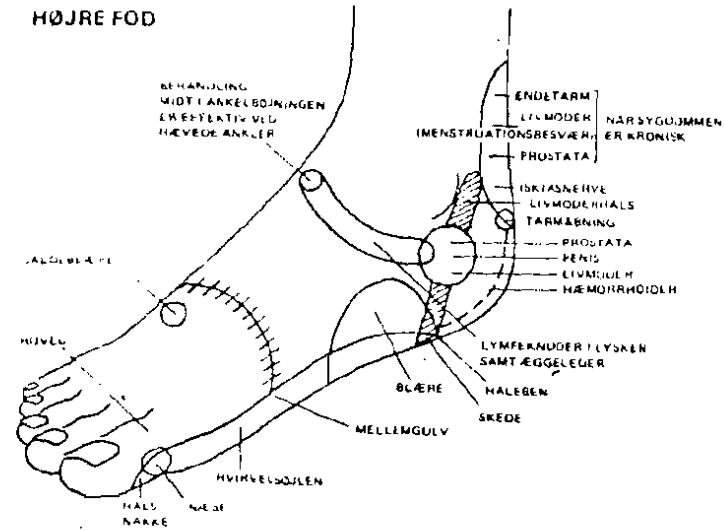
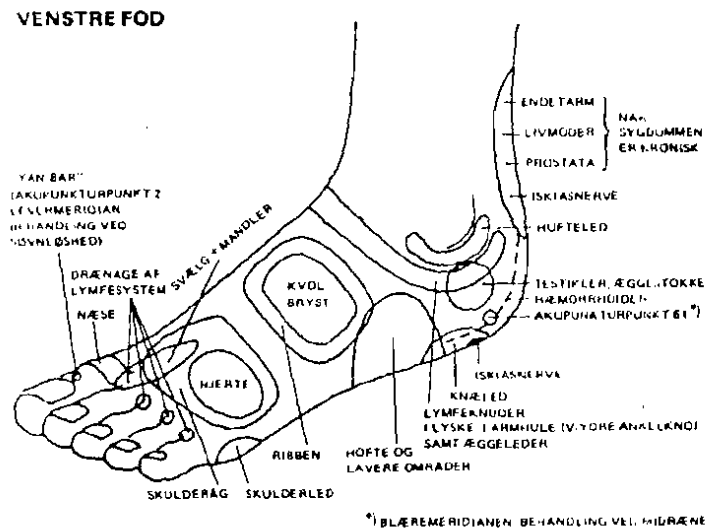

Fig. 10

Samme refleksoiråder findes i begge fødder, undtagen galdeblære og hjerte

Fig. 11

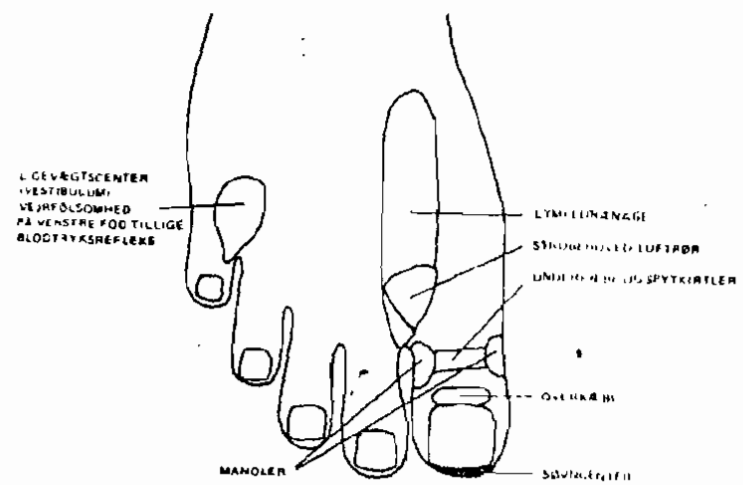

Fig. 12

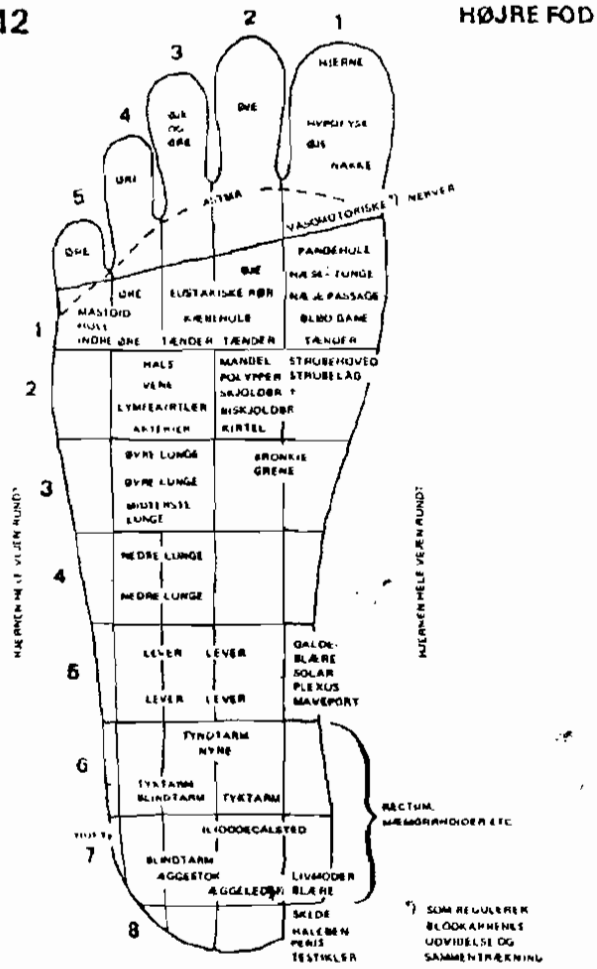

Fig. 13

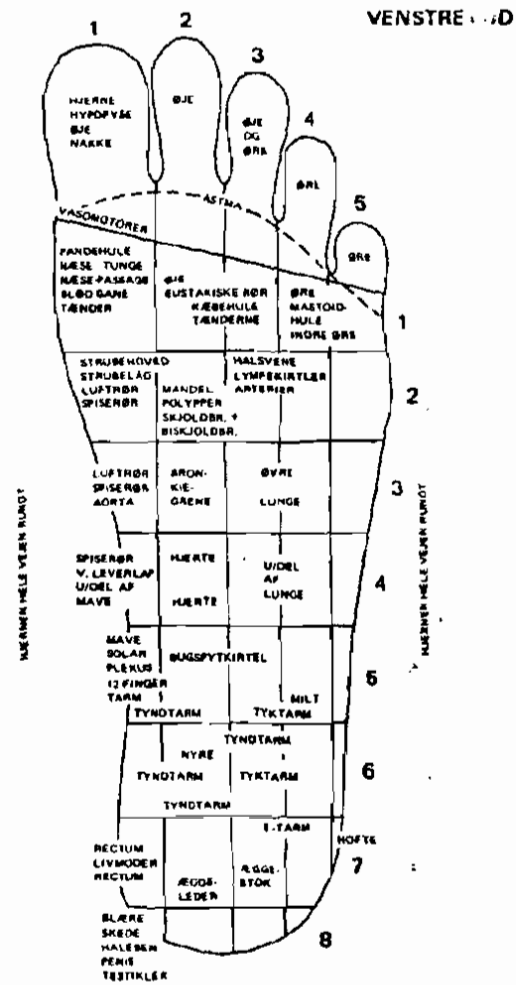

Fig. 11-14 er tegnet på baggrund af FitzGerald & Co.'s erfaringer. I almindelighed går jeg ud fra fig. 7-10, men har bemærket, at det undertiden betaler sig også at skæve til fig. 11-14!

Fig. 14

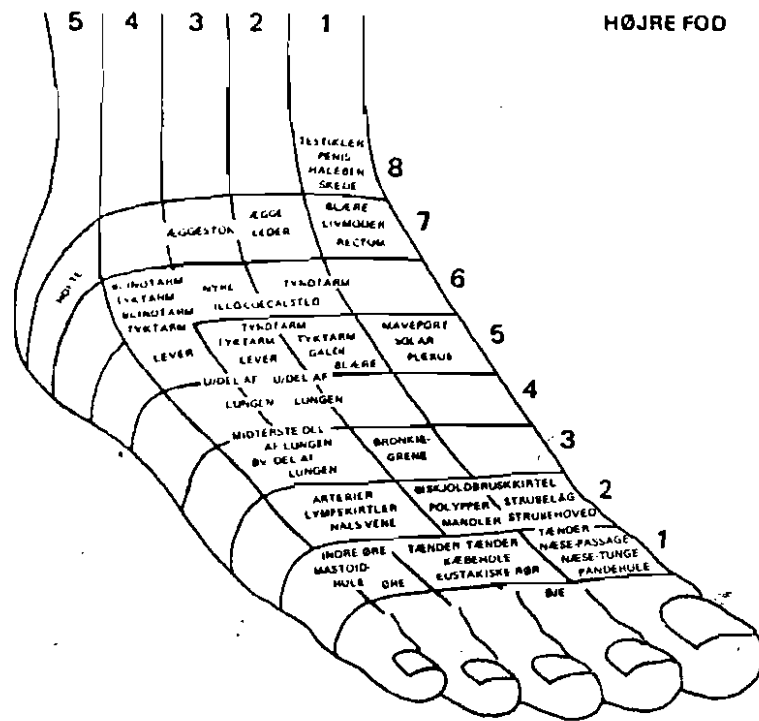

Fig. 15

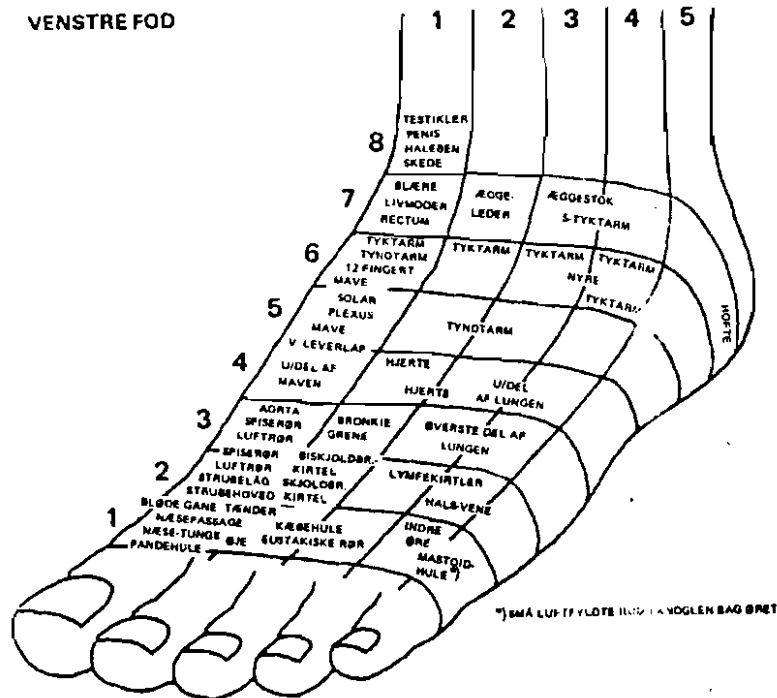

Fig. 21

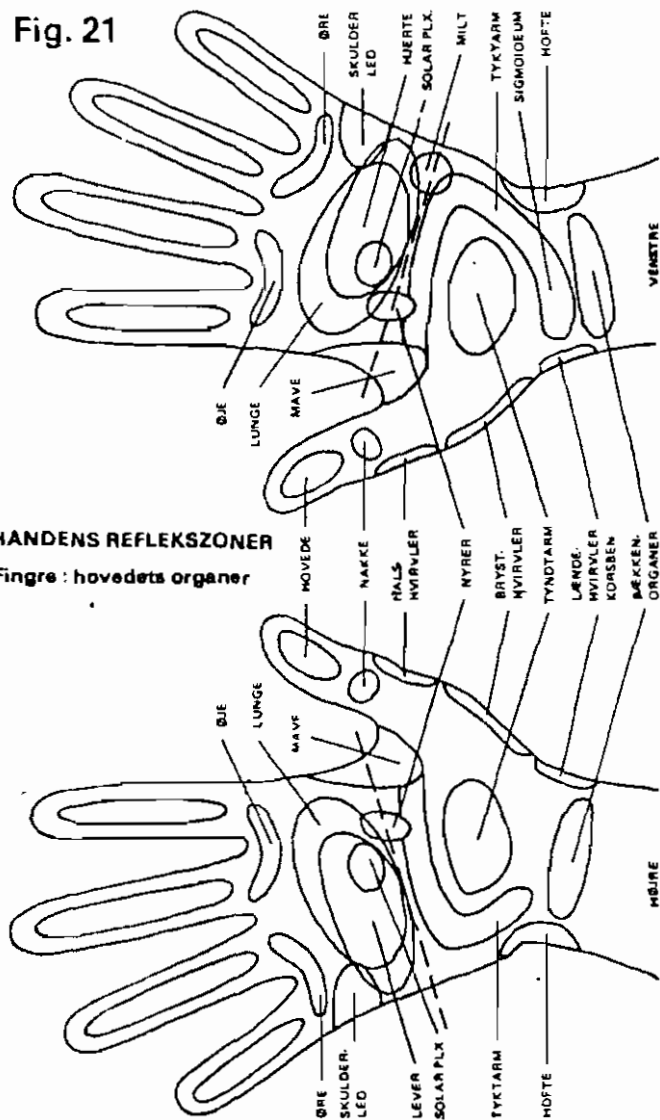
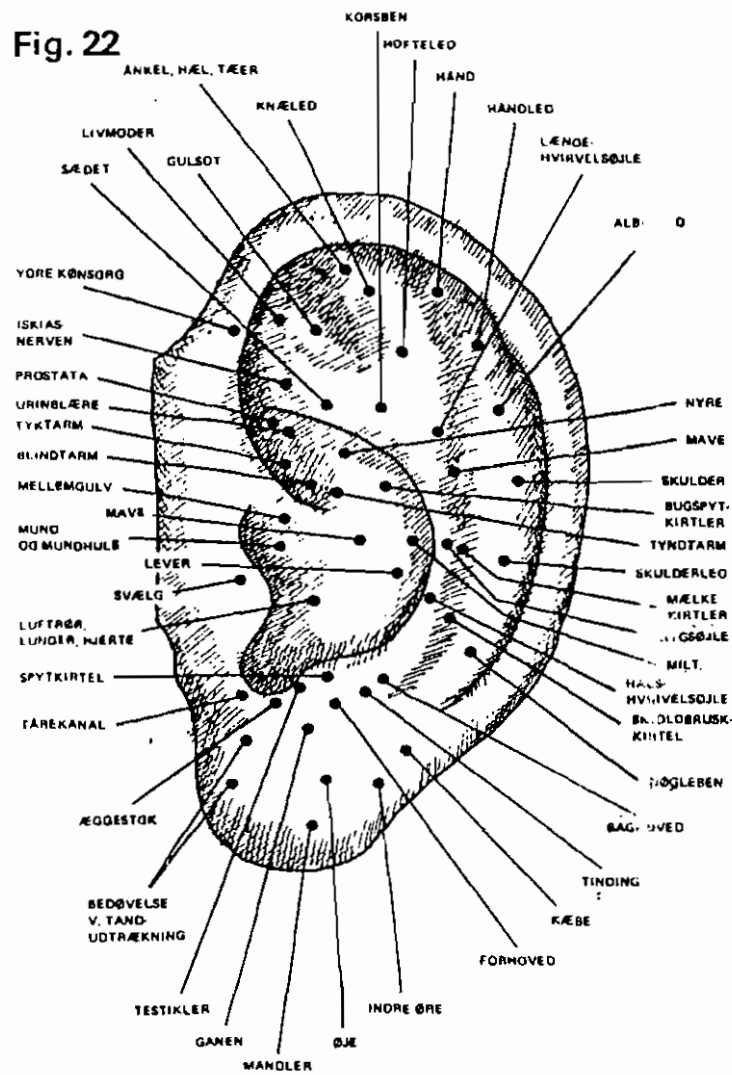

Fig. 22

Akupunktur- og akutrykpunkter i øret (auriculoterapi).

GIV MIG MIN SØN HJEM

Sagsbehandleren grinede bare ad mig, da jeg bad om at få min fireårige søn hjem igen

? Kan du råde mig til, hvordan jeg skal forholde mig? Jeg er 23 år og har en søn på fire år, som jeg for 11 måneder siden fik frivilligt anbragt i familieleje på grund af personlige problemer. Men for et par måneder siden begynder der at være problemer med plejemoderen. Det viser sig, at plejefamilien ligger i skilsmisse. Til mig siger de, at det er min søns skyld, fordi han er så krævede.

Jeg klagede til min sagsbehandler, som rent ud sagt bare grinede ad mig. Nu har familielejen sagt op, og min søn skal flytte igen. Jeg har på møde i kommunen bedt om at få min søn hjem. Sagsbehandleren svarede, at den dag, jeg har min ud-

dannelse og har fundet ridderen på den hvide hest, så forest kan jeg få ham hjem. Hvis jeg vil have min søn hjem nu, så bliver han bare tvangsforneret, lød beskeden. Man angiver ikke det mindste grundlag for en tvangsfornerelse.

Jeg håber, at du kan hjælpe mig, da jeg snart er ved at blive desperat.

Tina, Flandrup.

! Det kan jeg godt forestå. Så hver mor eller far ville blive desperat over trusler af den art, som de sva er et helt almindelige i børnesager. Men du behøver ikke at finde dig i det.

Hvad angår din søns 'frivillige' anbringelse i plejefamilie kan du ikke blive dår-

En 23-årig mor følger sig nu klar til igen selv at tage sig af sin lille søn. Men myndighederne mener hende kun med håb og trusler. (Modelfoto: Morten Bjørn Jensen)

ligere stillet, end du allerede er. Du er fanget i en fælde, hvorimod du får klare rettigheder, hvis kommunen vil ændre tingene til tvangsfornerelse.

Jeg vil foreslå dig følgende: Allerstørst skal du nøje tænke igennem, om du har fået det så meget bedre, at du igen er i stand til at tage dig af dit barn til daglig. Vil det blive brug for en aflastningsfamilie i en periode?

Tænk det godt gennem. Dernæst - hvis du er sikker i din søg - så skriv til kommunen, at du ønsker at få drengen hjem igen, at du er glad for den støtte, du har modtaget i en periode, og at du nu har det så godt, at du selv kan klare forældreansvaret. Ved nu et øjeblik, hvor hjemgivelsen af din søn aftales nærmere, og hvor det også kan aftales, om du efter hjemgivelsen

fortsæt har brug for støtte. Du skal tage en bisidder med til mødet.

Lad endelig være med at fare ud i den skilsmisserammede plejefamilie for selv at hente din dreng hjem. Det er ganske vist dit ret, da anbringelsen er frivillig, men den ret er kun tilsyneladende i System-Danmark. Prøver du på det, vil der opstå konfrontation, og man vil påstå, at du udsætter dit

barn for omkomme. Kommunen bevirker i disse situationer et bestemt tryk med telefonisk at kontakte formanden for Borgerlige Udvalget, som i stedet meddeler en såkaldt 'formandsbeslutning' om øjeblikkelig tvangsfornerelse. Born- og Ungo Udvalget er det udvalg, der kan træffe beslutning om tvangsfornerelse af børn 'fra hjemmet'.

Du må ikke lade dig imponere af det, hvis kommunen på dit brev om at få dreng hjem bliver, at den ret sag om tvangsfornerelse til den del, så har du i samtykkeligt ret til en aktion, som du ikke selv skal betale. Den ret har du ikke, så længe det på præparatet er 'frivillig anbringelse'.

Loven kræver en bestemt fremgangsmåde i forbindelse med sager om tvangsfornerelse. Børn kan ikke forberedes fra hjemmet i moderne sager, blot fordi hun er mulig forenet. Du skal være tale om fysiske eller anden grov misbehandling, som truer barnets udvikling, for at man kan tvangsforne. Medmindre barn er udsat for akut overgreb, så skal kommunen også have foretaget hjemløse familien med mindst mulige foranstaltninger for eksempel aflastning eller familieredder. I tvangsfornerelse kan komme på tale.

Du har således nogle retsgaetere. Hvis du kommer

Fødselsdags festpriser

Deltag i vores konkurrence lørdag d. 18/9

Vind kr. 2500.-

Udbetales i form af et gavekort til OBS! Præmien kan ikke ombyttes til kontanter.

Bosch Dualcom 509
GSN 9107/800 dual band mobiltelefon med EFR (digital hukørelse)
Standsby: op til 80 timer
Talerid: Op til 4 timer
Lørmeregner
Indbygget A la Carte
Vægt: 60 g
Derudover medfølger headset og laderost

395.-*

SPAR 698.-

*Tilbudet gælder kun ved samtidig oprettelse af Mobilix aftale i 6 måneder.

OBS!

MANDAG-FREDAG 9-20 HVER LØRDAG 8-17

tilbydes på alle butikker til og med 18. september 1999 - så længe lager haves. Vi tager forbehold for trykfejl og afgiftsændringer.

HER ER DINE RETTIGHEDER

Klip dem ud og brug dem, når System-Danmark prøver at trykke dig

? Min datter lider af en kronisk sygdom, som bl.a. betyder, at hun skal have meget varme. Derfor har hun fået en efterregning på 1400 kr. for varme. Jeg har på hendes vegne søgt Horsens Kommune om økonomisk hjælp til denne efterbetaling, men kun fået en opringning fra en sagsbehandler med den

besked, at 'det kan ikke lade sig gøre'.

Den fremgangs måde finder jeg ikke tilfredsstillende, da man som forældre må med syndes for at kunne klage. Hvad stiller man sig? Rita Nielsen, Horsens

SYSTEM § DANMARK

KLIP UD OG GEM

! System Danmark har mange midler til at underminere borgerne retsgaetner. Den metode, du beskriver, er en af de mest udbredte. Jeg stader på den hver eneste dag. Derfor skal jeg her kort beskrive dine rettigheder, så det kan klippes ud og bruges når som helst:

- 1.) Har man mundtligt eller telefonisk anmodet sin kommune om hjælp til et eller andet, så er det ikke en uforpligtende hygge snak med sagsbehandleren. Det er en anmodning.
- 2.) Hvis sagsbehandleren siger: 'Det kan ikke lade sig gøre', 'det kan du godt glemme alt om' - eller med andre ord afviser en borger mundtligt, så er sagen ikke hermed ude af verden. Sådan en afvisning er nemlig en afgørelse.
- 3.) Har man som borger fået en negativ afgørelse mundtligt/telefonisk, så kan man forlange en skriftlig begrundelse for afgørelsen. (Forvaltningslovens § 20). En begæring om en sådan skriftlig be-
- 4.) Forlang altid at få en skriftlig begrundelse, hvis du mundtligt har fået en negativ besked/afgørelse. Der træffes nemlig utallige lovlige afgørelser i kommunerne, som kun meddeles mundtligt. Og så kan intet bevise.
- 5.) Kommunen/myndigheden skal besvare en begæring om skriftlig begrundelse 'snarest muligt'. Hvis ikke det er sket inden 14 dage, så skal borgeren underrettes om grunden herfor samt om, hvornår begæringen så kan forventes besvaret.
- 6.) Myndighedens begrundelse for en afgørelse skal indeholde en henvisning til de retsregler, der er grundlag for afgørelsen. Hvis afgørelsen efter dis-
- 7.) Enhver afgørelse truffet af en myndighed skal ledsages af klagevejledning til borgeren.

Det siger sin selv, at en stemt spænder hen på borgernes ret til at klage over en afgørelse, når borgeren bare afviser mundtligt uden begrundelse og klagevejledning. Det sker hele tiden.

Systemet er desuden et godt stykke inde i straffeloven, når det undlader at behandle og underrette borgerens klage over en afgørelse til klagenævnen. Dette ser jeg også i den del af eksempler på. Derfor er jeg begyndt at rådgive til at sende dems klager direkte til klagenævnen uden om kommunen i de sager, der er klagenævnen 'Det Sociale Nævn' i statsminister Villy Sørensen er adressen 'Det Sociale Nævn, S-tal 100-17 B, 7100 Vejle, tlf. 782 33 00.

Sanna Dahlgaard

... og ...

... og ...

DIALOGCENTRET
Kattrebjergvej 46
DK-8200 Aarhus N

... og ...

1999

Hemming Falkenberg
Okkultisme
og
satanisme

... og ...

© Copyright by Flemming Falkenberg 1985

Udgivet af Danmarks Antiquariske Forlag, Århus 1985

ISBN 87-88527-107-7

Symbolet på omklædte kræfter er begrebet af epiphoras
og er de særlige epiphoras som er epiphoras

der epiphoras epiphoras, som det epiphoras epiphoras
epiphoras. Værden er epiphoras epiphoras,
and epiphoras, epiphoras epiphoras epiphoras
epiphoras med epiphoras, epiphoras epiphoras epiphoras

epiphoras, epiphoras epiphoras epiphoras epiphoras
epiphoras epiphoras epiphoras epiphoras epiphoras

epiphoras epiphoras epiphoras epiphoras epiphoras
epiphoras epiphoras epiphoras epiphoras epiphoras
epiphoras epiphoras epiphoras epiphoras epiphoras

Denne bog er et resultat af
et samarbejde mellem
Danmarks Antiquariske Forlag
og
Flemming Falkenberg

OKKULTISME OG SATANISME af Flemming Falkenberg

Oldtidens mysterie-samfund

Gennem hele den kristne epoke i den vestlige kultur har der eksisteret religiøse strømninger, som tog deres udgangspunkt i en stræben efter opnåelse af overnaturlige kræfter og i overleveringen af hemmelige lærdomme. Tilhængerne af denne religionsform dannede deres egne sammenslutninger, hemmelige selskaber og lo-ger, der indbyrdes kunne være vldt forskellige, hver med sine specielle symboler og doktriner, men som alligevel havde én afgørende ting fælles, nemlig deres søgen efter sider af tilværelsen, som normalt er ukendte og skjulte for mennesker - det, som med et fremmedord kaldes det okkulte (det er latin og betyder "det skjulte").

På den tid, hvor den kristne kirke dannedes og hvor det Nye Testamente blev nedskrevet, var denne type af menneskelig religiøsitet stærkt udbredt, så meget, at den var en dominerende, kulturel faktor. Videnskaben kalder den tids mysteriereligioner for gnostiske, og deres tilhængere gnostikere, efter det ord, som de oftest brugte til at betegne deres egen lære: gnosis. Det er græsk og betyder "erkendelse" eller "indsigt".

Efter deres mening var det, som frelste mennesker ikke så meget gode gerninger eller guddommelig nåde, som det var besiddelsen af den sande erkendelse, indsigten i tilværelsens skjulte sammenhænge. Hvis man havde den, vidste man også, hvordan man kunne blive frelst, hvilket vil sige at blive guddommelig.

For gnostikerne var det nemlig ethvert menneskes højeste mål at blive andet og mere end et menneske, nemlig at blive en gud. Men

for at blive det, måtte man vide hvordan, og denne viden ansås i sig selv for at være af overnaturlig herkomst og guddommelig af natur. Den var ikke noget, mennesker havde fundet på.

Vor tids gnostikere

Alt dette gælder også mange af de religiøse grupper, der i dag samles om det okkulte - også de er gennemgående overbevist om, at dette ikke er noget, enhver kan begribe. Kun de særligt åndeligt begavede kan overhovedet begynde på okkultismens vej, for det er kun dem, som nogensinde vil fatte interesse for emnet. Alle andre er tilfredse med den daglige trummerum, at spise, sove og tilfredsstille seksualdriften.

Også vore dages mysterie-selskaber formidler hemmelige lærdomme, som kun gives direkte fra lærer til elev. Til tider formidles læren pr. post, som korrespondance-kursus, men princippet er det samme: det er ikke offentligt, og ikke enhver får lov til at høre det. Følelsen af, at den hemmelige lære er noget betydningsfuldt, understreges af, at eleven skal aflægge ed på at hemmeligholde sin viden, enten ved at gennemgå særlige ritualer, eller i det mindste ved at underskrive en erklæring om tavshedspligt.

Og målet er stadig det samme som på det Nye Testaments tid: at gøre den troende til en gud. Hovedformålet med okkultisme og satanisme kan stort set sammenfattes som "menneskets guddommeliggørelse". Det betyder ikke uden videre, at der er tale om samme mål, for det at være guddommelig opfattes som at være uden hæmninger, at kunne leve sig selv helt ud, uden nogen begrænsninger. Således bliver målet udformet meget individuelt, alt efter hvem man er.

Men sådan en idé om, at menneskets højeste mål er at blive guddommelig, forudsætter unægteligt et ganske bestemt syn på, hvad et menneske i det hele taget er, og hvad livet i denne normale, dagligdags verden egentlig går ud på. Derfor tager den hemmelige lære, som den okkulte elev skal tilegne sig, udgangspunkt i, hvad man anser for den rette indsigt i verdens natur.

Også denne forståelse af tilværelsen er gnostisk af karakter. Ligesom gnostikerne i oldtiden anser de moderne okkultister mennesket for at være en "guderest", som engang i tidernes morgen var et guddommeligt væsen. Så skete der et "syndefald", idet dette

guddommelige væsen af forskellige årsager blev indskrænket til menneske, sådan som vi ser det i dag: iklædt kød og blod, med begrænset viden og magt. Derfor bør vi søge at vende tilbage til den oprindelige lykketilstand som guder - "at finde hjem", vil okkultisten kalde det.

Livet som et spil

Når eleven har tilegnet sig dette gnostiske livssyn, går undervisningen over i en anden og mere praktisk fase. Eleven skal nu bringes en ny måde at tale på, et andet sprog end det normale, dagligdags, som de fleste folk taler.

Det nye sprog har andre definitioner af ting og begreber, og en anden måde at lave sætninger på. Dette har en gennemgribende virkning på elevens måde at opfatte sin omverden på, for vi oplever tingene vidt forskelligt, alt efter hvordan vi taler om dem.

Enhver kan blot prøve at lægge mærke til den forskel, det gør i sindet, om man siger "gæstearbejder" eller "fremmedarbejder", om man siger "den argentinske regering" eller "det argentinske regime".

Elevens nye sprog er ikke forskelligt fra det gamle, sådan som f. eks. engelsk er forskelligt fra dansk. Andre mennesker kan ikke umiddelbart høre, at vedkommende udtrykker noget andet, end de hører - med mindre de selv er indviet i det samme, okkulte sprog. Således kan den okkulte indviende tale på to forskellige planer: et, hvor han tilsyneladende taler det sædvanlige sprog, som alle forstår, og (samtidig) et andet, som kun har mening mellem dem selv.

Det gnostiske livssyn - hvor mennesket anses for en "falden gud", der bør vende tilbage til fortidens herligheds-tilstand - er en afyørende drivkraft bag okkultismens virke. En anden og lige så betydningsfuld faktor er ønsket om magt over ens egen skæbne og over medmenneskene.

I okkultistens tankegang betyder magt "evne til at kunne foregribe begivenhedernes gang". Hvis man skulle udtrykke det i positive vendinger, kunne det siges således: "magt er evnen til at sætte sig et mål og nå det". Men for okkultisten inkluderer dette, at

hvis nogen eller noget udgør en hindring for mig på vejen til målet, så har jeg ret til at rydde hindringen af vejen.

I løbet af sin okkulte skoling begynder eleven lidt efter lidt at opleve samspillet mellem mennesker på en ny og anderledes måde. Han begynder at opleve, at folks adfærd ikke bare sker spontant, men at alle er brikker i et spil, hvor der bestandigt foretages udspil og modtræk. Før var eleven blind for denne sammenhæng, men nu åbner samtaler og øvelser langsomt hans øjne.

En ny personlighed

At dette har en dybtgående virkning på hans personlighed og adfærd, siger sig selv. Han er ikke som mennesker er flest, fordi han oplever sig selv og sin omverden anderledes end andre.

Langsomt er han i færd med at forlade hverdagens normale virkelighed. Den "normale" verden er for okkultisten fremmed og anderledes, så fremmed og anderledes, at han ikke ser sig i stand til at leve i den. Styrken af den nye indsigt afgør hans succes på den okkulte indvielses vej. Jo mere han formår at vende sin opmærksomhed bort fra den naturlige verden og hen mod den overnaturlige, jo bedre en okkultist er han.

Eleven forlader altså den livsform, som mennesker almindeligvis tager for givet. Et eksempel: enhver har været i en situation, hvor "naturen gik over optugtelsen". Pludselig blev man grebet af en bydende trang til at gøre noget, som nok stred mod takt og tone, men som man alligevel ikke kunne lade være med at gøre.

Hvis man tænker efter, vil man se, at der var en bestemt årsag til denne virkning. For den okkulte elev gælder det om at opøve sin sans for, hvordan man kan få andre til at reagere på en sådan pludselig indskydelse. Eleven skal lære at plante en impuls, der udløser en ønsket virkning hos et andet menneske.

På den måde bliver medmennesket en medspiller i et spil, hvis regler den dygtige okkultist bestemmer. Når først man har bragt sin medspiller til at rette sig efter reglerne, er det kun et spørgsmål om at foretage den rette serie af træk, så den anden tvinges til at følge hans vilje. Det hele kan sammenlignes med den måde, hvorpå en overlegen skakspiller kan "køre rundt" med

sin modstander, idet han tvinger ham til at gøre træk, han ikke ønsker - der levnes ham blot ikke andre muligheder.

Magi

På dette punkt bliver okkultismens nære slægtsskab med magien åbenbar. Det ligger forøvrigt i sagens natur, for magi er ligesom okkultisme et udtryk for trangten til magt.

I den magiske tænke måde opfattes tilværelsen som en lang serie af uundgåelige begivenheder - og dybt i mennesket findes en konstant drift mod magisk tænkning; en stor del af vores barndom er domineret af denne måde at opleve verden på. De fleste mennesker har også som voksne oplevet episoder, hvor f.eks. frygten for, at noget bestemt skulle indtræffe, med en særlig logik har tvunget de involverede til at gøre netop de ting, som førte til den frygtede begivenhed.

Man kan sammenligne det magiske livssyn med en film. Almindelige mennesker lever deres liv ligesom skuespillerne, der retter sig efter filmens manuskript. I magikerens (og okkultistens) øjne er der kun to reelle, handlende personligheder til stede i filmen, nemlig instruktøren og den tekniske assistent, som klipper filmen.

Disse to har mulighed for at tilrettelægge filmens handling, som de har lyst. De kan gå længere frem på filmen og fjerne de personer eller begivenheder, som de ikke finder passende. Og resultatet er ganske ubetvivleligt, at der med ét er sket en forandring i filmens virkelighed.

»Sort« eller »hvid« magi?

Magi farves af det formål, ud fra hvilket den anvendes. Hvis man bruger magi til at opnå noget positivt, kaldes det traditionelt for "hvid" magi. Hvis man bruger magi for at hæmme andre - evt. for at klippe dem væk fra livets filmstrimmel - kaldes det "sort" magi.

Anførselstegnene omkring betegnelserne "sort" og "hvid" skyldes, at denne vurdering jo sker fuldstændigt på magikerens egne præmisser. Hvis en magiker i tiden før 2. verdenskrig havde "klippet"

Adolf Hitler ud af historiens filmstrimmel, havde han så udøvet sort eller hvid magi? Det kommer udelukkende an på hans egen politiske holdning.

Magi bliver effektiv, når den rammer et andet menneskes lyst eller frygt. Hvis det lykkes for okkultisten at fascinere nogen, har han skabt mulighed for at kunne påvirke vedkommende magisk, at involvere ham i sit eget spil.

Dette gælder også i forholdet mellem en mere erfaren okkultist og hans elev: jo mere eleven er grebet af emnet, jo bedre kan mesteren lede ham til at bearbejde sin bevidsthed og føre den bort fra den dagligdags bevidsthed og ind i den overnaturlige.

Tilsvarende gælder det også, at hvis det lykkes for magikeren at skræmme en anden person fra vid og sans, vil frygten give ham lejlighed til at sætte en serie af reaktioner i gang, som får den anden til at handle, som magikeren vil, uden at vedkommende ved, hvorfor han gør det.

Samspillet mellem de to, okkultisten og hans "offer", kan sammenlignes med hypnose, men det er mere dybtgående end hypnose.

Den astrale verden

Den, der ønsker at begynde en karriere indenfor okkultismen, bliver nødt til at sætte sig ind i en række færdigheder.

Den første og mest grundlæggende er, at man nøgternt overvejer, hvilke evner, man reelt er i besiddelse af. Hvor har man sin styrke, og hvor har man sin svaghed? Hvilke særlige talenter har man eventuelt? Dette betyder ikke, at man nødvendigvis skal være usædvanlig fra begyndelsen, for langt de fleste mennesker kan blive magikere med større eller mindre succes, det er bare de færreste, der nogensinde ønsker at blive det.

Enhver magiker skal på en eller anden måde i kontakt med den overnaturlige, åndelige verden, hvad enten man nu kalder den for "de højere eksistens-planer" eller "astral-verdenen" eller noget helt andet. Mest træffende ville det være at tale om "ændrede, unaturlige bevidstheds-tilstande".

Der er flere forskellige måder at komme i forbindelse med denne anden verden på, og den omtalte selvransagelse har til formål at

sætte den begyndende okkultist i stand til at vurdere, hvilken måde, der er særlig effektiv for netop ham.

At man har opnået kontakt med den åndelige verden, kan man vide derved, at man bliver opmærksom på en slags "uvirkelighedsfornemelse": den normale virkelighed bliver ligesom en smule tåget og uklar, og man begynder at fornemme et andet slags syn med klarere, mere intense farver, en anden slags høreelse med nye harmonier og klange - og sommetider også andre lugte, der er mere mættede end de sædvanlige. Lidt efter lidt er det, som om man træder ind i et andet landskab, en anden verden, op på en anden planet.

Megen litteratur indenfor science-fiction genren bevæger sig omkring temaet "Jorden, en fremmed planet" for at kunne give læseren et indtryk af, hvordan en sådan "astralrejse" opleves. Her beskrives overgangen til ånde verdenen som en rejse i rummet, eventuelt tiden.

Et andet eksempel på litteratur, der såre let lader sig tolke som en allegori om overgangen til ånde verdenen, er børnebogen "Alice i Eventyrland". Den begynder med, at Alice sidder ved en sø og keder sig og drømmer sig lidt væk. I denne sindstilstand kaster hun småsten i vandet, og ringene, der dannes på vandoverfladen, bliver "udløseren" af den følelse af uvirkelighed, hun oplever, umiddelbart før hun begiver sig ind i Eventyrland.

Andre sanser

Vore sanser er vore forbindelses-linier til den verden, der omgiver os. Således er man nødt til at ændre sin normale måde at sanse på, hvis man ønsker at forlade den normale virkelighed. Samtidig laver man om på sin normale bevidsthed.

Okkult litteratur taler i den forbindelse om ESP, hvilket er en forkortelse for "ekstra-sensorisk perception", dvs. "oversanselig erkendelse". Denne betegnelse benyttes også af den forskning, der beskæftiger sig med den menneskelige psykes grænseegne, de såkaldte psi-fænomener.

Men her, blandt okkultister, betegner udtrykket derimod en højere og bedre bevidsthedsform, som okkultisten kan fremelske hos sig selv - og som til syvende og sidst er rent subjektiv.

Disse ændrede bevidstheds-tilstande opleves ofte af almindelige

mennesker i form af tilfældige og glimtvisse episoder, hvor man befinder sig i en stemning, der minder om tilstanden mellem vågen og drøm. Netop tidspunktet, hvor man slumrer ind, omfattes med stor interesse af okkultismen, fordi det giver mulighed for målrettet påvirkning af sindet. Selve drømmene i nattens løb er også vigtige: de giver et første indtryk af, hvem man er på vej til at blive.

Udtrykt i gængs psykologisk sprogbrug betyder alt dette, at magikeren søger at ændre balancen mellem sin bevidsthed og sin underbevidsthed. I overgangen mellem bevidsthed og underbevidsthed ligger det, man kalder for "randbevidstheden".

For den begyndende magiker gælder det om at arbejde sig gennem randbevidstheden, for at han kan begynde at orientere sig om de tendenser og muligheder, der ligger og venter der, i hans eget sinds kælderetage. Efter normale begreber er dette en stræben efter at blive mentalt syg, nærmer betegnet at fremelske en psykose i sig selv.

I okkult sprogbrug siger man, at magikeren begynder med at skærpe sin evne til at opfatte den astrale, åndelige verden. Lidt efter lidt bliver de alternative farver, lyde og lugte mere sammensatte. Det andet landskab begynder at tage stedse mere form. Rumhelten fra science fiction bogen nærmer sig den fremmede planet og gør klar til landgang; Alice hvirvler ned i søen gennem en brøndlignende tunnel, indtil hun stopper op og kan begynde at orientere sig i Eventyrland.

De astrale væsener

Når magikeren først har taget skridtet ind i astralverdenen (og har gjort sig fortrolig med måden at gøre det på), vil han snart begynde at opfatte tilstedeværelsen af forskellige "entiteter", åndelige væsener, som hører til i den anden eksistensform.

I den okkulte litteratur opfattes de som intelligens-væsener, der hver især har deres kendetegn og særpræg. De er ikke uden videre uafhængige af okkultistens person, for de tiltrækkes af de særlige evner, som besiddes af hans "astralbevidsthed" (eller hans genius, som den alternative bevidsthed også kaldes). Det er således ikke tilfældigt, hvilke entiteter, han møder på sin vej, eller hvornår

han møder dem. Således træffer Alice på en række ejendommelige figurer, der driller hende, men som hver især ender med at være hende til hjælp.

For magikeren er det afgørende, om han kan finde ud af entitetens navn, når han møder den. Når han gør det, afslører han nemlig samtidig dens hele funktion og identitet - han "afkoder" den så at sige. Derefter må entiteten blive hans lydige tjener.

Normalt vil en entitet søge at skjule sin sande identitet, hvilket betyder, at magikeren står overfor en ny opgave, hver gang han ønsker kontakt med en entitet. Gennem samtale med entiteten må han søge at afsløre dens forklædninger, som ofte kan bestå af mere end ét lag. Han må gennemskue dens bedrag og kunstgreb.

Når den okkulte elev er blevet indøvet i astralrejser og har lært at begå sig blandt entiteterne, er den næste færdighed, som han skal erhverve sig, at invitere entiteter ind i den normale, dagligdags virkelighed.

Ved hjælp af særlige ritualer lokker man så at sige entiteter ind i den normale verden, og fremkalder derved en "materialisation", som det hedder i okkult sprogbrug, når magikeren fremmaner en ånd. Endvidere skal eleven sætte sig yderligere ind i den okkulte symbolik (som udgør en vigtig del af de fornødne ritualer), som sammen med endnu et sæt af færdigheder (som ikke behøver at blive opregnet her) udgør det "pensum" af viden, som skal sætte eleven i stand til at fungere som aktiv magiker i den dagligdags verden.

Han er nu i stand til at indtage rollen som den mere erfarne spiller i forholdet til sine medmennesker og kan involvere dem i rækker af uundgåelige begivenheder, når han ønsker det.

Den viderekomne okkultist

Begyndelsesgrundene i uddannelsen i okkultisme kan beskrives som elevens generelle introduktion til magiens arbejdsområde. Denne indførlingsfase har sin "lille tabel", som består i indlæringen af astralplanets indvirkning på den normale, dagligdags virkelighed.

Den "store tabel" består derimod i, at eleven skal lære at påvirke den astrale verden fra resterne af sin normale virkelighed, det som er tilbage af den gamle daglig-verden, efter at han har stif-

tet bekendtskab med den overnaturlige verden.

Pointen består ikke i, at okkultisten "rejser frem og tilbage" mellem to verdener, men deri, at skellet mellem dem brydes ned. Resultatet skulle gerne blive, at den astrale virkelighed får overtaget, mens den normale verden lidt efter lidt svinder hen og bliver til intet.

Når det er opnået, har okkultisten ført sit løb til ende, hans indre fantasiverden har erstattet virkeligheden for ham. En psykiater ville formentlig sige, at han nu er blevet opslugt af sin psykose; under alle omstændigheder er det et faktum, at de store okkultister - som f.eks. Aleister Crowley, Madame Blavatsky og G.I. Gurdjieff - endte deres liv som menneskelige vrage.

Efterhånden som den erstatning af virkelighed med fantasi, som okkultisten tilstræber, bliver en realitet, vil han ofte udvikle en stedse voksende modvilje mod almindelige mennesker.

Okkultismen hævder, at denne modvilje er et udtryk for, at eleven er i færd med at udvikle sig til en stærkere personlighed; men dette er et noget tvivlsomt standpunkt. Den okkulte oplæring har i grunden til hensigt at fremprovokere elevens indre "Mr. Hyde", den egoistiske og uhæmmet brutale del af hans personlighed, som hidtil har været trængt tilbage af "Dr. Jekyll", hans civiliserede og sociale personlighed.

Impulser fra underbevidstheden

Udtrykt på dagligsprog kan det siges således: et menneskes facade og den identitet, som knytter sig til denne facade, har en slags overordnet kontrol med de sanselindtryk, dets bevidsthed absorberer, og med de følelsesindtryk, den modtager fra kroppen.

Desuden har "facaden" også hånd i hanke med, hvorledes alle disse indtryk bliver bearbejdet i bevidstheden, hvorledes de bliver forstået og eventuelt omsat i handling.

Men nu og da oplever vi alle, at tendenser fra et mere primitivt lag i ens personlighed sætter sig igennem i form af en indskydelse, der kræver handling - "der fór en djævel i mig", kan vi finde på at kalde det bagefter. Det er sådanne impulser, der kommer fra underbevidstheden.

Små børn er eksempler på mennesker, der helt lever på underbevidsthedens præmisser; de er uhæmmet optaget af deres egne, umiddelbare behov og reagerer vredt og højlydt, hvis disse ikke indfries. Det er meget uskyldigt, så længe der er tale om småbørn, men det bliver særdeles betænkeligt, hvis et voksent menneske begynder at lade sig lede af underbevidsthedens bud.

Faktisk har vi alle mere end én "Mr. Hyde" i vores sinds dybder. Den okkultist, som ikke kan begå sig i den normale verden, blandt almindelige mennesker, vil ofte føle sig tiltrukket af muligheden for at knytte sin selvforståelse til en af disse "Mr. Hyde"-skikkelser, frem for at fortsætte med sin gamle "Dr. Jekyll"-personlighed.

I det øjeblik, hvor en "Mr. Hyde" har overtaget kontrol-funktionen med hensyn til okkultistens bevidsthed, som normalt udføres af hans "facade" - da kan man sige, at han har gjort det, som i okkultismen kaldes at forskrive sin sjæl.

Rituel magi

Efter at dette afgørende skridt er taget, får den okkulte interesse og den magiske virksomhed ofte en decideret satanistisk drejning.

På de mere avancerede stadier af den okkulte uddannelse kommer eleven til den rituelle magi. De okkulte ritualer er en slags "bevidsthedskort", som skal give eleven adgang til særlige dele af den overnaturlige, astrale verden. Hver for sig gør de det så at sige lettere at møde én type entiteter frem for en anden.

I selve den okkulte uddannelse ligger en vis uundgåelig prægning af eleven. Dette gælder i og for sig enhver uddannelse: en datalog ender selvsagt med at have en anden viden end en teolog. Og ligesom datalogen lærer at bruge et indviklet, matematisk symbolsprog, og teologen lærer at forstå og benytte kirkelige symboler og tankegange, således lærer den okkulte elev (som efterhånden er ved at være temmelig veluddannet) at forrette et særligt sæt af ritualer.

Det har tidligere været nævnt i dette hæfte, at vore sanser er forbindelseslinierne til verden omkring os, og at okkultismen tilstræber en skærpelse af sanses-apparatet til ESP og ændrede be-

vidatheds-tilstande. På de senere, mere fremskredne trin indenfor okkultismen bliver der nu tale om, at denne skærpelse af sanserne overfor den overnaturlige virkelighed bliver forbundet med evnen til - som en viljesakt - at foretage den kontrol, som facade-personligheden normalt foretager.

Men eftersom "jeg" har forskrevet mig til "Mr. Hyde", er det i grunden ham, som lærer sig at beherske såvel mine sansninger som min bevidstheds-oplevelse af dem. Okkultisten bliver i stand til at lade ekstreme sansefølelser gennemstrømme sin krop og sjæl, han kan svælge i følelser alt efter behag.

Nu er han rede til for alvor at blive sluppet løs i den del af okkultismen, som har med rituel magi at gøre.

Det turde være velkendt, at den største belastning af det menneskelige sanses-apparat og den kraftigste aktivering af vores følelsesregister sker i forbindelse med sexualiteten. Sexualdriften er så at sige den eneste universal-nøgle til den astrale verden, det eneste middel der til enhver tid kan bringe enhver okkultist over i den overnaturlige virkelighed - uanset hans specielle evner og uanset hvilken retning hans oplæring har forløbet efter.

Fjernelse af seksuelle hæmninger

Det sataniske element i den rituelle magi forudsætter bl.a. at magikeren skal fjerne de grænser for hans seksuelle udfoldelser, der førhen har været sat af hans moral eller personlige etik.

En af de første lænker, der skal brydes, er ideen om et stedsevarende livsfællesskab mellem mand og kvinde. Desuden skal magikeren fjerne de hæmninger, der eventuelt indskrænker hans seksuelle forhold til kun at omfatte mennesker af det andet køn.

Det sidstnævnte krav er en konsekvens af den gnostiske lære, der hævder, at Gud er tvekønnet; ifølge gængs satanistisk livssyn er det menneskets opgave at blive som Gud.

Den mandlige satanist begynder nu at "sexualisere hverdagen", dvs. han søger efter kvindetyper, der nyder at blive set på med begær. Han lægger mærke til, hvilke dele af kvindekroppen, der plirer hans sexualitet med størst styrke.

I satanismens verden er kvinden et objekt for mandens begær. Hen-

des kvindelighed består netop i, at hun er seksuelt eftertragtel-sesværdig. Manden er entydigt en jæger, og kvinden er ligeså entydigt hans vildt.

Den mandlige satanist udsøger sig en kvindelig partner, der er villig til at lade sig indvie som magiker og satanist. Hendes særlige vej ind i satanismen består i, at hun skal erkende den tilknytning til materien, som er kvindelighedens særkende, ifølge satanismens menneskesyn.

Denne tilknytning fremstilles symbolsk i ritualerne, f.eks. ved at kvinden lækos. Hun skal lære at forstå sig selv som en "ambolt", hvis funktion er at blive slået. Hun skal finde sin indre "Mrs. Hyde", idet hun samler alle sine masokistiske træk til en omfattende livsholdning.

På den måde udgør hun den mandlige satanists mulighed for frelse. Hans frelsesvej går nemlig gennem materien, og det vil altså sige kvinden.

Dette er et eksempel på satanismens utallige modsigelser af den kristne tro, ifølge hvilken det er ånden alene, der frelser. At denne modsigelse bygger på en misforståelse (den Hellige Ånd ligger netop ikke i fjendskab med den materielle verden ifølge Bibelen - i skabelsesberetningen er Guds Ånd med til at skabe verden), afslører et vigtigt træk i satanismens karakter: det er ikke uden grund, at Satan kaldes løgnens fader.

At blive Gud eller dyr

Manden skal lære at forstå sig selv som ånd, og gennem det rituelle samleje skal ånd og materie forenes, hvorved frelsen vindes i satanistisk forstand.

Samlejet foregår under åbenlyst sado-masokistiske former: manden knytter kvinden til materien ved at lænke hende for at forløse hende til hendes egentlige bestemmelse, at blive hans "ambolt". Dette er forudsætningen for, at hun kan bringes forbi sine kulturelt og opdragelsesmæssigt betingede hæmninger.

Kvindens mulighed for at blive frelst øges, jo mere hun fornedres og jo mere hun oplever fornedrelsen som erotisk kropsbevidsthed. Tilsvarende øges mandens mulighed for frelse, jo mere han beqærer

kvinden gennem denne proces, hvor han har frit spil overfor hende med hensyn til sine egne sadistiske tilbøjeligheder.

Således forudsætter manden og kvinden hinanden i dette satanistiske symbolspil, på samme måde som hammer og ambolt forudsætter hinanden.

Målet med den okkulte elevs oplæring og uddannelse nås, når han til sidst forskriver sin sjæl til entiteten Satan.

Det, som stilles ham i udsigt som vederlag for hans sjæl, er, at Satan vil gøre ham enten til gud eller dyr. Men det bliver altså med magikerens menneskelighed, hans sjæl, som betaling.

Den okkulte og satanistiske uddannelse forudsætter som regel, at mesteren i perioder får råderet over elevens person. Ofte er mesteren en mand og eleven en kvinde.

Et afgørende vendepunkt indtræffer på et tidspunkt i uddannelsesforløbet, hvor eleven overlader den totale råderet over sin person til mesteren, så at eleven giver sig ubetinget over til ham. Herved bliver det muligt for mesteren at samle de tendenser, der ligger bag elevens efterhånden underminerede dagligdags personlighed for så at fastfryse dem i et nyt mønster, i en ny satanisk identitet.

I Danmark findes der mellem to og tre hundrede mennesker, der bekendt sig som satanister. Af indlysende grunde er der ikke tale om nogen massebevægelse. - Derimod er antallet af danskere, der føler sig tiltrukket af okkultisme i én eller anden form, meget stort, og det vokser i disse år. I det hele taget øver okkult livssyn og okkulte forestillinger en stadigt voksende indflydelse på vor kultur.

Indhold:

Oldtidens mysterie-samfund	side 1
Vor tids gnoetikere	- 2
Livet som et spil	- 3
En ny personlighed	- 4
Magi	- 5
"Sort" eller "hvid" magi?	- 5
Den astrale verden	- 6
Andre sanser	- 7
De astrale væsener	- 8
Den viderekomne okkultist	- 9
Impulser fra underbevidstheden	- 10
Rituel magi	- 11
Fjernelse af seksuelle hæmninger	- 12
At blive Gud eller dyr	- 13